

Regeringens proposition

1977/78: 181

om ny taxeringsorganisation i första instans, m. m.;

beslutad den 6 april 1978.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

INGEMAR MUNDEBO

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till författningsreglering i fråga om den nya taxeringsorganisation i första instans som enligt riksdagens beslut åren 1975 och 1977 skall gälla fr. o. m. 1979 års taxering. Förslagen innebär i huvudsak följande.

Tjänstemän hos länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall biträda alla taxeringsnämnder med granskning av deklARATIONER och andra beredande åtgärder samt föredragning. Nämndernas beslutsunderlag förbättras. Bl. a. införs vid sidan av taxeringsrevision en enklare kontrollform, s. k. taxeringsbesök. Taxeringsnämndens ordförande eller granskningstjänsteman får efter överenskommelse med den skattskyldige besöka denne för utredning av frågor som har aktualiserats av deklarationsgranskningen. Tjänstemännen får också möjlighet att i samband med deklarationsgranskningen utföra revision av deklarationsunderlaget.

Ambitionsnivån i granskningsarbetet inriktas på att upptäcka fall av väsentliga skatteundandraganden. Rättelse av mindre fel får underlätas. Deklarationsgranskningen underlättas genom ett omfattande ADB-stöd. I samband med deklarationsgranskningen skall pensionsgrundande inkomst beräknas. Ansvaret för och ledningen av deklarationsgranskningen och övrig kontroll vid taxeringen läggs på skattechefen.

Taxeringsnämndernas arbetsperiod som f. n. slutar den 30 juni förlängs t. o. m. den 30 november taxeringsåret. Den förlängda arbetsperioden ger ökade möjligheter till anstånd med att lämna deklARATION. Besvärstiderna förlängs också. De skattskyldiga får anföra besvär till utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Taxeringsintendentens besvärstid går ut den 30 juni samma år.

Organisationen av taxeringsnämnderna ändras. Liksom f. n. skall det finnas lokala och särskilda nämnder. De lokala nämnderna, som f. n. taxerar

endast löntagare, skall i fortsättningen taxera även vissa rörelseidkare och jordbrukare. De särskilda nämnderna skall taxera juridiska personer och fysiska personer vars inkomstförhållanden är av mera invecklad beskaffenhet.

Taxeringsnämndernas beslutsområde utvidgas med ärenden angående beräkning av statlig inkomstskatt enligt reglerna om ackumulerad inkomst.

Underrättelse om taxeringsnämndens beslut sänds i fortsättningen i vanligt brev.

Taxeringsnämndens ordförande får rätt att besluta ensam i fråga om otvistiga deklARATIONER och avvikelser som gäller småbelopp eller där saken är uppenbar. Nämnden får på detta sätt mer tid för handläggning av svårbedömda fall.

Omröstningsreglerna ändras så att ordföranden alltid får utslagsröst vid lika röstetal. Lekmannainflytandet i taxeringsnämnderna förstärks. Bl. a. skall antalet valda ledamöter vara minst fem mot f. n. tre. Högsta antalet valda ledamöter blir åtta. Vidare förlängs mandatperioden för de valda ledamöterna från ett till tre år. Möjlighet införs att påkalla proportionellt valsätt. Valbarhetsvillkoren för ledamöterna anpassas till vad som gäller i fråga om ledamöter i skatterätt.

Skattemyndigheternas informations- och serviceverksamhet utökas. Bl. a. förtrycks ytterligare uppgifter på deklARATIONSblanketterna. Portofria svarskuvert skall tillhandahållas när skattemyndigheterna begär in uppgifter från de skattskyldiga.

Arbetsgivarna skall i fortsättningen normalt lämna kontrolluppgifterna på blankett enligt fastställt formulär.

1 Förslag till Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Härigenom föreskrivs i fråga om taxeringslagen (1956:623)¹

dels att 16 § 1–3 mom., 17 §, 37 § 3 mom., 59, 59 a och 60 §§, 61 § 5 mom. och 70 § skall upphöra att gälla,

dels att 3–10, 13, 14 och 23 §§, 31 § 2 mom., 34 § 1 och 2 mom., 37 § 2, 4 och 5 mom., 38 § 2 mom., 43 § 5 mom., 50 § 1 mom., 51, 53 och 57 §§, 61 § 1, 2 och 4 mom., 63–66 §§, 69 § 1, 3 och 4 mom. samt 71, 76, 99 och 124 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas nya bestämmelser, 11 och 12 §§ samt 37 § 7 mom., av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Med skattechef avses i denna lag chefen för länsstyrelsens skatteavdelning eller, i Stockholms län, chefen för länsstyrelsens taxeringsavdelning, samt, såvitt avser mål som den mellankommunala skatterätten *äger pröva*, allmänna ombudet för mellankommunala mål. Under benämningen *taxeringsintendent* *inbegripes*, förutom nämnda tjänstemän samt chef för *taxeringsenhet* och taxeringsintendent, *jämväl* den, åt vilken uppdragits att i sin tjänst utföra göromål som *ankomma* på taxeringsintendent eller på allmänna ombudet för mellankommunala mål.

Om icke annat *föreskrives*, får skattechefen uppdraga åt chef för taxeringsenhet eller *chef för* revisionsenhet att fullgöra uppgift som ankommer på honom enligt denna lag. I Stockholms län får skattechefen även lämna sådant uppdrag åt sin ställföreträdare.

Med skattechef avses i denna lag chefen för länsstyrelsens skatteavdelning eller, i Stockholms län, chefen för länsstyrelsens taxeringsavdelning, samt, såvitt avser mål som *skall prövas av* den mellankommunala skatterätten, allmänna ombudet för mellankommunala mål. Under benämningen *taxeringsintendent* *inbegrips*, förutom nämnda tjänstemän samt chef för *besvärsenhet* och taxeringsintendent, *även* den, åt vilken uppdragits att i sin tjänst utföra göromål som *ankommer* på taxeringsintendent eller på allmänna ombudet för mellankommunala mål.

Om icke annat *föreskrivs*, får skattechefen uppdraga åt chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller *besvärsenhet* att fullgöra uppgift som ankommer på honom enligt denna lag. I Stockholms län får skattechefen även lämna sådant uppdrag åt sin ställföreträdare. *Uppdrag att meddela beslut om taxeringsrevision får*

¹ Lagen omtryckt 1971:399. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:773.

² Senaste lydelse 1976:93.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

lämnas även åt annan kvalificerad tjänsteman vid länsstyrelsens skatteavdelning eller hos lokal skattemyndighet. Sådan tjänsteman är dock granskningsledare enligt bevisningslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen endast om skattechefen särskilt har förordnat honom därtill. Med chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller besvärshuset likställs enligt denna lag chef för sektion vid sådan enhet i Stockholms län, Malmöhus län samt Göteborgs och Bohus län.

Bestämmelse om länsstyrelse skall, såvitt angår den mellankommunala skatterätten, gälla riksskatteverket.

Regeringen får förordna tjänsteman hos riksskatteverket att såsom taxeringsintendent föra talan i visst mål eller viss grupp av mål enligt denna lag.

Tjänsteman hos riksskatteverket har, i den mån verket så förordnar, samma befogenhet och skyldighet som skattechef eller taxeringsintendent enligt 17, 46, 51 och 53 §§, 56 § 3 mom., 57 §, 61 § 5 mom., 67, 109 och 124 §§.

Tjänsteman hos riksskatteverket har, i den mån verket så förordnar, samma befogenhet och skyldighet som skattechef eller taxeringsintendent enligt 14, 46, 51 och 53 §§, 56 § 3 mom., 57 §, 61 § 2 mom., 67, 109 och 124 §§.

4 § första–femte styckena³

I län skola finnas lokala taxeringsdistrikt och särskilda taxeringsdistrikt.

Lokalt taxeringsdistrikt skall utgöras av kommun eller del av kommun. När särskilda skäl därtill äro, må dock två eller flera kommuner sammanföras till ett lokalt taxeringsdistrikt.

För varje lokalt taxeringsdistrikt skall finnas en lokal taxeringsnämnd, som har att verkställa taxering inom distriktet, i den mån

4 §

Län indelas i lokala taxeringsdistrikt och särskilda taxeringsdistrikt.

Lokalt taxeringsdistrikt omfattar kommun eller del av kommun. För varje lokalt taxeringsdistrikt skall finnas en lokal taxeringsnämnd som verkställer taxering inom distriktet, om ej annat följer av tredje eller fjärde stycket.

³ Senaste lydelse 1977:416.

Nuvarande lydelse

detta icke ankommer på annan taxeringsnämnd enligt vad nedan i denna paragraf sägs.

I fögderi skall finnas minst ett särskilt taxeringsdistrikt, inom vilket särskild taxeringsnämnd verkställer taxering av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, vilkas inkomstförhållanden med hänsyn till förvärvskällans art eller eljest äro av mera invecklad beskaffenhet, om sådan skattskyldig ej skall hänföras till taxeringsdistrikt som avses i femte stycket.

I län skall finnas ett eller flera särskilda taxeringsdistrikt, där särskild taxeringsnämnd verkställer taxering av andra skattskyldiga än fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser. Till sådant taxeringsdistrikt skall, där så kan ske, hänföras även delägare i jämansföretag och honom närstående person samt dödsbo eller familjestiftelse som direkt eller genom förmedling av annan äger eller på därmed jämförligt sätt innehar aktier eller andelar i sådant företag.

4 § sjätte stycket^{4,5}

Länsstyrelsen i Stockholms län förordnar ärligen i Stockholm en för riket gemensam taxeringsnämnd eller, om det behöves flera sådana taxeringsnämnder att verkställa dels taxering till statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt av skattskyldiga, som sakna hemortskommun i riket, ävensom av sådana i 17 § lagen om statlig inkomstskatt och 17 § lagen om statlig förmögenhetsskatt omfördälda skattskyldiga, som jämlikt 20

Föreslagen lydelse

Särskilt taxeringsdistrikt omfattar kommun, del av kommun eller flera kommuner. Kommun eller del av kommun får ingå i två eller flera särskilda taxeringsdistrikt. För varje särskilt taxeringsdistrikt skall finnas en särskild taxeringsnämnd, som verkställer taxering inom distriktet. I särskilt taxeringsdistrikt skall, om ej annat följer av fjärde stycket, taxeras fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, vilkas inkomstförhållanden är mera invecklade samt andra skattskyldiga än fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser. Till sådant distrikt får också hänföras annan skattskyldig än som nu har sagts om det är påkallat med hänsyn till taxeringsarbetet.

Hela riket utgör ett gemensamt taxeringsdistrikt, i vilket gemensam taxeringsnämnd verkställer dels taxering till statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt av skattskyldiga, som saknar hemortskommun i riket, och av sådana i 17 § lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt och 17 § lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt nämnda skattskyldiga, som enligt 20 och 39 §§ folkbokföringsför-

⁴ Jfr föreslagen lydelse av 5 § första stycket.

⁵ Senaste lydelse 1977:416.

Nuvarande lydelse

och 39 §§ folkbokföringsförordningen *skola* mantalsskrivas i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm, dels *ock* taxering till kommunal inkomstskatt, som skall ske för gemensamt kommunalt ändamål.

4 § sjunde och åttonde styckena⁶

Taxering, som verkställs av en för riket gemensam nämnd, anses äga rum å särskild ort och i särskilt taxeringsdistrikt.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om indelning i taxeringsdistrikt och om taxeringsnämnds verksamhetsområde med avvikelser från vad som eljest följer av denna paragraf.

5 § första stycket

Länsstyrelsen skall efter lokal skattemyndighets hörande indela länet i taxeringsdistrikt samt besluta om de särskilda taxeringsnämndernas verksamhetsområden.

5 § andra stycket

Beslutet skall avse visst taxeringsår samt meddelas såvitt avser lokala taxeringsdistrikt senast den 30 september året näst före det år som föregår taxeringsåret och såvitt avser särskilda taxeringsdistrikt senast den 30 november året näst före taxeringsåret.

Föreslagen lydelse

ordningen (1967:198) skall mantalsskrivas i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm, dels taxering till kommunal inkomstskatt, som skall ske för gemensamt kommunalt ändamål. Taxering för gemensamt kommunalt ändamål anses ske för beskattning i särskild kommun.

5 §

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer beslutar om indelning i taxeringsdistrikt, om de särskilda taxeringsnämndernas verksamhetsområden samt om antalet gemensamma taxeringsnämnder och deras verksamhetsområden.

Beslut enligt första stycket skall avse en period av tre taxeringsår, räknat från och med året efter det år då val i hela riket av kommunfullmäktige har ägt rum.

Utan hinder av vad som sägs i andra stycket får beslut enligt första stycket ändras om särskilda skäl talar för det. Nytt beslut skall avse tid som återstår av den period som anges i andra stycket.

⁶ Senaste lydelse 1977:416.

*Nuvarande lydelse*6 § 1 mom.⁷

Ordförande i taxeringsnämnd förordnas av länsstyrelsen *senast den 30 november året före taxeringsåret. Därvid utses tillika, om ej förordnande meddelats enligt 2 mom., en eller, om särskilda skäl föreligga, högst tre personer att i egenskap av kronoombud vara ledamöter i nämnden. Kronoombud behöver ej utses när tjänsteman hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet är föredragande i nämnden med stöd av 16 § 1 mom.*

Övriga ledamöter väljas på sätt i 3 mom. stadgas under december månad för nästföljande år.

6 § 2 mom.⁸

För särskild taxeringsnämnd, som enligt vad i 4 § fjärde stycket stadgas skall verkställa taxering av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, skall länsstyrelsen förordna en eller flera taxeringsinspektörer att biträda nämnden. Taxeringsinspektör behöver ej förordnas när tjänsteman hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet är föredragande i nämnden med stöd av 16 § 1 mom.

Länsstyrelsen får förordna en eller flera taxeringsinspektörer även för taxeringsnämnd som avses i 4 § femte stycket.

Föreslagen lydelse

6 §

Ordförande i taxeringsnämnd förordnas av länsstyrelsen *för ett taxeringsår. Förordnande som ordförande i gemensam taxeringsnämnd meddelas av länsstyrelsen i Stockholms län.*

Övriga ledamöter i taxeringsnämnd och suppleanter för dem utses genom val för tid som anges i 5 § andra stycket. Inrättas taxeringsnämnd på grund av beslut enligt 5 § tredje stycket skall dock valet avse den tid som beslutet avser.

⁷ Senaste lydelse 1977:416.

⁸ Senaste lydelse 1977:416.

*Nuvarande lydelse*6 § 3 mom. första stycket⁹

Val av ledamöter i taxeringsnämnd verkställs av fullmäktige i vederbörande kommun. I fråga om särskild taxeringsnämnd, som avses i 4 § femte stycket, skall dock valet förrättas av landstingskommunens förvaltningsutskott, därest i taxeringsdistriktet ingår mer än en kommun.

Föreslagen lydelse

Val av ledamöter och suppleanter i taxeringsnämnd förrättas av kommunfullmäktige. Ingår i särskilt taxeringsdistrikt mer än en kommun förrättas dock valet av landstinget, eller, om i distriktet finns kommun som ej ingår i landstingskommun, av landstinget och kommunfullmäktige med den fördelning dem emellan som länsstyrelsen bestämmer efter befolkningstalen. Kommunfullmäktige i Stockholms kommun förrättar val till gemensam taxeringsnämnd.

Val skall vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot, vilken erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, skall den avrundas till närmast högre hela tal. Om förfarandet vid sådant proportionellt val finns bestämmelser i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

6 § 3 mom. andra–fjärde styckena

Antalet valda ledamöter i taxeringsnämnd skall utgöra minst tre och högst åtta. I särskild taxeringsnämnd, som i 2 mom. sägs, må dock högst tolv ledamöter väljas. Minst en ledamot skall i sådan nämnd väljas för varje kommun. Antalet ledamöter skall bestämmas av dem, på vilka valet ankommer, dock att, om ledamöterna skola väljas av skilda organ, länsstyrelsen skall bestämma antalet ledamöter i taxeringsnämnden samt

7 §

Antalet valda ledamöter i taxeringsnämnd skall vara minst fem och högst åtta. Antalet ledamöter bestäms av den som förrättar valet eller, om ledamöterna skall väljas av skilda organ, av länsstyrelsen.

⁹ Nuvarande lydelse av 6 § 3 mom. andra–fjärde styckena se vid föreslagen lydelse av 7 §.

Nuvarande lydelse

angiva huru många av dem som skola väljas av varje organ.

För envar av de valda ledamöterna skall utses en suppleant.

Om utgången av val skall den som därvid fört ordet omedelbart underrätta länsstyrelsen, taxeringsnämndens ordförande och de valda.

13 § 3 mom.

Till ledamot eller suppleant kan endast svensk medborgare utses.

Sådant uppdrag må ej utövas av den, som är omyndig eller i konkurs-tillstånd.

13 § 1 mom.

Till ledamöter och suppleanter i taxeringsnämnd, skola utses redliga och allmänt aktade personer, som kunna antagas besitta nödig insikt och erfarenhet.

Kommun må till ledamot eller suppleant välja endast den, som är mantalsskriven inom kommunen, och landstingskommuns förvaltningsutskott endast den, som är mantalsskriven inom taxeringsdistriktet.

Vid val av ledamöter och suppleanter i lokal taxeringsnämnd skall tillses, att kännedom om olika grupper av skattskyldiga inom distriktet och om distriktets olika delar om möjligt kommer att finnas inom nämnden.

Till ledamöter och suppleanter i särskild taxeringsnämnd skola utses personer, som besitta särskild insikt och erfarenhet i de taxeringsfrågor, som ankomma på nämnden. Därjämte bör tillses, att kännedom såvitt möjligt kommer att finnas om olika delar av distriktet.

Föreslagen lydelse

För varje vald ledamot skall väljas en suppleant.

8 §

Ordförande i taxeringsnämnd skall vara myndig svensk medborgare.

Han får ej ha fyllt sjuttio år eller vara i konkurstillstånd.

Valbar till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd är myndig svensk medborgare, som ej har fyllt sjuttio år. Den som väljs till ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd för lokalt eller särskilt taxeringsdistrikt skall vara mantalsskriven i kommun som helt eller delvis ingår i distriktet.

Till ledamöter och suppleanter skall utses personer som har insikt i de beskattningsfrågor som ankommer på taxeringsnämnden.

Den som har fyllt sextio år eller uppger annat giltigt hinder är ej skyldig att mottaga uppdrag som ledamot eller suppleant.

Nuvarande lydelse

13 § 2 mom.

Den som uppnått sextio års ålder må avsäga sig uppdrag att vara ledamot eller suppleant. Eljest må ej någon avsäga sig sådant uppdrag med mindre han uppger hinder, vilket godkännes av den som utsett honom.

13 § 4 mom.

Kommer ledamot eller suppleant efter det han utsetts i den ställning, att han ej längre är behörig att utöva uppdraget, skall han omedelbart frånträda detsamma.

14 § 1 mom.

Av länsstyrelse meddelat förordnande såsom ordförande eller ledamot i taxeringsnämnd må återkallas när synnerliga skäl därtill äro.

Avgår ledamot eller suppleant i sådan nämnd, innan tjänstgöringstiden är till ända, skall efterträdare till honom för den återstående tiden utses i den ordning, som gällt beträffande den avgångne.

14 § 2 mom.

Uteblir vald ledamot i taxeringsnämnd från sammanträde och finnes icke suppleant för tillfället att tillgå, äga nämndens vid sammanträdet närvarande ledamöter att, om det för taxeringsförrättningens fortgång erfordras, inkalla annan till ledamot valbar person att delta i förrättningen.

Föreslagen lydelse

Taxeringsnämnden prövar själmant den valdes behörighet. Talan mot taxeringsnämndens beslut förs genom besvär hos länsstyrelsen.

9 §

Den som har fyllt sextio år har rätt att frånträda uppdrag att vara ledamot eller suppleant. Annars får ej någon frånträda sådant uppdrag om han ej uppger hinder som godkänns av den som har utsett honom.

Upphör ledamot eller suppleant att vara valbar eller behörig, förfaller uppdraget.

Förordnande som ordförande i taxeringsnämnd får återkallas när synnerliga skäl föreligger.

När ledighet uppkommer utses ny ledamot eller suppleant för den tid som återstår.

Är ordförande i taxeringsnämnd förhindrad att leda sammanträde med nämnden, förordnar länsstyrelsen, om det behövs, annan att vara ordförande för den tid hindret varar.

Nuvarande lydelse

6 § 4 mom.

Besvär över val av ledamöter och suppleanter i taxeringsnämnd *må* anföras hos länsstyrelsen inom tre veckor efter valets förrättande; och skall i övrigt om vals överklagande i tillämpliga delar gälla vad i kommunallagen är stadgat angående besvär över beslut av kommunens fullmäktige. Finner länsstyrelsen efter besvär anledning förordna om nytt val på grund därav, att vid valet icke i enlighet med vad därom är stadgat i 13 § 1 mom. kännedom om olika grupper av skattskyldiga blivit vederbörligen företrädd, har länsstyrelsen att meddela föreskrift, huru många ledamöter för varje grupp som skola väljas. Överklagas det därefter företagna valet och befinnes detsamma icke öra fastställas, äger länsstyrelsen utse ledamöter i nämnden.

Över länsstyrelsens beslut *må* klagan icke föras.

7 §¹⁰

I taxeringsnämnd, som icke åtnjuter biträde av taxeringsinspektör, skall ordföranden, utöver vad i denna lag elfjest angives, huvudsakligen hava till uppgift att

1) tillhandahålla allmänheten blanketter till deklarationer med mera dylikt,

2) lämna deklara-tions- eller uppgiftsskyldig de upplysningar som finnas erforderliga för deklara-tions- eller

Föreslagen lydelse

10 §

Besvär, över *kommunfullmäktiges eller landstings beslut enligt 7 §* eller över val av ledamöter och suppleanter i taxeringsnämnd *anför*s hos länsstyrelsen. I fråga om överklagandet skall i övrigt *bestämmelserna* i kommunallagen (1977:179) om besvär över beslut av *kommunfullmäktige* tillämpas.

Mot länsstyrelsens beslut enligt första stycket får talan ej föras. Talan får ej heller föras mot beslut enligt 5 § eller mot länsstyrelsens beslut enligt 6–9 §§.

11 §¹¹

Taxeringsnämndens ordförande skall, utöver vad i denna lag *annars anges*, huvudsakligen *ha* till uppgift att *planera och leda nämndens* arbete. Ordföranden skall granska deklara-tioner och andra handlingar i den utsträckning som *behövs* för en noggrann och tillförlitlig taxering och vid behov *föranstalta om utredning i ärendena*. Ordföranden *får själv föredra ärende* i nämnden.

¹⁰ Senaste lydelse 1974:997 (ingressen).

¹¹ Förutvarande 11 § upphävd genom 1971:399.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

uppgiftsskyldighetens fullgörande.

3) då deklarationskyldig begagnar honom i 23 § medgiven rätt att muntligen avgiva upplysningar till ledning för egen taxering, å blankett införa upplysningarna och därå taga uppgiftslämnarens underskrift,

4) mottaga och granska deklamationer, uppgifter och andra handlingar, dock att länsstyrelsen må medgiva, att vissa deklamationer efter ordförandens bestämmande granskas allenast av kronoombud,

5) i erforderlig omfattning vidtaga åtgärder för att införskaffa felande deklamationer, uppgifter och andra handlingar,

6) i övrigt med den befogenhet, som i sådant avseende tillkommer honom, utöva kontroll till ledning för en noggrann och tillförlitlig taxering,

7) leda taxeringsnämndens arbete och vid sammanträdena föra ordet,

8) vara föredragande i taxeringsnämnden,

9) ombesörja erforderliga göromål av expeditionell art, i den mån dessa icke ankomma på annan,

10) lämna annan taxeringsmyndighet ävensom lokal skattemyndighet erforderliga underrättelser och uppgifter, samt

11) avgiva yttranden i besvärsmål.

8 §^{12, 13}

I taxeringsnämnd, som åtnjuter biträde av taxeringsinspektör, skall ordföranden, utöver vad i denna lag eljest anges, huvudsakligen ha till uppgift att utföra de åligganden som

¹² Jfr föreslagen lydelse av 11 §.

¹³ Senaste lydelse 1974:997 (ingressen).

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

upptagas i 7 § vid 5), 7) och 11). Därutöver åligger det ordföranden att granska deklARATIONER och andra handlingar i den utsträckning som *erfordras* för en noggrann och tillförlitlig taxering. Ordföranden *må*, i den omfattning han finner påkallat, vara föredragande i nämnden.

9 §¹⁴

Kronoombud har till åliggande särskilt

1) att, oavsett den ordföranden tillkommande granskningsskyldigheten, granska alla inkommande självdeklARATIONER, uppgifter och andra handlingar, dock att länsstyrelsen må medgiva, att vissa deklARATIONER efter ordförandens bestämmande granskas allenast av denne, samt

2) att, i den mån sådant må vara erforderligt och av ordföranden påkallas, biträda honom under taxeringsarbetet.

10 §¹⁵

I taxeringsnämnd, som åtnjuter biträde av taxeringsinspektör, skall taxeringsinspektören utföra de åligganden som angivas i 7 § vid 1)–3) samt 9) och 10).

Därjämte åligger det taxeringsinspektör huvudsakligen att

1) granska deklARATIONER, uppgifter och andra handlingar.

2) biträda ordföranden vid införskaffande av felande deklARATIONER, uppgifter och andra handlingar.

3) i övrigt med den befogenhet, som i sådant avseende tillkommer honom, utöva kontroll till ledning för en

¹⁴ Senaste lydelse 1971:813.

¹⁵ Senaste lydelse 1974:997 (ingressen).

Nuvarande lydelse

noggrann och tillförlitlig taxering.

4) vara föredragande i taxeringsnämnden, i den mån icke ordföranden finner sig böra utföra föredragningen.

5) upprätta förslag till de taxeringar som skola beslutas av nämnden, samt

6) i övrigt lämna ordföranden det biträde som av honom påkallas.

16 § 1 mom.¹⁶

Länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall *medverka i taxeringsnämnds arbete i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.*

16 § 2 mom.

Kommun *må ställa en eller flera kommunens tjänstemän, som av länsstyrelsen godkännas, till förfogande för taxeringsarbete inom kommunen för annat ändamål än som i 1 mom. avses. Godkännandet må när som helst återkallas.*

Sådan tjänsteman har att, i enlighet med de närmare föreskrifter länsstyrelsen och ordföranden i vederbörande taxeringsnämnd finner skäl meddela, granska deklARATIONER och uppgifter, hos nämndens ordförande göra de erinringar, vartill granskningen må giva anledning, samt i övrigt lämna ordföranden biträde vid fullgörandet av dennes åligganden.

Föreslagen lydelse

12 §¹⁷

Länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall *granska deklARATIONER och i övrigt åt taxeringsnämnden bereda ärenden och ombesörja göromål av expeditionell art. Länsstyrelsen och den lokala skattemyndigheten skall tillhandahålla föredragande i ärende som myndigheten har berett.*

13 §

Kommun *får förordna tjänsteman hos kommunen som länsstyrelsen godkänner att granska deklARATIONER och andra handlingar. Godkännandet får när som helst återkallas.*

¹⁶ Senaste lydelse 1977:416.

¹⁷ Förutvarande 12 § upphävd genom 1971:399.

*Nuvarande lydelse*16 § 3 mom.¹⁸

I taxeringsnämnd, som icke åtnjuter biträde av taxeringsinspektör, äger ordföranden anlita skrivbiträde, som av honom tillkallas.

17 §

Skattechefen skall bevaka det allmännas rätt i taxeringsfrågor och verka för att taxeringarna *bliva* likformiga och rättvisa. Han skall i erforderlig omfattning *granska* taxeringarna och särskilt *uppmärksamma* ojämnheter mellan olika taxeringsdistrikt.

Skattechefen *äger* anlita sakkunnig för utredning av taxeringsfråga, som kräver särskild sakkunskap.

När så finnes erforderligt, äger skattechefen kalla ordförande eller annan ledamot av taxeringsnämnd i länet för att av denne erhålla upplysningar.

Föreslagen lydelse

14 §

Skattechefen skall bevaka det allmännas rätt i taxeringsfrågor och verka för att taxeringarna *blir* likformiga och rättvisa. *Han leder och ansvarar för deklarationsgranskningen och annan kontroll vid taxeringen.* Han skall även *ansvara för att* taxeringarna *granskas* i erforderlig omfattning, *varvid särskilt skall uppmärksammas* ojämnheter mellan olika taxeringsdistrikt.

Skattechefen *får* anlita sakkunnig för utredning av taxeringsfråga, som kräver särskild sakkunskap.

Om det behövs, får skattechefen kalla ordförande eller annan ledamot av taxeringsnämnd i länet för att av denne erhålla upplysningar.

23 §¹⁹

Självdeklaration skall avgivas på heder och samvete samt avfattas *å* blankett enligt fastställt formulär. Dock *må*, där deklaration infordrats *jämlikt* 22 § 2 mom., de erforderliga upplysningarna meddelas muntligen inför taxeringsnämndens ordförande eller *dess* taxeringsinspektör, som *har att* införa *desamma å* deklarationsblankett och *därå* taga den deklara-tionsskyldiges underskrift.

Självdeklaration skall avgivas på heder och samvete samt avfattas *på* blankett enligt fastställt formulär. Dock *får*, där deklaration *har* infordrats *enligt* 22 § 2 mom., de erforderliga upplysningarna meddelas muntligen inför taxeringsnämndens ordförande eller *tjänsteman, som biträder nämnden.* *Ordföranden eller tjänstemannen skall* införa *upplysningarna på* deklarationsblankett och *på*

¹⁸ Senaste lydelse 1974:997 (ingressen).

¹⁹ Senaste lydelse 1974:997 (ingressen).

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

denna taga den deklarationsskyldiges underskrift.

31 §

2 mom.²⁰ Efter anmaning är envar skyldig att i den omfattning, som i anmaningen angivits, meddela de ytterligare upplysningar, som finnas erforderliga för kontroll av egen deklarations riktighet eller eljest för egen taxering. Dylika upplysningar skola lämnas skriftligen, där ej annat angivits i anmaningen.

Deklarationsskyldig skall tillika efter anmaning förete alla handlingar, som finnas erforderliga för kontroll av deklarationen, såsom kontrakt, kontoutdrag, räkning och kvitto.

Bedöms uppgift i deklaration böra kontrolleras genom avstämning mot räkenskaper, anteckningar eller andra handlingar får taxeringsnämndens ordförande eller tjänsteman, som biträder nämnden, komma överens med den deklarationsskyldige om att sådan avstämning skall företagas vid besök hos honom eller annars vid personligt sammanträffande. Ger granskning av deklaration anledning till det får överenskommelse träffas även om besiktning av fastighet, inventarier eller andra tillgångar.

34 §

1 mom. Självdeklaration, som skall avgivas utan anmaning, skall, försåvitt ej annat följer av vad här nedan stadgas, vara avlämnad senast den 15 februari under taxeringsåret.

Staten, landstingskommun, kommun och annan dylik menighet *må åtnjuta anstånd med självdeklarations avlämnande till den 31 mars.*

Den som nästföregående år varit skyldig föra räkenskaper *må tillgodonjuta liknande anstånd, därest räkenskapsåret gått till ända senare än den 31 oktober året näst före taxeringsåret.*

Vad i nästföregående stycke är sagt

Följande deklarationsskyldiga får avlämna självdeklaration senast den 31 mars under taxeringsåret, nämligen

1) staten, landstingskommun, kommun och annan dylik menighet,

2) den som nästföregående år varit skyldig föra räkenskaper, *om räkenskapsåret gått till ända senare än den 31 augusti året före taxeringsåret.*

²⁰ Senaste lydelse 1972:764.

Nuvarande lydelse

skall hava motsvarande tillämpning å delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi.

2 m o m.²¹ Visar någon att hinder på grund av särskilda omständigheter möter att avlämna självdeklaration inom föreskriven tid, *må* han efter ansökan *erhålla annan tid, inom vilken självdeklarationen skall vara avlämnad.*

Ansökan prövas, *såvitt fråga är om fysisk person, dödsbo eller familjestiftelse*, av lokala skattemyndigheten i det fögderi, *där sökanden är skattskyldig till statlig inkomstskatt eller statlig förmögenhetsskatt*, eller, om sådan skattskyldighet *ej föreligger, i det fögderi, där beskattningsorten är belägen.* Ansökan göres hos myndighet som har att pröva den. Har ansökan gjorts hos annan lokal skattemyndighet skall denna pröva ansökan om tiden inte medger att ansökan överlämnas till rätt myndighet.

I fråga om annan skattskyldig än som avses i andra stycket prövas ansökan av skattechefen i det län, där sökanden är skattskyldig till statlig inkomstskatt eller statlig förmögen-

Föreslagen lydelse

3) delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi *om vid 2) angivna förutsättningar föreligger beträffande bolaget eller rederiet,*

4) *person, som skall beskattas enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser tillsammans med person som avses vid 2) eller 3),*

5) *hemmavarande barn under 18 år till deklarationsskyldig som avses vid 2), 3) eller 4).*

2 m o m. Visar någon att hinder på grund av särskilda omständigheter möter att avlämna självdeklaration inom föreskriven tid, *får* han efter ansökan *beviljas anstånd med avlämnande av självdeklarationen. Anstånd får icke utan att synnerliga skäl föreligger medges längre än till utgången av maj månad under taxeringsåret.*

Ansökan enligt första stycket görs hos och prövas av lokala skattemyndigheten i det fögderi till vilket sökanden för beskattningsåret skall hänföras enligt bestämmelserna i 66 § kommunalskattelagen (1928:370) eller, om sökanden enligt nämnda bestämmelser icke kan hänföras till något fögderi, lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi. Har ansökan gjorts hos annan lokal skattemyndighet skall denna pröva ansökan om tiden inte medger att ansökan överlämnas till rätt myndighet.

Den, som i varaktigt bedriven rörelse biträder deklarationsskyldiga med upprättande av självdeklaration, får för sådana deklarationsskyldiga som avses i 1 mom. andra stycket efter

²¹ Senaste lydelse 1973:1123.

Nuvarande lydelse

hetsskatt, eller, om sådan skattskyldighet ej föreligger, i det län, där beskattningsorten är belägen. Skattechefen får dock förordna att ansökan i stället skall prövas av lokal skattemyndighet som skattechefen bestämmer. Ansökan göres hos skattechefen.

Mot skattechefens eller lokal skattemyndighets beslut *må* talan ej föras.

Förelagten lydelse

ansökan erhålla tillstånd att enligt tidsplan avlämna deklARATIONER under tiden den 1 april—den 31 maj under taxeringsåret. Vid ansökningshandlingen skall fögas förteckning över de deklARATIONSSKYLDIGA. I förteckningen upptagen deklARATIONSSKYLDIG skall, om tillståndet medges, anses ha erhållit anstånd med deklARATIONENS avlämnande till den dag då deklARATION senast får avlämnas enligt tidsplanen.

Ansökan enligt tredje stycket görs hos och prövas av lokala skattemyndigheten i det fögderi inom vilket sökanden utövar sin rörelse.

Mot lokal skattemyndighets beslut *får* talan ej föras.

37 §

2 mom. ²² Vid avlämnande av uppgifter, varom stadgas i 1 mom., skall iakttagas följande.

Avser sådan förmån, varom i 1 mom. första och andra punkterna förmäles, endast en del av året, skall upplysning meddelas om den tidrymd, för vilken förmånen utgått.

I kontrolluppgift, som upptager särskild resekostnads- och traktamentsersättning, skall angivas beloppet av dels resekostnadsersättning och dels traktamentsersättning jämte tid för vilken traktamentsersättning utgått. Därvid skola uppgifter lämnas om traktamentsersättning dels för förrättningar inom riket i enlighet med vad nedan sägs och dels för förrättningar utom riket. I fråga om förrättningar inom riket skola uppgifter lämnas särskilt för förrättningar som icke varit förenade med övernattning (endagsförrättningar), förrättningar som varit förenade med övernattning men icke medfört vistelse mer än femton dygn i följd på en och samma ort (korttidsförrättningar) samt övriga resor (långtidsförrättningar). För endagsförrättningar uppgives utgiven traktamentsersättning och antal dagar. Vid beräkning av antalet dagar för endagsförrättningar medräknas icke sådan endagsförrättning, som varat högst fyra timmar; förrättning som varat mer än fyra timmar men högst tio timmar räknas som halv dag; längre förrättning räknas som hel

²² Senaste lydelse 1976:86.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

dag. För korttids- och långtidsförrättningar uppgives utgiven traktamentsersättning och antal nätter övernattnings skett. De första femton dygnen av varje långtidsförrättning uppgivas såsom korttidsförrättning. – I kontrolluppgift skall i förekommande fall särskilt anmärkas, att arbetsgivaren utöver traktamentsersättningen, haft utgifter för den anställdes bostad eller uppehälle under förrättningen.

Om skattechefen i det län där arbetsgivarens hemortskommun är belägen medger det, behöver arbetsgivaren, i stället för att lämna uppgift enligt tredje stycket om traktamentsersättning vid förrättning inom riket, endast anmärka i kontrolluppgiften att sådan ersättning utgått. Förutsättning för medgivande är att ersättning utgår enligt sådana grunder att den kan antagas icke komma att överstiga avdragsgill ökning i levnadskostnaderna. Motsvarande medgivande kan lämnas även beträffande resekostnadsersättning för färd med allmänt kommunikationsmedel. Medgivande lämnas endast om arbetsgivaren har ett större antal anställda, som mera regelbundet företager tjänsteresor, och medgivandet bedöms vara utan olägenhet för taxeringsarbetet. Medgivande får ej lämnas fåmansföretag i fråga om uppgifter rörande företagsledaren och honom närstående personer samt delägare i företaget. Lämnat medgivande gäller tills vidare. Det kan begränsas till viss grupp av anställda. – Ansökan om medgivande göres hos länsstyrelsen senast den 31 oktober året före taxeringsåret. Talan mot beslut, varigenom ansökan om medgivande avslagits eller medgivande återkallats, föres hos riksskatteverket genom besvär som skola ha inkommit till verket inom en månad från den dag då klaganden erhöll del av beslutet. Mot riksskatteverkets beslut får talan icke föras.

Därest vid avlönings utbetalande avdrag skett för löntagares eller hans efterlevandes pensionering, skall i kontrolluppgiften upptagas bruttolön och vad som avdragits.

I kontrolluppgift enligt 1 mom. första, andra eller sjunde punkten skall *angivas*, huruvida arbetsgivaren har att för utgivet belopp erlägga avgift enligt 19 kap. 1 § lagen om allmän försäkring.

Av kontrolluppgift enligt 1 mom. första, andra eller sjunde punkten skall *framgå*, huruvida arbetsgivaren har att för utgivet belopp erlägga avgift enligt 19 kap. 1 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. *I kontrolluppgift som nu har sagts skall särskilt för sig upptagas representationsersättning och särskilt för sig annan kostnadsersättning än resekostnads- och traktamentsersättning.*

I kontrolluppgift skall särskilt för sig upptagas sådant skatteavdrag, som skett för uttagande av preliminär A-skatt.

Nuvarande lydelse

Särskild uppgiftshandling skall avlämnas för varje person, varom fråga är. Därvid skall fullständigt angivas personens namn, personnummer, hemvist och bostadsadress. Där så kan ske, bör uppgift lämnas även om numret på för honom utfärdad debetsedel å preliminär skatt för året näst före taxeringsåret. På uppgiftshandling som lämnas av fåmansföretag skall angivas om personen är företagsledare eller honom närstående person eller delägare i företaget.

Kontrolluppgift, som i 1 mom. tredje punkten sägs och som avser pensionsförsäkring tagen annorledes än i samband med tjänst, skall innehålla uppgift om tidigare och nuvarande ägare till försäkringen och, om möjligt, fång varigenom äganderätten övergått samt, i förekommande fall, den som erhållit förfoganderätten till försäkringen. Kontrolluppgift, som avser pensionsförsäkring tagen i samband med tjänst, skall innehålla uppgift om den, som enligt tjänsteavtalet skall åtnjuta pensionsförmånen.

Uppgift skall avfattas å blankett enligt fastställt formulär eller å annan för ändamålet lämpad blankett.

3 mom. Skall annan än statlig eller kommunal myndighet jämlikt 1 mom. första punkten avlämna uppgifter till ett antal understigande tjugufem, skall vid uppgifterna fogas ett särskilt sammandrag över dessa, upptagande namn å den eller de personer, varom fråga är, ävensom beträffande envar av dem uppgift angående belopp, som utbetalts, och förmån, som i övrigt åtnjutits.

Föreslagen lydelse

I kontrolluppgift skall anges namn och postadress samt personnummer eller organisationsnummer för såväl den uppgiftsskyldige som den uppgiften avser. Kan personnummer inte anges för den sistnämnde skall, där så kan ske, redovisas län, kommun och församling, där han var mantalskriven för året före taxeringsåret. I kontrolluppgift som lämnas av fåmansföretag skall angivas om personen är företagsledare eller honom närstående person eller delägare i företaget.

Kontrolluppgift enligt 1 mom. första eller andra punkten skall avfattas på blankett enligt fastställt formulär. Särskild uppgiftshandling skall lämnas för varje person.

Riksskatteverket får på ansökan av uppgiftsskyldig medge undantag från bestämmelserna i tionde stycket. Mot riksskatteverkets beslut får talan ej föras.

Nuvarande lydelse

4 mom. ²³ Uppgifterna skola avlämnas senast den 31 januari under taxeringsåret i den ordning, som gäller för avlämnande av självdeklaration. Uppgifter, som avses i 1 mom. punkterna 5–7, skola dock avlämnas till länsstyrelsen i det län, där uppgiftslämnaren är bosatt. I fall, som avses i 3 mom., skall därjämte iakttagas, att uppgifterna jämte därtill hörande sammandrag städse skola avlämnas till myndighet, hos vilken arbetsgivarens allmänna självdeklaration må avlämnas.

Uppgifterna skola vid avlämnandet vara ordnade kommunvis eller, om i kommun ingår flera församlingar, församlingsvis och skall medelst särskilda omslag eller annorledes vara tydligt utmärkt, vilken kommun eller församling varje grupp av uppgifter avser.

I fråga om inkomst som avses i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370) får riksskatteverket föreskriva att kontrolluppgift skall avlämnas i särskild ordning.

5 mom. ²⁴ Den som har att avlämna kontrolluppgift enligt 1 mom. punkterna 1, 2, 3 b–3 f eller 7 skall senast den 31 januari under taxeringsåret till inkomsttagaren översända ett exemplar av uppgiften.

Om skyldighet att vid arbetsgivaruppgift, som skall lämnas enligt lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m., föga kontrolluppgift som nyss sagts stadgas i nämnda lag.

Förelagen lydelse

4 mom. Kontrolluppgift enligt 1 mom. skall lämnas senast den 31 januari under taxeringsåret. Den som har tilldelats redovisningsnummer för inbetalning av innehållen skatt skall lämna kontrolluppgift till lokal skattemyndighet i det län där länsstyrelsen har utfärdat redovisningsnumret. Annan uppgiftsskyldig skall lämna kontrolluppgift till lokal skattemyndigheten i det fögderi där han är bosatt.

Kontrolluppgifter enligt 1 mom. punkterna 3, 3 a eller 4–6 skall vid avlämnandet vara ordnade kommunvis eller, om i kommun ingår flera församlingar, församlingsvis och skall medelst särskilda omslag eller annorledes vara tydligt utmärkt, vilken kommun eller församling varje grupp av uppgifter avser.

5 mom. Den som har att avlämna kontrolluppgift enligt 1 mom. punkterna 1, 2, 3 b–3 f eller 7 skall senast den 31 januari under taxeringsåret till inkomsttagaren översända uppgift med de upplysningar som lämnas i kontrolluppgiften.

²³ Senaste lydelse 1976:334.

²⁴ Senaste lydelse 1976:334.

Nuvarande lydelse

2 m o m . Uppgifter enligt 1 mom. *skola* vara avlämnade senast den 15 februari under taxeringsåret; dock *må* bolag eller rederi, som varit skyldigt att föra räkenskaper och vars räkenskapsår gått tillända senare än den 31 oktober under året före taxeringsåret, *åtnjuta anstånd med uppgifternas avlämnande till* den 31 mars under taxeringsåret.

Uppgifterna *skola* avlämnas i den ordning, som gäller för avlämnande av självdeklaration.

5 m o m . Taxeringsintendent eller, efter hans förordnande, honom underställd tjänsteman är berättigad att hos den, som mottagit uppgifter som i 1 mom. sägs, för taxeringskontroll taga del av dessa uppgifter. Den hos vilken uppgifterna förvaras är därvid skyldig att lämna det biträde, som erfordras för kontrollens genomförande.

Föreslagen lydelse

7 m o m . Vid kontrolluppgift, som lämnas enligt 1 mom. punkt 1 eller 2 skall fogas särskild uppgift (kontrolluppgiftsmissiv). I sådant missiv skall anges namn, postadress och personnummer eller organisationsnummer för den uppgiftsskyldige, antalet lämnade kontrolluppgifter samt det sammanlagda beloppet av de skatteavdrag som har verkställts för preliminär A-skatt under året före taxeringsåret.

38 §

2 m o m . Uppgifter enligt 1 mom. *skall* vara avlämnade senast den 15 februari under taxeringsåret; dock *får* bolag eller rederi, som *har* varit skyldigt att föra räkenskaper och vars räkenskapsår *har* gått tillända senare än den 31 augusti under året före taxeringsåret, *avlämna uppgifterna senast* den 31 mars under taxeringsåret.

Uppgifterna *skall* avlämnas i den ordning, som gäller för avlämnande av självdeklaration.

43 §

5 m o m . *Chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller lokal skattemyndighet samt* taxeringsintendent eller, efter hans förordnande, honom underställd tjänsteman är berättigad att hos den, som *har* mottagit uppgifter som i 1 mom. sägs, för taxeringskontroll taga del av dessa uppgifter. Den hos vilken uppgifterna förvaras är därvid skyldig att lämna det biträde, som erfordras för kontrollens genomförande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

50 §

I m o m .²⁵ Granskning av självdeklarationer *må* verkställas endast av

tjänsteman, som utför *dylik* granskning enligt denna lag eller som *eljest* utövar taxerings- eller skattekontroll,

ordförande och *kronoombud* i taxeringsnämnd,

de ledamöter i taxeringsnämnd, som därtill utses av nämnden, samt domstol, som har att bedöma innehållet i självdeklaration.

I m o m . Granskning av självdeklarationer *får* verkställas endast av

tjänsteman, som utför *sådan* granskning enligt denna lag eller som *annars* utövar taxerings- eller skattekontroll,

ordförande i taxeringsnämnd.

Annan ledamot i taxeringsnämnd än som avses i första stycket får vid nämndens sammanträden taga del av deklaration i den omfattning som behövs för taxeringen.

Sakkunnig *må* granska självdeklaration, för vars behandling hans biträde påkallas.

Vid taxeringsarbete anlitat biträde, så ock tjänsteman som avses i 16 § 2 mom. må taga del av deklaration i den omfattning, som *är erforderlig* för arbetets utförande.

Tjänsteman som avses i 13 § *får* taga del av deklaration i den omfattning, som *behövs* för arbetets utförande.

För innehållet i självdeklaration *må* icke inom taxeringsnämnd lämnas vidare redogörelse än som erfordras för taxeringen. Självdeklaration *må* icke intagas i taxeringsnämnds protokoll i vidare mån än som oundgängligen erfordras.

Självdeklaration skall tillhandahållas de myndigheter, vilka i och för sin verksamhet böra erhålla del därav.

Självdeklaration *må*, på sätt regeringen förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till den ämbetsmyndighet eller tjänsteman, åt vilken regeringen uppdrager utförandet av sådan bearbetning.

Den som har att utföra talan för besvärberättigad kommun i fråga om viss skattskyldigs taxering äger taga del av självdeklaration, som skolat ligga till grund för taxeringen.

Då besvär anförts, skall självdeklaration, som har avseende å taxeringen i fråga, biläggas besvärshandlingarna, där ej vid delgivning med menighet sådant anses vara för målets utredning obehövt. Handlingarna skola vid förekommande delgivningar inneslutas i förseglat konvolut, vilket skall

²⁵ Senaste lydelse 1976:927.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

förses med påskrift om innehållet och i obrutet skick tillställas den förklaringskyldige eller annan vederbörande.

I övrigt må självdeklaration, där ej annat följer av stadgande i allmän lag, icke vara för någon tillgänglig, utan att den, som avgivit deklarationen, lämnat skriftligt medgivande därtill.

51 §²⁶

Anmaning som avses i 22 § 2 mom., 24 § 2 mom., 31 § 2 mom., 33 och 36 §§, 39 § 1 mom. samt 45 § må utfärdas av taxeringsnämnd och taxeringsintendent. Samma rätt tillkommer tjänsteman, som verkställer taxeringsrevision, dock att sådan tjänsteman icke äger anmana någon att avlämna självdeklaration.

Anmaning som avses i 39 § 2 mom. utfärdas av skattechefen i det län, där den uppgiftsskyldige är bosatt eller, efter skattechefens förordnande, av annan tjänsteman.

I de fall som avses i 39 § 3 mom., 41 § samt 42 § 2 mom. må anmaning göras av taxeringsintendent.

Anmaning som avses i 22 § 2 mom., 24 § 2 mom., 31 § 2 mom., 33 och 36 §§, 39 § 1 mom. samt 45 § får utfärdas av chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller lokal skattemyndighet, taxeringsnämnd, taxeringsintendent samt tjänsteman som biträder taxeringsnämnden. Samma rätt tillkommer den, som verkställer taxeringsrevision, dock att han icke får anmana någon att avlämna självdeklaration.

I de fall som avses i 39 § 3 mom., 41 § samt 42 § 2 mom. får anmaning utfärdas av chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller lokal skattemyndighet, taxeringsintendent samt den som får meddela beslut om taxeringsrevision.

53 §

I anmaning, som utfärdas av taxeringsnämnd eller taxeringsintendent, må, utom i fall som i 31 § 2 mom. andra stycket sägs, vite föreläggas.

I anmaning, som utfärdas av chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller lokal skattemyndighet, taxeringsnämnd eller taxeringsintendent, får, utom i fall som i 31 § 2 mom. andra stycket sägs, vite föreläggas.

²⁶ Senaste lydelse 1976:86.

Nuvarande lydelse

Beslut om taxeringsrevision meddelas av skattechefen. Finner *han* taxeringsrevisionen böra verkställas i annat län, skall han framställa begäran därom hos skattechefen i det länet.

Finner taxeringsnämnd taxeringsrevision vara erforderlig, har nämnden att göra framställning därom till *skattechefen*.

Taxeringsrevision skall verkställas av tjänsteman, som *skattechefen* därtill förordnar. Taxeringsrevision *må jämväl* uppdragas åt annan i bokföring och taxering sakkunnig person, som därtill godkänts av länsstyrelsen.

Tjänsteman vid länsstyrelse, som i taxeringsnämnd deltagit i slutlig handläggning av taxering, får utan hinder av 4 § 3 förvaltningslagen (1971:290) utföra taxeringsrevision rörande taxeringen om särskilda skäl *föreligga*. Detsamma gäller sådan tjänsteman som avses i 16 § 2 *mom*.

Länsstyrelsen har att vaka över att taxeringsarbetet i första instans inom länet ordnas och bedrivs ändamålsenligt.

*Föreslagen lydelse*57 §²⁷

Beslut om taxeringsrevision meddelas av skattechefen *eller tjänsteman som har erhållit uppdrag enligt 3 § andra stycket*. Finner *skattechefen* taxeringsrevision böra verkställas i annat län, skall han framställa begäran därom hos skattechefen i det länet.

Finner taxeringsnämnd taxeringsrevision vara erforderlig, har nämnden att göra framställning därom till *den som får meddela beslut om taxeringsrevision*.

Taxeringsrevision skall verkställas av tjänsteman, som *den, som får meddela beslut om revision*, därtill förordnar. Taxeringsrevision *får även* uppdragas åt annan i bokföring och taxering sakkunnig person, som därtill *har* godkänts av länsstyrelsen.

Tjänsteman vid länsstyrelse *eller lokal skattemyndighet*, som i taxeringsnämnd *har* deltagit i slutlig handläggning av taxering, får utan hinder av 4 § *första stycket* 3 förvaltningslagen (1971:290) utföra taxeringsrevision rörande taxeringen om särskilda skäl *föreligger*. Detsamma gäller sådan tjänsteman som avses i 13 §.

Mot beslut om taxeringsrevision får talan ej föras.

59 §

²⁷ Senaste lydelse 1972:764.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

59 a §

Länsstyrelsen skall senast den 15 november till riksskatteverket avgiva förslag till anvisningar för följande års taxering. Senast den 20 december året före taxeringsåret skall verket fastställa sådana anvisningar. Länsstyrelsen skall senast den 15 januari under taxeringsåret tillställa taxeringsnämnderna de anvisningar som gälla för länet.

60 §

Länsstyrelsen kan då den finner lämpligt kalla ordföranden och högst två andra ledamöter från varje taxeringsnämnd inom länet eller del därav att på lämplig ort sammanträda för överläggningar rörande taxeringsarbetet. Till sådant sammanträde kan länsstyrelsen även kalla särskilda sakkunniga för lämnande av upplysningar.

61 § 1 mom.

Taxeringsnämnds sammanträden hållas å tid och plats, som bestämmas av ordföranden. Denne har att kalla ledamöterna till sammanträdena samt att om tid och plats härför på lämpligt sätt och i god tid underrätta länsstyrelsen och de skattskyldiga inom taxeringsdistriktet. Möter för ledamot hinder att tillstädeskomma, skall han i sitt ställe kalla för honom utsedd suppleant samt tillika härom underrätta ordföranden.

61 §

1 m o m . Taxeringsnämnden sammanträder på tid och plats, som bestäms av ordföranden. Denne kallar ledamöterna till sammanträdena. Till det första sammanträdet för årets taxering kallas även suppleanterna. Är ledamot förhindrad att komma till sammanträde, skall han i sitt ställe kalla för honom utsedd suppleant och även underrätta ordföranden härom. Länsstyrelsen och den lokala skattemyndigheten skall i god tid underrättas om tid och plats för sammanträdena. Skattskyldig skall underrättas om tid och plats för sammanträde vid vilket redovisning skall lämnas för taxeringsrevision som har verkställts hos honom.

Nuvarande lydelse

Vid sammanträdena *föres* protokoll i *erforderlig omfattning*. *Protokollet justeras av ordföranden jämte två av nämnden utsedda ledamöter.*

61 § 4 mom.²⁸

Sammanträde med taxeringsnämnd skall hållas inom *slutna* dörrar. Skattskyldig är *dock* berättigad att företräda inför taxeringsnämnd för att meddela upplysningar till ledning vid taxering, som berör honom. *Där så* ske kan utan hinder för *taxeringsförrättningens* fortgång, bör *taxeringsnämnd* på stället meddela *skattskyldig* begärd upplysning rörande hans taxering.

61 § 2 mom.²⁹

Taxeringsinspektör äger deltaga i *taxeringsnämndens* överläggningar men *icke* i dess beslut.

61 § 5 mom.

Skattechefen eller *av honom beordrad* tjänsteman äger närvara vid sammanträde med taxeringsnämnd.

61 § 4 mom.³⁰

Sammanträde med taxeringsnämnd skall hållas inom *slutna* dörrar. Skattskyldig är *dock* berättigad att företräda inför taxeringsnämnd för att meddela upplysningar

Föreslagen lydelse

Vid sammanträdena *förs* protokoll *enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen.*

2 m o m. Sammanträde med taxeringsnämnd skall hållas inom *stängda* dörrar.

Föredragande tjänsteman och suppleant som ej har trätt i ledamots ställe får deltaga i *nämndens* överläggningar men *ej* i dess beslut.

Är den som har verkställt taxeringsrevision ej tillika föredragande får han företräda inför nämnden för att lämna upplysningar i ärendet.

Skattechefen eller tjänsteman, *som han har beordrat, får* närvara vid sammanträde med taxeringsnämnd, *dock ej vid nämndens överläggningar.*

4 m o m. Skattskyldig är berättigad att företräda inför taxeringsnämnd för att meddela upplysningar

²⁸ Jfr föreslagen lydelse av 61 § 4 mom.

²⁹ Senaste lydelse 1974:997 (ingressen).

³⁰ Jfr föreslagen lydelse av 61 § 2 mom.

Nuvarande lydelse

tigad att företräda inför taxeringsnämnd för att meddela upplysningar till ledning vid taxering, som berör honom. Där så ske kan utan hinder för *taxeringsförrättningens* förtgång, bör *taxeringsnämnd* på stället meddela *skattskyldig* begärd upplysning rörande hans taxering.

63 § första³¹ och andra styckena

Beslut om taxering, så ock annat beslut, som innefattar avgörande i sak, må icke fattas av taxeringsnämnd, såvida icke ordföranden och minst två eller, i taxeringsnämnd vars distrikt omfattar mer än en kommun, minst tre andra ledamöter äro tillstädes. Vid fattande av beslut på sammanträde i taxeringsnämnd med flera kronoombud får endast ett kronoombud deltaga i omröstningen. Dock skall den omständigheten att ledamot har att avträda vid behandling av viss taxering icke utgöra hinder mot att beslut fattas rörande denna taxering.

Annat nämndens beslut än i första stycket sägs må fattas av ordföranden ensam.

Föreslagen lydelse

till ledning vid taxering, som berör honom. Om det kan ske utan hinder för *förrättningens* förtgång, bör *nämnden* på stället meddela *den skattskyldige* begärd upplysning rörande hans taxering.

63 §

Taxeringsnämnd är beslutför med ordföranden och minst två eller, i taxeringsnämnd vars distrikt omfattar mer än en kommun, minst tre andra ledamöter. Dock skall den omständigheten att ledamot har att avträda vid behandling av visst ärende icke utgöra hinder mot att beslut fattas rörande detta ärende.

Om det ej är påkallat av särskild anledning att ärendet prövas av fullsuttan nämnd, är taxeringsnämnd beslutför med ordföranden ensam vid

1) beslut som ej innefattar prövning av ärendet i sak,

2) beslut om taxering utan avvikelser från självdeklaration eller annan av den skattskyldige till ledning för egen taxering lämnad uppgift.

³¹ Senaste lydelse av 63 § första stycket 1971:813. Nuvarande lydelse av 63 § tredje femte styckena se vid föreslagen lydelse av 64 §.

Nuvarande lydelse

64 §

Uppstå skiljaktiga meningar inom taxeringsnämnd och måste till följd därav omröstning anställas, skall denna vara öppen och den mening bli va gällande, vilken flertalet biträtt, eller, om rösterna utfalla lika, den som länder till den skattskyldiges förmån. Kan denna grund ej tillämpas, gäller den mening, som biträdes av ordföranden.

63 § tredje³² – femte³³ styckena

Anser taxeringsnämndens ordförande eller taxeringsinspektör att taxering bort åsättas annorlunda än taxeringsnämnden beslutat, skall han på deklaration eller därvid fogad handling ange den taxering, han ansett böra åsättas, ävensom i protokollet anteckna de fall, i vilka detta skett.

Annan ledamot än ordföranden

Föreslagen lydelse

3) beslut om taxering med avvikelser från självdeklaration eller annan av den skattskyldige till ledning för egen taxering lämnad uppgift, om avvikelserna uppgår till högst 500 kronor taxerad inkomst.

4) beslut om rättelse av tidigare beslut, som till följd av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet samt

5) beslut i ärende i vilket saken är uppenbar.

64 §

Bestämmelserna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning tillämpas på avgörande av taxeringsnämnden. Ordföranden skall dock säga sin mening först.

Skiljaktig mening hos ledamot eller föredragande tjänsteman skall avfattas skriftligen och avges inom en vecka efter sammanträdet.

³² Senaste lydelse av 63 § tredje stycket 1974:997 (ingressen).

³³ Senaste lydelse av 63 § femte stycket 1976:927.

Nuvarande lydelse

äger, om han deltagit i taxeringsnämndens beslut, anföra reservation mot beslutet. Reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den närmare utvecklas, avfattas skriftligen och avgivas sist vid justeringen av protokollet.

Av nämnden anlita sakkunnig äger att beträffande taxering, vid vars handläggning han biträtt, i enahanda ordning anteckna särskild mening till protokollet.

Föreslagna lydelse

65 §

Förekommer anledning att åsätta skattskyldig taxering med avvikelse från självdeklaration, skall, där hinder ej möter, tillfälle beredas den skattskyldige att yttra sig i frågan. Dock vare detta ej nödigt i fråga om felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av den skattskyldige uppenbarligen icke är erforderligt för frågans bedömande.

Taxeringsnämnden skall tillse att utredning görs och att tillfälle bereds den skattskyldige att yttra sig när det behövs för nämndens beslut.

Förekommer anledning att åsätta skattskyldig taxering med avvikelse från självdeklaration, får taxeringsnämnden underlåta avvikelse, om denna skulle avse endast mindre belopp.

66 §³⁴

Taxeringsnämnd beslutar årligen i fråga om inkomsttaxering och förmögenhetstaxering, om ej annat följer av 67 §.

Så snart ske kan och såvitt möjligt före utgången av maj månad under taxeringsåret skall nämnden företaga taxering till kommunal inkomstskatt beträffande sådana skattskyldiga, som skola taxeras till statlig inkomstskatt av annan taxeringsnämnd eller beträffande vilka besvär över taxeringen skola prövas av den mellankommunala skatterätten. Vid sådan taxering bör, när anledning därtill föreligger,

³⁴ Senaste lydelse 1972:83.

Nuvarande lydelse

samråd äga rum med övriga taxeringsnämnder, av vilka den skattskyldige skall taxeras. För envar, som därvid taxerats, skall underrättelse, huru taxeringen utfallit, med uppgift jämväl om nettointäkt och uppskattad inkomst för varje förvärvskälla, ofördröjligen avlätas till oförmälda taxeringsnämnder, dock icke i det fall att besvär över taxeringen skola prövas av den mellankommunala skatterätten.

Har taxeringsnämnden i skattskyldigs hemortskommun funnit att avräkning enligt 46 § 4 mom. eller 50 § 3 mom. andra stycket kommunalskattelagen skall ske, åligger det nämnden att underrätta taxeringsnämnd, som har att verkställa avräkningen, om det belopp, som skall avräknas.

Har taxeringsnämnd i fråga om skattskyldighet för förmögenhet med ägare likställt den som åtnjuter avkastningen av förmögenhet, vartill äganderätten tillkommer stiftelse, skall, där stiftelsen skall taxeras till statlig förmögenhetsskatt av annan taxeringsnämnd, underrättelse om berörda taxeringsåtgärd ofördröjligen avlätas till sist oförmälda nämnd.

Föreslagen lydelse

69 §

1 mom. Har självdeklaration icke blivit följd vid taxeringen, skall deklarationen förses med uppgift om avvikelserna och skälen därfor. Tillika skall till den skattskyldige sändas underrättelse om i vilka hänseenden deklarationen frångåtts samt om skälen härför. Vad nu sagts skall jämväl gälla beträffande avvikelse från annan av skattskyldig till ledning för egen taxering lämnad

1 mom. Har självdeklaration icke blivit följd vid taxeringen, skall deklarationen förses med uppgift om avvikelserna och skälen därfor. Tillika skall till den skattskyldige sändas underrättelse om i vilka hänseenden deklarationen *har* frångåtts samt om skälen härför *och om möjligheten till omprövning enligt 3 mom.* Vad nu *har* sagts skall *också* gälla beträffande avvikelse från annan av skattskyldig

Nuvarande lydelse

uppgift eller upplysning.

Har taxering för inkomst eller förmögenhet äsatts skattskyldig, som icke avgivit deklaration, skall underrättelse om taxeringen sändas till den skattskyldige, dock att sådan underrättelse icke är erforderlig, då den som i fastighetslängden för året näst före taxeringsåret upptagits såsom ägare till fastighet äsattes allenast taxering till kommunal inkomstskatt för garantibelopp för fastigheten.

3 m o m.³⁵ *Har, sedan underrättelse enligt 1 eller 2 mom. sänts till skattskyldig, taxeringsnämnden omprövat det beslut, som underrättelsen avser, skall ny underrättelse sändas till den skattskyldige med angivande av i vilket avseende den tidigare underrättelsen icke gäller.*

Föreslagen lydelse

till ledning för egen taxering lämnad uppgift eller upplysning.

3 m o m. *Taxeringsnämnden skall ompröva beslut när skattskyldig begär det eller skäl annars föreligger. Därvid gäller bestämmelserna i 65 §. Om det nya beslutet skall underrättelse sändas till den skattskyldige med angivande av skälen för beslutet och möjligheten till omprövning enligt vad förut har sagts. Fråga om nytt beslut får icke prövas av taxeringsnämnd efter utgången av november månad under taxeringsåret eller när den skattskyldige har anfört besvär över taxeringsnämndens beslut och särskilda skäl för prövning icke föreligger.*

69 §

4 m o m. Underrättelse som avses i denna paragraf skall *undertecknas av taxeringsnämndens ordförande.*

Underrättelsen skall tillställas den skattskyldige i rekommenderat brev. Återkommer försändelsen såsom obeställbar och förekommer anledning att den skattskyldige kan anträffas, bör, där så lämpligen kan ske, underrättelsen delgivas honom.

4 m o m. Underrättelse som avses i denna paragraf skall *sändas till den skattskyldige i brev.*

70 §³⁶

Om besvär över skattskyldigs taxering skola prövas av den mellankom-

³⁵ Senaste lydelse 1972:83.

³⁶ Senaste lydelse 1974:868.

Nuvarande lydelse

munala skatterätten, skola, efter det taxering åsatts och längdföring skett, deklARATIONER och övriga handlingar rörande den skattskyldige, hans hemmavarande barn, som icke fyllt 18 år, ävensom, därest han varit gift vid ingången av beskattningsåret och under detta år levt tillsammans med make som taxerats, motsvarande handlingar rörande maken så fort ske kan översändas till riksskatteverket. Vid handlingarna skola fogas utdrag av taxeringslängd samt i förekommande fall utdrag av taxeringsnämndens protokoll.

Föreslagen lydelse

71 §

Taxeringsnämnds arbete beträffande visst års taxering skall vara avslutat före utgången av juni månad under taxeringsåret.

Senast den 15 juli under taxeringsåret skola, där ej länsstyrelsen annorlunda föreskriver, deklARATIONER och övriga taxeringsnämnden tillhandakomna handlingar överlämnas till länsstyrelsen.

Taxeringsnämnds arbete beträffande visst års taxering skall vara avslutat före utgången av november månad under taxeringsåret.

76 §³⁷

Besvär av skattskyldig skola hava inkommit senast den 15 augusti under taxeringsåret.

Kommuns besvär skola anföras före utgången av mars månad året efter taxeringsåret.

Taxeringsintendent äger anföras besvär intill utgången av april månad året efter taxeringsåret. Han skall inom samma tid ange yrkanden och grunder för besvärstalan, om ej

Besvär av skattskyldig skall ha inkommit före utgången av februari månad året efter taxeringsåret.

Kommuns besvär skall ha inkommit före utgången av maj månad året efter taxeringsåret.

Besvär av taxeringsintendent skall ha inkommit före utgången av juni månad året efter taxeringsåret. Han skall inom samma tid ha angivit yrkanden och grunder för besvärsta-

³⁷ Senaste lydelse 1972:764.

Nuvarande lydelse

med hänsyn till utredningens vidlyftighet eller andra synnerliga skäl skatterätten medgiver anstånd, dock längst intill utgången av *juni* månad samma år.

Inkomma skattskyldigs besvär efter den i första stycket angivna tiden men före utgången av *april* månad året efter taxeringsåret, får skatterätten pröva besvären om taxeringsintendenten helt eller delvis biträder besvären i sak.

Har skatterätten avgjort besvär över viss skattskyldigs taxering *må* besvär ej anföras hos skatterätten rörande samma taxering.

Föreslagen lydelse

lan, om ej med hänsyn till utredningens vidlyftighet eller andra synnerliga skäl skatterätten medgiver anstånd, dock längst intill utgången av *september* månad samma år.

Inkommer skattskyldigs besvär efter den i första stycket angivna tiden men före utgången av *juni* månad året efter taxeringsåret, får skatterätten pröva besvären om taxeringsintendenten helt eller delvis biträder besvären i sak.

Har skatterätten avgjort besvär över viss skattskyldigs taxering *får* besvär ej anföras hos skatterätten rörande samma taxering.

99 §

Har skattskyldig icke erhållit i 69 § föreskriven underrättelse *senast den 15 juli* under taxeringsåret, *må* den skattskyldige anföras besvär hos skatterätten intill utgången av året efter taxeringsåret eller, om han icke under taxeringsåret erhållit debetsedel *å* slutlig skatt i anledning av den taxering, varom fråga är, inom ett år efter det han erhållit sådan debetsedel.

Har skattskyldig icke erhållit i 69 § föreskriven underrättelse under taxeringsåret, *får* den skattskyldige anföras besvär hos skatterätten intill utgången av året efter taxeringsåret eller, om han icke under taxeringsåret *har* erhållit debetsedel *på* slutlig skatt i anledning av den taxering, varom fråga är, inom ett år efter det han *har* erhållit sådan debetsedel.

124 §

Om uttagande av vite förordnar skatterätten efter anmälan av *taxeringsintendent*.

Finnes, då fråga uppkommer om utdömande av vite, ändamålet med vitet hava förfallit, *må* vitet ej utdömas. Har vitesföreläggande iakttagits först efter det anmälan enligt första stycket inkommit, skall ändamålet med vitet icke anses hava därigenom förfallit.

Om uttagande av vite förordnar skatterätten efter anmälan av *skattechefen eller chef för lokal skattemyndighet*.

Finnes, då fråga uppkommer om utdömande av vite, ändamålet med vitet hava förfallit, *får* vitet ej utdömas. Har vitesföreläggande iakttagits först efter det anmälan enligt första stycket *har* inkommit, skall ändamålet med vitet icke anses hava därigenom förfallit.

Nuvarande lydelse

Vid prövning av anmälan enligt första stycket *må jämväl* fråga, huruvida och med vilket belopp vitet bort föreläggas, komma under bedömande.

Förelaggen lydelse

Vid prövning av anmälan enligt första stycket *får också* fråga, huruvida och med vilket belopp vitet *hade* bort föreläggas, komma under bedömande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979. Bestämmelserna i 3, 51 och 53 §§ träder dock i kraft den 1 juli 1978. I samband med ikraftträdandet skall följande iakttagas.

1. Bestämmelserna i 6, 7 och 8 §§ samt 9 § första–fjärde styckena gäller i fråga om ledamot som väljs för tid efter år 1979. I fråga om ledamot som har valts för tid dessförinnan gäller äldre bestämmelser.

2. Kan uppgifter till 1979 års taxering inte utan svårighet lämnas enligt 37 § 2 mom. sjätte stycket får kontant lön som, inräknat värde av kost och bostad, understiger 500 kronor tas upp tillsammans med annan kostnadsersättning än resekostnadsersättning, representationsersättning eller traktamentsersättning.

3. Bestämmelsen i 57 § femte stycket gäller ej beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

4. Bestämmelsen i 69 § 3 mom. och 71 § om november månad skall till dess regeringen förordnar annat avse oktober månad.

5. Äldre bestämmelser i 76 och 99 §§ gäller fortfarande i fråga om besvär över taxeringsnämnds beslut enligt taxeringen år 1978 eller tidigare.

6. Bestämmelsen i 124 § första stycket tillämpas även om föreskriven anmälan har gjorts enligt äldre bestämmelse före ikraftträdandet.

7. Till dess taxeringsnämnd erhåller erforderligt biträde av tjänsteman hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet får länsstyrelsen förordna kronoombud eller taxeringskonsulent att biträda nämnden och medge att ordföranden får anlita skrivbiträde. I sådana fall gäller äldre bestämmelser om kronoombud, taxeringskonsulent och skrivbiträde.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst¹

dels att 4, 6, 8 och 9 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas anvisningar till 4 § av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Skattskyldig, som vill åtnjuta förmånen av skatteberäkning enligt 1 §, har att därom göra ansökan *hos den skatterätt, som har att upptaga besvär rörande den skattskyldiges taxering till statlig inkomstskatt för det taxeringsår, då inkomsten toges till beskattning.*

Ansökningshandlingen skall, med undantag för fall varom i 8 § sägs, ha inkommit före utgången av året efter taxeringsåret. Den omständigheten att ansökningshandlingen ingivits till annan skatterätt utgör ej hinder för ärendets prövning.

Skattskyldig, som vill åtnjuta förmånen av skatteberäkning enligt 1 §, har att därom göra ansökan. *I fråga om sådan ansökan och beslut i anledning därav skall vad i taxeringslagen (1956:623) är föreskrivet om yrkanden och beslut rörande taxering tillämpas, om icke annat följer av bestämmelserna i denna lag.*

(Se vidare anvisningarna.)

6 §³

Kan ansökan om skatteberäkning enligt denna lag icke av skatterätt upptagas till avgörande, emedan tidigare taxering, som inverkar på skatteberäkningen, icke vunnit laga kraft, skall *skatterätten* genom särskilt beslut *förklara ansökningen* vilande. Det ankommer därefter på den skattskyldige att, sedan ifrågasvarande taxering vunnit laga kraft,

Kan ansökan om skatteberäkning enligt denna lag icke av *taxeringsnämnd eller* skatterätt upptagas till avgörande, emedan tidigare taxering, som inverkar på skatteberäkningen, icke *har* vunnit laga kraft, skall *ansökningen* genom särskilt beslut *förklaras* vilande. *Har sådant beslut meddelats av taxeringsnämnd skall skatterätten underrättas om*

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:860.

² Senaste lydelse 1971:411.

³ Senaste lydelse 1974:860 (ingressen).

Nuvarande lydelse

till skatterätten inkomma med framställning om ansökningens upptagande till förnyad behandling. Sådan framställning skall göras inom ett år från det slutligt beslut meddelades i taxeringsfrågan.

Förelagen lydelse

beslutet. Det ankommer därefter på den skattskyldige att, sedan ifrågavarande taxering *har* vunnit laga kraft, till skatterätten inkomma med framställning om ansökningens upptagande till förnyad behandling. Sådan framställning skall göras inom ett år från det slutligt beslut meddelades i taxeringsfrågan.

8 §⁴

Föreligga förutsättningar för skatteberäkning enligt 1 § först efter meddelandet av sådant beslut av skatterätt, kammarrätt eller regeringsrätten, som i 7 § sägs, eller har den beräknade ackumulerade inkomsten höjts genom sådant beslut, äger den skattskyldige inkomma med ansökan enligt 4 § inom ett år från det ifrågavarande beslut meddelades.

Föreligger förutsättningar för skatteberäkning enligt 1 § först efter meddelandet av sådant beslut av skatterätt, kammarrätt eller regeringsrätten, som i 7 § sägs, eller har den beräknade ackumulerade inkomsten höjts genom sådant beslut, äger den skattskyldige inkomma med ansökan enligt 4 § inom ett år från det ifrågavarande beslut meddelades. *Detsamma gäller i fråga om beslut som meddelas av taxeringsnämnd eller av lokal skattemyndighet enligt 72 a § taxeringslagen (1956:623), om förutsättningar för skatteberäkning enligt 1 § föreligger först efter meddelandet av beslutet.*

Äger skattskyldig enligt 99 § taxeringslagen i särskild ordning anföra besvär hos skatterätt, *må* han tillika inom där angiven tid inkomma med ansökan enligt 4 §.

Äger skattskyldig enligt 99 § taxeringslagen (1956:623) i särskild ordning anföra besvär hos skatterätt, *får* han tillika inom där angiven tid inkomma med ansökan enligt 4 §.

Har skatteberäkning enligt 1 § skett och visas att skatteberäkningen med hänsyn till sedermera framkomna omständigheter grundats på oriktiga förutsättningar, äger vederbörande taxeringsintendent i särskild ordning anföra besvär rörande

Har skatteberäkning enligt 1 § skett och visas att skatteberäkningen med hänsyn till sedermera framkomna omständigheter *har* grundats på oriktiga förutsättningar, äger vederbörande taxeringsintendent i särskild ordning anföra besvär rörande

⁴ Senaste lydelse 1971:411.

Nuvarande lydelse

skatteberäkningen, och skall angående dylika besvär vad i 103 § andra och tredje styckena taxeringslagen föreskrives äga motsvarande tillämpning. Ny skatteberäkning i anledning av besvär som nu sagts må icke verkställas med mindre fråga därom prövats inom fem år efter utgången av det kalenderår, under vilket den ansökan, som föranlett skatteberäkning enligt 1 §, inkommit till skatterätten. Har den skattskyldige avlidit, må sådan ny skatteberäkning som här avses icke verkställas med mindre fråga därom prövats inom två år efter utgången av det kalenderår, under vilket boupteckning efter honom blivit ingiven för registrering.

Föreslagen lydelse

skatteberäkningen. Härvid tillämpas bestämmelserna i 103 § taxeringslagen (1956:623). Ny skatteberäkning i anledning av besvär som nu sagts får icke verkställas med mindre fråga därom prövats inom fem år efter utgången av det kalenderår, under vilket den ansökan, som har föranlett skatteberäkningen enligt 1 §, har inkommit till taxeringsnämnden eller skatterätten. Har den skattskyldige avlidit, får sådan ny skatteberäkning som här avses icke verkställas med mindre fråga därom har prövats inom två år efter utgången av det kalenderår, under vilket boupteckning efter honom har blivit ingiven för registrering.

9 §⁵

Beträffande rätt att föra talan över skatterätts beslut skola de i taxeringslagen givna bestämmelserna i fråga om taxering för inkomst äga motsvarande tillämpning; dock att besvär över skatterätts beslut att förklara ansökan vilande enligt 6 § icke må föras.

Har skattskyldig icke under taxeringsåret erhållit debetsedel på slutlig skatt i anledning av den taxering som inverkar på skatteberäkningen, äger den skattskyldige inkomma med ansökan enligt 4 § inom två månader från utgången av den månad då han erhöll sådan debetsedel, om icke längre tid för ansökan gäller enligt bestämmelserna i taxeringslagen (1956:623). Besvär över taxeringsnämnds eller skatterätts beslut att förklara ansökan vilande enligt 6 § får icke föras. Detsamma gäller i fråga om taxeringsnämnds beslut enligt andra stycket i anvisningarna till 4 §.

⁵ Senaste lydelse 1971:411.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***Anvisningar***till 4 §*

Ansökan om skatteberäkning görs hos den taxeringsnämnd, som har att åsätta den skattskyldige taxering till statlig inkomstskatt för det taxeringsår, då inkomsten tages till beskattning. Ansökan bör göras i den skattskyldiges självdeklaration. Skattskyldig som icke har kommit in med ansökningshandling före utgången av november månad under taxeringsåret får göra ansökan om skatteberäkning hos den skatterätt som har att upptaga besvär rörande den taxering som förut har sagts. Ansökningshandlingen skall, med undantag för fall varom i 8 eller 9 § sägs, ha kommit in till skatterätten före utgången av året efter taxeringsåret. Den omständigheten att ansökningshandlingen har ingivits till annan taxeringsnämnd eller skatterätt än nu har sagts utgör ej hinder för ärendets prövning.

Har ansökningshandlingen kommit in till taxeringsnämnd inom föreskriven tid men efter utgången av september månad under taxeringsåret äger taxeringsnämnden, när ärendets särskilda beskaffenhet påkallar det, genom särskilt beslut överlämna ärendet till skatterätten för prövning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om inkomst som har tagits upp till beskattning vid taxeringen år 1978 eller tidigare.

3 Förslag till Lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)

Härigenom föreskrivs att 78 § 1 mom., 83 §, 85 § 1 mom. och 86 § uppbördslagen (1953:272)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

1 m o m .² Arbetsgivare, som enligt lag är skyldig föra handelsböcker, skall hava sin bokföring så ordnad att därav *framgå* arbetstagares namn, lönebelopp och skatteavdrags belopp *samt, därest* debetsedel eller skattekort företetts för arbetsgivaren, arbetstagarens födelsetid och mantals-skrivningsadress ävensom nummer *å* för honom utfärdad debetsedel.

Jämväl annan arbetsgivare än i första stycket sägs, som har att verkställa skatteavdrag *å* arbetstagares lön *och för vilken den utbetalade lönen utgör omkostnad i förvärvskälla*, är skyldig att i enahanda omfattning föra anteckningar i hänscenden som nyss sagts.

Efter anmaning av länsstyrelsen eller av lokal skattemyndighet åligger det sådan arbetsgivare, som i första stycket avses, att tillhandahålla sin bokföring med därtill hörande handlingar för kontroll å verkställandet av skatteavdrag, och sådan arbetsgivare, varom i andra stycket sägs, att tillhandahålla där angivna anteckningar för dylik kontroll samt att bereda myndigheten tillträde till lokal, som användes för den verksamhet kontrollen avser.

Här avsedd kontroll skall såvitt möjligt ske på sådant sätt och på sådan

Föreslagen lydelse

78 §

1 m o m . Arbetsgivare, som enligt lag är skyldig föra handelsböcker, skall ha sin bokföring så ordnad att därav *framgår* arbetstagares namn, lönebelopp och skatteavdrags belopp. Om debetsedel eller skattekort *har* företetts för arbetsgivaren *skall också framgå* arbetstagares födelsetid och mantalsskrivningsadress samt nummer *på* för honom utfärdad debetsedel.

Också annan arbetsgivare än i första stycket sägs, som har att verkställa skatteavdrag *på* arbetstagares lön, är skyldig att i enahanda omfattning föra anteckningar i hänscenden som *har* sagts nyss.

För kontroll av att bestämmelserna om skatteavdrag har följts får revision verkställas hos sådan arbetsgivare, som avses i första och andra styckena. Beslut om revision meddelas av riksskatteverket, länsstyrelsen eller lokal skattemyndighet. I övrigt gäller i fråga om revision i tillämpliga delar bestämmelserna i 56 och 58 §§ taxeringslagen (1956:623).

¹ Lagen omtryckt 1972:75. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:771.

² Senaste lydelse 1975:1029.

Nuvarande lydelse

tid, att den icke förorsakar hinder i verksamheten för den som är föremål för kontrollen. Där arbetsgivaren så begär och detta lämpligen kan ske, skall kontrollen verkställas hos honom. Hava handelsböcker eller andra handlingar överlämnats för kontroll, skola de så snart ske kan återställas. Meddelande om resultatet av kontrollen skall snarast lämnas arbetsgivaren.

Föreslagen lydelse

83 §

Hörsammar icke skattskyldig anmaning att avlämna preliminär självdeklaration eller att fullständiga sådan deklaration eller att för jämkning inkomma med för den skattskyldige utfärdad debetsedel å preliminär skatt, eller

underlåter någon att hörsamma anmaning enligt 19 §, eller

underlåter arbetsgivare, som är skyldig verkställa skatteavdrag, att fullgöra sådan skyldighet eller verkställer han skatteavdrag med för lågt belopp, eller

fullgör arbetsgivare icke vad honom åligger enligt 43 eller 78 §.

äger den lokala skattemyndigheten eller länsstyrelsen förelägga den försumlige vite. Vite må ej bestämmas under *ett*hundra eller över *femtusen* kronor.

Vite må icke föreläggas staten, kommun eller annan menighet och ej heller tjänsteman i tjänsten.

Om uttagande av förelagt vite förordnar länsskatterätten efter anmälan av länsstyrelsen eller den lokala skattemyndigheten.

Hörsammar icke skattskyldig anmaning att avlämna preliminär självdeklaration eller att fullständiga sådan deklaration eller att för jämkning inkomma med för den skattskyldige utfärdad debetsedel på preliminär skatt, eller

äger den lokala skattemyndigheten eller länsstyrelsen förelägga den försumlige vite. Vite får ej bestämmas under *fem*hundra kronor.

Vite får icke föreläggas staten, kommun eller annan menighet och ej heller tjänsteman i tjänsten.

Om uttagande av förelagt vite förordnar länsskatterätten efter anmälan av *riksskatteverket*, länsstyrelsen eller den lokala skattemyndigheten.

Har vitet förelagts också med stöd av bestämmelse i taxeringslagen (1956:623) prövas fråga om uttagande av den skatterätt som är behörig enligt nämnda lag.

Nuvarande lydelse

Har ändamålet med vitet förfallit, när fråga uppkommer om utdömande därav, *må* vite ej utdömas. Har vitesföreläggande iakttagits först efter det anmälan enligt tredje stycket inkommit, skall ändamålet med vitet icke anses hava förfallit därigenom.

Vid prövning av anmälan enligt tredje stycket *må* även bedömas fråga, huruvida och med vilket belopp vitet bort föreläggas.

Föreslagen lydelse

Har ändamålet med vitet förfallit, när fråga uppkommer om utdömande därav, *får* vite ej utdömas. Har vitesföreläggande iakttagits först efter det anmälan enligt tredje stycket *har* inkommit, skall ändamålet med vitet icke anses hava förfallit därigenom.

Vid prövning av anmälan enligt tredje stycket *får* även bedömas fråga, huruvida och med vilket belopp vitet *hade* bort föreläggas.

85 §

1 mom.³ Den, som icke åtnöjes med beslut enligt denna lag av lokal skattemyndighet, äger i beslutet söka ändring hos länskattevärdens genom besvär.

I fråga om preliminär taxering, sättet för uttagande av preliminär skatt, debitering eller jämkning av sådan skatt, verkställande av skatteavdrag och anstånd med inbetalning av skatt föres dock talan hos länsstyrelsen.

Allmänt ombud äger anföra besvär över lokal skattemyndighets beslut endast vad avser arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt.

Talan *må* ej föras mot lokal skattemyndighets beslut varigenom vite förelagts.

Har besvärshandling före besvärstidens utgång inkommit till annan skatterätt eller länsstyrelse än den som har att pröva besvären, *skola* de ändå upptagas till prövning. Handlingarna *skola* då omedelbart över-sändas till den skatterätt eller länsstyrelse som skall pröva besvären.

Talan *får* ej föras mot lokal skattemyndighets beslut *om revision enligt 78 § 1 mom. eller* varigenom vite *har* förelagts.

Har besvärshandling före besvärstidens utgång inkommit till annan skatterätt eller länsstyrelse än den som har att pröva besvären, *skall* de ändå upptagas till prövning. Handlingarna *skall* då omedelbart över-sändas till den skatterätt eller länsstyrelse som skall pröva besvären.

86 §

Talan får ej föras mot länsstyrelsens beslut enligt 85 § 1 mom. andra stycket. Ej heller får talan föras mot annat beslut av länsstyrelse i fråga

1 mom. Talan får ej föras mot länsstyrelsens beslut enligt 85 § 1 mom. andra stycket. Ej heller får talan föras mot annat beslut av läns-

³ Senaste lydelse 1974:771 (ingressen).

Nuvarande lydelse

om anstånd med inbetalning av skatt eller mot länsstyrelses beslut rörande framställning om försättande i konkurs, ackordsförslag, avskrivning av skatt eller föreläggande av vite.

Mot annat beslut av länsstyrelse än som avses i första stycket föres talan hos kammarrätten genom besvär.

Föreslagen lydelse

styrelse i fråga om anstånd med inbetalning av skatt eller mot länsstyrelses beslut rörande framställning om försättande i konkurs, ackordsförslag, avskrivning av skatt, *revision enligt 78 § 1 mom.* eller föreläggande av vite.

2 mom. Mot riksskatteverkets beslut enligt 78 § 1 mom. om revision eller varigenom vite har förelagts får talan ej föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

4 Förslag till Lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt

Härigenom föreskrivs att 19, 30 och 33 §§ lagen (1958:295) om sjömansskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §²

Redare, som enligt lag är skyldig föra handelsböcker, skall hava sin bokföring så ordnad, att därav framgår sjömans namn, födelsetid och mantalsskrivningsadress, lönebelopp och skatteavdrags belopp samt, därest sjömannen uppvisat debetsedel å preliminär skatt, numret å denna debetsedel.

Jämväl annan redare än i första stycket sägs, som har att verkställa avdrag för sjömansskatt, är skyldig att i enahanda omfattning föra anteckningar i hänseenden som nyss sagts.

Efter anmaning av *sjömansskattekontoret*, *taxeringsintendent* eller lokal skattemyndighet åligger det sådan redare, som i första stycket avses, att *tillhandahålla sin bokföring med därtill hörande handlingar för kontroll av skatteavdrag, och sådan redare, varom i andra stycket sägs, att tillhandahålla där angivna anteckningar för dylik kontroll. Redare är skyldig att lämna den som verkställer kontrollen tillträde till de lokaler som användas för den verksamhet kontrollen avser.*

Här avsedd kontroll skall såvitt möjligt ske på sådant sätt och på sådan tid, att den icke förorsakar hinder i verksamheten för den som är föremål för kontrollen. Där redaren så begär och detta lämpligen kan ske, skall kontrollen verkställas hos honom. Hava handelsböcker eller andra handlingar överlämnats för kontroll, skola de så snart ske kan återställas. Meddelande om resultatet av kontrollen skall snarast lämnas redaren.

Efter anmaning av *riksskatteverket*, *länsstyrelse* eller lokal skattemyndighet åligger det sådan redare, som avses i första *eller andra* stycket, att *meddela de upplysningar som finnes erforderliga för kontroll av skatteavdrag. Redare skall tillika efter anmaning förete alla handlingar som finnes erforderliga för sådan kontroll, såsom kontrakt, kontoutdrag, räkning eller kvitto.*

För kontroll av att bestämmelserna om skatteavdrag har följts får revision verkställas hos redare som avses i första eller andra stycket. Beslut om revision meddelas av riksskatteverket, länsstyrelse eller lokal skattemyndighet. I övrigt gäller i fråga om revision i tillämpliga delar bestämmelserna i 56 och 58 §§ taxeringslagen (1956:623).

¹ Lagen omtryckt 1970:933. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:777.

² Senaste lydelse 1975:1031.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §³

Underlåter redare att hörsamma anmaning enligt 16 eller 19 §, eller

Underlåter redare att hörsamma anmaning enligt 16 § eller 19 § tredje stycket första meningen, eller

underlåter redare, som är skyldig verkställa avdrag för sjömansskatt, att fullgöra sådan skyldighet, eller verkställer han avdrag med för lågt belopp, eller

redovisar redare icke sjömansskatt i den ordning som stadgas i 14 § 1 mom., eller

fullgör redare icke vad honom åligger enligt 11 § eller 19 § tredje stycket,

fullgör redare icke vad honom åligger enligt 11 §,

äger sjömansskattekontoret förelägga den försumlige lämpligt vite. Vite må ej bestämmas under 100 kronor eller över 5 000 kronor.

kan riksskatteverket och i fall som anges i 19 § tredje stycket första meningen, länsstyrelse eller lokal skattemyndighet förelägga den försumlige lämpligt vite. Vite får ej bestämmas under 500 kronor.

Om uttagande av förelagt vite förordnar skatterätten i Göteborgs och Bohus län efter anmälan av sjömansskattekontoret.

Om uttagande av förelagt vite förordnar skatterätten efter anmälan av riksskatteverket, länsstyrelse eller lokal skattemyndighet. Har vitet förelagts också med stöd av bestämmelse i taxeringslagen (1956:623) prövas fråga om uttagande av den skatterätt som är behörig enligt nämnda lag.

Bestämmelserna i 83 § andra, fjärde och femte styckena uppbördslagen äga motsvarande tillämpning i fråga om vite som avses i denna paragraf.

Bestämmelserna i 83 § andra, fjärde och femte styckena uppbördslagen tillämpas också i fråga om vite som avses i denna paragraf.

33 §⁴

Talan får icke föras mot sjömansskattenämndens beslut i ärenden, som avses i 21 § 1 mom. vid 1) och 2), och sjömansskattekontorets beslut att förelägga vite.

Talan får icke föras mot sjömansskattenämndens beslut i ärenden, som avses i 21 § 1 mom. vid 1) och 2). Talan får icke heller föras mot beslut enligt 19 § om revision eller varigenom vite har förelagts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

³ Senaste lydelse 1975:1031.

⁴ Senaste lydelse 1971:415.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 2, 9 och 11 §§ lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Pensionsgrundande inkomst skall, i den mån den utgöres av annan inkomst än som avses i 3 §, bestämmas med ledning av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt eller, såvitt gäller försäkrad som avses i 1 § första stycket lagen (1958:295) om sjömansskatt, med ledning av redares redovisning enligt 14 § nämnda lag. Vid taxeringsändring eller eftertaxering skall verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst ändras endast om taxeringsändringen eller eftertaxeringen föranleder avvikelser från nämnda beräkning med minst femhundra kronor.

Underrättelse, som avses i 8 § första stycket, skall översändas i rekommenderat brev. Vad nu sagts skall gälla även underrättelse jämlikt 8 § andra stycket till försäkrad, som för året taxerats till statlig inkomstskatt.

Underrättelse, varom i 8 § tredje eller fjärde stycket sägs, skall delgivas vederbörande, om det ej är känt

Föreslagen lydelse

2 §

Pensionsgrundande inkomst skall, i den mån den utgöres av annan inkomst än som avses i 3 §, bestämmas med ledning av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt eller, såvitt gäller försäkrad som avses i 1 § första stycket lagen (1958:295) om sjömansskatt, med ledning av redares redovisning enligt 14 § nämnda lag. Vid taxeringsändring, *varom beslut har meddelats av annan än taxeringsnämnden*, eller eftertaxering skall verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst ändras endast om taxeringsändringen eller eftertaxeringen föranleder avvikelser från nämnda beräkning med minst femhundra kronor.

9 §

Underrättelse, som avses i 8 § första stycket, skall översändas i brev. Vad nu *har* sagts skall gälla även underrättelse jämlikt 8 § andra stycket till försäkrad, som för året *har* taxerats till statlig inkomstskatt.

Underrättelse, varom i 8 § tredje eller fjärde stycket sägs, skall *när ej annat följer av tredje stycket* delgivas

¹ Lagen omtryckt 1976:1015. Senaste lydelse av lagens rubrik 1976:1015.

Nuvarande lydelse

att han icke kan anträffas.

Föreslagen lydelse

vederbörande, om det ej är känt att han icke kan anträffas.

Meddelas beslut som avses i 8 § fjärde stycket före utgången av november månad under taxeringsåret, skall underrättelse om beslutet översändas i brev.

11 §²

I fråga om talan mot lokal skattemyndighets och försäkringsrätts beslut enligt denna lag ha, om ej annat följer av andra stycket, bestämmelserna i 20 kap. 11 § första och andra styckena samt 12 och 13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring motsvarande tillämpning. Vad som i nämnda lagrum föreskrives om allmän försäkringskassa skall därvid gälla lokal skattemyndighet.

Över lokal skattemyndighets beslut beträffande beräkning av pensionsgrundande inkomst, varom den försäkrade erhållit i 8 § första eller andra stycket angiven underrättelse *senast den 30 september* under taxeringsåret, må besvär anföras *senast den 31 oktober* under nämnda år. Har den försäkrade icke erhållit underrättelse som nu sagts *eller har han erhållit underrättelsen efter den 30 september* under taxeringsåret, må besvär anföras intill utgången av året näst efter taxeringsåret eller, om han icke under taxeringsåret erhållit utfärdad debetsedel eller underrättelse som i 8 § tredje stycket sägs, inom ett år efter det han erhållit sådan debetsedel eller underrättelse.

Över lokal skattemyndighets beslut beträffande beräkning av pensionsgrundande inkomst, varom den försäkrade *har* erhållit i 8 § första eller andra stycket angiven underrättelse under taxeringsåret, får besvär anföras *intill utgången av februari månad* året efter taxeringsåret. *Det samma gäller beslut som anges i 9 § tredje stycket och varom den försäkrade har erhållit i 8 § fjärde stycket angiven underrättelse senast under taxeringsåret.* Har den försäkrade icke erhållit underrättelse som nu *har* sagts under taxeringsåret, får besvär anföras intill utgången av året näst efter taxeringsåret eller, om han icke under taxeringsåret *har* erhållit utfärdad debetsedel eller underrättelse som i 8 § tredje stycket sägs, inom ett år efter det han *har* erhållit sådan debetsedel eller underrättelse.

Försäkringsrätts och lokal myndighets beslut lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

² Senaste lydelse 1978:39.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979. Äldre bestämmelser i 11 § om underrättelse och tid för anförande av besvär gäller dock fortfarande i fråga om beslut som avser taxeringen år 1978 eller tidigare. Bestämmelsen i 9 § tredje stycket skall till dess regeringen förordnar annat avse oktober månad.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Härigenom föreskrivs att 5, 7 och 35 §§ lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Arbetsgivare, som under ett år utgivit lön till någon hos honom anställd arbetstagare med minst femhundra kronor, är skyldig att nästföljande år utan anmaning lämna uppgift (*arbetsgivaruppgift*) till ledning för beräkning av avgiftsunderlag. Uppgiften skall lämnas i två exemplar och avfattas å blankett enligt formulär, som fastställs av riksförsäkringsverket.

Vid arbetsgivaruppgift skall arbetsgivare foga ett exemplar av *de kontrolluppgifter, vilka han enligt 37 § 1 mom. första, andra eller sjunde punkten taxeringslagen har att avlämna för inkomsttaxeringen, ävensom av uppgift som avses i 3 § förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring. Befrielse från nämnda skyldighet må medgivs av riksförsäkringsverket eller, efter regeringens bemyndigande, av myndighet som verket bestämmer.*

Vid arbetsgivaruppgift skall arbetsgivare foga ett exemplar av uppgift som avses i 3 § *lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.*

Blanketter till arbetsgivaruppgift skola kostnadsfritt tillhandahållas i samma ordning som deklaraionsblanketterna för inkomsttaxeringen ävensom hos riksförsäkringsverket och sjömansskattekontoret.

7 §²

Arbetsgivare, som icke inom föreskriven tid avlämnat arbetsgivaruppgift eller uppgift som avses i 5 § andra stycket, *må* anmanas att inkomma med de felande handlingarna. Är avlämnad arbetsgivarupp-

Arbetsgivare, som icke inom föreskriven tid *har* avlämnat arbetsgivaruppgift eller uppgift som avses i 5 § andra stycket, *får* anmanas att inkomma med de felande handlingarna. Är avlämnad arbetsgivarupp-

¹ Lagen omtryckt 1974:938. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:938.

² Senaste lydelse 1975:1032.

Nuvarande lydelse

gift ofullständig, *må* arbetsgivaren anmanas att komplettera densamma.

Efter anmaning *äro* arbetsgivare och arbetstagare skyldiga att i den omfattning och inom den tid, som i anmaningen angivits, meddela de upplysningar som *finnas* erforderliga för beräkning av avgiftsunderlag för arbetsgivaren.

För kontroll av att arbetsgivare fullgjort sin uppgiftsskyldighet enligt denna lag *är* arbetsgivare, som avses i 78 § 1 mom. uppbördslagen (1953:272), *skyldig att efter anmaning tillhandahålla där angivna handlingar och övriga handlingar av betydelse för beräkning av avgiftsunderlag samt att bereda den som verkställer kontrollen tillträde till de lokaler som användas för den verksamhet kontrollen avser. I fråga om verkställandet av kontrollen skall gälla vad i fjärde stycket nämnda moment sägs.*

Anmaning som avses i denna paragraf utfärdas av riksförsäkringsverket, länsstyrelse, lokal skattemyndighet eller *sjömansskattekontoret*.

I anmaning *må* vite föreläggas.

Föreslagen lydelse

gift ofullständig, *får* arbetsgivaren anmanas att komplettera densamma.

Efter anmaning *är* arbetsgivare och arbetstagare skyldiga att i den omfattning och inom den tid, som i anmaningen *har* angivits, meddela de upplysningar som *finnes* erforderliga för beräkning av avgiftsunderlag för arbetsgivaren. *Arbetsgivare och arbetstagare skall tillika efter anmaning förete alla handlingar som finnes erforderliga för sådan beräkning, såsom kontrakt, kontoutdrag, räkning eller kvitto.*

För kontroll av att arbetsgivare *har* fullgjort sin uppgiftsskyldighet enligt denna lag *får revision* verkställas *hos* arbetsgivare, som avses i 78 § 1 mom. uppbördslagen (1953:272). *Beslut om revision meddelas av riksförsäkringsverket, riksskatteverket, länsstyrelse eller lokal skattemyndighet. I övrigt gäller i fråga om revision i tillämpliga delar bestämmelserna i 56 och 58 §§ taxeringslagen (1956:623).*

Anmaning som avses i denna paragraf utfärdas av riksförsäkringsverket, *riksskatteverket*, länsstyrelse eller lokal skattemyndighet.

I anmaning *får* vite föreläggas. *Vite får dock ej föreläggas i fall som avses i andra stycket andra mening- en.*

Talan mot beslut om revision får ej föras.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §

Vite, som förelägges enligt denna lag, *må* ej bestämmas under *ett*hundra kronor eller över *femtusen* kronor.

Om uttagande av *förelagt* vite har riksförsäkringsverket att göra hemställan hos vederbörande åklagare. Utan sådan hemställan *må* talan ej väckas.

Vite, som förelägges enligt denna lag, *får* ej bestämmas under *fem*hundra kronor.

Om uttagande av vite *förordnar* skatterätten efter anmälan av riksförsäkringsverket, riksskatteverket, länsstyrelse eller lokal skattemyndighet. I fråga om vite gäller i övrigt 123 och 124 §§ taxeringslagen (1956:623) i tillämpliga delar. Har vitet förelagts även med stöd av bestämmelse i taxeringslagen prövas fråga om uttagande av den skatterätt som är behörig enligt nämnda lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

7 Förslag till Lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt

Härigenom föreskrivs att 26 och 69 §§ lagen (1968:430) om mervärdeskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Efter anmaning skall deklara-
tionsskyldig lämna de upplysningar
som behövs för kontroll av deklara-
tion eller för att fastställa mervärde-
skatt.

Deklarationsskyldig skall efter anmaning förete handling som behövs för
fastställelse av mervärdeskatt, såsom kontrakt, kontoutdrag, räkning eller
kvitto.

I fråga om vite enligt denna lag
gäller 123 och 124 §§ taxeringslagen
(1956:623) i tillämpliga delar.

Föreslagen lydelse

26 §

Efter anmaning skall deklara-
tionsskyldig lämna de upplysningar
som behövs för kontroll av deklara-
tion eller för att fastställa mervärde-
skatt. *I anmaning får vite föreläggas.*

69 §²

I fråga om vite enligt denna lag
gäller 123 och 124 §§ taxeringslagen
(1956:623) i tillämpliga delar. *Har vite
förelagts också med stöd av bestäm-
melse i taxeringslagen prövas fråga om
uttagande av vitet av den skatterätt
som är behörig enligt nämnda lag.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

¹ Lagen omtryckt 1969:237. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:885.

² Senaste lydelse 1974:885.

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-04-06

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ullsten, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo, Wirtén

Föredragande: statsrådet Mundebo

Proposition om ny taxeringsorganisation i första instans, m. m.

1 Inledning

1975 års riksdag fattade principbeslut om att fr. o. m. 1978 genomföra en ny organisation av taxeringen i första instans och av länsstyrelsernas skatteavdelningar samt ett nytt system för automatisk databehandling (ADB) inom folkbokförings- och beskattningsområdet (prop. 1975:87, SkU 1975:31, rskr 1975:229 resp. prop. 1975:57, SkU 1975:32, rskr 1975:230).

Sedermera har riksdagen vid 1976/77 års riksmöte beslutat att den nya taxeringsorganisationen skall träda i kraft vid 1979 års taxering i stället för vid 1978 års taxering (prop. 1976/77:138, SkU 1976/77:49, rskr 1976/77:346).

Förberedelsearbetet för den nya organisationen görs av riksskatteverket (RSV) och statskontoret och bedrivs inom ramen för det s. k. RS-projektet med personal från dessa myndigheter och från länsstyrelser och lokala skattemyndigheter.

För den övergripande ledningen av projektet svarar en för RSV och statskontoret gemensam ledningsgrupp där de båda verkens generaldirektörer ingår. För att bereda underlaget för ledningsgruppens ställningstagande finns en referensgrupp med företrädare för bl. a. datainspektionen, riksförsäkringsverket (RFV), länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON), länsstyrelserna, de lokala skattemyndigheterna samt de anställdas organisationer.

RS-projektet (i fortsättningen även kallat utredningen) har successivt redovisat preciserade förslag till regeringen i de frågor som omfattades av 1975 års principbeslut. Det har i huvudsak skett genom följande promemoria och rapporter:

- Promemoria med förslag till fortsatt uppbyggnad av den nya granskningsorganisationen för taxering i första instans (1975-10-13),

- Rapport om regionala ADB-anläggningar på länsstyrelserna för folkbokföring och beskattning m. m. (1975-10-15),
- Delrapport 1976:1 Taxeringsarbetet i första instans. Organisation och arbetsformer (1976-06-28),
- Delrapport 1976:2 Taxeringsarbetet i första instans. Detaljorganisation, bemanning m. m. (1976-09-23),
- Delrapport 1976:3 Organisation för den centrala ADB-driften i AFB-systemet (1976-09-06),
- Delrapport 1976:4 Integritet och genomförande (1976-08-26, 1976-09-17),
- Delrapport 1977:1 Taxeringsarbetet i första instans. Författningsförslag (1977-01-19),
- Delrapport 1977:2 Organisationsöversyn av länsstyrelsernas dataenheter (1977-09-15),
- Delrapport 1977:3 Taxeringsarbetet i första instans. Författningsförslag beträffande handläggning av fråga enligt lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt på ackumulerad inkomst (1977-07-08).

Promemorian med förslag till fortsatt uppbyggnad av den nya granskningsorganisationen för taxering i första instans, rapporten om regionala ADB-anläggningar på länsstyrelserna för folkbokföring och beskattning m. m. samt delrapporten 1976:2 och delrapporten 1976:3 har bildat underlag för beslut av statsmakterna i de aktuella frågorna (prop. 1975/76:100 bil. 16, CU 1975/76:21, rskr 1975/76:234, prop. 1975/76:100 bil. 9, SkU 1975/76:35, rskr 1975/76:212, prop. 1976/77:100 bil. 18, CU 1976/77:13, rskr 1976/77:164 resp. prop. 1976/77:25 bil. 6, SkU 1976/77:10, rskr 1976/77:62). Jag kommer att översiktligt redogöra för dessa beslut i det följande.

De förslag som jag nu lägger fram grundar sig främst på rapporterna 1976:1, 1977:1 och 1977:3 och avser i huvudsak författningsregleringen av den nya organisationen. Jag återkommer strax med en redogörelse för rapporternas huvudsakliga innehåll och vilka frågor jag avser att behandla i detta sammanhang.

Rapporterna har remissbehandlats.

Yttranden över rapporten 1976:1 har avgetts av justitiekanslern (JK), kammarrätterna i Stockholm, Göteborg och Sundsvall, bokföringsnämnden, försvarets civilförvaltning, RFV, postverket, statistiska centralbyrån (SCB), riksrevisionsverket (RRV), allmänna ombudet hos mellankommunala skatterätten, riksarkivet, bostadsstyrelsen, LON, riksdagens ombudsmän (JO), samtliga länsstyrelser, utredningen om säkerhetsåtgärder m. m. i skatteprocessen (USS), Centralorganisationen SACO/SR (SACO/SR), Föreningen auktoriserade revisorer (FAR), Föreningen Sveriges fögderichefer, Föreningen Sveriges kommunala taxeringsrevisorer, Föreningen Sveriges kronofogdar, Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer, Landsorganisationen i Sverige (LO), Landstingsförbundet, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Personalut-

skottet i regionala företagsnämnden vid lokala skattemyndigheterna i Älvsborgs län, Statstjänstemannaförbundet (ST), ST-Fögderi och ST-Länsstyrelse i Kopparbergs län, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Svenska företagares riksförbund, Svenska kommunförbundet, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Svenska revisorsamfundet (SRS), Sveriges advokatsamfund, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Taxeringsnämndsordförändenas riksförbund (TOR) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Flertalet länsstyrelser har bifogat yttranden från lokala skattemyndigheter. Riksarkivet har bifogat yttranden från landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Visby, Göteborg och Härnösand samt från stadsarkivet i Stockholm. LO instämmer i ett av Svenska byggnadsarbetareförbundet avgivet yttrande. LRF hänvisar till ett inom Lantbrukarnas skattedelegation upprättat utlåtande. SAF, SHIO, Sveriges industriförbund och Sveriges köpmannaförbund åberopar ett inom Näringslivets skattedelegation upprättat utlåtande. TCO instämmer i det av ST avgivna remissyttrandet.

Yttranden över rapporten 1977:1 har avgetts av kammarrätten i Göteborg, datainspektionen, bokföringsnämnden, RFV, SCB, allmänna ombudet hos mellankommunala skatterätten, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, USS, Stockholms kommun, Malmö kommun, Borås kommun, SACO/SR, FAR, Föreningen Sveriges fögderitjänstemän (tidigare Föreningen Sveriges fögderichefer), Föreningen Sveriges kommunala taxeringsrevisorer, Föreningen Sveriges kronofogdar, Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer, Landstingsförbundet, LRF, SAF, Svenska företagares riksförbund, Svenska kommunförbundet, Sveriges advokatsamfund, SHIO, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, TOR och TCO.

Länsstyrelsen i Stockholms län har bifogat ett yttrande från lokala skattemyndigheten i Stockholm, och länsstyrelsen i Malmöhus län har bifogat ett yttrande från lokala skattemyndigheten i Malmö. LRF hänvisar till ett av Lantbrukarnas skattedelegation upprättat utlåtande. SHIO och Sveriges köpmannaförbund åberopar det yttrande som ingetts av SAF och Sveriges industriförbund.

Yttranden över rapporten 1977:3 har avgetts av kammarrätten i Göteborg, länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län.

2 Allmän orientering

2.1 Statsmakternas beslut

Ny taxeringsorganisation i första instans

På grundval av en rapport år 1974 från en arbetsgrupp inom RSV och statskontoret, den s. k. RS-utredningen, beslutade riksdagen år 1975 om riktlinjer för ändrad skatteadministration och taxering i första instans, m. m. (prop. 1975:87, SkU 1975:31, rskr 1975:229). Principbeslutet innebar att en ny taxeringsorganisation skulle byggas upp successivt. Därvid gäller bl. a. följande riktlinjer för den nya organisationen.

Alla deklARATIONER skall granskas och föredras inför taxeringsnämnderna av tjänstemän vid länsstyrelse eller lokal skattemyndighet. Ambitionsnivån i deklarationsgranskningen skall inriktas på att upptäcka fall av väsentligt skatteundandragande och undvika bagatelländringar. Taxeringsnämndens beslutsunderlag rörande de svårkontrollerade deklARATIONERNA skall förbättras genom en ökad revisionsverksamhet. Vidare förlängs taxeringsperioden fr. o. m. den 30 juni t. o. m. den 30 november.

Lekmannainflytandet vid taxeringen förstärks genom att antalet förtroendevalda ledamöter ökas, mandatperioden förlängs och nämndens beslutsområde utvidgas att även omfatta bl. a. ärenden om skattetillägg. Även myndigheternas information och service till allmänheten i skattefrågor skall utvidgas.

Skatteadministrationen skall effektiviseras genom ett väl utbyggt ADB-stöd som underlag för granskning och taxering. Bl. a. skall uppgifter i deklARATIONER och kontrolluppgifter ADB-registreras. Uppgifterna skall avstämmas maskinellt och resultatet redovisas liksom åtskilliga andra uppgifter – t. ex. fastighetsuppgifter, personuppgifter och uppgifter om föregående års taxering – på en avi för varje deklARATION. På denna skrivs också maskinellt ut förslag till taxering och debitering liksom förslag till beräkning av pensionsgrundande inkomst och egenavgifter. Även underrättelser till de skattskyldiga om taxeringsnämndens beslut skall till stor del framställas med hjälp av ADB. ADB-stödet innebär att den manuella granskningen av ett stort antal löntagardeklARATIONER kan starkt begränsas.

På grundval av förslag i prop. 1975:87 beslutade 1975 års riksdag också om riktlinjer för granskningsorganisationen hos lokal skattemyndighet och länsstyrelse. Efter ytterligare utredningsarbete har utredningen redovisat förslag till närmare utformning av organisationen enligt 1975 års beslut (utredningens delrapport 1976:2 Taxeringsarbetet i första instans. Detaljorganisation, bemanning m. m). Förslaget behandlades i prop. 1976/77:100 bil. 18 och har godtagits av riksdagen (CU 1976/77:13, rskr 1976/77:164). Beslutet innebär i huvudsak följande.

I fråga om arbetsfördelningen mellan länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall i princip gälla att deklARATIONER från aktiebolag, föreningar m. fl.

skattskyldiga i de s. k. B- och C-längderna, fämansbolagsdelägare och deras familjer samt högst 75 000 övriga svärkontrollerade skattskyldiga och deras familjer skall granskas regionalt. Detta innebär att drygt en halv miljon deklARATIONER skall granskas hos länsstyrelserna medan övriga skall granskas hos de lokala skattemyndigheterna. Särskilda förhållanden i något län skall kunna föranleda en delvis annorlunda fördelning av deklARATIONSGRANSKNINGEN.

Vidare skall länsstyrelsernas skatteavdelningar och taxeringsavdelningen vid länsstyrelsen i Stockholms län omorganiseras. Uppgifterna i fråga om den årliga taxeringen inom länet läggs på en nyorganiserad enhet, benämnd taxeringsenhet, hos länsstyrelserna. De djupare och mer omfattande revisionerna hänförs till de nuvarande revisionsenheterna. Den nuvarande taxeringsenhetens besvärärenden samt allmänna ombudsfunktioner för uppbörd och mervärdeskatt flyttas till en ny enhet benämnd besvärshenet. Ett särskilt kansli inrättas vid varje skatteavdelning.

Organisationen av mindre och medelstora lokala skattemyndigheter skall bygga på att myndighetens arbetsuppgifter fördelas på en serviceenhet och en granskningsenhet. Arbetsuppgifterna vid de största lokala skattemyndigheterna skall fördelas geografiskt på skatteenheter. Till myndigheterna knyts dessutom en arbetsgivarenhet och en administrativ enhet. Arbetet inom de olika enheterna hos lokal skattemyndighet skall bedrivas inom arbetsgrupper med integrerade arbetsuppgifter.

Tjänsterna för bl. a. chefer inom de nya enheterna samt skatteavdelningens kansli inrättas under våren 1978.

Som jag tidigare har sagt beslutade riksdagen vid 1976/77 års riksmöte att den nya taxeringsorganisationen skall träda i kraft vid 1979 års taxering (prop. 1976/77:138, SkU 1976/77:49, rskr 1976/77:346). Samtidigt beslutade riksdagen om vissa författningsändringar i taxeringslagen (1956:623), TL, för att möjliggöra en anpassning av granskningsorganisationen vid 1978 års taxering till den kommande ordningen. Jag återkommer till dessa ändringar.

Genomförandet av RS-reformen har i enlighet med principbeslutet från år 1975 förberetts genom anställning av personal. Den första etappen av uppbyggnaden av skatteadministrationen genomfördes budgetåret 1975/76 och omfattade 163 tjänster. Härav tillfördes länsstyrelserna 76 och de lokala skattemyndigheterna 87 (prop. 1975:87, SkU 1975:31, rskr 1975:229).

Under budgetåret 1976/77 tillfördes organisationen i en andra etapp ytterligare 275 tjänster. Härav tillfördes länsstyrelserna 136 och de lokala skattemyndigheterna 139 (prop. 1975/76:100 bil. 16, CU 1975/76:21, rskr 1975/76:234).

Den tredje utbyggnadsetappen genomförs innevarande budgetår och omfattar 438 tjänster, varav för länsstyrelserna 217 och de lokala skattemyndigheterna 221 (prop. 1976/77:100 bil. 18, CU 1976/77:13, rskr 1976/77:164).

I prop. 1977/78:100 bil. 18 föreslås en fjärde utbyggnadsetapp som avser

budgetåret 1978/79. Etappen föreslås skola omfatta 186 tjänster varav för länsstyrelserna 69 och de lokala skattemyndigheterna 117.

Vid de lokala skattemyndigheterna har dessutom sedan budgetåret 1975/76 38 biträdestjänster ombildats till taxeringsassistenttjänster.

Sammantaget kommer den nya granskningsorganisationen att till 1979 års taxering ha tillförts 1 100 nya tjänster om man räknar in den fjärde etappen. Utredningen redovisar i sin delrapport 1976:2 totalbehovet för den nya granskningsorganisationen till 2 371 tjänster, därav 1 256 på länsstyrelserna och 1 115 på de lokala skattemyndigheterna. Nettoökningen av handläggarpersonal beräknas inkl. redan beslutade personaltillskott till ca 1 500 tjänster. Av det återstående personalbehovet om ca 410 tjänster bör enligt utredningen ca 45 tillföras länsstyrelserna och ca 365 de lokala skattemyndigheterna. Tjänsterna bör tillföras myndigheterna under budgetåren 1979/80 och 1980/81. De för utredningen ansvariga ämbetsverken – RSV och statskontoret – anser att ställning nu inte bör tas till totalramen för den framtida bemanningen av den nya granskningsorganisationen. Verken föreslår i stället att denna fråga avgörs i samband med behandlingen av myndigheternas framtida anslagsframställningar, varvid erfarenheter av genomförd utbyggnad kan beaktas.

Det nya systemet för ADB inom folkbokförings- och beskattningsområdet

På grundval av ett principförslag, som hade lagts fram våren 1974 av RSV i samråd med statskontoret, beslutade riksdagen år 1975 om riktlinjer för ett fortsatt utvecklingsarbete med ett nytt ADB-system för folkbokföring och beskattning (prop. 1975:57, SkU 1975:32, rskr 1975:230). Det nya systemet skulle genomföras etappvis med en omläggning av taxerings- och debiteringsfunktionerna i en första etapp år 1978.

Systemet bygger på en blandad regional och central registerföring. Således skall *fastighetsredovisningen* ske regionalt i det nya systemet. När det gäller *personredovisningen* skall några mer genomgripande förändringar av ADB-systemet inte vidtas i avvaktan bl. a. på ställningstagandet till folkbokföringens framtida utformning och organisatoriska anknytning. Motsvarigheter till det nuvarande personbandet skall även i fortsättningen föras regionalt. Beträffande ett diskuterat *organisationsregister* för alla juridiska och fysiska personer som driver rörelse m. fl. innebar beslutet att ett sådant register, jämsides med det organisationsnummerregister som RSV skall föra enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m. fl., kan medföra att behovet av det nuvarande registret över juridiska personer kan bortfalla men att länsstyrelserna vid behov kan föra ett aktuellt regionalt register över organisationer till relativt låg kostnad. Det s. k. *skatteregistret* skall såsom ett centralt arbetsregister byggas upp från person- och organisationsregistren och kompletteras med uppgift om erlagda skatter m. m. för att i slutskedet tillföras uppgifter om taxeringsnämndernas beslut om åsatt

taxering, debiterade avgifter m. m.

Den regionala delen av registerföringen förläggs till länsstyrelserna och den centrala till RSV. Överkapaciteten inom länsdatoranläggningarna skall enligt riksdagsbeslutet kunna utnyttjas för att tillgodose samhällsplaneringens behov av datorkapacitet. I det fortsatta utredningsarbetet skulle möjligheterna att variera de regionala anläggningarnas kapacitet och antal särskilt belysas. Sedan RSV och statskontoret gemensamt hade utrett frågan om antalet regionala ADB-anläggningar och placeringen av dessa anläggningar beslutade riksdagen (prop. 1975/76:100, SkU 1975/76:35, rskr 1975/76:212) våren 1976 att antalet sådana anläggningar skulle vara 21. Samtliga län utom Gotlands, Blekinge och Jämtlands län får därmed egna datorer.

Frågan om hur den centrala datordriften i ADB-systemet för folkbokföring och beskattning skall organiseras behandlades av riksdagen hösten 1976 (prop. 1976/77:25 bil. 6, SkU 1976/77:10, rskr 1976/77:62). Produktionsstarten för det nya ADB-systemet avses skola ske i början av år 1978. ADB-driftorganisationen skall ingå som en särskild enhet inom RSV:s drifttekniska avdelning. Viss personal vid andra enheter inom avdelningen kan därvid föras över till den nya ADB-driftenheten. I budgetpropositionen (prop. 1976/77:100 bil. 11) har beräknats medel för organisationen som innebär att den vid utgången av budgetåret 1977/78 skall bestå av ca 75 personer. Riksdagen har beslutat anvisa medel i enlighet härmed (SkU 1976/77:29, rskr 1976/77:170).

2.2 RS-projektet

Som jag tidigare har nämnt avser jag att nu lägga fram detaljförslag i anslutning till riksdagens principbeslut åren 1975 och 1977. Mina förslag bygger på utredningens delrapporter 1976:1, 1977:1 och 1977:3.

Rapporten 1976:1 innehåller förslag om bl. a. taxeringsorganisationen i första instans och arbetsförmerna vid granskning och taxering. Även förslag till författningsändringar ingår i rapporten.

Rapporterna 1977:1 och 1977:3 innehåller en överarbetning och komplettering av de författningsförslag som har intagits i rapporten 1976:1.

Vissa av utredningens förslag i delrapporten 1976:1 har enligt vad jag tidigare har sagt redan behandlats av statsmakterna. Det gäller bl. a. omorganisationen av länsstyrelse och lokal skattemyndighet samt bemanningen. Dessa frågor tar jag följaktligen inte upp i detta sammanhang.

Jag avser inte heller att nu ta upp utredningens förslag i fråga om skattetillägg och förseningsavgift. Regeringen har nyligen (prop. 1977/78:136) lagt fram förslag till ändrade regler i dessa avseenden. Jag avser att föreslå regeringen att senare i år lägga fram förslag till de kompletterande ändringar av reglerna som behövs med anledning av att beslutanderätten i ärendena skall föras över från lokal skattemyndighet till taxeringsnämnd. I samband därmed tar jag också upp utredningens förslag i fråga om

längdföring av taxeringsnämndens beslut.

Även i ett par andra frågor avser jag att återkomma i ett senare sammanhang. Det gäller för det första utredningens förslag att taxeringsnämnden i hemortskommunen skall handha även taxeringen av skattskyldigs förvärvskällor i annan kommun. Förslaget innebär bl. a. att de särskilda självdeklarationerna, som skall lämnas i de s. k. utbokommunerna, kan slopas. Enligt utredningen kan en sådan ordning börja tillämpas tidigast fr. o. m. 1980 års taxering. Det gäller för det andra förslaget att ärenden om dödsbos befrielse från skatt skall föras över till nämnderna. Enligt min mening är det inte lämpligt att belasta nämnderna med denna speciella ärendegrupp i samband med övergången till den nya organisationen.

Jag skall här i korthet redogöra för de delar av utredningens förslag som man enligt min mening nu bör ta ställning till. Utredningens förslag i dessa delar innebär i huvudsak följande.

Indelningen i taxeringsdistrikt ändras. Två slags taxeringsnämnder inrättas, dels lokala nämnder för taxering av alla skattskyldiga inom nämndens distrikt såvida detta inte ankommer på annan nämnd, dels särskilda nämnder för taxering av juridiska personer och sådana fysiska personer vilkas inkomstförhållanden är av särskilt invecklad beskaffenhet. Mandattiden för taxeringsnämndens ordförande och övriga ledamöter bestäms till tre år. Antalet ledamöter fastställs till lägst fem och högst åtta i lokal nämnd och högst tolv i särskild nämnd. Varje kommun utser minst en ledamot till varje nämnd som verkar inom kommunen. Behörighets- och valbarhetsvillkoren ändras i vissa avseenden.

Taxeringsnämndens ordförande får rätt att besluta ensam i vissa ärenden. Reglerna därom utformas efter mönster av bestämmelserna i lagen (1971:52) om skatterätt, fastighetstaxeringsrätt och länsrätt. Omröstningsreglerna ändras så att ordföranden får utslagsröst vid lika röstetal.

Regler införs om länsstyrelsens och lokal skattemyndighets medverkan i taxeringsarbetet i första instans. Det samlade ansvaret för den årliga taxeringen läggs på skattechefen.

Taxeringsnämndens beslut skall vara preliminärt eller slutligt. Preliminärt beslut som inte ersätts av slutligt beslut anses efter utgången av taxeringsperioden som slutligt beslut. Erinringar mot preliminärt beslut får föranleda högst ett nytt preliminärt beslut. Erinringar mot ett andra preliminärt beslut av nämnden föranleder slutligt beslut. Slutligt beslut som är uppenbart oriktigt får omprövas av nämnden.

Underrättelse om beslut utsänds i vanligt brev. Beslutet innehåller uppgift om vilken nämnd som fattat beslutet, men underskrivs ej av ordföranden.

Taxeringsperioden förlängs till den 30 november i förening med vidgade möjligheter till anstånd med att lämna deklaration.

Besvär över taxeringsnämndens beslut får anföras av skattskyldig senast vid utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Rätt till besvär i

särskild ordning föreligger intill ett år efter utgången av taxeringsåret, i de fall varken beslut om avvikelse från deklaration eller debetsedel på slutlig skatt erhållits under taxeringsåret. I övrigt gäller nuvarande regler för extraordinära besvär.

Beslutsformer och besvärstider samordnas i så stor utsträckning som möjligt mellan inkomsttaxering, bestämmande av pensionsgrundande inkomst (PGI) och fastställande av underlag för egenavgifter. Ordinära besvär över lokal skattemyndighets beslut om PGI och fastställande av underlag för egenavgifter får därför enligt utredningens förslag anföras senast vid februari månads utgång året efter taxeringsåret. Underrättelse om PGI undertecknas inte. Lokal skattemyndighet behöver inte sända ut underrättelse i de fall avvikelsen är ringa och avvikelsen samtidigt är till den försäkrades förmån. Inte heller behöver lokal skattemyndighet underrätta om verkställt kostnadsavdrag om underrättelsen är uppenbart obehövlig.

Förfarandereglerna i fråga om ansökan om tillämpning av reglerna om ackumulerad inkomst ändras.

Ambitionsnivån i granskningsarbetet inriktas på att upptäcka fall av väsentliga skatteundandraganden och undvika ändringar av vissa mindre fel.

Skattemyndigheternas service och information förbättras.

Rätt att besluta om taxeringsrevision och därmed sammanhängande uppgifter ges även till chef för lokal skattemyndighet samt till annan kvalificerad tjänsteman som skattechefen förordnar. Större möjligheter ges till samordnad (integrerad) revision. Den som fått förordnande att verkställa taxeringsrevision får automatisk behörighet att även utföra granskning av mervärdeskatt, källskatt, arbetsgivaravgifter och punktskatter. Den som beslutat om revision får även befogenhet att anmana skattskyldig att ordna räkenskaper och andra handlingar på sätt som åligger honom enligt föreskrift i lag. Den som beslutat om revision får befogenhet att anmana skattskyldig att förete viss utredning som baseras på räkenskaper eller andra handlingar som företetts vid revision och som avser konstaterade felaktigheter vid företagen granskning.

Slutligen avser jag att här ta upp en fråga som utredningen har behandlat i en rapport som har redovisats till budgetdepartementet i september 1977 (delrapport 1977:4 Uppbörd av direkt skatt). Det gäller frågan om avlämnande av kontrolluppgifter på fastställt formulär.

3 Taxeringsorganisationen

3.1 Indelning i taxeringsdistrikt m. m.

3.1.1 Nuvarande ordning

I varje län finns lokala och särskilda taxeringsdistrikt.

Lokalt taxeringsdistrikt utgörs av kommun eller del av kommun. Två eller flera kommuner kan sammanföras till ett lokalt taxeringsdistrikt, när

särskilda skäl föreligger. För varje lokalt taxeringsdistrikt finns en lokal taxeringsnämnd som verkställer taxering inom distriktet i den mån detta inte ankommer på annan taxeringsnämnd.

I varje fögderi finns minst ett särskilt taxeringsdistrikt, inom vilket särskild taxeringsnämnd verkställer taxering av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, vilkas inkomstförhållanden med hänsyn till förvärvskällans art eller eljest är av mera invecklad beskaffenhet (s. k. rörelsenämnd eller fögderinämnd).

I varje län finns ett eller flera särskilda taxeringsdistrikt, där särskild taxeringsnämnd (s. k. bolagsnämnd eller länsnämnd) verkställer taxering av andra skattskyldiga än fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser. Till sådant distrikt skall, där så kan ske, hänföras även delägare i fåmansföretag och honom närstående person.

För hela landet finns minst en gemensam taxeringsnämnd för taxering av bl. a. skattskyldiga som saknar hemortskommun här samt diplomater och andra svenska stats tjänstemän som på grund av tjänstgöring utomlands skall mantalsskrivas i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm. Taxering som sådan nämnd verkställer anses ske på "särskild ort och i särskilt distrikt" (s. k. gemensamma distriktet).

De här berörda bestämmelserna finns intagna i 4 § TL. Fr. o. m. 1978 års taxering gäller enligt ett tillägg till 4 § att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får föreskriva om indelning i taxeringsdistrikt och taxeringsnämnds verksamhetsområde med avvikelse från vad som eljest gäller enligt paragrafen (prop. 1976/77:138, SkU 1976/77:49, SFS 1977:416).

Länsstyrelsen skall efter hörande av lokal skattemyndighet indela länet i taxeringsdistrikt och besluta om de särskilda nämndernas verksamhetsområden. Beslutet skall avse visst taxeringsår och meddelas i fråga om lokala taxeringsdistrikt senast den 30 september två år före taxeringsåret och i fråga om särskilda taxeringsdistrikt senast den 30 november året före taxeringsåret (5 § TL).

Vid 1975 års taxering var antalet taxeringsnämnder 5 240. Härav var 4 361 lokala nämnder, 601 rörelsenämnder och 278 bolagsnämnder. Av totalt ca 6,2 milj. skattskyldiga som åsattes taxering vid 1977 års taxering granskades ca 5,1 milj. i lokal nämnd och ca 1,1 milj. i särskild nämnd. Antalet deklarationer som behandlades i varje nämnd var i regel 1 000 – 2 000.

3.1.2 Principbeslutet

För att bl. a. anpassa taxeringsnämndernas arbetspensum till den förlängda taxeringsperioden föreslog RS-utredningen i 1974 års rapport att antalet nämnder skulle minska till ca 1 500. Utredningen förordade mot denna

bakgrund också att det skulle finnas i huvudsak endast en typ av taxeringsnämnd.

Dävarande departementschefen ansåg det lämpligt att de mer komplicerade deklarationerna behandlades i nämnder med särskild sakkunskap och erfarenhet i rörelsetaxeringsfrågor och liknande. Särskilda taxeringsnämnder borde därför enligt hans mening behållas för de svårare deklarationerna. I sådana nämnder borde granskningsassistenter antingen de var placerade hos länsstyrelsen eller lokal skattemyndighet kunna vara föredragande. Han uttalade samtidigt att den kategori deklarationer som skulle behandlas i särskild nämnd borde kunna minskas. Bl. a. med hänsyn till förslagen om förlängning av arbetsperioden och mandatperioden för nämndledamöterna borde enligt hans mening de lokala nämnderna vid ett genomförande av reformen kunna avgöra en del av de löntagar- och jordbruksdeklarationer som f. n. handläggs i särskild nämnd och dessutom en del av rörelsedeklarationerna. Antalet särskilda nämnder borde därför kunna minska något. I fråga om det totala antalet nämnder ansåg han det från effektivitetssynpunkt men också med hänsyn till lekmannainflytandet inte vara lämpligt att nedbringa antalet nämnder till 1 500. Han förordade i stället att distriktsindelningen skulle inriktas mot ett totalt antal av 2 000 till 3 000 nämnder.

3.1.3 RS-projektet

Utredningen föreslår i enlighet med principbeslutet att särskilda nämnder skall finnas kvar även i fortsättningen vid sidan om de lokala nämnderna. De för hela landet gemensamma taxeringsnämnderna skall också finnas kvar.

De särskilda nämnderna avses liksom f. n. behandla de svårare deklarationerna. I överensstämmelse med departementschefens uttalande i 1975 års proposition anser utredningen emellertid att den kategori deklarationer som skall föras till särskild nämnd bör minska. De deklarationer som f. n. behandlas av bolagsnämnderna föreslås dock även i fortsättningen skola föras till särskild nämnd. Däremot skall enligt utredningen huvuddelen av de deklarationer som f. n. hör till rörelsenämnd i fortsättningen behandlas av lokal nämnd. Endast de mest komplicerade av dessa deklarationer bör överlämnas till särskild nämnd. Bl. a. mot denna bakgrund anser utredningen att det nuvarande systemet med uppdelning av de särskilda nämnderna på rörelsenämnd resp. bolagsnämnd bör slopas.

Utredningen anser att länsstyrelserna bör ha frihet att inrätta särskilda nämnder i den utsträckning som detta behövs för att genomföra taxeringen på bästa sätt. För den granskning som skall utföras av tjänstemän på länsstyrelsen bör enligt utredningen de särskilda nämnderna liksom nu kunna omfatta distrikt med såväl geografisk indelning som distrikt med funktionell indelning. Ett särskilt distrikt kan exempelvis omfatta alla skattskyldiga inom ett fögderis verksamhetsområde som granskas av tjänstemän vid länsstyrelse medan ett annat distrikt inom samma län kan ha hela länet som verksam-

hetsområde men då endast omfatta vissa grupper av skattskyldiga. Det normala bör enligt utredningen vara att huvuddelen av deklaraionsmaterialiet på regional nivå granskas i nämnder med geografisk inriktning och att kategorinämnder inrättas bara i de fall där likformigheten vid granskningen fordrar detta.

Utredningen föreslår således att det skall finnas endast en typ av särskild taxeringsnämnd. Sådan nämnd skall enligt utredningens förslag till ändring i 4 § TL besluta om dels andra skattskyldiga än fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser dels fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser vilkas inkomstförhållanden är av "särskilt" invecklad beskaffenhet.

Fämansbolagsdelägare och dennes familjemedlemmar avses i princip bli taxerade av samma nämnd som taxerar företaget. Sådana skattskyldiga skall således föras till särskild nämnd även om deras inkomstförhållanden inte är av särskilt invecklad beskaffenhet. Möjlighet skall vidare finnas att i andra fall av intressegemenskap mellan skattskyldiga låta en och samma taxeringsnämnd verkställa taxeringarna av de skattskyldiga.

Utredningen föreslår att detta kommer till uttryck i 4 § endast genom en bestämmelse om att regeringen får föreskriva att taxeringsnämnd i annat distrikt än vad som i övrigt följer av paragrafen skall besluta i fråga om skattskyldiga som här avses.

Enligt utredningens beräkningar innebär dessa fördelningsprinciper att i vart fall drygt 500 000 deklamationer behandlas i särskild nämnd.

I fråga om den geografiska omfattningen av taxeringsdistrikten föreslår utredningen ett par förändringar. Utredningen anser att det med hänsyn till kommunernas storlek numera inte längre finns behov av att kunna sammanslå flera kommuner till ett lokalt taxeringsdistrikt och föreslår att föreskriften härom slopas. Vidare föreslår utredningen att särskilt taxeringsdistrikt skall få omfatta högst tolv kommuner. Förslaget i denna del motiveras med att det bör finnas minst en förtroendevald ledamot i nämnden från varje kommun.

Utredningen föreslår också att det i förtydligande syfte tas in en föreskrift i 4 § om att lokala taxeringsdistrikt inte får omfatta samma geografiska område. Även vissa andra redaktionella ändringar föreslås i 4 §. Bl. a. införs begreppet "det gemensamma taxeringsdistriktet" som lagteknisk term. Vidare flyttas föreskriften om att länsstyrelsen i Stockholms län utser gemensam nämnd till 5 §. Föreskriften om att taxering av gemensam nämnd anses ske på särskild ort och i särskilt taxeringsdistrikt ersätts av en föreskrift om att taxering för gemensamt kommunalt ändamål anses ske för beskattning i särskild kommun.

Utredningen föreslår också vissa ändringar av 4 § som hänger samman med bl. a. utredningens förslag att taxeringsnämnden i hemortskommunen skall verkställa taxering även av sådan förvärvskälla som den skattskyldige har i annan kommun.

När det gäller att bestämma det totala antalet nämnder i den framtida

organisationen bör man enligt utredningen särskilt beakta lekmannainflytandet och önskemålet att nämndernas verksamhetsområden inte är så stora att lokalkännedomen går förlorad. En annan betydelsefull faktor är enligt utredningen den tid som nämnden kan ägna åt sammanträden. Sammanträdestiden beror i sin tur på hur stor andel av deklaramaterialet som behöver föredras vid nämndens sammanträden samt hur många deklamationer nämnden hinner behandla på ett sammanträde.

Det slutliga antalet taxeringsnämnder i den nya organisationen samt deras fördelning mellan olika län anser sig utredningen inte ha anledning att ange. Länsstyrelserna bör i stället, med beaktande av de krav på lekmannainflytande, lokalkännedom och specialistkompetens som utredningen har redovisat, bestämma antalet nämnder med hänsyn till den minskning av antalet från nuvarande ca 5 000 till 2 000–3 000 som riksdagen har beslutat om.

Utredningen anser att länsstyrelsen skall fatta beslut om indelningen i distrikt och om de särskilda nämndernas verksamhetsområden för tre år i taget och föreslår att 5 § ändras i enlighet härmed. Det är enligt utredningen viktigt att denna huvudprincip upprätthålls, bl. a. för att kommunfullmäktige skall ha garanti för att den organisation som de väljer ledamöter till också består under mandatperioden. Utredningen föreslår dock att länsstyrelsen under treårsperioden får besluta om nytt taxeringsdistrikt om det är påkallat med hänsyn till ändringar i befolkningsunderlaget eller annan därmed jämförlig grund.

3.1.4 Remissyttrandena

Samtliga remissinstanser som har yttrat sig i frågan tillstyrker förslaget att det skall finnas endast en typ av särskild nämnd. Däremot motsätter sig det helt övervägande antalet av dessa instanser förslaget att endast deklamationer av "särskilt" invecklad beskaffenhet skall kunna hänföras till särskild nämnd. En sådan ordning skulle enligt många remissinstansers uppfattning utesluta möjligheten att inrätta särskild nämnd för sådana deklamationer som skall granskas av lokal skattemyndighet.

Några remissinstanser är av den uppfattningen att samtliga skattskyldiga som f. n. taxeras av särskild nämnd även i den nya organisationen bör taxeras av sådan nämnd. Hit hör *länsstyrelsen i Stockholms län*. Länsstyrelsen anser att det är uteslutet att taxeringsnämndsordförandena i de lokala nämnderna skall kunna ges tillräcklig kompetens för taxering av rörelseidkare. Om de lokala nämnderna nödgas behandla de komplicerade deklamationerna skulle därför i stort sett endast den granskande tjänstemannen kunna tränga in i de ekonomiska och taxeringstekniska frågorna. Man skulle då enligt länsstyrelsen med fog kunna tala om en tjänstemannataxering i stället för den avsedda ordningen med tjänstemannagranskning och bibehållande av taxeringen i nämnderna. Endast för de särskilda nämnderna blir det enligt

länsstyrelsen möjligt att utse ordförande och lekmän med den bakgrund och specialkunskap som krävs för att fatta beslut i fråga om de komplicerade deklARATIONERNA. Bibehålls och utvecklas de särskilda nämnderna kommer reformen som länsstyrelsen ser det att möjliggöra att medborgarinflytandet fördjupas och effektiviseras. Tjänstemannagranskningen åstadkommer då ett bättre och säkrare beslutsunderlag för personer som har kännedom om sakområdet och problemen där. Länsstyrelsen pekar också på att branschgranskning underlättas om de särskilda nämnderna bibehålls i nuvarande omfattning.

Även *länsstyrelsen i Kronobergs län* uttalar sig i denna riktning. Länsstyrelsen anser att det för varje kommun bör finnas en eller flera särskilda nämnder för taxering av samtliga rörelseidkare och juridiska personer inom kommunen. En utspridning av rörelsedeklarationer till samtliga taxeringsnämnder kan enligt länsstyrelsens mening inte medföra någon standardhöjning eller främja likformig taxering. För denna uppfattning talar enligt länsstyrelsen på ett avgörande sätt det förhållandet att det inte finns möjligheter att rekrytera ordförande med kompetens för rörelsetaxering till alla nämnder. Liknande synpunkter på behovet av särskilda nämnder på lokal nivå framförs av *länsstyrelsen i Skaraborgs län*.

Länsstyrelsen i Kalmar län förordar också att möjlighet ges att behålla nuvarande särskilda nämnder. Länsstyrelsen anser bl. a. att utredningens förslag på ett olyckligt sätt låser möjligheterna att anpassa organisationen med hänsyn till varje läns speciella förutsättningar. *Länsstyrelsen i Malmöhus län*, som delar utredningens principiella inställning i fråga om distrikt och verksamhetsområden, betonar också att det kan krävas skilda lösningar i olika län beroende på länets struktur, sammansättningen av de skattskyldiga och tillgången till personal.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län vill också ha kvar möjligheten att inrätta särskild nämnd på lokal nivå. Enligt länsstyrelsens mening bör bestämmelserna utformas så att de blir så flexibla som möjligt. Ett tillägg bör därför ske, vilket gör det möjligt för skattechefen att lämna ytterligare anvisningar om vilka deklARATIONER som bör tillföras särskild nämnd. Man bör enligt länsstyrelsen t. ex. kunna ändra granskningsinriktning och intensitet från ett år till ett annat genom att till särskild nämnd föra samman skattskyldiga av viss kategori eller bransch. Det skulle vara olyckligt om organisationen blev så stel, att skattechefen inte kan vidta ändringar i dispositionerna från år till år. Länsstyrelsen tar vidare upp utredningens förslag att regeringen skall äga föreskriva att taxeringsnämnd i annat taxeringsdistrikt än som följer av de föreslagna reglerna skall äga besluta avseende vissa slag av skattskyldiga. Med hänsyn till att systemet skall vara flexibelt och kunna anpassas till vad som bäst främjar en effektiv taxering anser länsstyrelsen att befogenheten bör tillkomma skattechefen i resp. län. Att lägga en bestämmelse av ifrågavarande slag på regeringsnivå synes inte ändamålsenligt.

Länsstyrelsen i Södermanlands län framhåller att det är befogat med hänsyn till den person- och lokalkännedom som lokala nämndledamöter på landsbygden och på mindre orter i regel besitter, att låta deklARATIONER för mindre rörelser och jordbruk behandlas av lokala nämnder i sådana områden. När det däremot gäller större städer och andra större tätorter menar länsstyrelsen att person- och lokalkännedom av förklarliga skäl inte kan upprätthållas på samma sätt i nämnderna. I vart fall kan detta enligt länsstyrelsen tillgodoses lika väl i en särskild nämnd som i en lokal nämnd. Länsstyrelsen anser därför att det finns sakliga skäl för att bibehålla särskilda nämnder för lokalt granskade rörelsedeklarationer inom större tätorter. Länsstyrelsen påpekar vidare att utredningens förslag ur administrativ synvinkel får flera negativa effekter för de lokala skattemyndigheterna. I den utbyggda organisationen kan varje handläggare beräknas få biträda ca 4–5 nämnder. Detta förutsätter då en uppdelning av deklARATIONSMATERIALET helt efter geografiska grunder. Om materialet struktureras på annat sätt – exempelvis branschvis – för att granskningen skall kunna bedrivas effektivare, kommer nackdelarna med en spridning av rörelsedeklarationerna på ett stort antal lokala nämnder åter i dagen. I praktiken kommer branschgranskning på lokal nivå därför knappast att bli möjlig med den av utredningen föreslagna nämndorganisationen. Med hänsyn till att det i dagsläget finns en organisation med väl fungerande rörelse- och bolagsnämnder skulle det enligt länsstyrelsens mening vara en stor fördel om man efter vissa sammanslagningar kunde låta dessa kvarstå i den nya organisationen. För att uppnå en likformig behandling av jämförbara kategorier av rörelseidkare, synes det vara en lämplig lösning att samma särskilda nämnd behandlar såväl lokalt som regionalt granskade rörelsedeklarationer inom ett visst geografiskt område. Olika varianter bör emellertid kunna komma i fråga.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser att flera allvarliga nackdelar uppkommer om särskild nämnd inte får inrättas på lokal nivå. Länsstyrelsen pekar bl. a. på att varje lokal nämnd får flera föredragande och att de tjänstemän som granskar mera invecklade deklARATIONER får vara föredragande i många lokala nämnder, vid branschgranskning i regel i samtliga lokala nämnder inom ett fögderi.

Även från flera andra håll understryks på liknande grunder vikten av att särskilda nämnder också i den nya organisationen kan inrättas på lokal nivå. Det gäller t. ex. *länsstyrelserna i Hallands, Värmlands och Kopparbergs län* (samt *lokala skattemyndigheterna i Göteborgs och Skövde fögderier* och *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer*). *Länsstyrelserna i Gotlands, Kristianstads, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län* anser att denna möjlighet bör finnas i vart fall övergångsvis.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att det inte bör finnas något hinder mot att låta lokala taxeringsdistrikt "överlappa" varandra. Enligt länsstyrelsens mening skulle en sådan möjlighet tvärtom vara värdefull vid branschgranskning på lokal nivå. Även *länsstyrelsen i Malmöhus län* uttalar sig i samma riktning.

Förslaget att särskilt taxeringsdistrikt skall få omfatta högst tolv kommuner har mött erinringar från bl. a. tre av de fyra länsstyrelser som direkt berörs av förslaget, nämligen *länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus och Norrbottens län*.

Länsstyrelsen i Stockholms län motsätter sig förslaget. Länsstyrelsen anser att stora aktiebolag och ekonomiska föreningar liksom stiftelser och ideella föreningar bör taxeras av specialnämnder som omfattar hela länet. För sådana juridiska personer kan det enligt länsstyrelsen mera sällan vara fråga om att person- och lokalkännedom återfinns blott inom viss kommun. Likartade betingelser gäller vidare enligt länsstyrelsens mening vid taxering av fåmansbolag och deras delägare. Här har bolagen ofta sitt säte i en kommun medan delägarna är bosatta i andra. Länsstyrelsen är av den uppfattningen att inrättandet av specialnämnder men också av s. k. branschnämnder i regel förutsätter att distriktet omfattar hela länet. Länsstyrelsen vill därför ha kvar denna möjlighet.

Antalet taxeringsnämnder som bör finnas i den nya organisationen har diskuterats av flera remissinstanser.

Länsstyrelserna i Stockholms samt Göteborgs och Bohus län anser att antalet i varje fall inte bör sättas lägre än 3 000 och framhåller att endast genom ett stort antal nämnder medges en samhällelig förankring och decentralisering av beslutsfattandet. *TOR* är av samma uppfattning och påpekar vidare bl. a. att en ytterligare minskning av antalet nämnder medför risk för att lekmannainflytandet urholkas genom att nämnderna inte får tillräcklig tid för att bedöma ärendena. Även *lokala skattemyndigheten i Malmö fögderi och Föreningen Sveriges fögderichefer* förordar att man inriktar sig på ca 3 000 nämnder i den nya organisationen.

Lokala skattemyndigheten i Göteborgs fögderi påpekar att målsättningen i sig inte bör vara att minska antalet nämnder utan att minskningen följer av bl. a. förlängningen av taxeringsperioden och ordförandens behörighet att ensam fatta vissa beslut.

Förslaget att distriktsindelningen skall gälla för en treårsperiod har kritiserats av några remissinstanser.

Länsstyrelsen i Malmöhus län uppfattar undantaget från huvudregeln så att länsstyrelsen är oförhindrad att inom treårsperioden förordna om nya särskilda taxeringsnämnder om detta är lämpligt. Är avsikten å andra sidan att nya sådana nämnder får inrättas endast om det behövs med hänsyn till "ändringar i befolkningsunderlaget eller annan därmed jämförlig grund" anser länsstyrelsen att man alltför mycket beskurit möjligheterna att anpassa organisationen till nya granskningsområden. *Länsstyrelserna i Uppsala samt Göteborgs och Bohus län* anser också att det måste finnas möjligheter att inrätta nya taxeringsdistrikt under treårsperioden i andra fall än de som utredningen avsett.

3.1.5 Statsmakternas beslut vid 1976/77 års riksmöte

Jag har i prop. 1976/77:138 redogjort för min principiella inställning till frågan om fördelningen av deklarationsmaterialet mellan lokal och särskild nämnd. Mina ställningstaganden i propositionen kan sammanfattas på följande sätt.

Särskilda taxeringsnämnder bör behållas för de svårare deklARATIONERNA men de lokala nämnderna bör kunna avgöra en del av de löntagar-, jordbruks- och rörelsedeklarationer som nu handläggs i särskild nämnd. Antalet särskilda nämnder bör därför kunna minska något. Endast en typ av särskild nämnd skall finnas. Särskilda nämnder bör kunna inrättas för deklARATIONER som granskas hos lokal skattemyndighet. En viss specialisering av taxeringsnämnderna även i fråga om sådana rörelseidkare m. fl. som skall granskas på lokal nivå är sålunda lämplig. Länsstyrelserna bör – inom ramen för dessa allmänna fördelningsprinciper – ges rätt fria händer att fördela det ifrågavarande deklarationsmaterialet mellan lokala och särskilda nämnder. De närmare föreskrifter som behövs bör tas in i taxeringskungörelsen (1957:513) TK. Avsikten är att regleringen skall ge länsstyrelserna möjlighet att ta hänsyn till speciella förhållanden inom länet, i fråga om bl. a. deklarationsmaterialets struktur, organisation av granskningen och möjligheterna att rekrytera lämpliga taxeringsnämndsordförande.

Mina ställningstaganden mynnade ut i förslag till ändringar i 4 § TL för att möjliggöra en bättre anpassning av granskningsorganisationen vid 1978 års taxering till den kommande ordningen. Förslaget har godtagits av riksdagen (SkU 1976/77:49, SFS 1977:416). Ändringen innebär att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får föreskriva om indelning i taxeringsdistrikt och taxeringsnämnds verksamhetsområde med avvikelse från vad som eljest gäller enligt 4 §. Sådana föreskrifter har meddelats i 3 § TK (SFS 1977:737).

3.2 Taxeringsnämndens ledamöter m. m.

3.2.1 Nuvarande ordning

Ordförande i taxeringsnämnd förordnas av länsstyrelsen. Förordnandet gäller för ett taxeringsår och meddelas senast den 30 november året före taxeringsåret. För rörelsenämnd skall länsstyrelsen vidare förordna en eller flera taxeringsinspektörer att biträda nämnden. Taxeringsinspektör får också förordnas för bolagsnämnd. I taxeringsnämnd för vilken inspektör inte har förordnats utser länsstyrelsen vidare ett-tre kronoombud (6 § 1 och 2 mom. TL).

Fr. o. m. 1978 års taxering gäller enligt tillägg till 6 § 1 och 2 mom. att kronoombud resp. taxeringsinspektör ej behöver utses när tjänsteman hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet är föredragande i nämnden (prop. 1976/77:138, SkU 1976/77:49, SFS 1977:416).

Ordförandena och kronoombuden är i princip lekmän. Det är dock vanligt att tjänstemän vid skatteförvaltningen har sådana uppdrag som bisyssla. Taxeringsinspektörerna är tjänstemän vid länsstyrelserna och deras uppdrag ingår således som en del i tjänsten. De är placerade dels vid länsstyrelsernas revisionsenheter, dels vid vissa större lokala skattemyndigheter där de bildar de s. k. taxeringsinspektörsgrupperna. Taxeringsinspektörerna är till skillnad från kronoombuden inte ledamöter av nämnden.

Taxeringsnämndens övriga ledamöter utses genom val under december månad året före taxeringsåret. Mandatperioden för de förtroendevalda ledamöterna är liksom för ordförandena ett år. Valet förrättas i regel av kommunfullmäktige. I bolagsnämnd förrättas dock valet av landstingskommunens förvaltningsutskott om mer än en kommun ingår i distriktet. Antalet ledamöter i lokal nämnd skall vara minst tre och högst åtta. I rörelsenämnd får dock högst tolv ledamöter väljas. I sådan nämnd skall minst en ledamot väljas för varje kommun. Antalet ledamöter bestäms i princip av dem på vilka valet ankommer. Om ledamöterna skall väljas av skilda organ skall dock länsstyrelsen bestämma antalet ledamöter och ange hur många av dem som skall väljas av varje organ. För varje ledamot skall utses en suppleant (6 § 3 mom. TL).

Några särskilda bestämmelser om valmetoden har inte meddelats. Det innebär att utgången bestäms genom enkel röstövertikt, dvs. enligt majoritetsvalsmetoden.

Till ledamöter och suppleanter i taxeringsnämnd skall utses redliga och allmänt aktade personer, som kan antas besitta nödig insikt och erfarenhet. Kommun får välja endast den, som är mantalsskriven inom kommunen, och landstingskommuns förvaltningsutskott endast den, som är mantalsskriven inom taxeringsdistriktet. Vid val av ledamöter och suppleanter i lokal taxeringsnämnd skall tillses, att kännedom om olika grupper av skattskyldiga inom distriktet och om distriktets olika delar om möjligt kommer att finnas inom nämnden. Till ledamöter och suppleanter i särskild taxeringsnämnd skall utses personer, som besitter särskild insikt och erfarenhet i de taxeringsfrågor, som ankommer på nämnden. Därjämte bör tillses, att kännedom såvitt möjligt kommer att finnas om olika delar av distriktet (13 § 1 mom.).

Den som fyllt sextio år får avsäga sig uppdrag att vara ledamot eller suppleant. I övrigt får inte någon avsäga sig sådant uppdrag om han inte uppger hinder, som godkänts av den som utsett honom (13 § 2 mom.).

Till ledamot eller suppleant kan endast svensk medborgare utses. Sådant uppdrag får inte utövas av den, som är omyndig eller i konkurstillstånd (13 § 3 mom.).

Kommer ledamot eller suppleant efter det att han utsetts i den ställning, att han inte längre är behörig att utöva uppdraget, skall han omedelbart frånträda detsamma (13 § 4 mom.).

Av länsstyrelse meddelat förordnande såsom ordförande eller ledamot i

taxeringsnämnd får återkallas när synnerliga skäl föreligger. Avgår ledamot eller suppleant innan tjänstgöringstidens slut skall efterträdare till honom för den återstående tiden utses i den ordning, som gällt beträffande den avgångne (14 § 1 mom.).

Uteblir vald ledamot i taxeringsnämnd från sammanträde och finns inte suppleant för tillfället att tillgå, får nämnden, om det erfordras, inkalla annan till ledamot valbar person (14 § 2 mom.).

Besvär över val av ledamöter och suppleanter i taxeringsnämnd får anföras hos länsstyrelsen inom tre veckor efter valets förrättande. I övrigt gäller om vals överklagande i tillämpliga delar vad i kommunallagen (1977:179) är föreskrivet om besvär över beslut av kommunfullmäktige. Finner länsstyrelsen efter besvär anledning förordna om nytt val på grund av att kännedom om olika grupper av skattskyldiga inte blivit företrädd enligt 13 § 1 mom. får länsstyrelsen föreskriva hur många ledamöter som skall väljas för varje grupp. Överklagas det därefter företagna valet och finner länsstyrelsen att det inte bör fastställas får länsstyrelsen utse ledamöter i nämnden. Över länsstyrelsens beslut får klagan inte föras (6 § 4 mom.).

3.2.2 Principbeslutet

RS-utredningen föreslog bl. a. att kronombud inte längre skulle utses, att antalet förtroendevalda ledamöter skulle vara minst fem mot nuvarande tre och att mandatperioden för dessa ledamöter skulle förlängas från ett till tre år.

Departementschefen ansåg att förslagen var ändamålsenliga och borde genomföras. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

3.2.3 RS-projektet

Mandatperiod för ordföranden m. m.

Utredningen anser att mandattiden för taxeringsnämndens ordförande bör vara densamma som för övriga ledamöter och föreslår sålunda att även mandattiden för ordföranden förlängs från ett till tre år.

Den förlängda taxeringsperioden och det utökade beslutsområdet för taxeringsnämnd medför enligt utredningens mening uppenbara risker för att ordförande exempelvis på grund av semester eller sjukdom inte finns tillgänglig när taxeringsnämnd skall behandla ett brådskande ärende. Utredningen anser det därför lämpligt att länsstyrelsen får möjlighet att utse ersättare för ordförande vid sådana tillfällen och föreslår att en bestämmelse härom införs i 6 § TL.

Kronoombud och taxeringsinspektör

Kronoombud och taxeringsinspektör skall enligt principbeslutet inte finnas i den nya organisationen. I enlighet härmed föreslår utredningen att föreskrifterna i 6 § 1 och 2 mom. om förordnande av sådana funktionärer slopas.

Val av ledamöter

Mandattiden för de förtroendevalda ledamöterna i taxeringsnämnd föreslås enligt principbeslutet bli tre år mot f. n. ett år. Härigenom uppnås, påpekar utredningen, överensstämmelse med vad som i regel gäller för val av ledamöter till kommunala nämnder. Valet skall enligt utredningens förslag ske i anslutning till de allmänna valen av kommunfullmäktige och gälla fr. o. m. den 1 januari året efter det år då allmänna val av kommunfullmäktige ägt rum. Utredningen föreslår vidare att kompletteringsval under löpande mandattid skall hållas om länsstyrelsen beslutar att antalet ledamöter skall ökas eller att ny taxeringsnämnd skall inrättas. De nya föreskrifterna skall enligt förslaget tas in i 6 § 1 mom. TL.

När det gäller antalet förtroendevalda ledamöter anser utredningen att ett högsta antal av åtta ledamöter - som föreslogs i 1974 års rapport - är för litet för att man i de särskilda nämnderna skall kunna tillgodose kraven på ökat lekmannainflytande och lokalkännedom. Utredningen föreslår därför att antalet ledamöter i de särskilda nämnderna skall vara högst tolv.

Val av ledamöter förrättas f. n. av kommunfullmäktige eller, såvitt gäller bolagsnämnd vars distrikt omfattar mer än en kommun, av landstingskommuns förvaltningsutskott. I det nya systemet skall det enligt utredningens förslag finnas endast ett slags särskild taxeringsnämnd. Utredningen anser att val av ledamöter i fortsättningen bör ske på samma sätt för lokal och särskild nämnd. Ökat lekmannainflytande tillgodoses enligt utredningens uppfattning bäst om ledamöterna väljs av vederbörande kommunfullmäktige.

Utredningen föreslår därför att varje kommun som ingår i taxeringsdistriktet skall utse ledamöter i nämnden och att landstingskommuns medverkan vid val av ledamöter slopas. Val av ledamöter till gemensam taxeringsnämnd skall liksom f. n. ombesörjas av fullmäktige i Stockholms kommun. Enligt förslaget skall sålunda varje kommun utse minst en ledamot. Förslaget innebär, som tidigare har nämnts, att särskilt taxeringsdistrikt kan omfatta högst tolv kommuner. Om länsstyrelse önskar inrätta särskild taxeringsnämnd för taxering av skattskyldiga i viss bransch i län som omfattar mer än tolv kommuner måste därför två eller flera sådana nämnder inrättas. Utredningen är medveten om att det i och för sig kan finnas önskemål om att alla skattskyldiga i viss bransch inom ett län skall kunna

taxeras i en enda nämnd. Enligt utredningens uppfattning får man emellertid inte ett på lokalkännedom grundat lekmannainflytande om inte alla kommuner representeras i nämnden. Länets struktur och andra omständigheter kan vidare innebära högst skiftande villkor för branschen i olika delar av länet. Utredningen förutsätter att föredraganden och ordförande har erforderliga kunskaper på sakområdet och branschkännedom. De förtroendevalda ledamöternas kännedom på det lokala planet om de skattskyldigas situation och miljö är därför enligt utredningen särskilt värdefull, eftersom den kompletterar underlaget för taxeringen.

Utredningen föreslår vidare att regler införs om rätt att påkalla proportionellt val.

De här berörda bestämmelserna om val av ledamöter skall enligt förslaget tas in i 6 § 3 mom.

Valbarhets- och behörighetsvillkor m. m.

I 13 § 1 mom. TL föreskrivs vissa allmänna kompetenskrav för ordförande och övriga ledamöter och suppleanter i taxeringsnämnd. Till sådana funktionärer skall sålunda utses redliga och allmänt aktade personer som kan antas besitta nödig insikt och erfarenhet. Till ledamöter och suppleanter i särskild taxeringsnämnd skall utses personer som besitter särskild insikt och erfarenhet i taxeringsfrågor som ankommer på nämnden. Utredningen föreslår att samma krav i fortsättningen skall ställas på ledamöter i lokal och särskild nämnd nämligen att de kan antas besitta erforderlig insikt i de beskattningsfrågor som ankommer på nämnden.

Utredningen framhåller vidare att ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd f. n. torde vara oförhindrad att fullgöra sitt uppdrag även om han för taxeringsåret blivit mantalsskriven i annan kommun. Det kan förefalla tveksamt om en sådan tillämpning av bestämmelserna överensstämmer med det grundläggande kravet på ledamotens anknytning till kommunen. För en treårig mandatperiod anser utredningen en motsvarande rättstillämpning bli direkt olämplig. Utredningen påpekar att enligt kommunallagen skall kommunfullmäktig eller suppleant omedelbart frånträda sitt uppdrag om han inte längre är kyrkobokförd i kommunen. Utredningen anser av praktiska skäl det dock inte lämpligt att införa motsvarande regler för ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd. En anknytning till mantalsskrivningen får anses vara bättre.

Utredningen föreslår sålunda att ett uttryckligt förbud införs i 13 § 3 mom. för ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd att utöva sitt uppdrag om han för taxeringsår under mandatperioden blivit mantalsskriven i annan kommun än den där han valts. På grund av bestämmelsen i 4 mom. blir han i sådant fall skyldig att frånträda uppdraget. Förbudet kommer också att gälla sådan ledamot eller suppleant i särskild taxeringsnämnd som för taxeringsår under mandatperioden blivit mantalsskriven i annan kommun än den, där

han valts, även om båda dessa kommuner hör till samma särskilda taxeringsdistrikt. Kravet i 6 § 2 mom. i dess föreslagna lydelse att minst en ledamot skall i särskild taxeringsnämnd väljas för varje kommun i taxeringsdistriktet, motiverar att ledamoten eller suppleanten i dessa fall skall frånträda sitt uppdrag.

Utredningen tar vidare upp frågan om man även i fortsättningen bör ge taxeringstjänstemän uppdrag som taxeringsnämndsordförande. Utredningen påpekar att det mot en sådan ordning ofta anförs att den kan skapa jävssituationer och en allmän misstro hos de skattskyldiga beträffande den opartiska handläggningen av deras besvärssärenden.

Utredningen konstaterar att jävsfrågorna i princip inte är något specifikt problem för taxeringsfunktionärer. Uppkommer en jävssituation skall funktionären i fråga enligt vanliga regler avstå från att handlägga ärendet.

Enligt utredningens mening är det emellertid angeläget att de skattskyldiga har förtroende för taxeringsfunktionärernas handläggning av de skattskyldigas taxeringsärenden. Utredningen anser att det från denna synpunkt kan vara mindre lämpligt att taxeringstjänstemän fungerar som ordförande. Flera omständigheter talar dock enligt utredningens mening mot att införa ett generellt förbud för tjänstemän inom skatteadministrationen att vara ordförande. Utredningen pekar här på bl. a. kraven på ökade kunskaper hos ordförandena i den nya organisationen och på de svårigheter som redan f. n. finns att rekrytera kunniga ordförande utanför skatteadministrationen. Vidare framhåller utredningen att ordförandeuppdragen är värdefulla för tjänstemännen från utbildningssynpunkt. Utredningen erinrar också i detta sammanhang om att tidigare förbud för vissa taxeringstjänstemän att inneha uppdrag som taxeringsnämndsordförande successivt tagits bort.

Utredningen anser att bisyssleförbudet i 13 § statstjänstemannalagen (numera 6 kap. 1 § lagen om offentlig anställning) bör utgöra tillräcklig garanti för att tjänsteman inte ges uppdrag som ordförande om det innebär risk för att förtroendet för hans opartiskhet i tjänsteutövningen minskar. Utredningen framhåller att länsstyrelserna måste ägna denna fråga särskild uppmärksamhet. Enligt utredningens mening är det uppenbart att exempelvis skattechef, taxeringsdirektör och revisionsdirektör med hänsyn till deras funktioner inte bör komma i fråga för uppdrag som ordförande.

3.2.4 Remissyttrandena

Mandatperiod för ordföranden m. m.

Förslaget att mandatperioden för ordföranden skall förlängas från ett till tre år lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. Flera remissinstanser ställer sig emellertid tveksamma till eller avstyrker förslaget.

TOR är av den bestämda upplåtningen att en utökning av mandattiden till tre år i kombination med att ordföranden blir engagerad hela året kommer att avsevärt hämma rekryteringen av ordföranden. Det finns sålunda enligt TOR anledning anta att många kommer att känna tvekan inför att binda sig för en så lång period som tre år bl. a. med hänsyn till att uppdraget är ett fritidsarbete. TOR anser därför att ordförande även i fortsättningen bör förordnas för ett år i taget.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser att frågan om förlängning av mandattiden för taxeringsnämndsordförande bör närmare övervägas. Det torde enligt länsstyrelsen gå lättare att få duktiga funktionärer om de inte behöver binda sig för mer än ett år åt gången. Om någon funktionär skulle visa sig vara mindre lämplig är det också enklare att inte förordna honom på nytt än att frånta honom förordnandet. Det kan vidare, påpekar länsstyrelsen, av flera skäl vara lämpligt att låta en funktionär byta taxeringsdistrikt. Ett betydande antal taxeringsfunktionärer torde även i den nya organisationen utgöras av pensionärer. För dem är treårig mandattid många gånger olämplig.

Liknande synpunkter anförs av länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings och Skaraborgs län samt lokala skattemyndigheterna i Skövde och Skara, lokala skattemyndigheterna i Östergötlands och Malmöhus län.

Även förslaget att länsstyrelsen vid förfall för ordföranden skall ha rätt att förordna ersättare för denne lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. Flera remissinstanser förordar dock att frågan om ersättare löses på annat sätt.

TOR anser sålunda att ersättare bör förordnas samtidigt med att ordförande förordnas och att ersättaren bör vara knuten till viss eller vissa ordförande. Ersättaren bör enligt TOR närvara vid taxeringsnämndens första sammanträde och ha rättighet att närvara vid övriga sammanträden i syfte att få kontinuitet i taxeringsnämndens arbete vid förfall för ordförande.

Även länsstyrelsen i Stockholms län, lokala skattemyndigheterna i Västerås, Visby och Munkedal samt Föreningen Sveriges fögderitjänstemän anser att ersättare bör förordnas i samtliga nämnder samtidigt som ordförande utses.

Lokala skattemyndigheten i Malmö anser också att länsstyrelsen redan från början bör förordna ersättare för ordföranden. Såväl den ordinarie ordföranden som ersättaren har då möjlighet att i samråd planera uppläggning av arbetet, inplanering av ledighet m. m. Enligt myndigheten bör man inte förordna en personlig ersättare för varje ordförande utan i stället bör för hela taxeringsperioden utses några ersättare för ordförandena i ett större antal nämnder. Liknande synpunkter anförs av övriga lokala skattemyndigheter i Malmöhus län.

Lokala skattemyndigheterna i Stockholms samt Göteborgs och Bohus län anser att taxeringsnämnden bör kunna inom sig utse ledamot att föra ordet vid förfall för ordföranden och föreslår att bestämmelserna i 62 § ändras i enlighet härmed.

Val av ledamöter

Förslaget att antalet förtroendevalda ledamöter i särskild nämnd får vara högst tolv till antalet kritiserar av några remissinstanser.

Enligt *kammarrätten i Göteborg* är detta alltför många ledamöter och arbetet i nämnderna kan befäras bli tungrott. De förtroendevalda ledamöternas kännedom på det lokala planet om de skattskyldigas situation kan visserligen vara nyttig men värdet bör enligt kammarrätten inte överdrivas.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser att åtta valda ledamöter i allmänhet är tillräckligt. I konsekvens härmed bör man enligt länsstyrelsen inte införa den föreslagna bestämmelsen att i särskild taxeringsnämnd minst en ledamot skall väljas för varje kommun som ingår i taxeringsdistriktet. Länsstyrelsen påpekar att länet har elva kommuner och att antalet skattskyldiga i kommunerna varierar kraftigt. Även med maximala tolv ledamöter i särskild taxeringsnämnd blir de olika kommunernas skattskyldiga proportionellt sett mycket olika representerade i en särskild taxeringsnämnd vars verksamhetsområde omfattar hela länet. Länsstyrelsen framhåller att det blir nödvändigt, om man skall kunna utnyttja fördelarna med branschvis granskning, att låta några särskilda taxeringsdistrikt omfatta hela länet. Den integrerade granskningen av fåmansbolag och deras delägare, vilka kan bo var som helst i länet, nära nog nödvändiggör samma sak. Enligt länsstyrelsen kan man med fördel låta en ledamot representera mer än en kommun för att få en fullödigare representation från de största kommunerna. Länsstyrelsen finner det också vara av mycket stort värde om landstinget ges möjlighet att välja ledamöter och suppleanter i särskilda taxeringsnämnder. Man bör enligt länsstyrelsen helst föreskriva, att ledamöter i särskild taxeringsnämnd skall väljas av landstingets förvaltningsutskott när mer än en kommun ingår i taxeringsdistriktet. En följd av detta blir att man bör slopa de föreslagna bestämmelserna i 4 § om att särskilt taxeringsdistrikt får omfatta högst tolv kommuner och i 6 § om att minst en ledamot skall i särskild nämnd väljas för varje kommun som ingår i taxeringsdistriktet.

Liknande synpunkter anføres av *länsstyrelsen i Norrbottens län*. Även *länsstyrelsen i Stockholms län* avstyrker förslaget att minst en ledamot skall väljas för varje kommun som ingår i taxeringsdistriktet. Länsstyrelsen påpekar att samtliga taxeringsdistrikt i länet för taxering av aktiebolag, ekonomiska och ideella föreningar samt stiftelser omfattar länets samtliga 23 kommuner. Enligt länsstyrelsens mening förutsätter inrättandet av branschnämnder och specialnämnder i regel att taxeringsdistriktet omfattar hela länet. Några betänkligheter har veterligen inte riktats mot det förhållandet att aktiebolag, föreningar och stiftelser taxeras av länsnämnder i Stockholms län, vilket system erfarenhetsmässigt fungerar väl. Länsstyrelsen föreslår sålunda, att den skall äga rätt att i erforderlig omfattning bilda taxeringsdistrikt, som omfattar mer än 12 kommuner samt att landstingets förvaltnings-

utskott väljer taxeringsnämndsledamöterna i alla distrikt som omfattar mer än en kommun. *Länsstyrelsen i Uppsala län* uttalar sig också för att landstinget även i fortsättningen bör utse ledamöter i särskilda nämnder.

Länsstyrelsen i Västmanlands län påpekar att den föreslagna nya bestämmelsen i 6 § om att val av ledamot skall vara proportionellt i vissa fall inte får någon betydelse när endast en ledamot skall väljas.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län tillstyrker förslaget, att ledamöterna skall väljas av primärkommunerna i stället för av landstingskommun i de fall taxeringsnämndens arbetsområde omfattar flera kommuner. Enligt länsstyrelsens mening bör alltid minst två ledamöter utses av varje kommun. För att någon ortskänedom skall kunna tillföras nämnden, bör arbetsområdena inte vara större än sex kommuner, varigenom det blir möjligt att utse två ledamöter från varje kommun.

Valbarhets- och behörighetsvillkor

Länsstyrelsen i Hallands län framhåller att en förutsättning för meningsfullt lekmannainflytande är att ledamöterna när detta är möjligt utses bland personer som är bosatta inom taxeringsdistriktet. Bestämmelse härom bör enligt länsstyrelsens mening inskrivas i TL.

Svenska kommunförbundet påpekar att tillämpning av proportionellt valsätt enligt förslaget i 6 § låter sig svårligen förena med kravet eller önskemålet i 13 § om att ledamöter i taxeringsnämnd skall äga kännedom om olika grupper av skattskyldiga inom taxeringsdistriktet och om distriktets olika delar. Ifrågavarande bestämmelse i 13 § synes därför böra utgå.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser att kvalifikationskraven på ledamöter och suppleanter i särskild taxeringsnämnd bör sättas högre än för sådana funktionärer i lokal nämnd i likhet med vad som f. n. gäller. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att förslaget till ändring i 13 § 1 mom. ställer krav som i vissa fall är svåra att uppfylla och anser att nuvarande lydelse av lagrummet är bättre. Uttalanden i samma riktning görs av *Föreningen Sveriges kommunala taxeringsrevisorer*.

Länsstyrelsen i Västmanlands län och *Föreningen Sveriges fögderittjänstemän* anser att kravet på svenskt medborgarskap bör slopas som valbarhetsvillkor. I stället bör krav på valbarhet i kommunen ställas upp.

Kammarrätten i Göteborg anser att bestämmelsen i 14 § 2 mom. om hur man får fylla luckan i fall då varken ledamot eller suppleant kommit till sammanträde är otidsenlig och rimmar illa med nämndernas uppgifter och befogenheter i den nya organisationen. Enligt kammarrättens mening bör föreskriften mönstras ut. Av samma mening är *länsstyrelsen i Gävleborgs län*.

Frågan om taxeringstjänseman bör få förordnande som taxeringsnämndsordförande diskuteras av ett stort antal remissinstanser. Det helt övervägande antalet av dessa instanser biträder

projektets uppfattning att det inte bör finnas något generellt förbud för tjänstemän inom skatteförvaltningen att vara ordförande i taxeringsnämnd.

Länsstyrelsen i Stockholms län betonar vikten av att kvalificerade personer äver fortsättningsvis kan rekryteras som ordförande i de särskilda taxeringsnämnderna. Då erforderlig kunskap återfinns främst inom skatteadministrationen är det angeläget att dess personal inte onödigtvis diskvalificeras från ordförandeuppdrag. Endast där kombinationen av ordförandeskap och ordinarie arbetsuppgifter uppenbart kan leda till minskat förtroende för opartiskheten i vederbörandes tjänsteutövning bör ordförandeskap ej komma i fråga. Även från utbildningssynpunkt är det värdefullt att personalen bereds möjlighet att åta sig ordförandeuppdrag på fritid.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhåller också att kravet på goda kunskaper hos taxeringsnämndens ordförande är stort. Om kravet sättes för lågt, kommer nämnden lätt att domineras av den tjänsteman som biträder nämnden med deklarationsgranskningen. För att få fram tillräckligt med erfarna och kunniga taxeringsnämndsordförande måste enligt länsstyrelsens mening även tjänstemän kunna förordnas. Att vissa angivna tjänstemän på regional nivå inte bör komma i fråga för förordnande som taxeringsnämndsordförande ligger i sakens natur. Länsstyrelsen anser att samma begränsning även bör gälla motsvarande tjänstemän vid lokal skattemyndighet. Skälet härför är inte främst deras funktion inom administrationen utan att de är chefstjänstemän för deklarationsgranskarna.

Liknande synpunkter anförs av *länsstyrelserna i Kristianstads, Hallands, Värmlands och Kopparbergs län, lokala skattemyndigheterna i Göteborgs och Ronneby fögderier, SACO/SR, TOR och Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer.*

Några remissinstanser diskuterar närmare om vissa kategorier av tjänstemän utöver dem som utredningen har nämnt bör uteslutas från ordförandeuppdrag.

Kammarrätten i Göteborg ifrågasätter sålunda om inte också tjänstemän närmast under det högsta skiktet bör uteslutas. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anser att kretsen av tjänstemän som inte bör komma i fråga för uppdrag som ordförande i taxeringsnämnd bör utökas med domare hos länsskatterätt samt chefen för den blivande processenheten. Länsstyrelsen ifrågasätter vidare om det är lämpligt att ge sådant uppdrag till chef för mervärdeskatteenhet och chef för lokal skattemyndighet. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* finner det uppenbart att chef för processenhet inte bör få förordnande som ordförande och anser att detta många gånger också är olämpligt även för taxeringsintendent.

JK hyser från principiell synpunkt starka betänkligheter mot att taxerings-tjänstemän förordnas som taxeringsnämndsordförande. *JK* är medveten om de svårigheter som f. n. föreligger i fråga om rekryteringen av kunskapsmässigt kompetenta ordförande utanför skatteadministrationen. Reduceringen

av antalet taxeringsnämnder bör å andra sidan i någon mån öka valmöjligheterna bland tänkbara kandidater. Att kunskapsmässigt kompetenta ordförande behövs som motvikt mot de föredragande tjänsmännen, vilka får antagas få en betydande erfarenhet av taxeringsarbetet i skilda nämnder, anser JK uppenbart. Enligt JK:s mening får dock svårigheterna med att rekrytera sådana ordförande inte innebära att man därigenom förringar riskerna i fråga om förtroendet för ordförandens opartiskhet. JK anser att man i största möjliga utsträckning bör söka förordna andra än taxeringstjänstemän som ordförande.

Även *Svenska företagens riksförbund* anser att taxeringsnämndsordförandena i första hand rekryteras bland personer utanför skatteadministrationen och att skatteljänstemän endast i undantagsfall tilldelas sådana uppdrag. Detta är naturligt, för att taxeringsnämnd i den framtida organisationen skall kunna få den starka och fristående ställning som är önskvärd. Förbundet anser att farhågorna för att svårigheter skall uppstå att rekrytera kompetenta ordförande utanför skatteadministrationens personal är överdrivna. Genom att taxeringsperioden förlängs och ordförande själv besparas merparten av gransknings- och utredningsarbetet bortfaller en stor del av motståndet mot att åta sig ordförandeuppdrag.

LRF framhåller att principen att gransknings- och utredningsarbetet beträffande deklarationerna skall göras av tjänstemän lätt innebär att också besluten i praktiken flyttas över från taxeringsnämnden till tjänstemännen. I och med att specialister granskar deklarationerna och lämnar förslag till taxeringar kommer lekmännen i taxeringsnämnden att i stor utsträckning känna sig bundna av deras förslag. Detta ställer i sin tur stora krav på taxeringsnämndsordföranden. Denne måste därför enligt förbundet stå fri och självständig mot lokala skattemyndigheten resp. länsstyrelsen. Om ordförandena rekryteras från dessa myndigheter föreligger påtagliga risker för intressekonflikt. Det är sålunda enligt förbundet troligt att taxeringsnämndsordförandena i viss utsträckning kommer att hämtas från granskarna. Även om inte formella jävssituationer behöver inträffa kommer alltid ett slags delikatessjäv att vara för handen. Det kan, påpekar förbundet, inte vara lätt att ibland vara föredragande utan beslutsrätt och ibland vara ordförande med beslutsrätt utan att påverkas av sina kolleger och att påverka dessa. I vart fall torde det vara svårt att vinna de skattskyldigas förtroende för taxeringsnämndens oväld vid sådant urval. Det är därför enligt förbundets uppfattning uteslutet att rekrytera taxeringsnämndsordförandena ur skattemyndigheternas tjänstemannakrets.

Flera remissinstanser tar upp frågan om arvode r i n g e n av taxeringsnämndsordförandena.

Länsstyrelsen i Västmanlands län påpekar att en väsentlig anledning till svårigheten att få personer utanför skatteadministrationen att ta uppdrag som ordförande i taxeringsnämnd är att arvodet är alltför lågt och att dess storlek inte blir känt förrän i efterhand. Länsstyrelsen förutsätter därför att arvoden

till ordförandena i taxeringsnämnderna ses över så att ordförandena får en skälig ersättning för sitt arbete och för det stora ansvar som i det nya systemet kommer att åvila dem. Vidare bör länsstyrelsen ges möjlighet att redan före taxeringsarbetets början ge ordförandena bindande besked om vilket arvode som minst ska kunna påräknas.

Liknande synpunkter anförs av *länsstyrelserna i Kopparbergs och Väster-norrlands län, Svenska företagens riksförbund* samt *TOR*.

Några remissinstanser diskuterar ersättningsfrågan med utgångspunkt i ordförandens arbetsrättsliga ställning.

TOR anser det sålunda diskutabelt huruvida rollen som ordförande skall innehas i form av ett förtroendeuppdrag och påpekar bl. a. att rätten till semesterersättning påverkas härav. Förbundet anser att denna viktiga fråga bör penetreras i det fortsatta utredningsarbetet. Därvid bör enligt förbundet beaktas att ordföranden i den nya taxeringsorganisationen kommer att ha en roll som mer än tidigare blir lik en domares. Förbundet anser att några frågor som rör ordförandens ställning bör tas upp redan nu. Sålunda finner förbundet det mycket angeläget att ordförandena vid övergång till den nya taxeringsorganisationen, ges rätt att förhandla om arvoden och ersättning för kostnader i samband med taxeringsarbetet. Ett krav från förbundets sida är också att en arvodesram bör vara känd för var och en som har att ta ställning till ett uppdrag som ordförande. Förbundet anser vidare att utredningen grovt underskattat ordförandens utbildningsbehov och vill med skärpa framhålla nödvändigheten av att ordförande likväl som andra funktionärer inom taxeringsorganisationen erhåller den utbildning som krävs för uppgiften. Förbundet förutsätter att utredningen i sitt fortsatta arbete mer i detalj anger hur ordförandenas utbildningsbehov skall tillgodoses.

Enligt *Föreningen Sveriges fögderichefer* förefaller det med hänsyn till de nya lagarna på arbetsrättens område mindre troligt att någon i framtiden skulle åtaga sig förordnande på tre år som ordförande utan att själv kunna inverka på exempelvis ersättningens storlek, semester m. m. Redan i dag utgör förordnande av ordförande ett av länsstyrelsens större årligen återkommande problem bl. a. beroende på att ingen på förhand vet vilken ersättning som slutligen kommer att utgå för ett redan utfört arbete. För att motverka detta synes det föreningen mera i tiden att anse ordförandeskapet i taxeringsnämnd som arvodesanställning. Härigenom har länsstyrelsen möjlighet att direkt på förfrågan ange arvodets storlek i förekommande fall uppräknat med semesterersättning.

Liknande synpunkter anförs av *lokala skattemyndigheterna i Malmö och Visby fögderier*.

Lokala skattemyndigheten i Munkedals fögderi anser att ordförandeuppdraget kommer att kräva så stor arbetsinsats att det bör åvila deltidstjänstgörande tjänsteman.

3.3 Arbets- och ansvarsfördelning

3.3.1 Nuvarande ordning

För arbetet i taxeringsnämnden med deklarationsgranskning och därmed sammanhängande uppgifter gäller delvis skilda regler beroende på om taxeringsinspektör biträder nämnden eller ej.

I taxeringsnämnd som inte biträds av taxeringsinspektör – dvs. huvudsakligen lokal nämnd – är det i princip ordföranden som svarar för granskningen och föredragningen. Han skall vidare bl. a. tillhandahålla blanketter, lämna deklarationsupplysningar, ta emot deklARATIONER och expediera beslut m. m. (7 §). I sådan nämnd skall dock även kronombud granska deklARATIONERNA. Vissa deklARATIONER får efter länsstyrelsens medgivande granskas av kronombudet ensam. Denne skall också i övrigt biträda ordföranden under taxeringsarbetet (9 §).

I taxeringsnämnd med biträde av taxeringsinspektör ombesörjer denne väsentlig del av arbetet med granskning och föredragning. Han sköter också vissa kontakter med de skattskyldiga och expeditionella göromål (10 §). I sådan nämnd har ordföranden till huvudsaklig uppgift att leda nämndens arbete. Han skall vidare bl. a. granska deklARATIONER i den utsträckning som behövs för en noggrann och tillförlitlig taxering (8 §).

Lokal skattemyndighet skall sortera inkomna deklARATIONER och efter anvisningar av skattechefen välja ut de deklARATIONER som skall behandlas av särskild nämnd. Skattemyndigheten skall i övrigt medverka vid taxeringsarbetet i första instans. Bl. a. kontrollerar lokal skattemyndighet att taxeringsnämndens beslut är tekniskt korrekt och fullständigt, så att databehandling är möjlig. Upptäcks materiella fel sänds deklARATIONEN åter till nämnden för rättelse. Skattemyndigheten svarar också för att fel som upptäcks vid databehandlingen blir rättade. De nämnda uppgifterna hänger samman med att lokal skattemyndighet i regel ombesörjer längdföringen av taxeringsnämndens beslut. Lokal skattemyndighet medverkar också i arbetet med att fordra in felande deklARATIONER. Bl. a. brukar skattemyndigheten sända ut erinringar om deklARATIONSSKYLDIGHETEN och hjälpa till med anmaningsförfarandet.

Bestämmelserna om sortering, längdföring m. m. var tidigare intagna i 16 § 1 mom. Fr. o. m. 1978 års taxering gäller enligt detta lagrum att lokal skattemyndighet och länsstyrelse skall medverka i taxeringsnämnds arbete i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer (prop. 1976/77:138, SkU 1976/77:49, SFS 1977:416). Sådana föreskrifter har meddelats i 6 § TK (SFS 1978:22).

Lednings- och ansvarsfunktionerna på länsnivå i fråga om de olika uppgifter som hör till den årliga taxeringen är enligt TL fördelade mellan länsstyrelsen och skattechefen som också är chef för länsstyrelsens skatteavdelning. I huvudsak gäller härom följande.

Länsstyrelsen skall bl. a. besluta om indelningen i taxeringsdistrikt och om

de särskilda nämndernas verksamhetsområden (5 §), förordna ordförande, kronoombud och taxeringsinspektör i taxeringsnämnd (6 § 1 och 2 mom.) samt i vissa fall bestämma antalet ledamöter i taxeringsnämnd och ange hur många av dem som skall väljas av varje organ (6 § 3 mom.). Länsstyrelsen får medge att vissa deklarationer efter ordförandens bestämmande skall granskas endast av kronoombud (7 och 9 §§). Länsstyrelsen vakar över att taxeringsarbetet i första instans inom länet ordnas och bedrivs ändamålsenligt (59 §). Slutligen skall nämnas att länsstyrelsen har att till RSV lämna förslag till anvisningar för taxeringen (59 a §) och att länsstyrelsen kan kalla ordföranden och högst två andra ledamöter av taxeringsnämnd till sammanträde för överläggningar rörande taxeringsarbetet (60 §).

Skattechefen skall bevaka det allmännas rätt i taxeringsfrågor och verka för att taxeringarna blir likformiga och rättvisa. Han skall i erforderlig omfattning granska taxeringarna och särskilt uppmärksamma ojämnheter mellan olika taxeringsdistrikt. Han får anlita sakkunnig för utredning av taxeringsfråga och kan kalla ledamot av taxeringsnämnd för att få upplysningar (17 §). Han har vidare i vissa fall rätt att medge uppgiftsskyldig hel eller delvis befrielse från skyldighet att lämna uppgifter till ledning för egen eller annans taxering (26, 33, 34, 37 och 46 §§). Han har även tillagts en vidsträckt anmaningsrätt i fråga om kontrolluppgifter (51 §) och beslutar också i fråga om taxeringsrevision (56 och 57 §§).

Föreskrifterna i TL om fördelningen av vissa arbetsuppgifter reglerar endast frågan om det formella ansvaret för uppgifterna. Hur därmed sammanhängande arbete skall utföras och fördelas på olika tjänstemän är på vanligt sätt reglerat i instruktion och arbetsordning. Enligt normalarbetsordning för länsstyrelserna gäller sålunda att avdelningschefen beslutar i fråga om vissa av de nyss berörda länsstyrelseuppgifterna. Det gäller t. ex. i fråga om "taxeringsarbetets ordnande och bedrivande i första instans" samt i fråga om förslag till länsanvisningar.

Vid behandling av taxeringsfråga, som kräver särskild sakkunskap, får taxeringsnämnd efter samråd med skattechefen anlita biträde av *sakkunnig*. Sådant samråd skall även ske vid behov av *tolk* (15 §).

Kommun får ställa tjänsteman, som länsstyrelsen godkänner, till förfogande för taxeringsarbetet inom kommunen. Sådant tjänsteman har att, i enlighet med de närmare föreskrifter länsstyrelsen eller ordföranden i nämnden meddelar, granska deklarationer och i förekommande fall göra erinringar samt i övrigt biträda ordföranden (16 § 2 mom.).

I taxeringsnämnd som inte biträds av taxeringsinspektör får ordföranden anlita *skrivbiträde* (16 § 3 mom.).

3.3.2 Principbeslutet

För att få ökad effektivitet i granskningsarbetet och bättre likformighet vid taxeringen föreslog RS-utredningen att granskningsdelen av den årliga

taxeringen generellt skulle föras över till lokal skattemyndighet och länsstyrelse. Tjänstemän hos dessa myndigheter skulle sålunda biträda alla taxeringsnämnder med granskning och föredragning av deklARATIONERNA. Granskare skulle dock inte förordnas för viss nämnd utan i stället skulle lokal skattemyndighet och länsstyrelse åläggas att biträda nämnderna.

Dåvarande departementschefen biträdde utredningens förslag om en övergång till en ordning med generell granskningsassistans åt nämnderna från lokal skattemyndighet och länsstyrelse.

I fråga om fördelningen av granskningsarbetet mellan myndigheterna föreslog RS-utredningen att ca 50 000 av de mest komplicerade deklARATIONERNA oavsett företagsform skulle hänskjutas till granskare knutna till länsstyrelsen. Övriga deklARATIONER skulle granskas hos lokal skattemyndighet.

Dåvarande departementschefen ansåg att en stor del av de deklARATIONER som behandlades i särskilda nämnder var så komplicerade att de borde granskas av regionalt placerade tjänstemän. Han förordade sålunda att granskningen av svårkontrollerade deklARATIONER skulle verkställas av kvalificerad granskningspersonal hos länsstyrelsen. Bl. a. borde alla fåmansägda aktieföretag och deras delägare samt de personal- och pensionsstiftelser som hör till dessa företag granskas regionalt.

Han betonade att fördelningen av granskningen borde vara i viss utsträckning flexibel. Det kunde vara lämpligt att grupper av deklARATIONER som normalt granskades lokalt ett år drogs samman för regional granskning för att sedan åter behandlas lokalt. Skattechefen borde här ha relativt stor frihet att göra gränsdragningen med hänsyn till de speciella förhållandena i länet. De deklARATIONER som inte behandlades regionalt borde enligt hans mening förberedas och föredras av tjänstemän som var placerade hos de lokala skattemyndigheterna.

Beträffande uppläggningsarbetet delade han utredningens uppfattning att branschvis granskning av rörelsedeklARATIONERNA var värdefull och ledde till ökad likformighet i taxeringen. Han förordade också en integrerad taxering av fåmansföretagen och deras ägare och framhöll att det var angeläget att utbyggnaden av denna granskningsform påskyndades. Han framhöll också vikten av att i den nya organisationen även aktieföretagen samt personal- och pensionsstiftelser omfattades av den integrerade granskningen.

I fråga om ansvarighetsfördelningen vid den årliga taxeringen uttalade dåvarande departementschefen att det enligt hans mening var uppenbart att skattechefen skulle vara den som ledde och styrde taxeringen och granskningen. Han framhöll vidare att direktivrätten gentemot de granskningstjänstemän som skulle höra till lokal skattemyndighet måste vara klar. Bestämmelser behövdes som gav skattechefen möjlighet att styra och i vissa situationer förfoga över hela granskningsorganisationen i länet. Det borde vidare enligt hans mening understrykas att skattechefen hade det yttersta

ansvaret för taxeringen i länet. Samtidigt betonade han vikten av samråd och samarbete mellan skattechefen och chefen för de lokala skattemyndigheterna.

Han framhöll också att vissa fördelar beträffande ledningsfunktionen för taxeringsarbetet inom länen liksom andra hithörande frågor skulle vinnas genom att inordna den lokala skattemyndigheten som en lokal enhet i den regionala förvaltningen.

Skatteutskottet (SkU 1975:31) delade uppfattningen att den administrativa ledningen av granskningsassistenternas arbete skulle utövas av skattechefen och att denne skulle ha rätt att ge direktiv för uppläggnings- och granskningsinsatserna och taxeringsarbetet i övrigt. Utskottet delade också departementschefens uppfattning att man på längre sikt borde inrikta sig på att inlemma fögderiorganisationen i den regionala förvaltningen.

3.3.3 RS-projektet

Enligt principbeslutet skall granskningsdelen av den årliga taxeringen generellt föras över till skattemyndigheterna.

Lagtekniskt föranleder detta enligt utredningen till början ändringar av de bestämmelser som f. n. reglerar ordförandens arbetsuppgifter (7 och 8 §§). Eftersom tjänstemän avses biträda alla nämnder i den nya organisationen bör man vidare enligt utredningen inte göra någon skillnad i ordförandens arbetsuppgifter beroende på typ av nämnd. En enhetlig reglering av ordförandens uppgifter i den nya organisationen föreslås ske i 7 §.

Övergången till tjänstemannagranskning innebär att kronoombud och taxeringsinspektör inte längre skall förordnas. I enlighet härmed föreslår utredningen att bestämmelserna i 9 och 10 §§ om sådana funktionärens åligganden utgår.

Vidare krävs bestämmelser om lokal skattemyndighets och länsstyrelses medverkan i taxeringsarbetet. Regleringen i dessa avseenden föreslås ske i 10 resp. 11 §. De numera upphävda bestämmelserna i 16 § om lokal skattemyndighets uppgifter föreslås skola inarbetas i 10 §.

I fråga om den närmare fördelningen av de ifrågakvarande arbetsuppgifterna mellan å ena sidan taxeringsnämndens ordförande och å andra sidan lokal skattemyndighet och länsstyrelse samt mellan dessa båda myndigheter inbördes för utredningen fram bl. a. följande överväganden och förslag.

Ordförandens uppgifter

Utredningen framhåller att införandet av tjänstemannagranskning kommer att medföra en förändring av taxeringsnämndsordförandens roll, eftersom granskningen och föredragningen avses ske av tjänstemän. Taxeringsnämndsordförandens roll kommer som utredningen ser det att inriktas på att planera och leda taxeringsnämndens arbete. Häri ingår att sörja

för att taxeringsnämnden har ordentligt underlag för sina beslut. Taxeringsnämndsordföranden måste därför enligt utredningens mening granska ärendena i den omfattning som krävs från denna synpunkt. Nuvarande föreskrift i 8 § TL att taxeringsnämndsordföranden i sådan taxeringsnämnd som åtnjuter biträde av taxeringsinspektör skall granska deklarationer och andra handlingar i den utsträckning som erfordras för en noggrann och tillförlitlig taxering föreslås således gälla alla taxeringsnämndsordförande i det nya systemet. Enligt utredningens uppfattning bör taxeringsnämndsordförande i första hand granska sådana deklarationer som inte är av enkel beskaffenhet och sådana där granskaren föreslår avvikelse från deklarationen. Utredningen anser också att ordföranden bör ha rätt och skyldighet att i erforderlig omfattning överta föredragningen.

För att tillgodose lekmannainflytandet måste enligt utredningen de valda ledamöterna tillförsäkras möjligheter att få insyn i och kunna påverka taxeringsarbetet. Insyn kan erhållas, påpekar utredningen, genom att taxeringsnämnd utnyttjar möjligheten enligt 50 § 1 mom. TL att utse en eller flera ledamöter att utöver taxeringsnämndsordföranden och gransknings-tjänstemannen verkställa granskning av deklarationer. Taxeringsnämnden avses vidare kunna påverka taxeringsarbetet genom att hemställa om ytterligare utredning av visst ärende. Huruvida en begäran från taxeringsnämnden om komplettering av utredningen i ett ärende genom granskningsmans försorg kan effektueras blir en prioriterings- och resursfråga som i sista hand får lösas av arbetsledare hos myndigheten. Kan begärd utredning inte göras återstår möjligheten att anmäla ärendet för eftergranskning.

Enligt gällande bestämmelser skall taxeringsnämndsordföranden ta emot deklarationer. Utredningen konstaterar att denna bestämmelse i praktiken har mist sin betydelse. De skattskyldiga lämnar i allmänhet sina deklarationer till lokal skattemyndighet eller länsstyrelse och de deklarationer som undantagsvis inlämnas till taxeringsnämndsordföranden måste överlämnas till lokal skattemyndighet för sortering m. m. I det nya systemet kommer alla deklarationer att granskas hos lokal skattemyndighet eller länsstyrelse som också fungerar som kansli åt taxeringsnämnd. Bestämmelsen om att taxeringsnämndsordförande skall ta emot deklarationer föreslås därför skola utgå. Utredningen påpekar att deklaration som trots allt inkommer till taxeringsnämndsordföranden skall vidarebefordras till lokal skattemyndighet och anses ha kommit in den dag taxeringsnämndsordföranden mottagit den.

Utredningen anser också att nuvarande bestämmelse om att ordföranden skall tillhandahålla deklarationsblanketter numera saknar praktisk betydelse och föreslår att bestämmelsen utgår. Även bestämmelsen om att ordföranden skall lämna de skattskyldiga deklarationsupplysningar föreslås slopad. Utredningen menar att bestämmelsen utan olägenhet kan utgå eftersom upplysningar som regel lämnas av skattemyndigheten och endast undantagsvis av ordföranden.

Slutligen förordar utredningen att ordföranden befrias från uppgifterna att införskaffa felande deklARATIONER, att lämna uppgifter och underrättelser till andra myndigheter och att sköta expeditionella göromål.

Sammanfattningsvis innebär utredningens förslag att taxeringsnämndens ordförande i den nya organisationen i huvudsak skall ha samma uppgifter som f. n. ankommer på ordförande i sådan nämnd som biträds av taxeringsinspektör. Han skall sålunda enligt utredningens förslag till 7 § planera och leda nämndens arbete samt i den omfattning som det finnes påkallat föredra ärendena. Han skall vidare granska deklARATIONER i den utsträckning som behövs för en noggrann och tillförlitlig taxering samt vid behov begära eller själv företa ytterligare utredning i ärendet.

Skattemyndigheternas uppgifter

Utredningen föreslår en relativt utförlig reglering i 10 och 11 §§ TL av de uppgifter som huvudsakligen skall ankomma på lokal skattemyndighet resp. länsstyrelse.

De uppgifter som enligt vad jag nyss har sagt föreslås överflyttade från ordföranden till skattemyndigheterna skall sålunda enligt utredningens förslag anges i 10 §. Det gäller uppgifterna att införskaffa felande deklARATIONER, att lämna underrättelser till annan myndighet och att sköta övrigt expeditiönsarbete.

Vidare föreslår utredningen att vissa av de föreskrifter som enligt nuvarande 10 § reglerar taxeringsinspektörens uppgifter skall behållas och gälla för skattemyndigheterna. Det gäller uppgifterna att granska deklARATIONER m. m. och utöva taxeringskontroll i övrigt samt att upprätta förslag till beslut i de ärenden som hör till nämnden.

Slutligen föreslår utredningen att föreskrifter tas in i 10 § om att lokal skattemyndighet skall tillhandahålla föredragande i taxeringsnämnden i den utsträckning skattemyndigheten finner påkallat samt i övrigt lämna ordföranden erforderligt biträde.

Genom en hänvisning i 11 § föreslås de uppgifter som nu har berörts ankomma på länsstyrelsen i fråga om de deklARATIONER som skall granskas regionalt. Enligt utredningens förslag till 10 § skall lokal skattemyndighet dessutom ha till uppgift att i likhet med vad som gäller f. n. motta och sortera deklARATIONER m. m. Lokal skattemyndighet föreslås också skola ombesörja all längdföring.

När det gäller fördelningen av deklARATIONSMATERIALET mellan lokal skattemyndighet och länsstyrelse föreslår utredningen att samtliga aktiebolag, föreningar m. fl. skattskyldiga som upptas i de s. k. B- och C-längderna skall granskas regionalt. Till regional granskning skall också hänföras fåmansbolagsdelägare och deras familjer samt högst 75 000 övriga svärkontrollerade skattskyldiga och deras familjer. Återstoden skall granskas lokalt. Utredningen beräknar att av det totala antalet deklARATIONER, ca 6 milj., kommer ca

en halv milj. att granskas regionalt.

Även lagregleringen i detta avseende föreslås ske i 10 resp. 11 § TL.

Enligt utredningens förslag skall lokal skattemyndighet medverka vid taxeringsnämnds arbete beträffande skattskyldiga med hemortskommun inom fögderiet i den mån inte länsstyrelsen medverkar. Lokal skattemyndighet får även efter anvisningar av skattechefen medverka i taxeringsarbetet beträffande skattskyldiga med hemortskommun i annat fögderi inom länet.

Länsstyrelsen skall medverka vid särskild taxeringsnämnds arbete, om inte särskilda skäl talar för att det är lämpligare att lokal skattemyndighet medverkar. Efter skattechefens anvisningar får länsstyrelsen medverka vid lokal taxeringsnämnds arbete.

Utredningen framhåller att skattechefen bör ha möjlighet att vid behov omfördela granskningsresurserna vid lokal skattemyndighet i länet.

Utredningen framhåller vidare att länsstyrelses medverkan vid taxeringsnämnds arbete i första hand avser granskning av de deklARATIONER som behandlas i särskild taxeringsnämnd. Utredningen påpekar emellertid att de föreslagna bestämmelserna även ger utrymme för att låta lokal skattemyndighets tjänsteman granska sådana deklARATIONER.

Vidare ges enligt den föreslagna 11 § möjlighet för länsstyrelse att i vissa fall även medverka vid arbetet i lokal eller gemensam taxeringsnämnd. Utredningen anser att det kan vara lämpligt att ett visst år göra regional granskning av en viss grupp skattskyldiga i lokal taxeringsnämnd utan att behöva överflytta dessa till särskild taxeringsnämnd.

Arbetsformer m. m.

Granskningsarbetet hos lokal skattemyndighet och länsstyrelse skall enligt utredningsförslaget bedrivas i granskningsgrupper. I varje grupp granskas deklARATIONER av olika svårighetsgrad. Föredragning av ärenden i taxeringsnämnd bör enligt utredningen göras av den tjänsteman som utrett ärendet om inte taxeringsnämndsordföranden av någon anledning anser sig böra överta föredragningen. Möjlighet skall också finnas att låta annan granskare vara föredragande.

Utredningen framhåller att önskemålet om branschgranskning och det faktum att de lokala nämnderna till skillnad från nuvarande ordning kommer att behandla både rörelse- och löntagardeklARATIONER medför att en taxeringsnämnd kommer att biträdas av flera deklARATIONER-granskare och därmed av flera föredragande. För att granskningsverksamheten skall löpa så smidigt som möjligt och för att söka begränsa antalet sammanträden för granskningspersonalen är det enligt utredningen önskvärt att antalet föredragande inte blir alltför stort i taxeringsnämnden. Utredningen menar att branschgranskning och behovet av en begränsning av antalet föredragande i taxeringsnämnd går att förena eftersom antalet nämnder inte blir alltför stort i

förhållande till antalet granskare. Dessa kommer att uppgå till ca 1 000 personer i den fullt utbyggda organisationen. Antalet nämnder skall inriktas mot ett antal av 2 000–3 000. Inom ett stort antal fögderier kommer därför antalet lokala nämnder inte att bli flera än att man bör kunna tillgodose behovet av branschvis granskning i den mån detta bedöms vara värdefullt.

Enligt utredningens mening bör branschgranskning utföras på såväl lokal som regional nivå. Vid den regionala granskningen är det enligt utredningen lämpligt att låta även aktiebolag, fränsett stora bolag av icke fåmansbolagskaraktär, ingå i branschgranskningen.

I fråga om fåmansföretag och deras ägare samt till företagsknutna pensions- och personalstiftelser förordar utredningen att integrerad taxering genomförs i största möjliga utsträckning.

Såvitt avser fåmansföretag i form av aktiebolag och ekonomisk förening föreslår utredningen som allmän regel att samordning i första hand sker till det taxeringsdistrikt där bolaget har sitt säte. Om samma personkrets äger flera bolag föreslås samordning ske där moderbolaget har sitt säte eller, om koncernförhållande inte föreligger, där det bolag som bedriver den huvudsakliga verksamheten har sitt säte.

Utredningen framhåller att det väsentliga vid den samordnade granskningen måste vara att deklARATIONERNA för de personer som på grund av eget eller närståendes aktie- eller andelsinnehav har ett väsentligt inflytande i företaget och är verksamma däri granskas samtidigt med deklARATIONEN för företaget. Att i den samordnade granskningen inordna skattskyldiga som äger enstaka aktier i ett fåmansbolag men i övrigt saknar anknytning till bolaget innebär enligt utredningen ingen effektivisering. Det leder i stället till att granskaren tillförs taxeringsproblem, som inte har något samband med den samordnade granskningen.

Utredningen föreslår därför följande huvudprinciper för omfattningen av den integrerade granskningen. Företaget och förslagsvis högst tio delägare/företagsledare bör komma i fråga för denna typ av granskning. Härtill kommer make samt hemmavarande barn under 18 år. I många fall torde det vara motiverat att även hemmavarande barn över 18 år omfattas av granskningen, i vart fall om de är verksamma i familjens företag. Samordning av granskning över länsgränserna genomförs på sikt enligt anvisningar från RSV.

När det gäller vanliga handelsbolag och kommanditbolag anser utredningen att behovet av samordning inte är fullt så stor som vid aktiebolagsformen. Delägarna lämnar i sin deklARATION redovisning för verksamheten och de är dessutom i stor utsträckning bosatta på samma eller företaget närbelägna orter. Utredningen föreslår att delägarnas deklARATIONER samordnas länsvis antingen inom ramen för branschgranskning eller genom att de förs till samma särskilda nämnd.

I fråga om pensions- och personalstiftelser föreslår utredningen att

självdeklarationer eller uppgifter enligt 33 § TL samgranskas med det företag som stiftelsen har huvudsaklig anknytning till.

Ansvarsfördelning – skattechefens ställning

I fråga om ansvaret inom länet för den årliga taxeringen och skattechefens ställning anför utredningen bl. a. följande.

På lokal nivå bör finnas en organisation med kompetens och resurser att såväl materiellt som administrativt kunna lösa huvuddelen av de löpande uppgifterna inom bl. a. beskattningsområdet. Till ansvarsområdet på regional nivå bör höra de ledande, planerande och samordnande uppgifterna inom regionen. Här inbegrips metod- och resursanvändning, prioritering av insatser m. m. Redan i den nuvarande ordningen har skattechefen ålagts ett stort ansvar vad gäller taxeringsområdet. Bl. a. skall skattechefen enligt 17 § TL "bevaka det allmännas rätt i taxeringsfrågor och verka för att taxeringarna bli likformiga och rättvisa". Detta innebär i princip att skattechefen beträffande vissa i TL angivna uppgifter, främst processföring och taxeringskontroll, är undandragen länsstyrelsens, dvs. landshövdingens och styrelsens inflytande. I 59 § TL föreskrivs dock att "länsstyrelsen har att vaka över att taxeringsarbetet i första instans inom länet ordnas och bedrivs ändamålsenligt". Vad gäller övriga ärendegrupper, exempelvis inom områdena för mervärdeskatt och uppbörd, ankommer uppgifterna på länsstyrelsen med organisatorisk hemvist inom skatteavdelningen. Länsrådet vid skatteavdelningen kan därför sägas ha två funktioner, dels som skattechef i länet, dels som avdelningschef inom länsstyrelsen. Denna dubbla chefsroll är redan i nuvarande ordning förenad med olägenheter och det är svårt att klart särskilja de olika rollerna.

Utredningen ser det som önskvärt att söka åstadkomma en ökad klarhet och renodling i ansvarsfördelningen inom länet beträffande även övriga delar inom beskattningsområdet. En enhetlig och gemensam ansvarsstruktur skulle enligt utredningen öka förutsättningarna för en effektiv skatteadministration. En fullständig renodling såväl sakområdesmässigt som administrativt finner utredningen emellertid svår att genomföra inom ramen för nuvarande länsstyrelseorganisation.

Utredningen erinrar om att skatteutskottet har uttalat att man på längre sikt bör inrikta sig på att inlemma fögderiorganisationen i den regionala förvaltningen och att frågan om lokal skattemyndighets organisatoriska ställning f. n. utreds. Någon förändring i detta avseende väntas inte äga rum innan RS-reformen har genomförts.

Vad gäller den årliga taxeringen finner utredningen övervägande skäl tala för att, med vissa undantag, lägga det samlade ansvaret på skattechefen. Detta innebär bl. a. att länsstyrelsens ansvar enligt 59 § TL föreslås bli överfört till skattechefen samt att denne skall lämna föreskrifter för lokal skattemyndighets medverkan i taxeringsarbetet.

Vidare föreslås att i skattechefens ansvar skall ingå att planera, följa och utvärdera taxeringsarbetet i länet och att lokal skattemyndighets chef resp. chefen för taxeringsenheten inom ramen för skattechefens föreskrifter och anvisningar skall ansvara för genomförandet av taxeringsarbetet.

Utredningen påpekar därvid att så länge lokal skattemyndighet och länsstyrelse utgör skilda myndigheter kan situationer uppkomma då skattechefens sakområdesansvar kommer i konflikt med fögderichefens linjeansvar. Utredningen föreslår därför att ett särskilt samrådsorgan inrättas. Detta bör bl. a. ha till uppgift att årligen diskutera mål och inriktning av verksamheten i stort för kommande planeringsperiod.

För länsstyrelsens del föreslås kvarstå bl. a. uppgifterna att utse vissa funktionärer i taxeringsnämnd, att göra distriktsindelning och besluta om nämndernas verksamhetsområden samt att bestämma vissa ersättningar till taxeringsfunktionärer m. fl.

När det gäller den lagtekniska utformningen av utredningens förslag föreslås bl. a. följande ändringar i TL.

I 17 § föreslås ett tillägg av innebörd att skattechefen leder taxeringsarbetet i länet och utfärdar föreskrifter för lokal skattemyndighets medverkan i taxeringsarbetet.

Bestämmelserna i 59 § om att länsstyrelsen vakar över taxeringsarbetet i första instans föreslås slopade. Skattechefen i stället för länsstyrelsen skall handha uppgifterna enligt 59 a och 60 §§.

Beträffande skatteavdelningarnas organisation föreslår utredningen bl. a. att den nuvarande taxeringsenheten delas i två enheter, en benämnd taxeringsenhet, med ansvar för den årliga taxeringen och en, benämnd processenhet, med uppgift att sköta processföringen. Skatteavdelningarna föreslås vidare få ett skattechefens kansli för administrativa stödfunktioner åt skattechefen.

Övriga frågor

Enligt utredningen finns det i den nya taxeringsorganisationen, där tjänstemän vid lokal skattemyndighet resp. länsstyrelse skall biträda taxeringsnämnderna, inte längre något behov att förfoga över kommunala tjänstemän för taxeringsarbetet. Utredningen föreslår därför att bestämmelserna i 16 § 2 mom. TL slopas.

Med hänsyn till att samtliga nämnder skall biträdas av tjänsteman föreslår utredningen vidare att bestämmelserna i 16 § 3 mom. om rätt för ordförande att anlita skrivbiträde skall utgå.

Utredningen föreslår också att en uttrycklig regel om taxeringsintendentens partsställning tas in i ett nytt 2 mom. i 17 §. Enligt förslaget skall därigenom anges att taxeringsintendent är part i skatterätt, kammarrätt och regeringsrätten vid prövning av ärenden enligt TL.

3.3.4 Remissyttrandena

Ordförandens uppgifter

Utredningens förslag i fråga om ordförandens uppgifter i den nya organisationen har i huvudsak lämnats utan erinran av remissinstanserna.

Några remissinstanser kritiserar dock förslaget att slopa bestämmelsen om att ordföranden skall lämna de skattskyldiga deklarationsuppgifter. *Kammarrätten i Göteborg* anser att förslaget strider mot den serviceanda som bör känneteckna myndigheterna i dagens samhälle och framhåller att det varken är önskvärt eller i praktiken över huvud taget så lätt att slopa ordföranden som upplysningskälla för de skattskyldiga. Även *Näringslivets skattedelegation* vill ha kvar bestämmelsen i fråga.

Skattemyndigheternas uppgifter

Utredningens förslag angående de uppgifter som i första hand skall ankomma på skattemyndigheterna har i huvudsak endast mött invändningar i vissa detaljfrågor.

Flera remissinstanser vänder sig sålunda mot utredningens formulering i lagförslaget i fråga om tillhandahållandet av föredragande, nämligen att det skall ske "i den utsträckning myndigheten finner påkallat". Detta uttryck bör enligt remissinstanserna ändras till "i erforderlig utsträckning" e. d.

Länsstyrelsen i Malmöhus län ifrågasätter om inte bestämmelserna om skattemyndigheternas uppgifter i den nya organisationen är av sådan ordningskaraktär att de hör hemma i TK eller i myndighetsinstruktionen.

Några remissinstanser berör förslaget till reglering av lokal skattemyndighets resp. länsstyrelses medverkan i granskningsarbetet.

Föreningen Sveriges fögderitjänstemän konstaterar att den föreslagna lagtexten synes utvidga länsstyrelsens och lokal skattemyndighets behörighet. Föreningen påpekar att en överföring av personella resurser från en arbetsplats till en annan emellertid inte kan genomföras utan förhandlingar enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, MBL, med berörda personalorganisationer. Om i stället arbetsuppgifter skulle flyttas från en arbetsplats till en annan måste en sådan åtgärd föregås av en noggrann resursinventering i samråd mellan berörda parter.

Länsstyrelserna i Stockholms samt Göteborgs och Bohus län anser att det inte bör krävas särskilda skäl för att lokal skattemyndighet skall medverka i särskild nämnd eftersom sådan nämnd enligt länsstyrelsernas mening också skall finnas på lokal nivå.

Länsstyrelsen i Stockholms län påpekar behovet av åtgärder som underlättar det administrativa förfarandet vid samgranskning av fåmansföretag och deras delägare. Länsstyrelsen påpekar bl. a. att vissa arbetsuppgifter med avseende på debitering m. m. är uppdelade på skilda myndigheter när det gäller fåmansbolag å ena sidan och deras delägare å andra sidan. Det gäller

t. ex. i fråga om längdföring, anstånd samt åtgärder enligt uppbördslagen (1953:272, UBL, och lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, LBP. Länsstyrelsen föreslår att möjlighet öppnas för länsstyrelse att förordna att beslutsfattandet i dessa fall skall samordnas till en myndighet.

Arbetsformer m. m.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län delar utredningens uppfattning att branschvis granskning av rörelsedeklarationer och samgranskning av fåmansbolag med delägare effektiviserar granskningsarbetet. Länsstyrelsen framhåller att man under de första åren i den nya organisationen bör pröva sig fram till ett system som ger effektiv kontroll till rimlig kostnad.

Länsstyrelsen i Hallands län anser också att branschvis granskning kan vara lämplig inom såväl lokal som särskild taxeringsnämnd. Länsstyrelsen betonar dock vikten av att myndigheterna ges möjlighet att organisera arbetet med hänsyn till personalens kunskaper och speciella intressen liksom till sammansättningen av deklaramaterialet.

Länsstyrelsen i Kristianstads län är ense med utredningen att det finns fördelar med branschgranskning, men anser att nackdelarna med en sådan granskning klart överväger i ett län av Kristianstads storlek. Länsstyrelsen framhåller bl. a. att branschgranskning leder till ett mindre omväxlande och kunskapsutvecklande arbete och fler föredragande i nämnderna. Vidare pekar länsstyrelsen på att länet i hög grad domineras av jordbruk och menar att granskning av jordbruksdeklarationer bör ingå i alla granskares arbetsuppgifter. Slutligen framhåller länsstyrelsen att flertalet fögderier inom länet har så ringa storlek att branschgranskning i dessa över huvud taget inte torde gå att genomföra.

Ansvarsfördelning – skattechefens ställning

Förslagen om fördelningen av ansvaret inom länet i fråga om den årliga taxeringen har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. Några remissinstanser ifrågasätter eller motsätter sig dock förslaget att länsstyrelsens uppgifter enligt 59 § skall föras över på skattechefen. Några lokala skattemyndigheter är vidare kritiska mot projektets förslag rörande ansvarsfördelningen mellan regional och lokal nivå.

När det gäller fördelningen av uppgifterna mellan länsstyrelse och skattechef konstaterar *länsstyrelsen i Skaraborgs län* att förslagen står i överensstämmelse med 1975 års riksdagsbeslut, som fastlade principerna för skattechefens ansvar för taxeringen i första instans. Länsstyrelsen påpekar att det inte innebär något principiellt nytt att vissa funktioner inom taxeringsområdet läggs på skattechefen och inte på länsstyrelsen. Redan nu har skattechefen viktiga funktioner som inte är

länsstyrelseuppgifter i vanlig mening. Också andra tjänstemän på länsstyrelsen har liknande speciella befogenheter och ansvarsområden. Länsstyrelsen framhåller att taxeringsnämndernas verksamhet varken är eller kommer att bli inordnad under länsstyrelsen. Den ledning, planering och samordning som krävs för att taxeringsarbetet skall kunna fungera tillfredsställande bör därför inte ens formellt vara länsstyrelseuppgift utan måste på sätt riksdagsbeslutet anger ankomma på skattechefen.

SACO/SR anser att förslaget att låta skattechefen överta länsstyrelsens formella ansvar för den årliga taxeringen är i konsekvens med hur arbetet sker i praktiken och noterar det därför med tillfredsställelse.

RRV framhåller att förslaget till fördelning av ansvaret för den årliga taxeringen bör ses mot bakgrund av att skatteavdelningen är en organisatorisk del av länsstyrelsen och att det övergripande ansvaret för den statliga förvaltningen i länet enligt länsstyrelseinstruktionen åvilar länsstyrelsen. Detta förhållande talar enligt *RRV* för att länsstyrelsen även efter eventuell ändring av den årliga taxeringen ansvarar för att skattechefen uppfyller såväl sitt sakområdes- som sitt linjansvar i enlighet med vad som föreskrivs i särskild ordning. Det finns enligt *RRV* skäl påpeka att under länsstyrelsens samlade ansvar finns även frågor om exempelvis organisation, arbetsordning, budget och anslagsframställning. Länsstyrelsens övergripande ansvar för den statliga förvaltningen inom länet och vad som följer därav bör enligt *RRV* beaktas i det fortsatta utredningsarbetet.

Länsstyrelsen i Malmöhus län motsätter sig förslaget att länsstyrelsens uppgifter enligt 59 § skall föras över på skattechefen. Länsstyrelsen påpekar att i begreppet taxeringsarbete inryms bl. a. och till väsentlig del de uppgifter som genom reformen förs över från ordförande och kronoombud till tjänstemän, dvs. detaljgranskningar, kontroller, utredningar m. m. Även efter reformen, varigenom ordförande befrias från detaljgranskning m. m., ligger emellertid på denne kvar ett allmänt ansvar för arbetet inom nämnden, t. ex. planläggning och ledning av sammanträdena, m. m. Här har länsstyrelsen ett ansvar för att de funktionärer, som den tillsatt, fullgör sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt.

Länsstyrelsen anser därför att bestämmelsen i 59 § TL bör vara kvar. Helt allmänt finner länsstyrelsen vidare att det är angeläget att den förankring, som taxeringsarbetet i första instans f. n. har i länsstyrelsen med dess lekmannastyrelse, inte försvagas. Med den övergång till mera utpräglad tjänstemannataxering, som reformen i praktiken innebär, borde denna förankring snarare förstärkas.

Även *länsstyrelsen i Stockholms län* är av den uppfattningen att 59 § bör behållas. Länsstyrelsen anser att man inte onödigtvis bör framtona skatteväsendets fiskala särart utan i stället om möjligt markera skatteväsendets anknytning till den allmänna förvaltningen som länsstyrelsen representerar.

När det gäller ansvarsfördelningen mellan skatteför-

valtningen på regional och lokal nivå understryker flera remissinstanser behovet av klara ansvarslinjer. Från länsstyrelsehåll betonas vidare vikten av att skattechefen får möjlighet att disponera hela granskningsorganisationen.

Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller att skattechefen i länet inte endast har det yttersta ansvaret för taxeringsarbetets uppläggning och genomförande utan att han också skall se till att den övergripande planeringen inom ett samrådsorgan med företrädare för bl. a. lokal skattemyndighet ges sådan inriktning att de skattskyldigas berättigade krav på en riktig behandling av deras taxeringar kan uppfyllas. Det måste därför enligt länsstyrelsen finnas en klar ansvarsfördelning mellan de två myndigheter som i dag handhar bestyret med taxeringsarbetet. Det får inte föreligga minsta tvivel om att skattechefen i alla situationer har detta ansvar. Länsstyrelsen betonar särskilt vikten av att skattechefen i länet skall äga ge allmänna direktiv för taxeringsarbetets uppläggning och inriktning. Lokala skattemyndigheterna har alltså att efterkomma och arbeta i enlighet med vad skattechefen sålunda kommer att föreskriva.

Direktiven bör enligt länsstyrelsen ges till de lokala skattemyndigheterna som sådana. Dessa skall alltså inför skattechef svara för att verksamheten får den avsedda inriktningen. Detta kan i vissa fall innebära att viss del av personalen skall medverka i speciella projekt.

Denna skattechefens rätt att i vissa lägen förfoga över hela granskningsorganisationen i länet bör enligt länsstyrelsen klart framgå av författningstexten. Däremot anser länsstyrelsen att den föreslagna föreskriften i 17 § om samråd med lokal skattemyndighet är överflödig. Enligt länsstyrelsen är det självklart att samråd måste ske med alla dem som medverkar i taxeringsarbetet.

Även *länsstyrelserna i Malmöhus* samt *Göteborgs och Bohus län* anser att föreskriften om samråd kan utgå.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län instämmer i utredningens uttalande, att den nuvarande ordningen med ett regionalt sakområdesansvar som vilar direkt på skattechefen är rationellt och bör bibehållas. Uppgiften att planera och samordna verksamheten i stort samt väga och prioritera resursinsatserna kan enligt länsstyrelsen bäst utföras på regional nivå. Givetvis måste arbetet härmed ske i samråd med berörda lokala skattemyndigheter. Länsstyrelsen framhåller vidare att det är väsentligt för en effektivt arbetande skattadministration att det föreligger klarhet i fråga om ansvar och styrningsrätt inom organisationen. Detta har emellertid enligt länsstyrelsens mening inte kommit till klart uttryck i författningsförslaget.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser att det är rimligt att skattechefen har möjlighet att förfoga över hela granskningsorganisationen i länet. Den möjlighet som enligt länsstyrelseinstruktionen finns att förordna tjänsteman vid länsstyrelsen att tjänstgöra vid lokal skattemyndighet bör utsträckas genom intagande av bestämmelse i lokal skattemyndighets instruktion så att

skattechefen ges möjlighet att styra resurser från lokal skattemyndighets granskande enhet till länsstyrelse och annan lokal skattemyndighet inom länet. Länsstyrelsen anser, att sådana bestämmelser kan införas utan risk för störande förflyttningar av personalen. När tjänstemannen inte kan flyttas kan i praktiken deklarationerna flyttas från det ena fögderiet till det andra där tjänstemannen finns om behörighetsfrågan lösts. Enstaka resor från en ort till en annan för föredragning inför taxeringsnämnd får anses ligga inom toleransgränsen.

SACO/SR delar utredningens mening, att skattechefen bör ges ett större linjeansvar när det gäller användningen av personal på de lokala skattemyndigheterna. Härigenom bör bl. a. personalgenomströmning mellan länsstyrelser och lokala skattemyndigheter underlättas, vilket bör vara naturligt, då arbetsuppgifterna får en mer likartad karaktär. SACO/SR finner att utredningens förslag får anses stå väl i överensstämmelse med personalens intressen.

De lokala skattemyndigheter som har uttalat sig i frågan godtar i princip att skattechefen får ansvaret för de ledande, planerande och samordnande uppgifterna inom regionen. Samtidigt betonas att fögderichefen bör ha ansvaret för genomförandet inom sitt område. Vidare understryker så gott som samtliga lokala skattemyndigheter vikten av att ett organ för samråd mellan lokal skattemyndighet och länsstyrelse inrättas.

Lokala skattemyndigheten i Västerås fögderi anser det givet att skattechefen skall ansvara för skatteförvaltningens effektivitet inom regionen och att han har befogenhet att vidtaga dispositioner i organisation och arbetsformer. Hur stor denna direktivrätt skall vara i fråga om lokala skattemyndighetens personalresurser har dock utredningen inte närmare preciserat. Myndigheten anser att det vore önskvärt om detta kunde ske så att skattechef och fögderichef vet inom vilka ramar deras direktivrätt och handlingsfrihet ligger.

Lokala skattemyndigheten i Göteborgs fögderi anser att det är beklagligt att utredningen inte har kunnat presentera mer fullständiga förslag i fråga om innehållet i ansvarsfördelningen. Myndigheten konstaterar att avsikten tydligen är den, att skattechefen som sådan skall kunna omfördela granskningsresurser hos lokal skattemyndighet. När det gäller skatteavdelningen kan han icke göra det i egenskap av skattechef utan såsom avdelningschef således i länsstyrelsens namn. Myndigheten anser att man bör ha samma metod för de olika granskningsorganisationerna, dvs. den regionala och den lokala. Det är vidare enligt myndigheten helt mot samhällsutvecklingen att konservera metoden med enmansbeslut och att lägga besluten allt längre från den enskilde.

Myndigheten godtar i princip att skattechefen bör ha rätt att i vissa lägen disponera hela granskningsorganisationen. Med skattechefens roll och hans ansvar är det klart att han – via länsstyrelsen – skall kunna ha den möjligheten. Det är emellertid enligt myndigheten lika klart att denna

möjlighet aldrig får innebära kortsiktiga ingrepp i strid mot planeringsöverenskommelsen eller under löpande planeringsperiod. Det är därför angeläget att frågorna om skattechefens roll och om ansvarsfördelningen ganska snart allsidigt analyseras.

Förslaget att låta skattechefen i stället för länsstyrelsen avge förslag till länsanvisningar (59 a §) godtas eller lämnas utan erinran av remissinstanserna. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser att bestämmelserna i paragrafen bör föras över till TK.

Inte heller förslaget att skattechefen skall överta länsstyrelsens befogenhet enligt 60 § att kalla vissa ledamöter i taxeringsnämnden till överläggningar möter några erinringar från remissinstansernas sida.

Länsstyrelsen i Blekinge län anser att det i enlighet med utredningens intentioner i fråga om ansvarsfördelningen förefaller naturligt – inte minst från effektivitetssynpunkt – att även ansvaret för att förordna taxeringsnämndsordförande överförs på skattechefen.

Övriga frågor

Förslaget att slopa bestämmelserna i 16 § 2 mom. om kommunal medverkande i taxeringsarbetet kritiserar av några remissinstanser. *TOR* framhåller att till de tjänstemän som avses i stadgandet hör även de kommunala taxeringsrevisorer, som finns anställda i vissa kommuner. Enligt *TOR* utför dessa ett värdefullt arbete i form av bl. a. offensiva granskningar. *TOR* anser därför att bestämmelserna bör stå kvar. Av samma mening är *länsstyrelsen i Stockholms län*, *Malmö kommun* och *Föreningen Sveriges kommunala taxeringsrevisorer*.

I fråga om förslaget att slopa rätten för ordförande att anlita skrivbiträde påpekar *länsstyrelsen i Kopparbergs län* och *Föreningen Sveriges fögderitjänstemän* att denna rätt bör finnas kvar övergångsvis till dess att alla nämnder har fått tjänstemannabiträde.

Förslaget att taxeringsintendentens partsställning skall anges i ett nytt 2 mom. till 17 § sätts i fråga av *länsstyrelserna i Kopparbergs och Norrbottens län*, som hävdar att intendentens ställning framgår av andra bestämmelser i TL.

3.3.5 Statsmakternas beslut vid 1976/77 års riksmöte

Riksdagen har vid 1976/77 års riksmöte beslutat (prop. 1976/77:100 bil. 18, CU 1976/77:13, rskr 1976/77:164) att de av RS-projektet förordade principerna rörande fördelningen av granskningsarbetet mellan länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall ligga till grund för fördelningen av personal mellan myndigheterna. Det innebär således att samtliga aktiebolag, föreningar m. fl. skattskyldiga som upptas i de s. k. B- och C-längderna skall granskas regionalt. Till regional granskning skall också hänföras låmansbo-

lagsdelägare och deras familjer samt högst 75 000 övriga svårkontrollerade skattskyldiga och deras familjer. Återstoden skall granskas lokalt. Särskilda förhållanden i något län skall dock kunna medföra en delvis annorlunda fördelning av deklarationsgranskningen.

Riksdagen beslutade samtidigt om bl. a. organisationsförändringar vid länsstyrelsernas skatteavdelningar och organisationsmodeller för de lokala skattemyndigheterna samt bemanningsplaner. Beslutet innebär i huvudsak följande.

Länsstyrelsernas skatteavdelningar och taxeringsavdelningen vid länsstyrelsen i Stockholms län skall omorganiseras. Det samlade ansvaret för den årliga taxeringen inom länet läggs på en nyorganiserad enhet, benämnd taxeringsenhet, hos länsstyrelserna. De djupare och mer omfattande revisionerna hänförs till de nuvarande revisionsenheterna. Den nuvarande taxeringsenhetens besvärärenden samt allmänna ombudsfunktioner för uppörd och mervärdeskatt flyttas till en ny enhet benämnd besvärshenhet. Ett särskilt skattechefens kansli inrättas vid varje länsstyrelse.

Organisationen av mindre och medelstora lokala skattemyndigheter skall bygga på att myndighetens arbetsuppgifter fördelas på en serviceenhet och en granskningsenhet. Arbetsuppgifterna vid de största lokala skattemyndigheterna skall fördelas geografiskt på skatteadministrativa enheter. Till myndigheterna knyts dessutom en arbetsgivarenhet och en administrativ enhet. Arbetet inom de olika enheterna hos lokal skattemyndighet skall bedrivas inom arbetsgrupper med integrerade arbetsuppgifter.

I prop. 1976/77:138 har jag berört vissa frågor angående skattemyndigheternas medverkan vid taxeringsarbetet. Jag anförde därom bl. a. följande.

De tjänstemän som skall biträda taxeringsnämnderna avses i stor utsträckning arbeta i granskningsgrupper. Varje sådan grupp skall kunna biträda flera taxeringsnämnder och fördela sin medverkan på det sätt som visar sig lämpligast. Något särskilt förordnande att utföra granskning eller vara föredragande bör inte krävas. Dessa arbetsuppgifter följer med tjänsten hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet. I vilken utsträckning och åt vilken eller vilka taxeringsnämnder tjänstemannen i det särskilda fallet skall lämna sitt biträde är en organisationsfråga som får lösas i administrativ ordning.

För att möjliggöra att den granskningspersonal som finns hos länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna kan tas i anspråk på angivet sätt redan vid 1978 års taxering föreslog jag en uttrycklig bestämmelse i 16 § 1 mom. TL om att länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall medverka i taxeringsnämnds arbete i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Jag förordade vidare att 6 § 1 och 2 mom. TL skulle kompletteras med bestämmelser om att kronoombud eller taxeringsinspektör inte behöver utses när tjänsteman hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet är föredragande i taxeringsnämnd med stöd av 16 § 1 mom. Förslagen har godtagits av riksdagen (SkU 1976/77:49, SFS 1977:416).

4 Taxeringsnämndernas verksamhet m. m.

4.1 Arbetsformer

4.1.1 Nuvarande ordning

Taxeringsnämnd har möjlighet att utse en eller flera ledamöter som utöver ordföranden och kronoombud resp. taxeringsinspektör granskar deklara-tioner (50 § 1 mom.).

Ordföranden bestämmer tid och plats för taxeringsnämndens sammanträden. Han skall också kalla ledamöterna och på lämpligt sätt underrätta länsstyrelsen och de skattskyldiga i länet om tid och plats för sammanträdena (61 § 1 mom.). Normalt brukar nämnden sammanträda 4 – 8 gånger under perioden mars-juni.

Protokoll skall föras vid sammanträdena i erforderlig omfattning (61 § 1 mom.). Bl. a. skall i protokollet antecknas fall där ordförandena eller taxeringsinspektören haft avvikande mening om beslutad taxering (63 §). Ytterligre bestämmelser om vad protokoll skall innehålla finns i TK. I praktiken förs inte särskilt protokoll från varje sammanträde utan ett enda protokoll upprättas för hela taxeringsperioden. I protokollet tas inte in uppgift om vilka taxeringar som behandlats vid visst sammanträde. Det går inte heller att av protokollet utläsa vilka ledamöter som har deltagit i beslut rörande viss skattskyldigs taxering.

Taxeringsinspektör deltar i nämndens överläggningar men inte i dess beslut (61 § 2 mom.).

Sammanträde med taxeringsnämnd hålls inom slutna dörrar. Skattskyldig har dock rätt att inför nämnden lämna upplysningar till ledning för taxering som berör honom. Om det kan ske utan hinder för förrättingens fortgång bör nämnden genast lämna skattskyldig begärd upplysning i fråga om hans taxering (61 § 4 mom.). Skattechefen eller av honom beordrad tjänsteman får närvara vid sammanträde med taxeringsnämnden (61 § 5 mom.).

Är ordföranden jävig utser nämnden inom sig viss ledamot att föra ordet vid ärendets behandling (62 §).

Beslut om taxering och annat beslut som innebär avgörande i sak får fattas om ordföranden och minst två eller, i taxeringsnämnd vars distrikt omfattar mer än en kommun, minst tre andra ledamöter är närvarande. Endast ett kronoombud får delta i omröstningen. Annat beslut av nämnden får fattas av ordföranden ensam.

Anser taxeringsnämndens ordförande eller taxeringsinspektör att taxering bort åsättas annorlunda än taxeringsnämnden beslutat, skall han på deklara-tion eller därvid fogad handling ange den taxering, som enligt hans mening bör åsättas och göra anteckning härom i protokollet.

Annan ledamot som deltagit i taxeringsnämndens beslut får anföra reservation mot beslutet. Reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas. Om reservationen närmare utvecklas, skall den avfattas skriftligen.

och avges sist vid justeringen av protokollet.

Av nämnden anlita sakkunnig har rätt att anteckna särskild mening till protokollet (63 §).

Har ledamöterna skiljaktiga meningar skall öppen omröstning hållas och flertalets mening gälla. Vid lika röstetal gäller den mening som är till den skattskyldiges förmån eller, om denna grund inte kan tillämpas, ordförandens mening (64 §).

Taxeringsnämnden beslutar årligen i fråga om inkomsttaxering och förmögenhetstaxering. Nämnden skall så snart ske kan och om möjligt före utgången av maj månad under taxeringsåret företa taxering till kommunal inkomstskatt av sådana skattskyldiga, som skall taxeras till statlig inkomstskatt av annan taxeringsnämnd eller vilkas besvär över taxeringen skall prövas av den mellankommunala skatterätten. Vid sådan taxering bör samråd i regel ske med övriga nämnder som taxerar den skattskyldige. Dessa skall också underrättas om taxeringen. Även för andra fall föreskrivs underrättelseskyldighet (66 §).

4.1.2 Principbeslutet

RS-utredningen föreslog i huvudsak följande ändrade former för taxeringsnämndens verksamhet.

Föredragning skall i princip skötas av den tjänsteman som granskat deklARATIONEN. Denne skall inte få delta i nämndens beslut men få anteckna avvikande mening. Suppleant skall få närvara vid nämndens samtliga sammanträden.

För att ge lekmännen möjlighet att medverka mer ingående i bedömningsfrågor skall nämnden kunna överlämna åt ordföranden att ensam besluta i frågor som är otvistiga eller som är av formell natur eller rör mindre belopp.

Omröstningsreglerna ändras så att ordföranden får utslagsröst vid lika röstetal.

Dåvarande departementschefen förordade utredningens förslag till ändrade verksamhetsformer. Han framhöll därvid bl. a. i fråga om den föreslagna fördelningen av beslutskompetensen att lekmännens erfarenheter och kunskaper borde nyttiggöras i taxeringsarbetet på bästa sätt. Detta är möjligt om nämnderna koncentrerade sitt arbete på de viktiga bedömningsfrågorna i taxeringen. Enligt hans mening var det därför rationellt att beslut beträffande otvistiga deklARATIONER och ärenden om småbelopp liksom frågor av rent teknisk och formell natur avgjordes som enmansmål av ordföranden efter förberedelse av granskaren.

Skatteutskottet tillstyrkte förslaget och riksdagen beslutade i enlighet härmed.

4.1.3 RS-projektet

Sammanträden, närvarorätt och protokollföring

Utredningen anser att tid och plats för taxeringsnämndens sammanträden liksom nu bör bestämmas av ordföranden.

Föreskriften i 61 § 1 mom. om att ordföranden på lämpligt sätt skall underrätta de skattskyldiga inom taxeringsdistriktet tillämpas f. n. i regel så att meddelande om sammanträdena genom länsstyrelsens försorg anslås hos myndigheten. Utredningen föreslår att föreskriften slopas och att i stället skyldighet införs för ordföranden att underrätta även lokal skattemyndighet. Enligt utredningen tillgodoser man därigenom de skattskyldigas intresse av att på ett enkelt sätt få kännedom om sammanträdena.

Enligt principbeslut bör suppleant ha rätt att närvara vid taxeringsnämndens sammanträden utan att förfall för ordinarie ledamot föreligger. Under rättelse om sammanträde föreslås därför skola sändas till suppleanterna. Suppleant skall inte ha rätt att delta i beslutet såvida han inte ersätter ordinarie ledamot.

Föredragande tjänsteman skall enligt utredningen inte vara ledamot i nämnden och således inte få delta i nämndens beslut. Föredraganden föreslås dock få rätt att delta i nämndens överläggningar. Utredningen föreslår vidare att den som utan att vara föredragande verkställt taxeringsrevision skall få rätt att närvara vid handläggning av ärende som berörs av revisionen. Dessutom föreslås uttryckliga bestämmelser om närvarorätt för sakkunnig i fråga om ärende som han biträtt nämnden med samt för skattskyldigs ombud eller biträde. Taxeringsrevisorn och den sakkunnige föreslås även få rätt att delta i nämndens överläggningar.

De nuvarande bestämmelserna i 63 § om skyldighet för ordföranden att skriftligen ange skiljaktig mening samt rätt för övriga ledamöter och sakkunnig att anföra reservation mot nämndens beslut eller låta anteckna avvikande mening till protokollet föreslås också ändrade. Förslaget innebär att de som får delta i nämndens överläggningar även skall ha rätt att anmäla "från beslutet skiljaktig mening". Uttrycket har valts för att även sådan mening skall omfattas av den i 18 § förvaltningslagen (1971:290) givna föreskriften att part, om det är uppenbart att beslutet går honom emot, skall underrättas bl. a. om "skiljaktig mening som antecknats i protokoll eller annan handling". Skiljaktig mening föreslås skola avfattas skriftligen och avges senast en vecka efter sammanträdet. Den nuvarande föreskriften om att skiljaktig mening skall antecknas i protokollet föreslås med hänsyn till föreskriftens ordningskaraktär överflyttad till TK.

Utredningen konstaterar att det från olika håll har förts fram önskemål om att det i nämndens protokoll skall tas in uppgift om vilka taxeringar som behandlats vid visst sammanträde. Därigenom skulle det av protokollet kunna utläsas vilka ledamöter som deltagit i beslut rörande viss skattskyldigs taxering. Att föreskriva att protokoll skall upprättas särskilt för varje

sammanträde medför dock enligt utredningens mening ett omständligt och i onödan tyngande arbete. Dokumentation av vilka som fattat beslut i visst ärende skulle i stället kunna ske genom att anteckning görs på deklaration eller annat beslutsunderlag om vid vilket sammanträde beslut fattats. Härigenom skulle man via protokollets uppgifter om närvaro vid olika sammanträden vid behov kunna konstatera vilka som deltagit i beslutet.

Utredningen finner dock att även ett sådant förfaringssätt innebär ett merarbete av relativt ringa värde. Utredningen anser det därför tillräckligt att nämndens beslut dokumenteras genom ordförandens signum på deklarationen.

Lagtekniskt sett föreslås inte några ändringar av bestämmelserna om protokollföring i 61 § 1 mom. Den nuvarande föreskriften om att protokoll skall föras i erforderlig omfattning står alltså kvar. Närmare bestämmelser om protokollföring bör enligt utredningen tas in i TK.

Beslutförhet och omröstning

Principen vid utformningen av delegationsreglerna bör enligt utredningens uppfattning vara att ordföranden ensam skall avgöra endast sådana ärenden där lekmannainflytande och lokalkännedom kan antas vara utan egentlig betydelse. Så snart det föreligger tveksamhet i rättsligt eller materiellt avseende hur en fråga bör bedömas, skall frågan alltid avgöras av hela nämnden. Utredningen anser dock att det i likhet med vad som gäller för skatterätten skall finnas en kompletterande regel om att deklara-tionsavvikelser på högst 500 kr. alltid skall få beslutas av ordföranden ensam.

För att få enhetlighet i taxeringsarbetet bör ordförandens rätt att besluta ensam inte vara beroende av nämndens delegation. Utredningen föreslår därför – i motsats till vad som föreslagits i RS-rapporten – att ordförandens rätt att besluta ensam skrivs in i TL. Föreskrifterna härom föreslås utformade efter förebild av föreskrifterna om domförhet i 5 och 6 §§ lagen (1971:52) om skatterätt, fastighetstaxeringsrätt och länsrätt. Förslaget innebär att taxeringsnämnd är beslutför med ordföranden ensam vid

- 1) beslut som icke innefattar prövning av ärendet i sak,
- 2) beslut om taxering utan avvikelse från självdeklaration eller annan av den skattskyldige till ledning för egen taxering avlämnad uppgift,
- 3) beslut om taxering med avvikelse från självdeklaration eller annan av den skattskyldige till ledning för egen taxering avlämnad uppgift, om avvikelserna uppgår till högst 500 kr.
- 4) beslut om rättelse av tidigare beslut, som till följd av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet samt
- 5) avgörande av ärende i vilket saken är uppenbar.

Som allmän förutsättning för ordförandens rätt att besluta ensam skall vidare enligt förslaget gälla att det inte är påkallat av särskild anledning att ärendet prövas av fullsutton nämnd.

Någon ändring av gällande krav på antal närvarande ledamöter för att nämnden skall vara beslutför föreslås inte. Däremot föreslås att omröstningsreglerna ändras så att ordföranden får utslagsröst i samtliga fall när det föreligger lika röstetal för skiljaktiga meningar i nämnden. Utredningen anser att anledning saknas att i detta avseende ha en annan princip än i skatterätt.

Nämndledamöternas befogenheter

De kommun- och landstingsvalda ledamöterna har f. n. inte någon given rätt att få ta del av självdeklarationerna. Endast de som utses därtill av nämnden får enligt 50 § TL granska deklARATIONERNA.

Utredningen konstaterar att ursprunget till bestämmelserna om begränsning av ledamöternas rätt att ta del av innehållet i självdeklarationerna, torde ha varit en farhåga att enskilda ledamöter tog del av handlingarna endast för att tillfredsställa sin nyfikenhet eller av andra taxeringsarbetet ovidkommande skäl. Utredningen påpekar att JO i yttrande över RS-projektets delrapport 1976:1 har ifrågasatt om inte taxeringsnämndens samtliga ledamöter bör få ta del av innehållet i självdeklarationerna. JO anför bl. a. att en ordförande torde kunna förhindra att deklARATIONER granskas av ren nyfikenhet även utan uttryckligt lagstöd. Utredningen delar JO:s uppfattning och föreslår att bestämmelserna i 50 § ändras så att ledamot får ta del av deklARATIONSMATERIALET.

Enligt utredningen skall nämnden vidare kunna påverka taxeringsarbetet genom att hemställa om ytterligare utredning av visst ärende, innefattande även revision. Utredningen är medveten om att detta kan innebära vissa problem eftersom nämnden inte förfogar fritt över granskningspersonalen på lokal skattemyndighet och länsstyrelse. Huruvida en begäran från nämnden om komplettering av utredningen i ett ärende genom granskningsmans försorg kan effektueras blir en prioriterings- och resursfråga som i sista hand får lösas av arbetsledare hos myndigheten. Kan begärd utredning inte göras återstår möjligheten att anmäla ärendet för eftergranskning.

Samråd mellan taxeringsnämnderna m. m.

Bestämmelserna i 66 § om förtursbehandling av vissa taxeringsärenden och om nämndens skyldighet att i vissa fall samråda med och underrätta andra berörda taxeringsnämnder föreslås också ändrade. Ändringarna motiveras till en del av utredningens förslag att all taxering av en skattskyldig skall ske i en enda nämnd. Sålunda införs en allmän skyldighet för sådan nämnd att inhämta upplysningar för taxeringen medan de nuvarande föreskrifterna om samråd och underrättelseskyldighet mellan nämnderna i sådana fall slopas. I huvudsak betingas dock ändringarna av att de nuvarande föreskrifterna anses vara av ordningskaraktär. Dessa föreskrifter föreslås skola utgå.

Det gäller bl. a. bestämmelsen om att taxeringar av skattskyldiga, vars besvär skall prövas av mellankommunala skatterätten skall behandlas med förtur.

Utredningen påpekar att huvudregeln om den betydelsefulla skyldigheten för en taxeringsnämnd att underrätta annan nämnd om förhållande som kan påverka taxeringen f. n. finns i TK. Underrättelseskyldigheten enligt 66 § är exemplifieringar av den generella underrättelseskyldigheten enligt TK. Redan på grund härav ter det sig enligt utredningen oegentligt att huvudregeln finns i TK. Utredningen föreslår att denna regel förs över till TL och tas in i 66 §.

4.1.4 Remissyttrandena

Sammanträden, närvarorätt och protokollföring

Utredningens förslag om suppleants närvarorätt lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. Flera av de remissinstanser som har uttalat sig i frågan ställer sig dock tveksamma till att suppleanterna skall närvara vid nämndens samtliga sammanträden. En sådan ordning anses innebära att arbetet i nämnden blir tungrovt.

Av denna mening är bl. a. *länsstyrelsen i Norrbottens län*. Länsstyrelsen anser att även om suppleant bör ha rätt att närvara vid sammanträde utan att förfall föreligger för ordinarie ledamot, bör inte för den skull skyldighet föreligga att – förutom till första sammanträdet – sända underrättelse om sammanträde till alla suppleanter. Nämnderna kan enligt länsstyrelsen annars bli för stora och ohanterliga. Liknande synpunkter anförs av bl. a. *länsstyrelsen i Kopparbergs län*.

TOR anser att det skulle bli betungande att underrätta även suppleanterna om varje sammanträde, åtminstone om tid för sammanträdena bestäms successivt och inte i en längre serie. Suppleanternas behov av uppgift om sammanträdena bör kunna tillfredsställas genom förfrågan hos länsstyrelsen eller den lokala skattemyndigheten varför underrättelseplikten för ordföranden bör utgå.

Förslaget om närvarorätt för föredragande, sakkunnig och taxeringsrevisor berörs av ett mindre antal remissinstanser. De som tar upp frågan är tveksamma eller avvisande till förslaget att sakkunnig och revisor skall ha rätt att närvara även vid nämndens överläggningar.

Länsstyrelsen i Stockholms län ifrågasätter om det kan vara förenligt med berättigade krav på rättssäkerhet att den som utan att vara föredragande verkställt taxeringsrevision samt sakkunnig ges rätt att närvara vid taxeringsnämndens överläggningar i ärende som de handlagt. Enligt länsstyrelsen synes det befogat att revisors och sakkunnigs närvarorätt begränsas till en rätt att företräda inför nämnden för att lämna upplysningar. Liknande synpunkter anförs av *länsstyrelsen i Jämtlands län*.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att förslaget att den som varit sakkunnig eller verkställt taxeringsrevision skall få delta i nämndens överläggningar och även ha rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet, strider mot processuell praxis. Enligt länsstyrelsens mening bör inte någon som har verkställt taxeringsrevision få delta i eller närvara vid överläggningarna. Detta gäller både då revisionen utförts av en från den granskande myndigheten fristående revisor och då deklara-tionsgranskaren – föredraganden själv utfört revisionen. Det måste föreligga garantier för att taxeringsnämndens beslut endast grundas på omständigheter som delgetts den skattskyldige.

Även kammarrätten i Göteborg vänder sig mot förslaget till reglering av rätten att närvara vid taxeringsnämndens sammanträde och anser att det i en del hänseenden är otillfredsställande. Enligt kammarrätten beror detta närmast på att man fört samman bestämmelser på ett sådant sätt att momentet fått karaktären av ett slags förhandlingsordning. I fall då skattskyldig, kanske med sakkunnig som han anlitat, kommit till nämndens sammanträde synes det stötande om nämndens granskningsman och dess sakkunnige får sitta kvar medan den skattskyldige och, i förekommande fall, hans expert måste avlägsna sig inför överläggningarna. Eftersom den skattskyldige inte kan få vara med vid överläggningen till beslut, anser kammarrätten att problemet bör lösas på det viset att inte heller nämndens granskningsmän och sakkunniga får delta i överläggningarna när "förhandling" med skattskyldig ägt rum. Även om det inte sticker i ögonen på samma sätt står det enligt kammarrätten i dålig samklang med den viktiga kommunikationsprincipen att taxeringsnämndens expertis över huvud taget får delta i nämndens överläggningar. Det händer lätt, påpekar kammarrätten, att beslut kommer att grundas på material som skattskyldig inte fått reda på.

Förslaget om rätt att anteckna skiljaktig mening berörs av ett fåtal remissinstanser i anslutning till frågan om närvarorätt vid nämndens sammanträden. Några av de instanser som motsätter sig att sakkunnig och revisor skall få rätt att delta i nämndens överläggningar avvisar sålunda i konsekvens härmed förslaget att dessa skall ha rätt att anteckna skiljaktig mening till protokollet.

Utredningens ståndpunkt att man inte bör införa skyldighet att dokumentera vilka ledamöter som deltagit i ett beslut rörande viss skattskyldigs taxering har mött kritik från några håll.

Sveriges advokatsamfund delar inte utredningens uppfattning att framtagande av sådana uppgifter innebär ett merarbete av relativt ringa värde. Ur rättssäkerhetssynpunkt måste krävas att en skattskyldig skall kunna få veta vilka ledamöter som deltagit i beslut om hans taxering. Även för en ledamot måste det vara av stort intresse att ha en överblick över vilka taxeringsbeslut som han deltagit i. Samfundet kan inte heller finna att en dokumentation av sådana uppgifter skulle vara särskilt betungande för nämnden.

JO kan inte heller dela utredningens uppfattning i denna fråga. Den nya regeringsformen och instruktionen för JO medför att taxeringsnämnderna numera står under JO:s tillsyn. Det blir därför enligt JO i framtiden nödvändigt att dokumentation finns om vilka ledamöter som deltagit i beslut rörande viss skattskyldig.

Länsstyrelsen i Blekinge län anser att förfarandet när den skattskyldige företrädare inför nämnden kan sägas vara en förenklad form av den muntliga förhandling, som förekommer inom skatteprocessen och som på lämpligt sätt skall dokumenteras. Länsstyrelsen finner det vara väsentligt från bl. a. rättssäkerhetssynpunkt att vad som förekommer vid skattskyldigs företräde inför taxeringsnämnd antecknas i deklARATIONEN eller på därvid fogad bilaga.

Beslutförhet och omröstning

Förslaget att ordföranden ensam skall få avgöra vissa ärenden tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. Den föreslagna ändringen av omröstningsreglerna lämnas utan erinran av remissinstanserna.

RRV, länsstyrelsen i Värmlands län, lokala skattemyndigheten i Göteborgs fögderi och SACO/SR hör till de remissinstanser som tillstyrker utredningens förslag om ordförandens beslutanderätt.

Bland de remissinstanser som uttalar sig i frågan finns vidare företrädare för såväl en längre gående befogenhet för ordföranden att besluta ensam än vad utredningen förordat som för en mer begränsad beslutanderätt. Det är främst i två avseenden som meningarna går isär. Det gäller besluten i fall där avvikelserna uppgår till mindre belopp eller där saken är uppenbar.

Till den grupp som förordar en mer omfattande rätt för ordföranden att besluta ensam hör bl. a. länsstyrelsen i Norrbottens län. Länsstyrelsen anser att beloppsgränsen 500 kr. är för låg och föreslår att den höjs till 1 000 kr. Av samma mening är lokala skattemyndigheterna i Malmöhus län och Norrbottens län, Föreningen Sveriges fögderitjänstemän och TOR. Från flera håll påpekas därvid att en sådan höjning innebär att beloppsgränsen kommer att sammanfalla med den beloppsgräns som f. n. gäller för att skattetillägg inte skall påföras på grund av att avvikelserna anses som ringa belopp.

Även lokala skattemyndigheterna i Östergötlands län uttalar sig för en höjning av beloppsgränsen. Det gör också länsstyrelsen i Gävleborgs län. Länsstyrelsen anser att det med hänsyn till penningvärdets förändringar är mer praktiskt att använda basbeloppet som grund för beräkning av denna beloppsgräns. Länsstyrelsen föreslår att gränsen sätts vid 10 % av basbeloppet.

Länsstyrelsen i Hallands län ifrågasätter värdet av att i lagtexten anges viss beloppsgräns under vilken deklara-tionsavvikelse får beslutas av ordföranden ensam. I stället bör enligt länsstyrelsen inskrivas att sådan befogenhet

tillkommer ordföranden beträffande beslut om avvikelse från deklaration där fråga är om ringa belopp. Vid erinran mot av ordföranden ensam fattat beslut bör ärendet dock föredragas i nämnden. Att beslut fattats av ordföranden ensam bör enligt länsstyrelsen utmärkas genom markering på deklaration eller taxeringsavi.

Några remissinstanser intar en tveksam inställning till utredningens förslag. Det gäller bl. a. *Föreningen Sveriges taxeringsrevisor* som ifrågasätter om inte delegationsrätten bör förbehållas taxeringsnämnden. Liknande synpunkter anförs av *länsstyrelsen i Kopparbergs län*.

Länsstyrelsen i Kronobergs län ifrågasätter om inte en ledamot av taxeringsnämnden bör granska även de deklarationer, där ordföranden föreslås få rätt att ensam avgöra taxeringsärendet. Det får enligt länsstyrelsens mening principiellt anses mindre lämpligt att ett stort antal deklarationer behandlas utan att de valda ledamöterna i taxeringsnämnden har möjlighet till insyn och inflytande. Om erinringar inkommer mot beslut som fattats av ordföranden ensam skall ärendet enligt länsstyrelsen ovillkorligen föredras i nämnden.

Kammarrätten i Stockholm delar uppfattningen att det är lämpligt och praktiskt med en regel, som ger ordföranden rätt att ensam besluta om avvikelse från deklarationen i angivna hänseenden, om det inte av särskild anledning är påkallat att ärendet prövas av fullsuttan nämnd. Kammarrätten frågar sig emellertid vilka konsekvenserna blir om ordföranden överskrider sina befogenheter i dessa hänseenden och anser att denna fråga bör närmare utredas och övervägas innan en kompetensregel för ordföranden i enlighet med förslaget införs.

Kammarrätten i Sundsvall anser att förslaget att låta ordföranden ensam besluta om deklara-tionsavvikelser om högst 500 kr. i och för sig är väl ägnat att åstadkomma arbetsbesparing, särskilt om det kan antas att en stor del av de skattskyldiga kommer att omfattas av sådana beslut. Emellertid kan förslaget i denna del enligt kammarrättens mening få till följd att oriktiga taxeringar åsätts. Exempelvis kan en deklaration – som utåt förefaller anmärkningsfri – vid jämförelse med vad som kan vara känt om den skattskyldiges faktiska inkomst- och förmögenhetsförhållanden visa sig behäftad med mer eller mindre allvarliga brister. Den praktiska möjligheten att göra sådana jämförelser torde minska avsevärt om deklarationer undandras taxeringsnämndens bedömande.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anför att om allmänhetens förtroende för taxeringsnämnderna skall bevaras och stärkas, synes det mycket värdefullt att en skattskyldig i största möjliga utsträckning kan räkna med att sakfrågor, där han har en annan uppfattning än ordföranden, blir föredragna i nämnden. Länsstyrelsen ifrågasätter därför lämpligheten av att ge ordföranden en så stor befogenhet i ärenden i vilka "saken är uppenbar". I vart fall synes en begäran av den skattskyldige att fråga om avvikelse (med minst 500 kr.) från hans deklaration skall prövas av fullsuttan nämnd uttryckligen böra anges som sådan särskild anledning som påkallar sådan prövning. Länsstyrelsen anser

vidare att med uttrycket "högst 500 kr." bör avses varje avvikelse från en deklaration med detta belopp och inte nettoeffekten av höjningar och sänkningar.

Flera remissinstanser anser att ordförandens rätt att besluta ensam bör begränsas i förhållande till utredningens förslag.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län vänder sig mot förslaget att ordföranden skall ha rätt att besluta ensam i fråga om deklara-tionsavvikelser om högst 500 kr. Länsstyrelsen anser för sin del att varje avvikelse i sakfråga från deklarationen som är till den skattskyldiges nackdel bör föredras i nämnden. Någon nämnvärd ökning av nämndens arbete innebär detta inte, eftersom gransk-ningsarbetet – enligt den ambitionsnivå som utredningen anger och som länsstyrelsen biträder – måste inriktas på väsentligheter och på att småfel i deklarationerna lämnas utan ändring.

Länsstyrelsen i Kristianstads län är av den bestämda uppfattningen att alla avvikelser som innebär någon form av bedömning skall föredras inför nämnden oavsett den beloppsmässiga storleken och att ordföranden själv skall få avgöra endast rent tekniska rättelser. Enligt länsstyrelsens uppfattning kommer nämnden annars att bli bortkopplad i alltför stor utsträckning. Om den av utredningen föreslagna modellen skulle accepteras måste enligt länsstyrelsen i vart fall samtliga erinringar mot preliminära beslut föredras inför nämnden.

Kammarrätten i Göteborg ifrågasätter om det är lämpligt att låta ordföranden besluta ensam i fall av otvistiga deklarationer. Frågan i vad mån en deklaration över huvud taget är tvistig eller ej, bör avgöras av fullsuttен nämnd. Ordförandens rätt att besluta ensam bör därför inte sträcka sig längre än till fall då fråga är om tekniska eller formella rättelser. Även mindre ändringar av materiell natur bör således enligt kammarrätten tas upp i nämnden.

Nämndledamöternas befogenheter

Förslaget att de kommun- och landstingsvalda ledamöterna skall få rätt att ta del av deklara-tionsmaterialet lämnas utan erinran av så gott som samtliga remissinstanser. *Sveriges industriförbund* och *SAF* anser dock att de valda ledamöternas granskningsrätt även i fortsättningen skall vara begränsad.

Samråd mellan taxeringsnämnderna m. m.

Förslagen till ändring av bestämmelserna i 66 § om nämndernas under-rättelseskyldighet har föranlett ett fåtal påpekanden.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att den föreslagna skyldigheten att underrätta annan myndighet inte synes kunna åläggas taxeringsnämnd. Skyldigheten bör enligt länsstyrelsens mening snarare åvila lokal skattemyndighet eller eventuellt länsstyrelsen. Liknande synpunkter anförs av *länssty-*

relsen i Göteborgs och Bohus län som dessutom påpekar att samma synsätt torde kunna läggas på bestämmelsen om skyldighet att inhämta upplysningar i visst fall.

Även länsstyrelsen i Malmöhus län anser att skyldigheten att underrätta annan myndighet bör läggas på dem som biträder nämnderna, dvs. granskningsmyndigheterna. Länsstyrelsen delar inte utredningens uppfattning att bestämmelserna är av sådan valör att de bör tas in i TL. Även länsstyrelsen i Gotlands län framhåller att bestämmelserna närmast synes ha karaktären av ordningsföreskrifter som bör tas in i TK.

4.2 Besluts- och underrättelseförfarandet

4.2.1 Nuvarande ordning

Om taxeringsnämnden finner anledning att avvika från skattskyldigs självdeklaration skall den skattskyldige få tillfälle att yttra sig innan nämnden beslutar om taxeringen. Detta går i praktiken till så att den skattskyldige i vanligt brev tillställs meddelande om s. k. ifrågasatt avvikelse. Sådant meddelande är dock inte nödvändigt när det gäller felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller när yttrande av den skattskyldige annars uppenbarligen inte behövs för att bedöma frågan (65 § TL).

Beslutar taxeringsnämnden att inte följa självdeklarationen vid taxeringen skall avvikelserna och skälen därför antecknas på deklarationen. Den skattskyldige skall vidare underrättas härom. Sådan anteckning resp. underrättelse skall också göras i fråga om avvikelse från annan uppgift eller upplysning som den skattskyldige har lämnat till ledning för sin taxering. Har skattskyldig, som inte lämnat deklaration, åsatts taxering skall han i regel också underrättas (69 § 1 mom. TL).

Underrättelsen – s. k. slutlig avvikelse – skall undertecknas av ordföranden och sändas till den skattskyldige i rekommenderat brev (69 § 4 mom. TL).

Eftersom taxeringsnämndens slutliga beslut om avvikelse ofta överensstämmer med den ifrågasatta avvikelserna skrivs rutinemässigt de båda underrättelserna ut samtidigt på ett blankettsset med tre blanketter, varav en bevaras i deklarationen.

Taxeringsnämnden kan ompröva sitt beslut även sedan underrättelse om slutlig avvikelse har sänts ut. I sådant fall skall ny underrättelse sändas till den skattskyldige. Däri anges i vilket avseende den tidigare underrättelsen inte gäller (69 § 3 mom. TL).

Har taxeringsnämndens beslut om taxering införts felaktigt i taxeringslängd eller har taxering av fysisk person eller dödsbo blivit oriktig till följd av uppenbar felräkning eller annan uppenbar felaktighet i fråga om vissa avdrag m. m. får den myndighet som ombesörjer längdföringen (lokal skattemyndighet eller länsstyrelsen) besluta om rättelse. Rättelse får efter utgången av mars månad året efter taxeringsåret beslutas endast om anmärkning

angående felaktigheten dessförinnan gjorts hos den som skall besluta om rättelse (72 a § TL).

4.2.2 RS-projektet

Beslutsförfarandet

RS-utredningen framhöll i 1974 års rapport att systemet med dubbla underrättelser var onödigt komplicerat och vållade irritation i vissa fall hos de skattskyldiga. Utredningen förordade att man i stället skulle införa en ordning med preliminära och slutliga beslut och ett förenklat underrättelseförfarande. Förslagen i denna del behandlades inte i prop. 1975:87.

Utredningen knyter an till förslagen i RS-rapporten. Enligt utredningen bör man sålunda slopa systemet med en ny likalydande underrättelse i de fall där underrättelsen om ifrågasatt avvikelse från deklaration inte har föranlett erinringar från den skattskyldige. Utredningen förordar i stället följande ordning.

När taxeringsnämnden första gången tar ställning i ett taxeringsärende skall nämnden fatta ett formellt beslut om taxeringen. Detta beslut skall vara preliminärt. Den skattskyldige får komma in med erinringar mot beslutet. Om så sker skall taxeringsnämnden fatta ett nytt beslut. Det skall vara slutligt om taxeringsnämnden inte frångår sitt tidigare beslut. I annat fall fattar taxeringsnämnden ett nytt preliminärt beslut. Taxeringsnämnden får även på eget initiativ fatta nytt preliminärt beslut.

Enligt förslaget i 1974 års rapport fanns ingen begränsning i taxeringsnämndens rätt att fatta nytt preliminärt beslut. Vissa remissinstanser uttryckte farhågor för att ett sådant system kunde medföra att preliminära beslut skulle komma att användas i för stor utsträckning och ersätta den normala kommunikationsformen med förfrågningar innan beslut fattas. Häremot kan enligt utredningens mening i och för sig anföras att tjänstemannagranskningen bör medföra att taxeringsärendena är väl förberedda genom förfrågningar och andra utredningar när ärendet första gången föredras i taxeringsnämnden. Utredningen påpekar emellertid att detta i sin tur bör medföra att inkomna erinringar ofta inte föranleder ändring av det preliminära beslutet. Slutligt beslut kommer då att utfärdas direkt. I de fall där erinringarna föranleder nämnden att frångå sitt tidigare beslut bör ärendet normalt vara så allsidigt utrett att det inte behövs mer än ett förnyat preliminärt beslut.

Utredningen ser därför från praktiska synpunkter inte något hinder mot att man begränsar taxeringsnämndens rätt att fatta nytt preliminärt beslut. Med en sådan begränsning tillgodoser man samtidigt remissinstansernas synpunkter. Utredningen föreslår därför att taxeringsnämnden skall få rätt att fatta högst ett nytt preliminärt beslut.

Förslaget innebär således att taxeringsnämnden skall fatta slutligt beslut

om den skattskyldige kommer in med erinringar med anledning av taxeringsnämndens andra preliminära beslut. Slutligt beslut skall också fattas om den skattskyldige efter taxeringsnämndens första preliminära beslut begär det. Preliminärt beslut som inte har ersatts av ett nytt beslut skall efter utgången av taxeringsperioden anses som slutligt beslut.

Besvär skall enligt utredningens förslag få anföras endast över slutligt beslut. Genom att slutligt beslut kan fattas redan under taxeringsperioden får den skattskyldige tillfälle att tidigt anföras besvär hos skatterätten.

Utredningen erinrar i detta sammanhang om att myndighet enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer får rätta beslut som är uppenbart oriktigt. Att detta också gäller taxeringsnämnden framgår, uttalar utredningen, av 69 § 3 mom. TL där möjlighet till omprövning förutsätts. Även i det föreslagna taxeringsförfarandet bör enligt utredningens mening slutliga beslut kunna omprövas. Inkommer skattskyldig under taxeringsperioden med erinringar över slutligt beslut och framstår beslutet som uppenbart oriktigt, skall taxeringsnämnden givetvis kunna rätta beslutet. Samma förhållande anser utredningen böra gälla om taxeringsnämnden erhåller uppgifter som kan föranleda ändrat beslut, exempelvis nya eller ändrade kontrolluppgifter.

Underrättelseförfarandet

Enligt förslaget i 1974 års rapport skulle underrättelse om preliminärt beslut sändas i vanligt brev utan underskrift. Underrättelse om slutligt beslut skulle däremot sändas i rekommenderat brev med underskrift av ordföranden.

Bakom förslaget låg, påpekar utredningen, en strävan att förenkla hanteringen av underrättelserna. Utredningen anser att man bör bygga vidare på detta förslag och anföra bl. a. följande.

Underrättelserna bör i stor utsträckning kunna framställas ADB-mässigt. Genom att de preliminära underrättelserna sänds utan underskrift kan de i vissa fall expedieras direkt efter utskriften, vilket innebär tidsvinster. Även i de fall då endast stommar till underrättelser kan framställas ADB-mässigt kan man enligt utredningens mening uppnå väsentliga tidsvinster i hanteringen om man slopar kravet på underskrift.

Mot förfarandet att sända underrättelser i vanligt brev kan anföras att garantier saknas för att beslutet kommer till den skattskyldiges kännedom och att risk för rättsförluster därigenom kan uppkomma. Utredningen anser att risken för att underrättelse om taxeringsnämndens beslut inte kommer den skattskyldige till handa är liten. Om detta ändå inträffar får han kännedom om beslutet när debetsedel på slutlig skatt sänds ut i december månad taxeringsåret. Utredningen erinrar om att senaste tidpunkten för anförande av ordinära besvär över taxeringsnämndens beslut föreslås vara utgången av februari månad året efter taxeringsåret och att rätt till extraordinära besvär skall föreligga om debetsedel inte har erhållits under

taxeringsåret. Med hänsyn härtill anser utredningen att rättsförluster inte skall behöva uppkomma genom det föreslagna underrättelseförfarandet.

Utredningen framhåller vidare att om underrättelse om preliminärt beslut anses kunna sändas ut i vanligt brev bör detta gälla i lika hög grad för slutligt beslut. Garantierna för att underrättelse om slutligt beslut kommer den skattskyldige till handa anser utredningen vara lika stora eller större än beträffande preliminärt beslut. Med hänsyn härtill föreslår utredningen att även underrättelse om taxeringsnämndens slutliga beslut sänds ut i vanligt brev.

I underrättelse om taxeringsnämndens beslut skall enligt utredningens förslag besvärshänvisning lämnas. Detta föreslås gälla även underrättelse om preliminära beslut eftersom dessa i stor utsträckning automatiskt övergår till slutliga beslut vid taxeringsperiodens utgång.

Utredningen föreslår att nuvarande bestämmelse i 65 § TL om kommunikering skall utgå och att taxeringsnämndens skyldighet att kommunicera skall följa föreskrifterna i 15 § förvaltningslagen. Skattskyldig skall dock beredas tillfälle att yttra sig på sätt nu är föreskrivet när ett andra preliminärt beslut omprövas på taxeringsnämndens initiativ och den ifrågasatta ändringen avser höjning av taxeringen eller särskild avgift.

Taxeringsarbetet avses pågå till utgången av november månad taxeringsåret. Beslut som innebär ändring av tidigare beslut kan således fattas t. o. m. den 30 november. Utredningen påpekar emellertid att maskinell utskrift av slutskattensedlar av tidsskäl måste påbörjas redan i början av november. Sedan utskrift och kuvertering av slutskattensedel skett finns det enligt utredningens mening knappast någon praktisk möjlighet att ändra denna, om taxeringsnämnden sedermera ändrar tidigare fattat beslut. Den debetsedel som utsänds i november/december utvisar då debiteringen på ett underlag som inte överensstämmer med taxeringsnämndens senaste beslut. Utredningen anser att i sådana fall – vilka enligt utredningens mening mycket sällan torde inträffa – rättelse bör göras enligt de regler som gäller för långdföringsfel. Behov av ett enkelt rättelseförfarande kommer således att finnas även i det föreslagna systemet. Utredningen föreslår därför att 72 a § TL kvarstår oförändrad.

4.2.3 Remissyttrandena

Utredningens förslag att den särskilda kommunikationsregeln i 65 § TL skall utgå har föranlett erinringar från bl. a. *kammarrätten i Göteborg*. Kammarrätten framhåller att den gängse tolkningen av 65 § TL är att taxeringsnämnden skall ge den skattskyldige tillfälle att yttra sig inte bara i fall då nya fakta kommit till i ärendet utan också då nämnden i rättsligt hänseende bedömer ett förhållande på annat sätt än den skattskyldige gör.

Läget kan exempelvis vara det, påpekar kammarrätten, att den skattskyld-

dige i sin deklaration anger att han fått ett visst stipendium och hänför det till skattefri inkomst medan taxeringsnämnden finner stipendiet ha karaktär av skattepliktigt periodiskt understöd. Såvitt kammarrätten bedömer det krävs i exemplet inte kommunikation enligt reglerna i 15 § förvaltningslagen medan 65 § TL ger nämnden anledning att ge den skattskyldige möjlighet att argumentera mot nämndens bedömning, som innebär avvikelse från självdeklaration. Kammarrätten anser att den föreslagna ordningen synes föra med sig en opåkallad försämring för de skattskyldiga. Liknande synpunkter anförs av *länsstyrelsen i Uppsala län* och *USS*.

Utredningens förslag om indelning av taxeringsnämndens beslut i preliminära och slutliga beslut har föranlett erinringar från olika synpunkter.

Enligt *kammarrättens i Göteborg* mening är en ordning som innebär att preliminära beslut efter en tid blir slutliga från principiell synpunkt mindre lyckad.

Lantbrukarnas skattedelegation anser att det föreslagna systemet med preliminärt beslut följt av erinran från den skattskyldige, eventuellt nytt preliminärt beslut, ny erinran och därefter slutligt beslut kommer av många skattskyldiga att uppfattas som mer obegripligt än det nuvarande systemet. Om det dessutom inte finns garantier för att den skattskyldige får ett slutligt beslut från taxeringsnämnden i annan form än debetsedel på slutlig skatt är risken för sammanblandning än påtagligare.

Det bör enligt delegationens mening ovillkorligen åligga den taxeringsnämnd som utsänder preliminärt beslut att även lämna ett slutligt beslut till den skattskyldige. Om den skattskyldige får en påminnelse om det slutliga beslutet först när debetsedeln kommer är det fara värt att han inte förstår sambandet med det tidigare preliminära beslutet.

Länsstyrelsen i Stockholms län ser det som en ytterst angelägen uppgift för taxeringsmyndigheten att verka för att taxeringarna blir sådana att tids-, personal- och kostnadskrävande skatteprocesser i största möjliga utsträckning kan undvikas. Med hänsyn härtill bör enligt länsstyrelsens mening alla möjligheter ges taxeringsnämnden att redan i första instans åstadkomma riktiga beslut. Lagfäst begränsning av antalet beslut i taxeringsnämnden utgör ett opåkallat hinder i denna strävan. Antalet slutliga eller preliminära beslut bör därför inte begränsas.

Liknande synpunkter anförs av *länsstyrelserna i Uppsala, Skaraborgs, Västmanlands, Kopparbergs, Västerbottens och Norrbottens län* samt *FAR*.

Länsstyrelsen i Malmöhus län framhåller att med den utformning som lagförslaget fått har vissa direkt negativa effekter uppstått. Om det i ett fall där två preliminära beslut redan meddelats kommer fram nya uppgifter, t. ex. nya kontrolluppgifter, som utvisar att det tidigare beslutet uppenbart är felaktigt, kan detta rättas endast genom ett slutligt beslut. För den skattskyldige återstår då endast att anföra besvär hos skatterätten om han inte är nöjd med beslutet. Taxeringsnämnden kan i det läget inte behandla frågan med mindre det senast fattade beslutet är uppenbart felaktigt och skall omprövas av det

skälet.

Enligt länsstyrelsens mening har möjligheten för taxeringsnämnden att åsätta en riktig taxering minskat avsevärt genom den föreslagna begränsningen. För att minska belastningen på skatterätterna och göra umgänget med allmänheten så smidigt som möjligt föreslår länsstyrelsen att taxeringsnämnden ges möjlighet att ompröva ett slutligt beslut även om det inte framstår som uppenbart oriktigt.

Liknande synpunkter anförs av *USS* som dessutom framhåller att inte heller den skattskyldiges möjlighet att erhålla slutligt beslut så snart ett första preliminärt beslut har gått honom emot kan anses särskilt ändamålsenligt. Den förhållandevis korta taxeringsperioden och domstolarnas arbetsbelastning talar mot en sådan ordning. Dessutom kan den skattskyldige i vissa lägen utnyttja denna möjlighet för att avskära taxeringsnämndens granskningsverksamhet i ett tidigt skede av taxeringsperioden. Man kan nämligen enligt utredningens mening inte utgå från att alla ärenden som föredras i nämnden är så väl förberedda att nytt material inte kan flyta in under senare del av taxeringsperioden. Utredningen anser att gällande beslutsordning bör behållas t. v. i avvaktan på en genomgripande översyn av besluts- och besvärformerna inom taxeringsprocessen.

Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer anser att utredningens förslag att antalet preliminära beslut för en och samme skattskyldig skall begränsas till två är praktiskt. Föreningen framhåller att det dock kan uppstå komplikationer i de fall en revision bör företas efter det att två preliminära beslut meddelats. Antingen måste man förbjuda taxeringsnämnden att starta en revision sedan två preliminära beslut fattats eller också måste regeln om begränsning av antalet preliminära beslut mjukas upp eller tas bort.

Även *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* påpekar att komplikationer kan uppstå när det gäller kommunikering av revisionspromemorior. Vidare framhåller länsstyrelsen att det av förslaget inte framgår om slutligt beslut för en skattskyldig kan delas upp så att ett beslut sker för taxeringen och ett annat för skattetillägg eller förseningsavgift. Länsstyrelsen anser det sålunda inte klart framgå om ett slutligt beslut beträffande taxeringen utesluter ett efterkommande preliminärt beslut beträffande skattetillägg eller förseningsavgift.

Länsstyrelsen anser det angeläget att taxeringsnämnderna ges möjlighet att ändra felaktiga beslut. Detta bör enligt länsstyrelsens mening formuleras mjukare genom att kravet på att felaktigheten skall vara uppenbar utgår. Vidare anser länsstyrelsen att villkoret att den skattskyldige inte anfört besvär bör utgå. Det kan vara svårt för taxeringsnämnden att kontrollera om besvär anförts före den dag rättelsebeslutet fattas.

Lantbrukarnas skattedelegation anför att om man trots allt skulle bestämma sig för den av utredningen föreslagna modellen vill delegationen förorda följande ordning.

Två olika slag av debetsedlar skall användas, en för fall då avvikelse skett

och en för övriga fall. På de förstnämnda bör finnas en talong eller dylikt som kan rivas bort och som portofritt kan sändas till den lokala skattemyndigheten. Talongen utgör en rekvisition på underrättelsen om avvikelse som därefter sänds till den skattskyldige. Genom detta förfarande skulle de som tidigare inte fått underrättelse dels klart och tydligt uppmärksammas på att avvikelse skett, dels på ett enkelt sätt få reda på innehållet i densamma.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län påpekar att taxeringsnämndens möjlighet att fatta beslut under taxeringsperioden begränsas av att debetsedlar i slutet av taxeringsperioden redan färdigställts. Nytt beslut synes enligt länsstyrelsens mening inte kunna meddelas när förberedelserna för expedition av slutskattesedlar nått ett visst stadium.

I fråga om utredningens förslag angående underrättelseförfarandet framhåller *JO* att det är av största betydelse att de skattskyldiga får adekvata och preciserade upplysningar om skälen för avvikelser. Bättre beslutsmotiveringar är ett krav som måste ställas när taxeringsnämnden i framtiden kommer att ha bättre utbildad personal, fullständigare beslutsunderlag och längre tid till sitt förfogande.

JO erinrar om att den utförlighet med vilken en avvikelse skall motiveras skiftar från fall till fall. Har den skattskyldige presterat ett omfattande utredningsmaterial och utförlig argumentering måste större krav ställas på motiveringen när en taxeringsnämnd avser att avvika från deklarationen. En allmänt hållen avvikelse kan medföra att den skattskyldige tror att hans uppgifter och synpunkter behandlas lättvindigt eller inte alls beaktats av taxeringsnämnden.

Taxeringsnämndens beslut utgör, uttalade *JO* vidare, grunden för en eventuell process. En allmänt hållen motivering ger ofta inte den skattskyldige tillräcklig vägledning vid ett överklagande. *JO* säger sig ha den bestämda känslan av att åtskilliga onödiga överklaganden skulle elimineras om de skattskyldiga från början upplystes om hur deras uppgifter bedömts och vad som erfordras för bifall till deras yrkanden. Hela processordningen skulle vinna på bättre beslutsmotiveringar i första instans.

Mot bakgrund av det anförda vill *JO* uttrycka tveksamhet mot det av utredningen föreslagna systemet med standardiserade kodsatta avvikelser. Även om standardtexterna utformas med stor omsorg måste de med nödvändighet bli generella. *JO* befara att de av de skattskyldiga ofta kommer att uppfattas som alltför allmänna och inte tillräckligt tydliga för att kunna vara vägledande vid ett överklagande. Utredningen har visserligen förutsatt att nämnden vid behov skall komplettera den standardiserade texten med egna motiveringar. Man kan dock befara, anser *JO*, att så tyvärr inte kommer att ske i alla de fall där en generell text i och för sig täcker saken men motiveringen ändå blir otillfredsställande med hänsyn till vad just i det enskilda fallet åberopats av en skattskyldig.

Kammarrätten i Stockholm anser att det föreslagna systemet med standardiserade kodsatta avvikelsetexter i taxeringsarbetet synes innebära en

betydande arbetsbesparing vid jämförelse med nu tillämpat manuellt förfarande. Kammarrätten delar i och för sig uppfattningen att datatekniken bör utnyttjas i taxeringsarbetet i rationaliseringssyfte.

Ett system med kodsatta avvikelser inger emellertid vissa betänkligheter enligt kammarrättens mening. Med hänsyn till att taxeringsnämnden i det nya systemet ges förbättrade arbetsförutsättningar kan inte kravet på adekvata och tillräckliga upplysningar om skälen för avvikelser sättas lägre än nu. Motsatsen kan i stället hävdas.

Standardiserade kodsatta avvikelsestexter bör enligt kammarrättens mening få förekomma endast i uppenbart klara och enkla frågor. I övrigt är det ett elementärt rättssäkerhetskrav att den skattskyldige får utförligt besked om skälen till avvikelsen som för honom ofta kan innebära ett för hans ekonomi betydelsefullt beslut.

Kammarrätten anser att med föreslaget kodsysteem risk kan föreligga för att standardtexterna av bekvämlighetsskäl kommer att användas även i sådana fall där de egentligen inte passar in. Det måste tillses att de kodsatta texterna inte slentrianmässigt används på sådant sätt att den skattskyldige får uppfattningen att taxeringsnämnden inte ordentligt satt sig in i den aktuella frågan.

Synpunkter liknande dem som ovan anförts av kammarrätten i Stockholm har redovisats av *kammarrätterna i Göteborg och Sundsvall*.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att utredningen bortser från det negativa intryck som kan skapas hos allmänheten genom användande av standardiserade formuleringar. I all verksamhet förekommer misstag och fel vilket också kommer att drabba taxeringsnämnden i dess arbete. Erfarenhetsmässigt kommer detta att leda till ett negativt intryck hos allmänheten, sannolikt förstärkt av en negativ tidningspress. Motvilja mot att vara styrd av en dator ökar då den kritiska inställningen till skattemyndigheterna.

Länsstyrelsen anser vidare att det finns risk för att den som erhållit en maskinellt framställd underrättelse, som dessutom inte på något sätt kontrollerats av taxeringsnämnden, uppfattar detta som nonchalans från myndighetens sida. Maskinellt framställda underrättelser kan heller inte få den pedagogiska effekt som en individuellt formulerad avvikelse kan ha genom att få den skattskyldige att i framtiden undvika liknande fel.

Länsstyrelsen ställer sig sålunda skeptisk till ett system med maskinellt framställda underrättelser och föreslår att underrättelserna under alla förhållanden skall kontrolleras innan de sänds ut.

Även *länsstyrelsen i Västmanlands län* är tveksam till datorframställda standardiserade underrättelser medan *länsstyrelsen i Kristianstads län* och *Lantbrukarnas skattedelegation* avstyrker förslaget.

Länsstyrelsen i Kristianstads län vänder sig mot att beslut om taxering av skattskyldig, som inte avgett deklaration, skall motiveras. Vid skönsuppskattning av inkomst av rörelse är det oftast helt omöjligt att lämna några skäl för att just den av taxeringsnämnden åsatta taxeringen är den riktiga. Det är

enligt länsstyrelsens mening inte rimligt att i sådana fall ålägga taxeringsnämnden att motivera taxeringen. En dylik bestämmelse är t. o. m. ägnad att förskjuta bevisbördan i riktning mot skattemyndigheterna vilket inte kan vara meningen. Liknande synpunkter anförs av *länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs och Norrbottens län*.

TOR framhåller att en undantagslös bestämmelse om att åsatt skönstaxering skall motiveras förefaller svår att tillämpa. Som skäl skulle ofta inte framkomma annat än en omskrivning av beslutet: "Inkomsten av rörelse har uppskattats till . . ." e. d. Skyldighet att i dessa fall ange skäl för beslutet bör enligt förbundets mening begränsas till att gälla "där så finnes påkallat".

Utredningens förslag att underrättelserna om taxeringsnämndens beslut inte skall föras med manuell underskrift tillstyrks av *de lokala skattemyndigheterna i Norrbottens län, den lokala skattemyndigheten i Göteborgs fögderi och TOR*.

Länsstyrelsen i Uppsala län ifrågasätter om inte underrättelserna bör underskrivas på sätt som sker i dag. Den som skriver under får därmed möjlighet att korrigera eventuellt felaktigt framställt avvikelsestext.

Förslaget att underrättelserna inte skall behöva undertecknas avstyrks av *länsstyrelsen i Kristianstads län* som anser att det strider mot vad som får anses vara vedertagen praxis inom svensk offentlig förvaltning. Det måste anses vara ett oftergivligt krav att en myndighets beslutsexpedition är undertecknad av behörig person. Liknande synpunkter anförs av *länsstyrelserna i Jämtlands, Gotlands och Västmanlands län samt FAR*.

Kammarrätten i Göteborg ifrågasätter om inte den föreslagna ordningen strider mot en förvaltningsrättslig grundsats beträffande besluts form. Beslut som sätts upp särskilt eller tecknas på handling i akten skall undertecknas av ordföranden. Endast på så vis kan ett myndighetsbeslut av den art som det här är fråga om anses tillfredsställande dokumenterat. Kammarrätten erinrar om regeringsrättens ställningstagande i rättsfallet RÅ 1971 ref. 44. På grund av det anförda anser sig kammarrätten inte kunna tillstyrka förslaget.

Lantbrukarnas skattedelegation anser det vara en självklarhet att meddelanden från myndigheter skall vara undertecknade. För många ter det sig helt främmande att gå i svaromål mot en inte undertecknad skrivelse. De flesta kommer med all rätt att uppfatta den inte undertecknade skrivelsen som ett utslag av yttersta nonchalans, helt oförenlig med "det mjuka samhället". Det måste gå att skönja en person bakom varje beslut. När personen försvinner och ersätts med en dator försvinner också människans respekt för beslutet.

Förslaget att underrättelserna skall sändas i vanligt brev tillstyrks av *de lokala skattemyndigheterna i Norrbottens län* som anser att det innebär väsentliga fördelar. Med hänsyn till besvärsglarnas utformning delar myndigheterna utredningens uppfattning att risken för att rättsförluster skall uppkomma genom ett sådant förfarande är liten. Förslaget tillstyrks även av *lokala skattemyndigheten i Göteborgs fögderi och TOR*.

JK har också uppfattningen att rättsförluster inte skall behöva uppkomma genom att underrättelserna sänds i vanligt brev. *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer* anser att förslaget är praktiskt både för avsändaren och mottagaren. Det kan dock enligt föreningens mening medföra vissa oklarheter från processuell synpunkt. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* ifrågasätter om inte i vart fall det slutliga beslutet bör utsändas i rekommenderad försändelse.

Länsstyrelsen i Malmöhus län är tveksam till att besluten skall distribueras i vanligt brev men säger sig samtidigt vara medveten om att dagens system vållar en viss irritation hos allmänheten. Det gäller främst när beslutet är till fördel för den skattskyldige och denne ändå måste lösa ut en rekommenderad försändelse vars innehåll är identiskt med en tidigare erhållen underrättelse. Länsstyrelsen föreslår därför att granskaren skall ges möjlighet att på deklARATIONEN markera när ett beslut skall distribueras i vanligt brev.

Länsstyrelsen finner det vidare inte tillfredsställande att skattskyldig skall erhålla extraordinär besvärsmått bara genom att påstå att han inte erhållit underrättelse eller debetsedel. Besvärsmått skulle då kunna utnyttjas dels av personer som glömt att de fått underrättelse, dels av personer som medvetet talar osanning.

Länsstyrelsen uttalar också att de myndigheter som skall pröva besvären skulle bli mycket betungade av att behöva fråga den skattskyldige om han mottagit vederbörlig underrättelse och om han mottagit debetsedeln före eller efter årsskiftet. Enligt länsstyrelsens mening måste sådana förfrågningar göras om skatterätten fortfarande ex officio skall pröva besvärsmått.

Liknande synpunkter anføres av *länsstyrelserna i Västmanlands, Hallands, Kronobergs, Norrbottens och Kristianstads län samt kammarrätten i Stockholm, allmänna ombudet för mellankommunala mål, lokala skattemyndigheten i Sunne fögderi och Lantbrukarnas skattedelegation*. Några av dessa remissinstanser anser dessutom att det borde kunna krävas att den skattskyldige gör sannolikt att han under taxeringsåret inte erhållit underrättelse enligt 69 § TL eller debetsedel på slutlig skatt.

Förslaget att underrättelsen skall sändas i vanligt brev avstyrks av *Lantbrukarnas skattedelegation, länsstyrelserna i Kristianstads, Gävleborgs och Västmanlands län* som samtliga befarar att de skattskyldiga obehörigt skall utnyttja bestämmelserna om extraordinär besvärsmått. Förslaget avstyrks också av *Sveriges advokatsamfund* och *FAR*.

Kammarrätten i Stockholm avstyrker förslaget dels för att det kan befaras att rättsförluster kan uppstå för den skattskyldige, dels för att skattedomstolarna kan tvingas sakpröva besvär som de facto är för sent anförda. Enligt kammarrättens mening bör därför underrättelse om såväl taxeringsnämndens preliminära som slutliga beslut sändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis. Liknande synpunkter anføres av *allmänna ombudet för mellankommunala mål* som dock inte föreslår mottagningsbevis. Även *kammarrätten i Sundsvall* befarar rättsförluster för de skattskyldiga om underrättelser sänds i vanligt brev.

5 Besvärstider och tider för avlämnande av deklaration

5.1 Nuvarande ordning

TL:s bestämmelser om tid för anförande av besvär är utformade med beaktande av taxeringsperioden. Med taxeringsperiod avses tiden från den dag då självdeklaration normalt skall vara avgiven t. o. m. den sista dag som beslut för ett års taxering kan fattas av taxeringsnämnd. Dessa tidpunkter är f. n. den 15 februari resp. den 30 juni under taxeringsåret. Föreskrift om taxeringsperiodens slut finns i 71 § TL.

Sista dag för ordinära besvär är för skattskyldig den 15 augusti taxeringsåret, för kommun den 31 mars året efter taxeringsåret och för taxeringsintendent den 30 april året efter taxeringsåret (76 § TL). Skattskyldigs besvär, som kommit in senast den 30 april året efter taxeringsåret, skall dock prövas av länskatte-rätten om taxeringsnämnden helt eller delvis tillstyrker bifall till besvären i sak. Taxeringsintendenten kan, om synnerliga skäl föreligger, få anstånd av skatterätten med att ange yrkanden och grunder för besvärstalan. Anstånd får ges längst intill utgången av juni månad året efter taxeringsåret.

Besvär i särskild ordning kan anföras hos skatterätten av skattskyldig, som inte senast den 15 juli under taxeringsåret fått föreskriven underrättelse om avvikelser från deklaration. Sådana besvär får anföras intill utgången av året efter taxeringsåret eller, om den skattskyldige inte under taxeringsåret har erhållit debetsedel på slutlig skatt avseende taxeringen, inom ett år efter det att han fått debetsedeln (99 § TL).

Skattskyldig får vidare anföras besvär i särskild ordning inom fem år efter taxeringsåret bl. a. om han taxerats för inkomst eller förmögenhet, som inte är av skattepliktig natur eller för vilken han inte är skattskyldig. Detsamma gäller om han taxerats till väsentligt för högt belopp och det föreligger s. k. nyhets- och ursäktlighetskriterier (100 § TL).

Taxeringsintendenten får på samma grunder som gäller för den skattskyldige inom fem år efter taxeringsåret anföras extraordinära besvär till den skattskyldiges förmån samt om taxeringen blivit felaktig på grund av myndighets uppenbara förbiseende även till den skattskyldiges nackdel. Taxeringsintendent får också anföras extraordinära besvär med anledning av vissa ändringsbeslut avseende sjömansskatt eller fastighetstaxering.

Enligt 34 § 1 mom. TL gäller den 15 februari som senaste deklarationstidpunkt med undantag för vissa skattskyldiga som har automatiskt anstånd till den 31 mars under taxeringsåret, nämligen

- 1) staten, landstingskommun, kommun och annan menighet,
- 2) den som nästföregående år varit skyldig att föra räkenskaper, om räkenskapsåret slutat senare än den 31 oktober året före taxeringsåret, samt
- 3) delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi om förutsättningarna enligt 2) föreligger i fråga om bolaget eller rederiet.

Enligt 34 § 2 mom. TL kan skattskyldig efter särskild ansökan få anstånd med avlämnande av deklaration. Som villkor gäller att han på grund av särskilda omständigheter är förhindrad att lämna deklaration inom föreskriven tid. Någon sista dag som anståndet får avse är inte föreskriven.

5.2 Principbeslutet

Det system för granskning och taxering i första instans som RS-utredningen föreslog i 1974 års rapport byggde bl. a. på en förlängning av taxeringsperioden. Genom en sådan åtgärd skulle man enligt utredningens mening bättre än f. n. kunna tillgodose såväl kraven på en mera effektiv och likformig taxering som kraven på ökad service och mer generös anståndsgivning med avlämnande av deklaration. Med hänsyn till att debetsedel på slutlig skatt liksom f. n. borde expedieras senast den 15 december förordade utredningen av tekniska skäl att taxeringsperioden avslutades senast den 30 november.

I 1974 års rapport diskuterade RS-utredningen också möjligheterna till en senareläggning eller andra ändringar av deklarationstidpunkten. Utredningen fann emellertid att man i ett system med bibehållen deklarationstidpunkt och utvidgade anståndsmöjligheter kunde tillgodose såväl de skattskyldigas som skattemyndigheternas intressen.

I fråga om anståndsreglerna föreslog utredningen följande ändringar. Rätten till automatiskt anstånd till den 31 mars skulle gälla även delägare i fåmansbolag och den som är sambeskattad med skattskyldig som har anstånd till nämnda dag. Efter ansökan skulle anstånd kunna ges till den 15 juni. Vissa stora företag skulle kunna få anstånd tills vidare även för kommande år. För skattskyldig som anlitar revisionsbyrå för att upprätta deklaration fick anstånd medges enligt en leveransplan för byrån som skattemyndigheterna hade godkänt.

Föredraganden anslöt sig till utredningens förslag om förlängning av taxeringsperioden. Han påpekade att tidigare tekniska hinder för en sådan förlängning undanröjs vid användning av lämpligt ADB-system. Han framhöll också att granskningen och taxeringsnämndens arbete kunde planläggas och utföras rationellare och noggrannare med en längre arbetsperiod, som också i stort sett befrämjade kontinuitet och enhetlighet i arbetet.

Föredraganden delade också utredningens uppfattning att den 15 februari bör behållas som deklarationstidpunkt. Däremot ansåg han inte att rätten till automatiskt anstånd till den 31 mars borde medges delägare i fåmansbolag eller den som är sambeskattad med skattskyldig som har anstånd till nämnda dag. Han framhöll bl. a. att dessa skattskyldiga i allmänhet deklarerar enligt kontantprincipen och att de i regel inte bör ha några problem med att redovisa sina inkomster under beskattningsåret till den 15 februari.

I fråga om de ökade möjligheterna till anstånd efter ansökan förordade

departementschefen viss restriktivitet. Anstånd till den 15 juni borde enligt hans mening ges endast om synnerliga skäl förelåg. Normalt borde anstånd inte medges längre än till den 15 maj så att granskningen av deklARATIONERNA kunde påbörjas i god tid före semesterperioden.

Föredraganden avvisade förslaget om att anstånd borde medges vissa företag tills vidare. Däremot ställde han sig i princip positiv till förslaget om anstånd enligt leveransplan för deklARATIONSBYRÅER. Ytterligare överväganden borde emellertid ske i fråga om den närmare utformningen av denna anstånds rätt bl. a. med hänsyn till de komplikationer som kunde tänkas uppkomma vid tillämpningen av reglerna om förseningsavgift.

Skatteutskottet godtog departementschefens ställningstaganden utom på en av de här berörda punkterna. Utskottet påpekade att sambeskattades deklARATIONER måste granskas samtidigt och fann att det därför inte kunde innebära några olägenheter för taxeringsarbetet att sådana deklARATIONER lämnades vid samma tidpunkt. Utskottet tillstyrkte därför RS-utredningens förslag att rätten till anstånd till den 31 mars skall gälla även den som är sambeskattad med skattskyldig som har anstånd till nämnda dag.

5.3 RS-projektet

Deklarationstidpunkterna den 15 februari och den 31 mars liksom taxeringsperiodens slutdag den 30 november ligger fast i den nya utredningsrapporten. Däremot föreslår utredningen några justeringar och kompletteringar av anståndsreglerna.

Rätten till automatiskt anstånd till den 31 mars bör enligt utredningens mening av praktiska skäl gälla även för hemmavarande barn under 18 år som inte har beskattningsbar inkomst.

I fråga om rätten till anstånd efter ansökan konstaterar utredningen att ett anstånds förfarande med två sluttidpunkter, den 15 maj och den 15 juni, torde leda till att åtminstone deklARATIONSBYRÅER under återopande av synnerliga skäl i stor utsträckning söker anstånd för sina kunder till den senare tidpunkten. Vidare pekar utredningen på möjligheten att en person som har fått anstånd till en tidpunkt före den 16 maj återkommer med en ny ansökan om anstånd till en senare tidpunkt.

Utredningen anser att sådana ansökningar och tillämpningen av rekvisitet "synnerliga skäl" i onödan kommer att försvåra myndigheternas anståndsprovning. Utredningen anser därför att det skall finnas endast *en* sista tidpunkt till vilken anstånd med att lämna självdeklARATION kan medges. Med hänsyn till bl. a. att kontrollen av att de skattskyldiga har fullgjort sin deklARATIONSSKYLDIGHET måste avslutas i god tid före semesterperiodens början anser utredningen att denna sista tidpunkt bör bestämmas till den 31 maj under taxeringsåret.

Utredningen utvecklar därefter förslaget i 1974 års rapport om ett förenklat anstånds förfarande för skattskyldig, som anlitar deklARATIONSBYRÅ för att

upprätta deklaration. Utredningen förordar följande ordning.

Deklarationsbyrå får medges tillstånd att lämna deklarationer under tiden den 1 april–31 maj enligt leveransplan såvitt gäller deklarationsskyldiga som har automatiskt anstånd till den 31 mars. Ansökan härom skall göras senast den 15 mars hos den lokala skattemyndigheten. Till ansökan skall fogas en förteckning över de deklarationsskyldiga som avses. I och med att leveransplan med åtföljande förteckning godkänts av lokal skattemyndighet skall deklarationsskyldig som omfattas av förteckningen anses ha fått anstånd med att lämna deklaration till den dag då deklarationen enligt leveransplanen senast skall lämnas. Den deklarationsskyldige ansvarar för att hans deklaration lämnas senast denna dag. Beslut om anstånd, som berör skattskyldig inom annan myndighets verksamhetsområde meddelas den andra myndigheten genom avisering via datasystemet.

5.4 Remissyttrandena

Utredningens förslag till bestämmelser om taxeringsperiodens förlängning till den 30 november taxeringsåret har tillstyrkts av de remissinstanser som berört denna del av förslaget. Remissinstansernas intresse har främst koncentrerats till bl. a. de lösningar som utredningen i anslutning till förslaget om taxeringsperiodens förlängning redovisat i fråga om besvärstider och tidpunkter för deklarations avlämnande.

Utredningens förslag att förlänga tiden för skattskyldigs ordinära besvär till utgången av februari månad året efter taxeringsåret har i endast ett fåtal fall föranlett erinringar från remissinstansernas sida.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser sålunda att skattskyldig bör ha samma besvärstid som taxeringsintendent. Med en sådan ordning skulle det enligt länsstyrelsens mening vara möjligt att slopa bestämmelsen i 76 § TL att skatterätt får pröva skattskyldigs besvär, som kommer in före utgången av april månad, om taxeringsintendenten helt eller delvis biträder besvären i sak. *USS* uttalar att det inte finns några vägande skäl för att behålla olika besvärstider för den enskilde och det allmänna om besvärstiden görs tillräckligt lång. Utredningen föreslår att tiden för ordinära besvär förlängs till den 30 juni året efter taxeringsåret för alla som får föra talan i saken. En sådan förlängning bör vidare kombineras med rätt till anslutningsbesvär under två månader om den ena partens besvär kommer in efter den 31 maj eller möjligen den 30 april.

En förlängning av besvärstiden diskuteras också av *länsstyrelsen i Malmöhus län*. Länsstyrelsen ifrågasätter om inte besvärstiden borde utsträckas till utgången av oktober månad året efter taxeringsåret. Därmed skulle bestämmelserna i 99 § TL om extraordinär besvär rätt kunna utgå. *Lokala skattemyndigheten i Romneby fögderi* anser att många fördelar skulle erhållas om besvärstiden sattes till två månader efter mottagandet av beslutet.

Mot förslaget, att extraordinär besvärsmått skall tillkomma skattskyldig endast under förutsättning att han under taxeringsåret inte har erhållit vare sig föreskriven underrättelse eller debetsedel, har erinran gjorts av *länsstyrelsen i Kronobergs län* och *FAR*. Länsstyrelsen anser att bestämmelsen bör formuleras om så att extraordinär besvärsmått föreligger i och med att underrättelse om avvikelse inte erhållits. *FAR* förordar å sin sida att ingen ändring görs i nu gällande besvärsmått. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* framhåller att det inte alltid är möjligt för en skattskyldig att enbart av debetsedeln utläsa om avvikelse har gjorts från hans deklaration eller ej.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att bestämmelserna i 99 § TL om extraordinär besvärsmått – om de behålls i sin nuvarande form – bör utvidgas. Bestämmelserna bör enligt länsstyrelsens mening i sådant fall omfatta också personer som vid en total bedömning av föreliggande omständigheter får anses ha stark ursäkt för sin underlåtenhet att anföra besvär i ordinär tid. Som exempel på sådan ursäktighet nämner länsstyrelsen sjukdom, hög ålder och vistelse i utlandet eller på anstalt.

Ett stort antal remissinstanser är kritiska mot utredningens förslag att låta nuvarande besvärsmått för taxeringsintendenten gälla också efter taxeringsperiodens förlängning.

Länsstyrelsen i Värmlands län framhåller sålunda att skattskyldigs besvär efter komplettering med deklaration och längdudrag remitteras till taxeringsintendenten. Denna komplettering tar nu upp till två månader. Taxeringsintendenten skulle därför få mycket knappt om tid för att översiktligt gå igenom besvåren. Taxeringsintendenten upptäcker f. n. inte sällan felaktigheter och misstag i taxeringsnämndens beslut vid denna genomgång. Även om sådana fel kan väntas minska i den nya organisationen kan man enligt länsstyrelsens mening inte bortse från dem. Länsstyrelsen anser att förhållandet talar för att taxeringsintendentens besvärsmått bör förlängas åtminstone till utgången av juni månad året efter taxeringsåret. En sådan förlängning anser länsstyrelsen vidare böra medföra utsträckt tid för skattskyldig att få besvär prövade efter den ordinarie besvärsmåtts utgång när taxeringsintendenten helt eller delvis biträder besvåren i sak. Detsamma bör enligt länsstyrelsens mening bli fallet i fråga om anståndstiden för taxeringsintendenten att ange yrkanden och grunder för besvärsmått.

Liknande synpunkter framförs av *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Gotlands, Kalmar, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Västerbottens och Jämtlands län* samt *kammarrätten i Göteborg* och *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer*. Flera av dessa myndigheter anser att den tid för vilken taxeringsintendent kan få anstånd med utveckling av sin talan lämpligen bör utsträckas till utgången av september månad året efter taxeringsåret.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län framhåller bl. a. att utredningens förslag till oförändrad besvärsmått för taxeringsintendent i sak torde innebära inskränkning av de skattskyldigas extraordinära besvärsmått. Taxeringsintendentens möjligheter att framställa egna yrkanden till skattskyldigas förmån vid

behandling av deras besvär torde, menar länsstyrelsen, gå helt förlorad. Taxeringsintendentens besvärstid och tid för omprövande av yrkanden och grunder för besvärstalan bör enligt länsstyrelsens mening utsträckas till den 30 juni resp. den 1 oktober året efter taxeringsåret. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* förordar för sin del att taxeringsintendentens besvärstid förlängs åtminstone till utgången av oktober månad.

En förlängning av taxeringsintendentens besvärstid förordas också av *länsstyrelsen i Malmöhus län, allmänna ombudet hos mellankommunala skatterätten, lokala skattemyndigheten i Skövde fögderi och Föreningen Sveriges kommunala taxeringsrevisorer*. Föreningen uttalar att den förlängda taxeringsperioden klart motiverar en utsträckning av samtliga besvärstider. Föreningen förutsätter att såväl taxeringsintendentens som kommuns besvärstid förlängs. I konsekvens med den nuvarande lagstiftningen bör man enligt föreningens mening även i fortsättningen kunna acceptera en tidskillnad av en månad mellan taxeringsintendentens och kommuns besvärstid.

Även andra remissinstanser vänder sig mot utredningens förslag att kommuns besvärstid skall vara oförändrad. Om denna inte utsträcks befarar *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* att kommuns rätt att anföra besvär blir en rätt utan verklighetsgrund. Länsstyrelsen anser att man av praktiska skäl bör ge kommun lika lång besvärstid som taxeringsintendent. I enlighet härmed föreslår länsstyrelsen att även kommun skall få anföra besvär till utgången av juni månad året efter taxeringsåret. En förlängning till utgången av juni månad förordas även av *kammarrätten i Göteborg* medan *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser att kommun bör ha möjlighet att anföra besvär t. o. m. september månad.

Utredningens förslag att behålla nuvarande tidpunkter vid vilka deklaration senast måste vara avlämnad – den 15 februari resp. 31 mars taxeringsåret – har med något undantag godtagits av remissinstanserna. Förslag i vissa andra avseenden läggs däremot fram.

Bl. a. *länsstyrelserna i Gotlands, Skaraborgs och Gävleborgs län* påpekar att i förslagets uppräknning av vilka deklarationsskyldiga som får avlämna självdeklaration senast den 31 mars under taxeringsåret upptas bokföringsskyldig vars räkenskapsår gått till ända senare än den 31 oktober året före taxeringsåret. Med hänsyn till föreskrifterna i 12 § nya bokföringslagen om brutet räkenskapsår anser länsstyrelserna att tiden 31 oktober bör ändras till 31 augusti. *Lantbrukarnas skattedelegation* anser att även de som har bokslut 30 juni bör få ha 31 mars som sista deklarationsdag.

Länsstyrelsen i Värmlands län framhåller att det finns ett relativt stort antal stiftelser och ideella föreningar som trots att de har ganska invecklade inkomstförhållanden fortfarande inte är skyldiga att föra räkenskaper men ändå gör detta. Bestämmelserna om tid för avlämnande av självdeklaration bör enligt länsstyrelsens mening utformas så, att även dessa juridiska personer får lämna deklaration senast den 31 mars.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län och den lokala skattemyndigheten i Göteborg framför som ett alternativ för att minska arbetet med anståndsgivning att deklARATIONER för rörelseidkare m. fl. får lämnas en månad senare än vad utredningen föreslagit.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anser att delägare i fåmansbolag bör jämföras med delägare i handelsbolag och sålunda få lämna deklARATION senast den 31 mars eftersom deklARATIONER för fåmansbolag och deras delägare skall samgranskas. Länsstyrelsen framhåller vidare att vissa jordbrukare övergångsvis har rätt att redovisa sin inkomst av jordbruksfastighet enligt kontantprincipen. Senaste dagen att lämna deklARATION bör enligt länsstyrelsens mening i fråga om sådana skattskyldiga inte knyta an till bokförings-skyldigheten. Liknande synpunkter såvitt gäller tidpunkt för delägare i fåmansbolag att lämna deklARATION har anförts av *länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Näringslivets skattedelegation*, *Lantbrukarnas skattedelegation* och *SRS*. Samfundet föreslår dessutom att deklARATIONSTIDEN förlängs till sista februari på grund av den omfattande uppgiftsskyldighet som åvilar företagen under januari månad.

Utredningens förslag att anstånd skall kunna ges längst till utgången av maj månad har också allmänt godtagits av remissinstanserna. *Länsstyrelsen i Hallands län* ifrågasätter dock om inte anstånd bör kunna medges till senare datum om synnerliga skäl föreligger. Liknande ståndpunkt intar *Svenska företagares riksförbund*.

Utredningens förslag att byråer skall kunna få anstånd för kunders räkning enligt ingiven leveransplan har mottagits positivt av remissinstanserna. *Lantbrukarnas skattedelegation* anser att möjligheterna till anstånd bör kunna utnyttjas av byråer även i fråga om skattskyldiga som normalt skall lämna sina deklARATIONER senast den 15 februari. *SRS* uttalar att det skulle innebära en betydande fördel för byråerna om tiden för anstånd enligt leveransplaner kunde utsträckas till den 15 juni. Enligt *Lantbrukarnas skattedelegations* mening bör tiden kunna utsträckas till den 30 juni.

Länsstyrelsen i Norrbottens län vänder sig mot att byrå enligt utredningens förslag skall söka anstånd för kunders räkning enligt leveransplan hos den lokala skattemyndighet där byrån har sin verksamhet oberoende av var den skattskyldige har sin hemvist. Det bör enligt länsstyrelsens mening inte möta några svårigheter för byråerna att fördela sina klienter på olika fögderier. För lokal skattemyndighet kan det däremot vara svårt att bedöma och godkänna leveransplaner för andra fögderier. Det får dessutom anses vara principiellt fel att en myndighet verkar inom en annan myndighets område.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att möjlighet att meddela anstånd inte bör förbehållas lokal skattemyndighet. Bestämmelse bör införas som ger skattechefen rätt att utfärda anvisningar om anståndsgivningen och själv besluta om anstånd för vissa grupper av skattskyldiga.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län uttalar att det kan synas stötande att den deklARATIONSSKYLDIGE får ta konsekvenserna av försummelse som bokförings-

byrå gjort sig skyldig till. Länsstyrelsen påpekar också att utredningen inte gått in på frågan vilka åtgärder som kan tillgripas mot en byrå som inte följer leveransplanen. Vid allvarliga försummelser från en byrås sida bör byrån enligt länsstyrelsens mening inte få fortsatt tillstånd att leverera deklARATIONER enligt leveransplan.

Lokala skattemyndigheten i Skövde fögderi påpekar att ansökan om anstånd f. n. kan inges t. o. m. den dag deklARATIONEN senast skall avges, dvs. den 15 februari resp. den 31 mars. Enligt utredningens förslag skall ansökan om anstånd ges en viss angiven dag före den tidpunkt då deklARATION eljest skall vara lämnad. Sådana föreskrifter är enligt myndighetens mening inte motiverade. Det kan för de skattskyldiga i många fall vara svårt att i förväg bedöma i vilken omfattning behov av anstånd föreligger. En skattskyldig som några dagar före sista deklARATIONSTIDPUNKTEN upptäcker att han inte hinner lämna sin deklARATION i lagstadgad tid bör kunna medges anstånd om han har godtagbart skäl härför. Liknande synpunkter framförs av *den lokala skattemyndigheten i Örebro fögderi*.

6 Beräkning av pensionsgrundande inkomst

6.1 Nuvarande ordning

Huvuddragen i bestämmelserna

Pensionsgrundande inkomst (PGI) är den del av försäkrads inkomst av anställning och annat förvärvsarbete som grundar rätt till tilläggspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Försäkrad för tilläggspension är svensk medborgare och den som utan att vara svensk medborgare, är bosatt här i riket. Försäkrad för tilläggspension är också utländsk sjöman på svenskt handelsfartyg och detta oavsett om han är bosatt här i riket eller ej. Den som har tillgodoräknats pensionspoäng enligt försäkringen för tilläggspension är försäkrad även om han inte längre uppfyller här angivna förutsättningar.

PGI skall beräknas varje år på grundval av den försäkrades inkomst under året. Beräkning skall dock inte göras för år före det år under vilket den försäkrade fyllt sexton år eller för år efter det han fyllt sextiofem år. PGI skall inte heller beräknas för år under vilket den försäkrade avlidit eller har åtnjutit förtidspension eller hel ålderspension enligt AFL.

Som har framgått utgörs PGI av inkomst av anställning och annat förvärvsarbete. Att skillnad på detta sätt görs mellan inkomst av anställning och annat förvärvsarbete beror på bl. a. att arbetsgivare på grundval av utgiven lön skall erlägga avgift (socialförsäkringsavgift) till försäkringen för tilläggspension medan den försäkrade själv skall betala avgift (tilläggspensionsavgift) på grundval av sin inkomst av annat förvärvsarbete.

I 11 kap. AFL regleras vad som skall förstås med å ena sidan inkomst av anställning och å den andra inkomst av annat förvärvsarbete. I huvudsak

gäller följande.

Till anställningsinkomst hänförs lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som försäkrad erhållit som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Som anställningsinkomst räknas dock inte från en och samme arbetsgivare erhållen lön, som under ett år inte har uppgått till 500 kr. Ersättning som försäkrad erhållit för arbete utan att vara anställd, dvs inkomst av uppdrag, räknas också i allmänhet som anställningsinkomst om ersättningen under året uppgått till minst 500 kr.

Med inkomst av annat förvärvsarbete avses inkomst av här i riket bedriven rörelse och av här belägen jordbruksfastighet, som brukas av den försäkrade. Till sådan inkomst kan räknas också ersättning i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad när ersättningen understiger 500 kr. från en och samme arbetsgivare. För att inkomsten inom något av de tre inkomstlagen skall tas med i beräkningen av PGI krävs att inkomsten uppgår till minst 500 kr.

Inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete skall vid PGI-beräkning var för sig avrundas till närmast lägre hundratal kronor. Endast den del av förvärvsinkomsten som ligger mellan det vid ifrågavarande års ingång gällande basbeloppet och 7,5 gånger basbeloppet, blir pensionsgrundande. När PGI bestäms, läggs anställningsinkomsten i botten. Basbeloppet avräknas sålunda i första hand mot denna inkomst. Summan av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete måste överstiga basbeloppet vid inkomstårets början med minst 100 kr. för att någon PGI skall erhållas.

Taxeringen till statlig inkomtskatt ligger i princip till grund för PGI-beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete. Vid taxeringsändring eller eftertaxering ändras verkställd PGI-beräkning endast om taxeringsändringen eller eftertaxeringen orsakar avvikelse från beräkningen med minst 500 kr. [2 § lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring; LBP].

Från anställningsinkomsten dras de kostnader av som den anställda haft att bestrida i sin anställning, till den del kostnaderna – sedan eventuell kostnadsersättning för motsvarande kostnad frånräknats – överstiger 1 000 kr. Är nettokostnaden högst 1 000 kr., sker sålunda inte något avdrag alls. Med kostnader i innehavd anställning avses kostnader som arbetstagare fått vidkännas direkt i samband med tjänstens fullgörande. Kostnadsavdraget sker med kostnadens exakta belopp (4 § LBP).

Huvuddragen i granskningsförfarandet

PGI bestäms enligt 1 § LBP av lokal skattemyndighet. Arbetet med beräkning av PGI sker av speciellt utbildad personal. I den översyn av de lokala skattemyndigheternas organisation som gjorts har arbetet med PGI-beräkning inordnats i en enhet tillsammans med flertalet av de funktioner

inom lokal skattemyndighet som har anknytning till den årliga taxeringen. Arbetet med arbetsgivaruppgifterna har tillsammans med källskattekontrollen på vissa håll förts samman i en arbetsgivarenhet.

PGI-arbetet börjar regelmässigt då deklARATIONERNA är färdigbehandlade i taxeringsnämnden. Anledningen är, som tidigare nämnts, att det är taxeringen till statlig inkomstskatt som ligger till grund för beräkningen. Lokal skattemyndighet skall avgöra dels till vilken del de i deklARATIONERNA upptagna inkomsterna av tjänst utgör inkomst av förvärvsarbete, dels om arbets- eller uppdragstagarförhållande föreligger eller om det är inkomst av annat förvärvsarbete dels till vilken del inkomsten utgörs av kostnadsersättningar.

Vid granskningen av deklARATIONSMATERIALET prövar lokal skattemyndighet om upptagna belopp är av den art att de skall beaktas vid PGI-beräkningen. Är så fallet skall avgöras om beloppen är att hänföra till inkomst av anställning (inkl. uppdrag) eller inkomst av annat förvärvsarbete.

När skilda lokala skattemyndigheter handhar beräkningen av PGI och kontrollen av arbetsgivaruppgift underrättar förstnämnda myndighet den lokala skattemyndighet som har att kontrollera arbetsgivaruppgiften om beslutade avvikelser vid PGI-beräkningen.

SjälvdeklARATIONENS uppgifter kan inte alltid godtas från PGI-synpunkt. I deklARATIONEN uppenbart felaktigt redovisade belopp, som inte påverkar en taxerings slutresultat, utlöser ofta inte någon rättelseåtgärd från taxeringsnämndernas sida. Exempel härpå är om den försäkrade under tjänst 2 i deklARATIONEN upptagit inkomst som rätteligen utgörs av anställningsinkomst och att inkomst upptagits i förvärvskällan tjänst i stället för rätteligen rörelse. I sådana fall bestäms PGI med utgångspunkt i inkomsterna sådana de rätteligen bort redovisas i deklARATIONEN.

Vid beräkning av PGI måste i många fall utredningar göras. Som exempel kan nämnas fall när inkomst av tjänst kan antas utgöra annat än inkomst av förvärvsarbete. Inkomst av jordbruksfastighet kan vidare vara upptagen i jordbruksbilagan på sådant sätt att fastigheten synes vara brukad, oaktat att så inte är fallet. Även det motsatta förhållandet kan föreligga. Lokal skattemyndighet har en förhållandevis omfattande korrespondens med såväl de försäkrade som arbetsgivare och uppdragsgivare.

Huvudmannaskapet

RFV är förutom central tillsynsmyndighet för beräkning av PGI och underlag för allmän arbetsgivaravgift f. n. även besvärinstans. Över verkets beslut kan besvär anföras hos försäkringsdomstolen (FD).

Fr. o. m. den 1 januari 1979 träder emellertid nya bestämmelser om besvär förfarandet m. m. i kraft (prop. 1977/78:20, SfU 1977/78:15, rskr 1977/78:113). Enligt dessa skall besvär över lokal skattemyndighets beslut anföras hos försäkringsrätt (11 § första stycket LBP). Talan mot försäkrings-

rätts beslut föres genom besvär hos försäkringsöverdomstolen.

RFV:s tillsynsverksamhet bedrivs dels genom utfärdande av anvisningar, information om utvecklingen i praxis och utarbetande av blanketter, dels genom granskning av gjorda PGI-beräkningar och fastställda underlag för egenavgifter. Vidare svarar RFV för utbildningen inom verksamhetsområdet.

Totala antalet PGI-beräkningar uppgår varje år till nästan 4 milj. Till detta kommer att fastställa underlag för allmän arbetsgivaravgift för rörelseidkare och jordbrukare som t. ex. är pensionärer och för vilka PGI ej skall beräknas. Antalet besvär till RFV rörande beräkningen av PGI är ca 1 100 per år.

Underrättelseförfarandet m. m.

Har belopp, som enligt försäkrads allmänna självdeklaration utgör inkomst av anställning, vid beräkning av PGI hänförs till inkomst av annat förvärvsarbete eller har eljest visst belopp hänförs till annat slag av inkomst än den försäkrade uppgivit, skall denne underrättas om beslutet. Likaså skall underrättelse lämnas om verkställt kostnadsavdrag vid inkomst av anställning (8 § första stycket LBP). Underrättelse skall sändas i rekommenderat brev.

Bestämmelse om underrättelse finns också för det fall att PGI har beräknats för försäkrad som inte lämnat allmän självdeklaration (8 § andra stycket LBP). Även i detta fall skall underrättelsen sändas i rekommenderat brev. Enligt 8 § fjärde stycket LBP skall försäkrad vidare underrättas om beslut varigenom verkställd beräkning av PGI har ändrats. Underrättelsen skall delges den försäkrade om det inte är känt att han ej kan anträffas. Detsamma gäller när försäkrad enligt 8 § tredje stycket LBP skall tillställas särskild underrättelse på grund av att PGI inte kunnat anges på debetsedel på slutlig skatt.

För varje år, för vilket PGI fastställts för försäkrad, skall pensionspoäng tillgodoräknas honom. PGI omvandlas datamässigt till pensionspoäng och resultatet tillställs, i form av poängkort, den försäkringskassa hos vilken den försäkrade är inskriven. Uppgifterna i detta poängkort används för fastställande av utgående pension.

6.2 RS-projektet

Granskningsförfarandet

Utredningen framhåller inledningsvis att inkomsttaxeringen i princip ligger till grund för beräkning av PGI och egenavgifterna (sjukförsäkringsavgift, socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen, tilläggsavgift, avgift till arbetskadeförsäkringen och allmän arbetsgivaravgift). Detta förhållande ger enligt utredningens mening förutsättning för en ökad

samordning mellan taxering och beräkning av PGI. Utredningen föreslår att granskningen av deklARATIONERNA för beräkning av PGI organisatoriskt inordnas i den granskningsorganisation som skall gälla för taxeringsarbetet. Detta innebär att den personal hos länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna som skall granska deklARATIONERNA också skall granska PGI.

I de lokala skattemyndigheternas granskningsgrupper bör enligt utredningens mening den personal ingå som i dag handhar PGI-granskningen. En sådan samordning anses nödvändig för att bl. a. tillföra granskningsgrupperna erforderlig kompetens inom PGI-området. Utredningen anser att inom varje lokal skattemyndighet bör finnas minst två personer med fördjupade kunskaper i fråga om PGI-problematiken. Dessa personer skall ha till uppgift, förutom att ge råd till övriga PGI-granskare, att svara för granskningen av de från PGI-synpunkt svåraste deklARATIONERNA. De föreslås vidare få speciell utbildning och fungera som lokal skattemyndighets kontaktmän med tillsynsmyndigheten i PGI-frågor.

Deklarationsgranskningen skall enligt utredningens förslag ske dels regionalt av länsstyrelsernas tjänstemän, dels lokalt av de lokala skattemyndigheternas tjänstemän. Enligt utredningens bedömning finns det f. n. inte erforderlig erfarenhet inom länsstyrelserna för PGI-arbetet. En sådan erfarenhet måste därför successivt byggas upp inom länsstyrelsernas granskningsgrupper.

Deklarationsmaterialet skall delas in i å ena sidan deklARATIONER som granskas innan uppgifterna i dessa registreras i datasystemet, s. k. enkla löntagardeklARATIONER (ca 2 milj.) och å den andra deklARATIONER som granskas sedan registrering skett, s. k. förregistrerade deklARATIONER. För sistnämnda deklARATIONER skall ett maskinellt uträknat förslag till underlag för PGI och egenavgifter redovisas på taxeringsavi.

Vid den manuella granskningen av de enkla löntagardeklARATIONERNA (E-märkta deklARATIONER) skall, om tveksamhet uppkommer vid bedömningen av PGI, deklARATIONEN lämnas för registrering och framtagande av taxeringsavi. I annat fall registreras dessa deklARATIONER efter fullgjord granskning. Om maskinell avstämning mot registrerade kontrolluppgifter och andra datatester inte ger anledning till någon åtgärd är deklARATIONEN färdigbehandlad från såväl taxerings- som PGI-synpunkt.

För de förregistrerade deklARATIONERNA framställs som sagt taxeringsavi med maskinellt uträknat förslag till underlag för PGI och egenavgifter. Eventuell ändring av underlaget skall göras manuellt och datasystemet aviseras om det nya underlaget för PGI m. m. Skall PGI beräknas i samband med att taxering åsätts utan ledning av deklARATIONEN skall manuellt framräknat underlag för PGI och egenavgifter anges på PGI-delen av taxeringsavi för registrering i datasystemet.

Besluts- och underrättelseförfarandet

Utredningen anser att det f. n. inte finns något som talar för att flytta myndighetsansvaret i fråga om PGI från lokal skattemyndighet till länsstyrelse. Utredningen föreslår därför att ansvaret för att bestämma PGI skall ligga kvar hos lokal skattemyndighet, som genom den föreslagna ordningen kommer att fatta beslut om PGI i samband med att taxeringsnämnden meddelar beslut om taxeringen.

Utredningens förslag i fråga om själva beslutsfattandet i PGI-ärenden ansluter till utredningens förslag i fråga om taxeringsnämndens beslutsförfarande. Om lokal skattemyndighet före utgången av november månad under taxeringsåret finner anledning att avvika från uppgifterna i deklarationen skall myndigheten sålunda meddela ett preliminärt beslut.

Mot preliminärt beslut får försäkrad göra erinran. När så sker skall lokal skattemyndighet meddela ett nytt beslut. Detta kan vara antingen preliminärt eller slutligt. Vidhåller lokal skattemyndighet sitt första preliminära beslut skall det nya beslutet vara slutligt. Slutligt beslut skall likaså meddelas vid omprövning av ett andra preliminärt beslut och när den försäkrade begär att slutligt beslut skall ges. Preliminärt beslut, som inte ersatts av nytt beslut, skall vidare anses som slutligt i och med utgången av november månad under taxeringsåret. Efter denna tidpunkt får endast slutliga beslut meddelas. Ett slutligt beslut skall till sist kunna omprövas av lokal skattemyndighet om framkomna omständigheter visar att beslutet är uppenbart oriktigt. Förutsättning härvid är dock att den försäkrade inte har anfört besvär över beslutet.

Beträffande underrättelseförfarandet framhåller utredningen att det så långt möjligt bör undvikas att försäkrad får underrättelser, som grundas på en och samma deklaration, vid flera olika tidpunkter. När det är fråga om flera underrättelser bör eftersträvas att dessa skickas i samma försändelse.

Utredningen uttalar att det besluts- och underrättelseförfarande som föreslås är möjligt att genomföra endast beträffande PGI-beslut som fattas före taxeringsperiodens utgång. I de fall lokal skattemyndighet fattar beslut efter denna tidpunkt bör nuvarande bestämmelser gälla.

Utredningen ifrågasätter vidare om det skall anses nödvändigt att underrätta den försäkrade i samtliga fall för vilka nu finns underrättelseskyldighet. Enligt utredningens mening förefaller det onödigt att sända underrättelse när mindre inkomstbelopp flyttas mellan olika inkomstslag och flyttningen är till den försäkrades fördel. Utredningen framhåller vidare att underrättelse om kostnadsavdrag ofta är av rent upplysande natur, där beräkningen helt följer uppgifterna i självdeklarationen. Utredningen föreslår därför att regeln i 18 § förvaltningslagen, enligt vilken part skall underrättas om det inte är uppenbart obchövligt, skall göras tillämplig.

Utredningen föreslår mot bakgrund av det sagda att första, andra och fjärde styckena av 8 § LBP skall utgå. Utredningen framhåller att huvuddelen av

PGI-beslut kommer att fattas under taxeringsperioden. Underrättelse om beslut skall innehålla uppgift om beslutet är preliminärt eller slutligt och om vad som skall iaktas vid anförande av besvär. Beträffande preliminärt beslut skall uppgift dessutom lämnas om att erinringar mot beslutet kan göras hos lokal skattemyndighet inom viss angiven tid, att den försäkrade får begära slutligt beslut samt att beslutet, om erinringar inte görs, blir att anse som slutligt efter utgången av november månad under taxeringsåret. Underrättelserna skall sändas i vanligt brev och behöver inte vara manuellt underskrivna. Nuvarande bestämmelse om delgivning av underrättelse som skall lämnas när PGI inte kunnat anges på debetsedel behålls dock. Underrättelserna, som skrivs ut maskinellt, skall innehålla uppgift om taxeringsgranskarens namn, adress och telefonnummer.

Utredningen föreslår att också bestämmelserna om besvär utformas efter mönster av vad som i detta avseende föreslås gälla beträffande taxeringsbesvär. En sådan ordning finner utredningen naturlig med hänsyn till utredningens strävan att i möjligaste mån skapa klara och enhetliga regler och med tanke på PGI-beräkningens nära anknytning till taxeringsförfarandet. Utredningens förslag innebär i enlighet härmed att besvär över PGI-beslut, varom den försäkrade fått underrättelse före utgången av taxeringsåret, får anföras hos försäkringsrätt till utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Om den försäkrade under taxeringsåret inte fått vare sig underrättelse eller debetsedel på slutlig skatt får besvär anföras inom ett år efter det den försäkrade erhållit underrättelse eller debetsedel.

I fråga om besvär över PGI-beslut som meddelas efter taxeringsperiodens utgång föreslår utredningen att nuvarande bestämmelser skall gälla.

Enligt utredningens förslag till en ny paragraf till LBP, 7 a §, skall lokal skattemyndighets beslut om PGI införas i skattelängd. Längden skall efter lokal skattemyndighets underskrift anses innefatta myndighetens beslut enligt LBP. Utredningen föreslår slutligen vissa ändringar i LBP som i stort sett kan betecknas som följdändringar eller är av redaktionell natur.

6.3 Remissyttrandena

De remissinstanser som har yttrat sig över utredningens förslag i förevarande del tillstyrker allmänt att PGI- och deklarationsgranskning samordnas i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget.

RFV vill dock framhålla att förslaget får vissa konsekvenser för bl. a. beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Den förlängda taxeringsperioden och det förhållandet att preliminärt beslut som inte ersätts av slutligt beslut blir slutligt först efter taxeringsperiodens utgång kommer för försäkringskassorna att innebära komplikationer så till vida att antalet preliminärt beräknade tilläggspensioner kommer att öka.

Verket påpekar att också verkets rutiner för utbetalning av pension kommer att påverkas. Leveransen av PGI-uppgifter på magnetband sker f. n.

under oktober månad. Enligt förslaget pågår taxering och PGI-beräkning till utgången av november månad och leverans av PGI-band beräknas ske omkring den 20 december. Detta kommer att medföra olägenheter för den försäkrade genom att retroaktiv omräkning av de numera nästan alltid provisoriskt beräknade tilläggs pensionerna ej kan ske före årsskiftet. Retroaktiv beloppen kommer sålunda skattetekniskt att hamna på "fel" inkomstår. Dessutom kommer utbetalningen av retroaktiv beloppen att fördröjas några månader. Än mera markant framstår detta för de nya ålderspensionärer som är födda i januari och februari månader. För dessa kommer pensionsuträkningen att bli provisorisk för de tre sista poängåren och administrativt föranleda tre omräkningar. Helt kan sådana konsekvenser inte undvikas med mindre taxeringsarbetet avslutas i september månad. Nackdelarna för de försäkrade skulle dock kunna begränsas avsevärt om taxeringsarbetet avslutades en månad tidigare än som föreslagits, så att PGI-band kunde levereras senast i mitten av november.

Verket pekar vidare på sambandet mellan granskning av pensionsgrundande inkomst och kontroll av arbetsgivaruppgift.

I nuvarande system ingår i kontrollen av arbetsgivaruppgifter att lokal skattemyndighet i samband med beräkning av pensionsgrundande inkomst även gör kontroll mot arbetsgivaruppgifter. I de fall skilda lokala skattemyndigheter har hand om kontroll av arbetsgivaruppgift och beräkning av pensionsgrundande inkomst sker rapportering mellan myndigheterna. Framdeles kommer beräkning av pensionsgrundande inkomst att ske hos länsstyrelsen i fråga om de deklARATIONER som taxeringsgranskas där. På motsvarande sätt som de lokala skattemyndigheterna är skyldiga underrätta varandra bör även länsstyrelsens kontroll av pensionsgrundande inkomst baseras på aviseringsskyldighet till den lokala skattemyndighet där arbetsgivaruppgiften finns. Verket förutsätter att erforderliga föreskrifter utfärdas härför.

Med förslaget att lokal skattemyndighet även i fortsättningen skall vara beslutande myndighet i PGI-frågor uttalar åtskilliga remissmyndigheter sin tillfredsställelse. Till dessa hör *länsstyrelsen i Värmlands län*, *Lantbrukarnas skattedelegation*, *Föreningen Sveriges fögderichefer* och *de lokala skattemyndigheterna i Malmö, Munkedals, Nyköpings och Sunne fögderier*. Länsstyrelsen i Värmlands län, liksom lokal skattemyndigheten i Sunne fögderi påpekar dock att det inte klart redovisats hur utredningen tänkt sig att PGI skall bestämmas beträffande de deklARATIONER som granskas regionalt. Dessa deklARATIONER bör enligt de två myndigheternas uppfattning sändas till lokal skattemyndighet för beslut i PGI-frågan innan eventuell underrättelse om avvikelser från självdeklARATION sänds ut och innan registrering av taxeringsbeslutet sker. Lantbrukarnas skattedelegation uttalar å sin sida att det är väsentligt att klargöra för de skattskyldiga skillnaden mellan själva taxeringen och beräkningen av PGI. Det är få som förstår denna skillnad i dag och i ett nytt system bör den framgå betydligt klarare.

En annan uppfattning om vem som bör vara beslutande i PGI-frågan har *länsstyrelsen i Västerbottens län*, som anser att taxeringsnämnden bör ansvara för besluten om PGI.

Utredningens förslag att den personal, som nu handhar PGI-granskningen, skall ingå i granskningsgrupperna ser *länsstyrelsen i Älvsborgs län* som en riktig lösning i ett inledningsskede. Sedan granskningspersonalen fått tillräcklig erfarenhet kan det däremot enligt länsstyrelsens mening inte anses nödvändigt att ha särskilda specialister just på PGI-området. Länsstyrelsen anser att ett system med specialister på olika områden över huvud taget bör undvikas. Inom skatteadministrationen bör i stället finnas befattningshavare som tillägnat sig fördjupade kunskaper envar inom sitt område och som kan vara rådgivare åt övriga befattningshavare. På PGI-området torde det räcka med en eller möjligen två sådana befattningshavare för hela länet sedan personalen fått erforderliga grundkunskaper.

En något annan inställning har *lokala skattemyndigheten i Munkedals fögderi*. Enligt myndighetens mening bör endast E-märkta löntagardeklARATIONER och deklARATIONER för vissa rörelseidkare och jordbrukare handläggas av deklarationsgranskare. I övrigt krävs att frågor om fastställande av PGI handläggs av specialister inom lokal skattemyndighet. *Den lokala skattemyndigheten i Vimmerby fögderi* framhåller att granskningen av arbetsgivaruppgifter och beräkningar av PGI f. n. samordnas hos mindre lokala skattemyndigheter. Den tänkta organisationen synes medföra en splittring av nuvarande ATP-grupper. Enligt myndighetens mening kan detta medföra vissa svårigheter.

Några remissinstanser berör också utredningens uttalande att det inom varje lokal skattemyndighet bör finnas två personer med fördjupade kunskaper på PGI-området. *Lantbrukarnas skattedelegation* anser det tveksamt om två personer är tillräckligt. Samma ståndpunkt intar *lokala skattemyndigheten i Göteborgs fögderi*. *Lokala skattemyndigheten i Malmö fögderi* finner däremot för sin del utredningens förslag på denna punkt väl motiverat.

Utredningens uttalande att ambitionsnivån för PGI-arbetet i viss mån bestäms av den ambitionsnivån som fastställs för taxeringsgranskningen och att den ambitionsnivå som skall gälla vid den manuella granskningen bör utformas av RFV i samråd med RSV delas helt av *lokala skattemyndigheten i Göteborgs fögderi*. Myndigheten pekar därvid på angelägenheten av att olika ambitionsnivåer inte fastställs. En bristande överensstämmelse skulle försvåra samordningen av PGI- och deklarationsgranskningen. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* påpekar att ca två milj. enkla löntagardeklARATIONER enligt utredningens förslag kommer att granskas manuellt från såväl taxerings- som PGI-synpunkt innan maskinell registrering och kontroll görs. Länsstyrelsen finner det mindre tillfredsställande att den del av deklarationsområdet, där en maskinell beräkning av PGI skulle vara till störst användning, helt skall utföras manuellt.

Beträffande de av utredningen föreslagna bestämmelserna angående underrättelse om lokal skattemyndighets beslut i PGI-ärendet erinrar *RFV* om att den försäkrade enligt nuvarande ordning alltid skall underrättas, dels i de fall beslutade kostnadsavdrag påverkar PGI, dels när beräkningen medför att en inkomst flyttas mellan tjänst 1 och tjänst 2. Utredningen föreslår en mer begränsad underrättelseskyldighet. Underrättelse skall sålunda inte behöva göras när ändring är ringa och till försäkrads fördel. *RFV* ifrågasätter om inte den försäkrade alltid bör underrättas när ett beslut innebär avvikelse från den försäkrades uppgifter. Det kan exempelvis, framhåller verket, i vissa fall vara svårt att bestämma om en ändring är till den försäkrades fördel eller inte.

RFV vill också nämna att antalet ändringar och därmed även antalet underrättelser ändå torde komma att minska kraftigt fr. o. m. taxeringsåret 1977 på grund av ändrade lagregler. Fr. o. m. inkomståret 1976 är nämligen uppdragsinkomst på minst 500 kr., som inte ingår i rörelse eller jordbruk, alltid inkomst av tjänst I. Av deklaraionsblanketten skall vidare klart framgå att sådana uppdragsinkomster alltid skall deklarerars under tjänst I.

En annan inställning till denna fråga har *lokala skattemyndigheten i Skövde fögderi*, som anser att förslaget om en inskränkning av underrättelseförfarandet vid fastställelse av PGI är väl motiverat. *Lokala skattemyndigheten i Göteborgs fögderi* ifrågasätter om underrättelse över huvud taget behöver utsändas när flyttning av inkomst i PGI-hänseende är till den försäkrades fördel. Myndigheten tillstyrker vidare utredningens förslag att göra 18 § FL tillämplig på underrättelserna om PGI-beräkning. En sådan tillämpning tillstyrks också av *lokala skattemyndigheten i Örebro fögderi*. *Lokala skattemyndigheten i Kungälv's fögderi* förklarar sig vilja gå längre än förslaget och förordar att underrättelse sänds ut endast i bedömningsfall och när tveksamhet eljest kan råda.

Flera remissinstanser tar upp frågan om förvaringstiden för PGI-avierna och deklaraionerna. Bl. a. *länsstyrelserna i Hallands och Kopparbergs län* pekar sålunda på att PGI-avierna f. n. förvaras i tio år medan deklaraionerna förvaras endast i sex år. Med tanke på att taxeringsavins PGI-del enligt utredningens förslag skall ligga insorterad i deklaraionen måste tillses att granskningstiden blir den samma för båda slagen av handlingar. Samma synpunkter framförs av *Föreningen Sveriges fögderichefer* och ett tiotal lokala skattemyndigheter.

7 Ackumulerad inkomst

7.1 Nuvarande ordning

De särskilda reglerna om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst ger skattskyldig (fysisk person, dödsbo och familjestiftelse) möjlighet att efter ansökan få inkomst, som åtnjuts under ett beskattningsår

men hänför sig till minst två beskattningsår, fördelad på de år under vilka inkomsten intjänats och på vilka den eljest belöper. Den ackumulerade inkomsten får dock inte fördelas på mer än tio år. Vidare förutsätts bl. a. att den inkomst, som skall ligga till grund för skatteberäkningen, uppgår till minst 5 000 kr. och tillika utgör minst 1/5 av den skattskyldiges till statlig inkomstskatt taxerade inkomst. Skattskyldigs ansökan om skatteberäkning skall ha kommit in till skatterätten före utgången av året efter taxeringsåret (1, 2 och 4 §§ lagen 1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst (LSB).

Kan ansökan inte avgöras på grund av att tidigare taxering som inverkar på skatteberäkningen ej vunnit laga kraft skall skatterätten vilandeförklara ansökningen. Över sådant beslut får besvär inte föras (9 § LSB). Sedan taxeringen vunnit laga kraft har den skattskyldige att inom ett år från beslutet begära förnyad behandling av ansökningen (6 § LSB).

Innan beslut fattas skall taxeringsintendenten yttra sig i ärendet. Länsskatte-
terätten kan inte besluta om särskild skatteberäkning förrän inkomstlängden justerats (augusti månad under taxeringsåret), eftersom skatterätten inte tidigare kan erhålla erforderligt skriftligt besked om taxeringen. I praktiken torde beslut sällan meddelas innan debetsedel på slutlig skatt har utfärdats.

Om skatteberäkning skett men den beskattningsbara inkomst på vilken skatten beräknats ändras genom beslut av skatterätt, kammarrätt eller regeringsrätten skall skatterätten vidta därav påkallad ändring av skatteberäkningen. Så skall också ske när den skattskyldige genom beslut av skattedomstol åsätts eftertaxering till statlig inkomstskatt så att grunderna för skatteberäkningen eller förutsättningarna för att åtnjuta sådan beräkning ändras (7 § LSB).

18 § första stycket LSB ges bestämmelser för det fall att förutsättningar för skatteberäkning föreligger först sedan skattedomstol har meddelat sådant beslut som anges i 7 § LSB eller sedan den beräknade ackumulerade inkomsten höjts genom sådant beslut. Den skattskyldige får då ansöka om skatteberäkning inom ett år från det beslutet meddelades. En förlängd ansökningstid gäller också för skattskyldig som enligt 99 § TL äger anföra besvär i särskild ordning hos skatterätt. När sådan besvär rätt föreligger får den skattskyldige inom den tid som gäller för besvären också ansöka om skatteberäkning för ackumulerad inkomst (8 § andra stycket LSB).

Visar det sig att gjord skatteberäkning har grundats på oriktiga förutsättningar får taxeringsintendenten enligt 8 § tredje stycket LSB anföra besvär i särskild ordning. Förutsättning för att ny skatteberäkning skall kunna ske på grund av besvären är att fråga därom prövas inom fem år efter utgången av det år under vilket skattskyldigs ansökan om skatteberäkning kom in till skatterätten. Har den skattskyldige avlidit gäller särskilda bestämmelser.

7.2 RS-projektet

Utredningen framhåller att i och med att taxeringsnämnden i stället för skatterätten i första instans fattar beslut om särskild skatteberäkning finns möjligheter till betydligt tidigare beslut. Den normala ordningen blir, anser utredningen, att den skattskyldige inger ansökan om särskild skatteberäkning i samband med att självdeklaration lämnas, att taxeringsnämnden fattar beslut i ärendet i omedelbar anslutning till taxeringsbeslut samt att anteckning görs i skattelängden om att särskild skatteberäkning verkställts. Utredningen påpekar att en konsekvens av en sådan ordning är att fråga om särskild skatteberäkning kan jämföras med annan taxeringsfråga.

Den närmare utformningen av förfarandet tänker sig utredningen på följande sätt.

Yrkande om särskild skatteberäkning görs i självdeklaration eller i särskild ansökan. Med hänsyn till att besvärstiden vad gäller taxeringsnämndens beslut föreslås förlängd till utgången av februari månad året efter taxeringsåret och att den skattskyldige härigenom i normalfallet får debetsedeln mer än två månader före besvärstidens utgång, anser utredningen att man utan olägenhet kan förkorta ansökningstiden beträffande särskild skatteberäkning. Utredningen föreslår att den nuvarande tidsfristen för ansökan om särskild skatteberäkning inskränks vad gäller yrkande hos taxeringsnämnden till taxeringsperiodens utgång. Skulle den skattskyldige få reda på möjligheten till särskild skatteberäkning så sent att framställning inte hinner upptas av taxeringsnämnden, har han möjlighet att göra framställning till skatterätten till utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Utredningen påpekar att skattskyldigs besvär som har kommit in efter denna tidpunkt men före utgången av april får tas upp av skatterätten om taxeringsintendenten helt eller delvis biträtt besvären i sak.

Bestämmelserna om vilandeförklaring enligt 6 § LSB bör enligt utredningens mening utgå. Utredningen påpekar att en rutin med vilandeförklaring innebär praktiska nackdelar inte minst för den skattskyldige. Han kan i ogynnsamma fall få vänta flera år innan beslut fattas om den taxering som grundat vilandeförklaringen. Härtill kommer att den skattskyldige i sådana fall ofta begär att få anstånd med skatteinbetalningen. Det innebär att en beräkning av den statliga inkomstskatten för ackumulerad inkomst ändå som regel måste göras. En ändring av tidigare taxering torde dessutom enligt utredningens mening i många fall medföra ingen eller en endast obetydlig skillnad i skatt.

Med hänsyn till det anförda föreslår utredningen att taxeringsnämnden får fatta beslut rörande särskild skatteberäkning även för det fall då taxering, som kan påverka denna beräkning, inte vunnit laga kraft. Det får sedan ankomma på den skattskyldige att begära förnyad skatteberäkning när taxeringen vunnit laga kraft. Motsvarande möjlighet till förnyad skatteberäkning måste också finnas för taxeringsintendenten.

Utredningen konstaterar att det förfarande som nu skisserats har nära anknytning till den ändring av skatteberäkningen som skatterätt skall vidta när beskattningsbar inkomst, på vilken skatten beräknats, ändras av skatterätt, kammarrätt eller regeringsrätten (7 § LSB). Enligt utredningens uppfattning bör det i dessa fall få ankomma på skattskyldig resp. taxeringsintendent att begära förnyad skatteberäkning hos lokal skattemyndighet. Skatterätten kan härvid antas bli befriad från ett antal fall där en ändring av skatteberäkningen endast skulle leda till obetydliga skillnader i skatt. Bestämmelserna föreslås av utredningen intagna i en ny paragraf i TL, 72 b § TL.

Utredningen föreslår vidare att nuvarande ordning enligt vilken skatterätt skall ändra tidigare gjord skatteberäkning när den beskattningsbara inkomsten ändras genom beslut av kammarrätt eller regeringsrätten eller den skattskyldige åsätts eftertaxering genom sådant beslut ersätts med bestämmelser om att skatteberäkningen i stället skall ändras av den skattedomstol som prövar besvär angående taxeringen eller eftertaxeringen. Den föreslagna ändringen torde enligt utredningens mening medföra en snabbare handläggning i de fall kammarrätt eller regeringsrätten har beslutat i taxeringsfrågan, dels därför att den domstol, som har beslutat angående taxeringen, redan är insatt i ärendet, dels därför att ärendet inte behöver överlämnas till annan myndighet. De ändrade bestämmelserna skall enligt utredningens förslag föras in i TL (105 §).

Utredningen föreslår också vissa ändringar och tillägg i förhållande till vad som f. n. gäller enligt bestämmelserna i 8 § LSB. Nuvarande bestämmelse i 8 § andra stycket utgår sålunda och ersätts med bestämmelse om att skattskyldig får anhålla om skatteberäkning inom tid som anges i 99 § TL när förutsättningar för skatteberäkning föreligger först efter taxeringsnämndens beslut och den skattskyldige enligt 99 § TL äger anföra besvär i särskild ordning över beslutet. Vidare föreslås ett tillägg med bestämmelse om att skattskyldig får anhålla om skatteberäkning när förutsättningar därför föreligger först sedan lokal skattemyndighet har meddelat beslut enligt 72 a § TL. Uttrycklig bestämmelse om att lokal skattemyndighet skall vidta ändring av skatteberäkning när rättelse sker enligt 72 a § TL skall enligt utredningens förslag tas in i ett nytt fjärde stycke i denna paragraf. I anslutning till dessa förslag föreslår utredningen att skattskyldig i likhet med vad som f. n. gäller för taxeringsintendenten skall få anföra besvär i särskild ordning när det visas att skatteberäkningen har grundats på oriktiga förutsättningar. De föreslagna bestämmelserna har av utredningen – med slopande av nuvarande 8 § LSB – fördelats på 4 § LSB och en ny paragraf i TL, 102 a § TL.

Utredningen har slutligen även föreslagit att i 2 § andra stycket LSB förs in bestämmelse enligt vilken förutsätts att skatteberäkningen medför lägre statlig inkomstskatt för den skattskyldige än som annars skulle ha utgått.

7.3 Remissyttrandena

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har inget att erinra mot utformningen av de föreslagna författningsbestämmelserna. Inte heller *kammarrätten i Göteborg* har något att invända mot att utredningens förslag läggs till grund för lagstiftning. Länsstyrelsen föreslår dock vissa jämkningar och förtydliganden av bestämmelserna.

Länsstyrelsen i Stockholms län erinrar inledningsvis om att länsstyrelsen i tidigare yttranden över RS-utredningens förslag har funnit det från flera synpunkter mindre lämpligt att föra över ärendena angående ackumulerad inkomst till taxeringsnämnden. Länsstyrelsen anser sig inte ha skäl att frångå denna åsikt. Ärenden angående ackumulerad inkomst är enligt länsstyrelsens uppfattning inte sällan komplicerade från såväl materiell som teknisk synpunkt. Så är särskilt fallet när det förekommer såväl A- som B-inkomst eller dubbelbeskattningsavtal skall tillämpas. Länsstyrelsen påpekar att antalet ärenden angående ackumulerad inkomst hos länsstaten i Stockholm under ett var av de senaste tre åren har uppgått till drygt 800. En sådan fortsatt tillströmning av ärenden skulle innebära att varje taxeringsnämndsordförande fick ta ställning till i genomsnitt 1–2 ansökningar per år. Länsstyrelsen finner det uppenbart att ordförandena med hänsyn till dessa förhållanden inte kan få tillräcklig rutin. Det måste därför enligt länsstyrelsens mening skapas resurser för att tillgodose taxeringsnämndens behov av experthjälp inom förevarande område. Möjlighet måste ges också till utbildning av taxeringsnämndsordförandena.

Vad härefter angår remissinstansernas synpunkter på den närmare utformningen av de föreslagna bestämmelserna framhåller *länsstyrelsen i Stockholms län* till en början, att ändringarna i LSB är relativt många och inte alltid synes vara tillkomna enbart för att möjliggöra överförandet av ärendena angående ackumulerad inkomst till taxeringsnämnden. Länsstyrelsen anser att ändringar i känd lagtext bör begränsas till vad som framstår som oundgängligt för att åstadkomma önskad verkan. Ju närmare den ändrade lagens text anknyter till tidigare utformning ju lättare blir tillämpningen av lagen och av praxis. Många av de föreslagna ändringarna bör därför enligt länsstyrelsens mening kunna anstå till en eventuellt kommande omarbetning av lagen i dess helhet.

Utredningens förslag att TL:s bestämmelser om besvär av skattskyldig enligt i 4 § LSB intagen hänvisning skall vara tillämpliga i fråga om den tid inom vilken skattskyldig hos skatterätt skall få göra framställning om skatteberäkning för ackumulerad inkomst har föranlett invändningar från *länsstyrelserna i Stockholms* samt *Göteborgs och Bohus län*. Båda myndigheterna ifrågasätter om det finns tillräckliga skäl för att på detta sätt förkorta ansökningstiden till utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Länsstyrelsen i Stockholms län anser att en lämpligare lösning kan vara att behålla nuvarande möjlighet att hos skatterätten göra ansökan om skatteberäkning till utgången av året efter taxeringsåret.

Även *Sveriges advokatsamfund* ställer sig kritiskt till en förkortning av ansökningstiden. Att nu begränsa den tidsfrist som har gällt sedan år 1962 kan enligt samfundets mening medföra allvarliga rättsförluster för de skattskyldiga. Liknande synpunkter framförs av *lokala skattemyndigheten i Örebro fögderi*.

Att ärendena angående ackumulerad inkomst kan vara av komplicerad beskaffenhet framhålls också av *länsstyrelsen i Kronobergs län* och *Lantbrukarnas skattedelegation*. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* uttalar att arbetet med tekniska beräkningar och uppgifter från tidigare års taxeringar lämpligen bör utföras av lokal skattemyndighet. Förutsättning för att taxeringsnämnden skall kunna överta ärendena om ackumulerad inkomst anser *länsstyrelserna i Hallands och Kronobergs län* vara att kontaktman utses i likhet med vad som gäller i fråga om moms- och uppbörsärenden.

Länsstyrelsen i Stockholms län pekar vidare på att taxeringsnämnden inte får tillräcklig tid för att på rätt sätt ta ställning till ett ärende om ansökan kommer in sent under taxeringsperioden. I dylika fall bör det enligt länsstyrelsens mening finnas utrymme för att i stället låta skatterätten pröva ansökningen.

Länsstyrelsen vänder sig också mot utredningens förslag att taxeringsnämnden skall kunna pröva ansökan om skatteberäkning för ackumulerad inkomst även om taxering, som inverkar på skatteberäkningen, inte har vunnit laga kraft. Länsstyrelsen erinrar härvid om att utredningen som främsta skäl för sitt förslag anført att den skattskyldige i ogynnsamma fall eljest kan få vänta lång tid innan omräkning sker. Denna olägenhet måste dock enligt länsstyrelsens mening jämföras med det merarbete som skulle uppstå för taxeringsmyndigheterna för att bevaka fall där särskild skatteberäkning har skett och taxering – kanske för år som ligger upp mot tio år tillbaka – ändras. Dessa svårigheter accentueras än mer anser länsstyrelsen om den skattskyldige har bytt mantalsskrivningsort under fördelningsperioden. Länsstyrelsen framhåller också att någon kritik mot nuvarande bestämmelser i 6 § LSB om vilandeförklaring veterligen inte har anförts. Länsstyrelsen finner den föreslagna ändringen opåkallad och föreslår att bestämmelse införs om att taxeringsnämnden i här avsedda fall antingen skall förklara ansökningen vilande och överlämna ärendet till skatterätten eller överlämna ärendet till skatterätten för vilandeförklaring.

Några remissmyndigheter har i fråga om de föreslagna ändringarna i LSB redovisat synpunkter också på bestämmelsernas redaktionella utformning. *Kammarrätten i Göteborg* anser att viss kritik kan riktas mot uppbyggnaden av 4 § LSB. Kammarrätten framhåller sålunda att de väsentligaste bestämmelserna angående yrkande och besvär döljs i en hänvisning i paragrafens första stycke till TL:s bestämmelser medan föreskrifter för mycket ovanliga situationer getts utrymme i tre stycken av paragrafen. Liknande synpunkter framförs av *länsstyrelsen i Stockholms län*, som anser att enbart hänvisning till TL gör bestämmelserna svårtillgängliga för framför allt de skattskyldiga.

Länsstyrelsen föreslår att tid för ansökan klart anges i 4 § LSB eller i anvisningar till paragrafen. Av paragrafen bör enligt länsstyrelsens mening framgå också att ansökan i första hand bör göras i deklarationen eller till denna fogad handling.

Mot de av utredningen föreslagna ändringarna och tilläggen i TL görs vissa erinringar av redaktionell men också saklig natur. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* anser sig sålunda inte kunna biträda utredningens förslag (72 b § TL) att omräkningar av gjord skatteberäkning, som aktualiseras vid taxeringsändring, skall göras av lokal skattemyndighet efter anmälan av den skattskyldige resp. taxeringsintendenten. Länsstyrelsen anser att lokal skattemyndighet bör ges befogenhet att ex officio besluta om sådana omräkningar.

Kammarrätten i Göteborg vill fästa uppmärksamheten på att de besvärstider, som anges i utredningens förslag till 102 a § TL, är förlängda i jämförelse med vad som gäller enligt 8 § tredje stycket LSB. De föreslagna tidsfristerna anser kammarrätten i högre grad ansluter till vad som gäller enligt TL. Även om förlängningen totalt sett torde vara en försämring för de skattskyldiga vill kammarrätten därför inte motsätta sig ändringen.

Beträffande utredningens förslag (105 § TL) att den domstol, som ändrat skattskyldigs taxering, skall vidta också därav betingad omräkning av skatteberäkningen för ackumulerad inkomst, ifrågasätter *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* om inte praktiska skäl talar för att omräkningen i stället bör göras ex officio av lokal skattemyndighet.

8 Granskningsformer och ambitionsnivå

8.1 Nuvarande ordning

Förberedelsearbetet för deklarationsgranskningen sker hos lokal skattemyndighet och länsstyrelse. Deklarationer och kontrolluppgifter samsorteras. Taxeringsavi framställs med hjälp av ADB. Avin innehåller uppgift om bl. a. skattskyldigs civilstånd, barn under 18 år och 16 år, debiterade skatter samt vissa ersättningar från statliga och kommunala myndigheter. Bl. a. anges pension, sjukpenning och arbetslöshetsersättning. Taxeringsavierna insorteras i deklarationerna. Dessa kompletteras också med visst annat kontrollmaterial. Allteftersom deklarationerna är färdigberedda överlämnas de till granskarna, dvs. ordförandena, kronoombuden och taxeringsinspektörerna. Normalt brukar den första leveransen av deklarationer till granskarna i löntagardistrikt ske i slutet av februari.

Granskningen omfattar bl. a. avstämning av kontrollmaterialet mot deklarationerna, bedömning av avdragsyrkanden, jämförelse med föregående års deklaration och kontrollsummering.

Enligt 1 § TL skall iakttas att taxeringarna blir i överensstämmelse med skatteförfattningarna och i möjligaste mån likformiga och rättvisa. Denna föreskrift torde i praktiken ha tolkats så att alla fel som påverkar beskattningsbar inkomst skall åtgärdas.

8.2 Principbeslutet

Allmänt om granskningsförfarandet

För att underlätta och effektivisera bl. a. den manuella granskningen av deklARATIONERNA skall enligt principbeslutet ett omfattande ADB-stöd byggas ut. RS-utredningen föreslog i 1974 års rapport följande huvudprinciper.

ADB-mässig registrering skall göras av uppgifterna i deklARATIONER och kontrolluppgifter. Dessa skall liksom åtskilliga andra uppgifter – t. ex. fastighetsuppgifter, personuppgifter, debiteringsuppgifter och uppgifter om föregående års taxering – redovisas på en taxeringsregistreringsavi för varje deklARATION. Uppgifterna stäms av maskinellt och resultatet redovisas på avin. På denna utskrivs också maskinellt förslag till taxering och debitering liksom förslag till beräkning av PGI och egenavgifter. Sker ändringar av deklARATIONSDATA vid granskningen skall någon ny fullständig registrering inte företas utan registrering sker endast av ändrade belopp, koder o. d. (ändringsregistrering). Registreringen görs från avin.

Även underrättelser till de skattskyldiga framställs till största delen ADB-mässigt.

I prop. 1975:87 konstaterade föredraganden att ADB-stödet var en av förutsättningarna för utredningens förslag till rationalisering av skatteadministrationen. Han tillstyrkte förslaget och framhöll bl. a. att ADB-stödet skulle komma att underlätta granskningen av deklARATIONERNA och begränsa behovet av andra granskningsinsatser. Arbetet inom andra områden av taxeringen, t. ex. underrättelseförfarandet och inom taxeringen närliggande områden, t. ex. PGI-beräkningen skulle enligt hans mening också underlättas.

RS-utredningen föreslog också att löntagardeklARATIONERNA vid granskningen skulle delas upp i rena löntagardeklARATIONER – omfattande endast inkomst av tjänst, inkomst av schablonbeskattad villa och/eller inkomst av kapital i obetydlig omfattning – och mer komplicerade löntagardeklARATIONER. Granskningen av löntagardeklARATIONER skulle prioriteras tidsmässigt bl. a. så att alla rena löntagardeklARATIONER var färdiggranskade den 31 maj.

Föredraganden förklarade sig acceptera grunddragen i förslaget om löntagargranskningen. Han framhöll att löntagardeklARATIONERNA givetvis alltid fordrade en viss manuell granskning men att denna i det stora flertalet fall borde kunna kräva en förhållandevis ringa arbetsinsats. Han anslöt sig till förslaget att granskningen av löntagarnas deklARATIONER borde prioriteras tidsmässigt under den första delen av taxeringsperioden. Han grundade sin uppfattning på att ett tillräckligt material måste vara färdiggranskat i början av sommaren för att ligga till grund för statistikuttag och kalkyler om statens och kommunernas skatteinkomster. Prioriteringen borde dock enligt hans mening göras endast i den utsträckning som behövdes för dessa ändamål. Han förordade sålunda en mera parallellagd granskning av löntagar- och rörelsedeklARATIONER än vad utredningen hade föreslagit och påpekade att

man därigenom bättre kunde utnyttja den förlängda taxeringsperioden även för rörelsedeklarationerna.

Ambitionsnivå m. m.

RS-utredningen förordade att myndigheterna skulle undvika bagatelländringar vid taxeringen och i stället inrikta resurserna på att upptäcka fall av väsentligt skatteundandragande. Utredningen föreslog att följande principer skulle gälla.

Klara fel rättas om det är till fördel för den skattskyldige och beloppet inte är rent bagatellartat. Klara fel och klart oberättigade yrkanden rättas till den skattskyldiges nackdel normalt först om felet eller yrkandet gäller visst minimibelopp. Utredning om eventuella fel företas också bara om det kan medföra ändrad taxering med visst minimibelopp. Rekommendationer om beloppsgränserna utvecklas gemensamt av RSV och skattecheferna.

Föredraganden ansåg att frågan om ambitionsnivån vid taxeringen var så väsentlig att den borde underställas riksdagen. Enligt hans mening var det riktigt att man undvek ändringar som var utan fiskalt intresse och som inte inkräktade på en rimligt tolkad rättvise- och likformighetsprincip vid taxeringen. Han ansåg att utredningens förslag i stora drag motsvarade dessa anspråk. Det gav vidare en möjlighet att koncentrera gransknings- och kontrollresurserna mot de väsentliga skatteundandragandena. En ambitionsnivå som låg i linje med utredningens förslag borde enligt hans mening läggas till grund för programmen för ADB-stödet vid taxeringen. Han fann det emellertid mindre lämpligt att man fixerade en beloppsmässig toleransgräns som alltid skulle iakttas av taxeringsmyndigheterna. En sådan bestämmelse kunde i praktiken komma att utnyttjas för t. ex. medvetna felräkningar upp till toleransgränsen. Taxeringsnämnderna borde enligt hans mening ha möjlighet att rätta även mindre felaktigheter, om det kunde anses påkallat.

8.3 RS-projektet

Allmänt om granskningsförfarandet

Utredningen påpekar att ADB-tester av deklarationsdata inte kan utföras förrän kontrolluppgifterna registrerats och stämts av mot missiv m. m. Denna avstämning beräknas vara klar tidigast omkring den 1 mars. Utredningen har därför tillskapat en rutin som innebär att deklarationsgranskningen kan påbörjas redan när deklARATIONERNA börjar komma in till skattemyndigheten och således oberoende av ADB-stödet. Utredningens förslag innebär att vissa s. k. enkla löntagardeklarationer granskas före registreringen. För övriga deklARATIONER sker granskningen efter registreringen.

Förhållandena vid närmast föregående års taxering avgör enligt utredningens förslag om en deklaration skall betraktas som "enkel" eller ej. Deklaration anses i regel som enkel under förutsättning att föregående års deklaration dels inte blev föremål för ändring (undantag för felräkning o. d.) dels inte upptog inkomst under punkt 2 under inkomst av tjänst, kostnader för intäkternas förvärvande – med undantag för resor till och från arbetet – överstigande 1 000 kr., inkomst av konventionellt beskattad fastighet eller inkomst av kapital överstigande visst belopp.

I det fullt utbyggda systemet bör enligt utredningen 1/3 av deklarationsmaterialet kunna hänföras till gruppen enkla deklarationer. Detta motsvarar i dagsläget ca två miljoner deklarationer.

I fråga om granskningen av de enkla löntagardeklarationerna anför utredningen bl. a. Granskningen kommer i princip endast att bestå av en kontroll av vissa avdrag och särskilda upplysningar. Påträffas vid granskningen utredningsfall eller bedöms deklarationen som "ej enkel" lämnas deklarationen för registrering. Därefter behandlas den på samma sätt som förregistrerade deklarationer. Efter den manuella genomgången överlämnas deklarationerna för registrering. Om de maskinella testerna vid registreringen ger anledning härtill framställs taxeringsavi, som med tillhörande deklaration överlämnas till granskaren för fortsatt handläggning enligt de rutiner som gäller beträffande förregistrerade deklarationer.

Övriga löntagardeklarationer skall enligt utredningen registreras utan föregående beredning eller granskning, varvid taxeringsavi framställs. Utredningen framhåller att detta medför att granskningen i viss omfattning kan genomföras utan tillgång till föregående års deklaration och anför vidare bl. a. Genom taxeringsavi erhåller granskaren upplysning om bl. a. felaktigheter eller orimligheter som upptäckts vid de maskinella kontrollerna. Granskaren kan således inrikta sin granskningsinsats på att kontrollera de delar av deklarationen, som inte omfattas av dator kontroll eller som enligt taxeringsavi är felaktiga eller bör särskilt granskas. Detta innebär att arbetet med att pricka av kontrolluppgifter bortfaller beträffande merparten av de skattskyldiga medan t. ex. värdering av naturaförmåner och bedömning av avdragsvidan sker i likhet med dagens system. Föranleder granskningen ändring av deklarationen framräknar granskaren manuellt de nya taxerade inkomsterna. Till skillnad från dagens system behöver granskaren i det nya systemet endast ange de belopp (inklusive nytt taxerat belopp) som ändrats.

Utredningen föreslår att den nuvarande registreringen av deklarationsdata tills vidare utökas med i huvudsak specifikation av inkomst av tjänst (nio delbelopp), garantibelopp och förmögenhet.

Registreringen pågår fr. o. m. slutet av februari t. o. m. början av juni.

AIDB-registrerade deklarationsuppgifter ger enligt utredningen möjlighet att utföra – förutom kontrollsummeringar m. m. av deklarationen – bl. a. maskinell kontroll av garantibelopp och schablonintäkt av villafastighet.

Vidare kan vissa deklarationsuppgifter jämföras med motsvarande uppgifter vid föregående års taxering. Sambeskattning av skattskyldiga och beräkning av extra avdrag för folkpensionärer sker i huvudsak maskinellt. Registreringen av kontrolluppgifter innebär att dessa kan avstämmas maskinellt mot specifikationen av inkomst av tjänst. I samband med ADB-testerna beräknas med ledning av deklARATIONEN den slutliga skatten samt Ö-/K-skatt ("preliminära" slutskatteuppgifter). Vid "hög" Ö-/K-skatt ges "signal" på avin för kontroll av taxering eller kreditering.

I fråga om registrering av ändrade deklarationsuppgifter föreslår utredningen att denna inte utförs från taxeringsregistreringsavi. En sådan rutin torde nämligen innebära visst dubbelarbete med anteckning av nämndens beslut och dessutom risk för överföringsfel mellan deklARATIONEN och avin. Ändringsregistreringen föreslås därför ske från deklARATIONEN, som härigenom alltid kommer att bära nämndens beslut. Beträffande ändringsregistreringen biträder utredningen förslaget i 1974 års rapport att registreringen endast skall omfatta ändrade belopp och eventuella koder (t. ex. för maskinell utskrift av taxeringsnämndens beslut). För att ge större säkerhet i registreringen och vid maskinell utskrift av beslutet föreslår utredningen att ändringsregistreringen även omfattar de beslutade nya taxerade inkomsterna.

Uppgifter om ändrad PGI, skattetillägg/förseningsavgift, dubbelbeskattningsavtal m. m. föreslås bli registrerade från taxeringsavi.

Den nuvarande taxeringsavin behålls alltså och föreslås i jämförelse med nuvarande avi bli utökad med i huvudsak följande uppgifter

- kontrolluppgifter, i de fall då maskinell avstämning mot registrerade kontrolluppgifter inte uppnås
- fastighetsuppgifter för upp till fem fastigheter, bl. a. redovisas taxeringsvärden, schablonberäknad nettointäkt, innehavstid och försäljningspris vid avyttring
- uppgift om under inkomståret inbetalda skatter
- förslag till PGI och egenavgifter
- resultatet av ADB-tester avseende taxering och PGI.

Granskningsarbetet hos lokal skattemyndighet skall enligt utredningsförslaget bedrivas i granskningsgrupper. I varje grupp granskas deklARATIONER av olika svårighetsgrad. Detta skapar enligt utredningen förutsättningar för en sådan parallellagd granskning av löntagar- och rörelsedeklARATIONER som förordats i prop. 1975:87. I enlighet med uttalandena i nämnda prop. anser utredningen vidare att granskningen av löntagardeklARATIONER så till vida bör prioriteras tidsmässigt att det blir möjligt att på ett tidigt stadium ta fram tillfredsställande statistik för användning inom förvaltningen. Enligt utredningen bör samtliga s. k. enkla deklARATIONER vara granskade i början av juni. Vidare bör 2/3 av övriga deklARATIONER vara granskade och i förekommande fall ändringsregistrerade i början av juli.

Ambitionsnivå m. m.

Utredningen konstaterar enligt principbeslutet att frågan om ambitionsnivån vid taxeringen är så väsentlig att den bör underställas riksdagen och införas i TL. Utredningen anser det angeläget att understryka att en sådan lagbestämmelse bör utformas så att den ger skattemyndigheterna möjlighet att underlåta rättelse utan att den samtidigt uppfattas som en generell "friregel" för de skattskyldiga. Regeln bör vara ett hjälpmedel för myndigheterna att få större rörlighet i uppläggning och inriktning av granskningen vid olika års taxering. Enligt utredningen bör RSV utfärda anvisningar eller rekommendationer beträffande vilka beloppsgränser m. m. som bör gälla. Granskningsrutinerna bör därvid utformas så att fel som beror på att skattskyldig systematiskt försöker skaffa sig skatteförmåner genom att uppta inkomst för lågt eller yrka obehörigt avdrag rättas till även om beloppet är relativt litet. Utredningen pekar på att ADB-systemet ger möjlighet att i många fall på ett enkelt sätt rätta även mindre fel om detta kan göras utan skriftväxling med den skattskyldige eller annan utredning. Gransknings- och rättelserutinerna bör utformas med beaktande av å ena sidan kostnaderna för rättelse och å andra sidan värdet av preventiva effekter.

Enligt utredningens uppfattning bör olika beloppsgränser sättas för fel till den skattskyldiges förmån och fel till hans nackdel. För den enskilde kan det sålunda enligt utredningen te sig stötande om man beträffande fel till hans nackdel har en alltför hög gräns. Utredningen föreslår att beloppsgränserna bestäms till 500 kr. för fel till den skattskyldiges förmån och 300 kr. för fel till hans nackdel. Denna inriktning av ambitionsnivån bör enligt utredningen ges en mera allmän utformning i lagtexten. Enligt utredningens författningsförslag skall i 65 § tas in en föreskrift om att taxeringsnämnden äger underlåta avvikelser om denna avser endast ringa belopp.

Utredningen påpekar att uttrycket "ringa" f. n. finns även i 114 § TL, där det föreskrivs att eftertaxering inte bör åsättas, om den skatt som inte påförts är att anse såsom "ringa". Vad som skall anses som ringa i det sistnämnda fallet får enligt motiv och praxis sättas i relation till olika faktorer i det enskilda fallet. Någon risk för att det skall uppstå någon "lösning" mellan det nu föreslagna uttrycket "ringa" i 65 § och det befintliga i 114 § finns därför inte enligt utredningens mening. Uttrycket bör tolkas självständigt för de båda olika situationerna.

8.4 Remissyttrandena

Allmänt om granskningsförfarandet

Det stora flertalet remissinstanser har inte några erinringar mot de föreslagna formerna för granskningsarbetet. Några instanser är dock tvcksamma till systemet med enkla deklARATIONER vid löntagargranskningen. Länsstyrelsen i Stockholms län anser att det är olämpligt att de skattskyldiga

genom E-märkningen på deklarationerna i förväg underrättas om att deklarationerna avses bli föremål för ett förenklat granskningsförfarande. Vidare borde det enligt länsstyrelsen förhålla sig på det viset att granskningen av just denna kategori deklarationer skulle underlättas genom förregistreringen. Deklarationsgranskningen av såväl inkomster som avdrag bör göras i ett sammanhang vilket bl. a. förutsätter att granskaren har tillgång till kontrolluppgifter på taxeringsavin. Den föreslagna ordningen ter sig opraktisk och torde ofta leda till dubbelarbete för såväl granskare som skattskyldiga. Länsstyrelsen tar också avstånd från tanken att granskningen av de enkla deklarationerna skall prioriteras i tiden.

Liknande synpunkter anförs av *länsstyrelserna i Kronobergs och Älvsborgs län, lokala skattemyndigheterna i Östergötlands och Älvsborgs län samt lokala skattemyndigheterna i Göteborgs, Skara, Kungälv, Sala och Sunne Jögderyder.*

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att metodens rationaliseringsvinster kan diskuteras då dessa är direkt avhängiga finheten i de kontroller, som byggs in i ADB-systemet. Låga gränsvärden för avvikelser innebär, att antalet deklarationer, som återgår till granskaren blir mycket stort medan höga gränsvärden medför en materiellt sett otillfredsställande taxering. Det kan enligt länsstyrelsen ifrågasättas om det är i överensstämmelse med kraven på rättvis och likformig taxering om vissa deklarationer skall granskas intensivt medan andra närmast behandlas med ett stickprovsförfarande. Länsstyrelsen anser, att samtliga deklarationer skall registreras före granskningen för att denna skall vara meningsfull.

Lantbrukarnas skattedelegation vänder sig också mot det föreslagna systemet med E-märkta deklarationer. Delegationen framhåller att när det gäller vanliga löntagare ligger svårigheterna naturligtvis inte i det som syns i deklarationen utan i det som har utelämnats. Denna del kan normalt inte upptäckas av datorn medan däremot taxeringsnämnden med lokalkännedom kan upptäcka sådana fall. Det är från delegationens sida ett absolut krav att taxeringsnämnden skall ta ställning till samtliga deklarationer. Lekmannainflytandet och den lokalkännedom som lekmännen för in i taxeringsarbetet är av så stort värde att inga deklarationer får anses vara så enkla att de får undslippa behandling i taxeringsnämnden.

Ambitionsnivå m. m.

Remissinstanserna godtar allmänt principen att ambitionen vid deklarationsgranskningen skall inriktas på att upptäcka fall av väsentligt skatteundandragande och att undvika bagatelländringar. Flera remissinstanser är emellertid kritiska mot förslaget att RSV i anvisningar skall fastställa vissa beloppsgränser i fråga om ambitionsnivåer. Man befärar att sådana anvisningar i praktiken skulle komma att utnyttjas för t. ex. medvetna felräkningar upp till toleransgränsen. En del instanser är också negativa till utformningen

av lagregeln i 65 §. Bl. a. påpekas att uttrycket "ringa belopp" förekommer i andra sammanhang i TL, bl. a. i fråga om eftertaxering, och att det är olämpligt att ha samma begrepp om skilda tolkningar avses.

Några remissinstanser anser att rättelse till den skattskyldiges förmån alltid bör ske.

JO är positiv till den föreslagna inriktningen av ambitionsnivån och framhåller att rättelse av småbelopp inte torde ha någon fiskal betydelse och ofta vållar onödigt irritation hos de skattskyldiga. JO vänder sig dock mot förslaget att RSV i anvisningar eller rekommendationer skall sätta ut vissa beloppsgränser för de fall där taxeringsnämnderna kan underlåta att avvika från deklARATIONEN och att ADB-rutinerna utformas med hänsyn till dessa beloppsgränser. Om förslaget genomförs löper man enligt JO stor risk för att de i anvisningarna utsatta beloppen uppfattas som en generell frigräns. Detta gäller beträffande såväl de skattskyldiga som taxeringsnämnderna. En enbart maskinell kontroll torde också svårligen klara av att upptäcka sådana systematiska undandraganden av i och för sig ringa belopp som även utredningen anser bör rättas. Med den ADB-kontroll av deklARATIONERNA som i allmänhet föreslås, där avvikelser antecknas på taxeringsavin och således finns tillgängliga för granskaren, är det enligt JO:s mening ett ringa merarbete för denne att överslagsvis även konstatera vilka slags avvikelser som är i fråga och med stöd av allmänt hållna rekommendationer föreslå eventuella rättelser. JO rekommenderar att RSV ger ut anvisningar i frågan. Dessa skulle kunna vara till stor hjälp för granskare och nämnder när det gäller att uppmärksamma vilka mindre fel som bör rättas.

Liknande synpunkter anförs av *kammarrätterna i Stockholm och Sundsvall*, som också framhåller att förslaget med fixerade beloppsgränser står i strid med den avvisande hållning som intogs i denna fråga i 1975 års principbeslut. Tveksamma eller avvisande till förslaget i denna del är också *länsstyrelserna i Uppsala, Blekinge, Malmöhus, Hallands och Kopparbergs län* samt *åtskilliga lokala skattemyndigheter*.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län är också tveksam till centralt bestämda beloppsgränser. Enligt länsstyrelsen bör granskningsrutinerna utformas så att framför allt avvikelser som kräver utredning i form av skriftväxling m. m. inte sker när det är fråga om mindre belopp. Vidare bör ambitionsnivån vara densamma vid inkomsttaxeringen som vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst.

Uttalanden i samma riktning görs av *Näringslivets skattedelegation*. Delegationen delar uppfattningen att granskningsarbetet bör inriktas på frågor som är av större betydelse för taxeringsresultatet och att bagatelländringar i deklARATIONEN skall undvikas. Enligt delegationen framgår det inte klart om de föreslagna beloppsgränserna är avsedda att gälla i bedömningsfrågor eller om avsikten är att de skall tillämpas generellt. Enligt delegationens mening bör rättelse av klara fel såsom felräkningar och misskrivningar i princip alltid ske och beloppsgränserna endast användas i bedömningsfallen.

Kammarrätten i Göteborg ansluter sig till de resonemang som utredningen har fört i frågan om mål och ambitionsnivå i granskningsförfarandet, men är tveksam inför förslaget att olika beloppsgränser bör sättas för rättelse av fel till den skattskyldiges förmån resp. fel till hans nackdel. Visserligen ligger effektivitetshänsyn och administrativa synpunkter bakom förslaget men kammarrätten frågar sig ändå om det inte för den enskilde och allmänheten skulle te sig stötande att skattemyndigheterna över huvud taget blundar för fel som leder till att den skattskyldige får betala för hög skatt, låt vara att det rör sig bara om femtio till ett par hundra kronor. Kammarrätten vill därför förorda att rättelse alltid bör ske då den är till den skattskyldiges fördel.

Av samma mening är *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*. Länsstyrelsen ställer sig också avvisande till den föreslagna lagregeln i 65 § 2 mom. om att nämnden äger rätt att underlåta avvikelse om denna avser endast ringa belopp. Enligt länsstyrelsen är det inte lämpligt att i TL ta in en så vagt formulerad bestämmelse. Det är här närmast fråga om en anvisning till taxeringsnämnden. Länsstyrelsen anser att om bestämmelsen införs kan den skattskyldige föra process i länskatterätten om avvikelse bort underlåtas eller inte. Detsamma gäller taxeringsintendent. Definitionen "ringa belopp", är enligt länsstyrelsens mening också oklar. Säkert är att begreppet inte avses få samma betydelse i den föreslagna paragrafen som motsvarande uttryck i reglerna om eftertaxering. Redan detta är enligt länsstyrelsen skäl nog att inte ta in den föreslagna bestämmelsen.

Även *länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus och Kopparbergs län* anser att uttrycket "ringa belopp" inte bör komma till användning med hänsyn till att det avses få annan innebörd än vid eftertaxering.

RFV anser att avvikelse inte bör underlåtas i fall där den pensionsgrundande inkomsten påverkas.

Några remissinstanser är tveksamma till om man genom att undvika bagatelländringar kan i någon nämnvärd grad öka verksamheten för att upptäcka väsentliga skatteundandraganden. Det gäller bl. a. *länsstyrelsen i Norrbottens län*. Länsstyrelsen påpekar att alla deklarationer måste granskas, även de enklaste. Även ett bagatellfel måste bedömas med hänsyn till om rättelse skall ske eller ej. Vinsten kan endast bli den ringa tid som åtgår till rättelsens utförande. Länsstyrelsen tar också avstånd från centralt bestämda beloppsgränser. Rätten att underlåta avvikelse bör enligt länsstyrelsen exklusivt tillkomma beslutande taxeringsmyndighet, i första hand taxeringsnämnden. Skattechef, som skall verka för likformighet inom länet, bör lämpligen efter samråd med RSV och kollegor verka för enhetlighet i detta hänseende, främst beloppsmässigt. Enligt länsstyrelsen synes rättelse till skattskyldigs fördel dock alltid böra vidtas.

Länsstyrelsen i Kristianstads län godtar inte förslaget att en beloppsgräns skall sättas, under vilken ändring ej skall ske i taxeringsnämnd. Länsstyrelsen anser att utredningen överskattat möjligheterna att genom styrning av resurserna från enklare deklarationer till mera svårkontrollerade få någon

nämnevård minskning av skatteundandragandet. Möjligheterna att vid deklarationsgranskningen, framför allt i lokal taxeringsnämnd men även i särskild, upptäcka fall av väsentligt skatteundandragande är enligt länsstyrelsens uppfattning begränsade. Erfarenhetsmässigt inriktas därför arbetet i de lokala distrikten på mindre höjningar, vilket länsstyrelsen anser ligga i sakens natur. Man kan inte heller bortse från att de mindre felen på löntagardeklarationerna för hela landet sammanlagt kan uppgå till betydande belopp. Om höjning i dessa fall skulle underlåtas och t. o. m., som utredningen föreslagit, en beloppsgräns skulle sättas, skulle resultatet bli att de illojala skattskyldiga skulle gynnas på de lojals bekostnad. Vidare anser länsstyrelsen att rättelser till den skattskyldiges fördel alltid skall ske oberoende av beloppets storlek, när rättelsen påverkar den taxerade inkomsten.

9 TN-revision m. m.

9.1 Nuvarande ordning

Kontrollen vid taxeringen bygger främst på TL:s bestämmelser om taxeringsrevision och skyldighet att efter anmaning lämna upplysningar eller förete vissa slag av handlingar.

Taxeringsrevision får enligt 56 § TL äga rum hos envar för att kontrollera att deklarations- eller uppgiftsskyldighet enligt TL fullgjorts riktigt eller för att eljest bereda beskattningsmyndighet upplysning till ledning vid beslut om taxering eller eftertaxering. Vid taxeringsrevision får granskning ske av räkenskaper och anteckningar med därtill hörande verifikationer samt korrespondens, protokoll och andra handlingar rörande verksamheten. Hos bokföringspliktig skattskyldig får även göras kassainventering och lagerinventering samt granskningar av maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier.

Taxeringsrevision får ske för kontroll även av det löpande årets räkenskaper och handlingar. Den som verkställer taxeringsrevision har rätt att genast få ta del av handlingar som skall granskas. Den hos vilken revision sker är skyldig att lämna de upplysningar som fordras för revisionens verkställande, att lämna tillträde till de lokaler, som används i verksamheten, samt att lämna nödigt biträde för granskning av handlingar, varulager, maskiner och vissa inventarier.

Taxeringsrevision skall så långt möjligt ske så att den inte hindrar verksamheten för den hos vilken revisionen görs. Skattechefen får, när det är påkallat, bestämma tid och plats för revisionen. Denna får verkställas hos den vars verksamhet skall granskas. Böcker och andra handlingar som har överlämnats för taxeringsrevision får inte vara tillgängliga för annan än den som utför revisionen och biträden till honom samt den som har att övervaka revisionen.

Den som verkställer taxeringsrevision får ta del av handling av betydelse för revisionen även om den omfattas av tystnadsplikt hos den skatt- eller uppgiftsskyldige. Vill denne åberopa särskilda omständigheter som skäl för att inte utlämna handlingen, får länskattevärdens på ansökan besluta att handlingen skall undantas från revisionen. Mot skattevärdens beslut får talan inte föras.

Beslut om taxeringsrevision meddelas enligt 57 § TL av skattechefen. Denne får dock delegera beslutanderätten till bl. a. chefen för revisionsenheten. Underlåter den hos vilken taxeringsrevision sker att tillhandahålla räkenskaper eller andra handlingar får den som meddelat beslut om revisionen förelägga vite (58 och 123 §§ TL).

Enligt 31 § 2 mom. TL är var och en skyldig att i den omfattning som har angetts i anmaning meddela de ytterligare upplysningar, som ansetts nödvändiga för kontroll av egen deklaration eller taxering. Deklarations-skyldig är vidare efter anmaning skyldig förete alla handlingar, som behövs för kontroll av deklarationen, såsom kontrakt, kontoutdrag, räkning och kvitto. Anmaning att lämna ytterligare upplysningar får enligt 53 § TL förenas med vitesföreläggande.

I samband med taxeringsrevision kan även beslutas om säkringsåtgärd med stöd av bestämmelserna i bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen. Säkringsåtgärd, som utgörs av beslag, förseglning eller eftersökning, kan vidtas för att bl. a. säkra tillgång till räkenskapsmaterial. Beslut om säkringsåtgärd i samband med taxeringsrevision får meddelas av den som föreskrivit att revision skall ske. Beslut om eftersökning skall dock i vissa fall meddelas av länskattevärd.

9.2 Principbeslutet

RS-utredningen föreslog i sin år 1974 avgivna rapport att taxeringsrevisionerna skulle kompletteras med revisioner i samband med den årliga deklarationsgranskningen. Revisionerna avsågs inte få det djup eller den bredd som karaktäriserar en fullständig taxeringsrevision utan syftade främst till att genom olika slag av punktkontroller förbättra underlaget för taxeringsnämndens beslut. Sådana kontroller motsvarade, framhöll utredningen, vad som brukade betecknas som partiella revisioner. Denna beteckning borde därför användas även för de föreslagna revisionerna. Tidsåtgången för varje partiell revision beräknades till i genomsnitt två arbetsdagar.

Beslut om partiell revision skulle enligt utredningsförslaget fattas av den myndighet som ansvarade för granskningen av deklarationen. Med den fördelning av ansvaret för granskningsarbetet som utredningen förordade innebar detta att partiell revision skulle beslutas av skattechefen i fråga om de största företagen och av lokal skattemyndighet i övrigt.

Endast minnesanteckningar och inte granskningspromemorior skulle normalt upprättas. Den partiella revisionen borde vidare mynna ut i ett

ställningstagande till taxeringen. Revisionsdirektören förutsattes handha den övergripande planeringen, ledningen och uppföljningen av de partiella revisionerna. Om deklara-tionsgranskaren vid partiell revision bedömde att fullständig revision borde komma till stånd, var det enligt utredningens mening lämpligt att länsstyrelsens revisionspersonal i allmänhet övertog ärendet.

Utredningen föreslog slutligen att rätt att utfärda anmaning för erhållande av bl. a. upplysningar och handlingar, som anses erforderliga för taxeringskontrollen, skulle tillkomma också de tjänstemän som skall biträda taxeringsnämnden med deklara-tionsgranskning.

I prop. 1975:87 anförde föredraganden med anledning av utredningens förslag bl. a. följande.

Utredningen har enligt sina direktiv arbetat med att ta fram medel för att effektivisera skattekontrollen. Förslaget om en omfattande användning av partiella revisioner är ett medel att förbättra skattekontrollen. Jag har redan tidigare understrukt att ett huvudsakligt mål för den nya taxeringsorganisationen bör vara att förbättra granskningen av rörelse- och svårkontrollerade deklara-tioner och verka för minskade möjligheter till illojala skatteundandraganden.

Revisionsobjekten beräknas i dag utgöra ca 350 000. Nuvarande 10 000 revisioner per år gör det alltså sannolikt för ett företag att bli närmare granskat endast vart trettiofemte år varvid emellertid bör observeras att detta antal ofta omfattar granskning av flera år. Det säger sig självt att detta är ett oacceptabelt förhållande. Den föreslagna ordningen innebär en väsentlig förbättring i detta hänseende. Förslaget innebär att en kontakt skall tas med 50 000 företag varje år. På så sätt skulle alltså varje företag kontrolleras vart sjunde år. Även detta får anses vara en frekvens i underkant och på sikt bör man eftersträva en ökning.

Den föreslagna kontrollåtgärden kan lämpligen betecknas partiell revision såsom föreslagits. Sådana revisioner bör kunna utföras av både länsstyrelsens och den lokala skattemyndighetens granskare. Revisionerna kan dock bli av varierande omfattning. Omfattningen av varje revision får givetvis bestämmas med hänsyn till den verksamhet som skall kontrolleras. Som utredningen har understrukt bör denna form för kontrollverksamhet utnyttjas även för mer informell kontakt mellan skattemyndigheterna och rörelseidkarna och vice versa. Större ömsesidig förståelse för den andra partens verksamhet bör därigenom kunna uppnås till nytta för båda parter.

Föredraganden tillstyrkte med hänvisning till det sagda i princip förslaget om partiella revisioner i samband med den årliga granskningen enligt de huvudlinjer som utredningen dragit upp. Den närmare utformningen av denna del av taxeringsarbetet ansåg han borde behandlas i det fortsatta utredningsarbetet. Utformningen av revisionens innehåll, vem som skall besluta om revision m. m. var också frågor som enligt hans mening borde tas upp efter ytterligare försöksverksamhet.

Föredraganden pekade även på behovet av ökade resurser för kontroll av arbetsgivaravgifter och underströk att den effektivaste kontrollen i det

hänscendet uppnåddes vid en integrerad revision i fråga om såväl direkt och indirekt skatt som arbetsgivaravgift. Alla revisioner borde vidare enligt hans mening dokumenteras och dokumentationen tillställas den skattskyldige. Någon fullständig revisionspromemoria borde dock normalt inte behövas. Han förordade slutligen att granskningsassistent skulle få rätt att anmana i samma utsträckning som taxeringsnämnd. Riksdagen godkände de av föredraganden uppdragna riktlinjerna.

9.3 RS-projektet

Terminologi

Utredningen tar inledningsvis upp frågan vilken benämning man bör ge de revisioner, som skall utföras i anslutning till deklarationsgranskningen, för att särskilja dessa från annan revision. Utredningen finner därvid att den tidigare föreslagna benämningen partiella revisioner är mindre lämplig. I stället förordas beteckningen taxeringsnämndsrevision, förkortat till TN-revision. Utredningen anser dock inte att man med begreppet TN-revision som utgångspunkt bör tillskapa ett nytt kontrollinstitut vid sidan av taxeringsrevision. Någon formell avgränsning av TN-revision i förhållande till "vanlig" taxeringsrevision föreslås således inte.

Olika slag av TN-revisioner

Utredningen anser att urval av objekt för TN-revision bör ske, dels i samband med deklarationsgranskningen, dels på ett förberedande stadium i samband med planeringen av revisionsarbetet för kommande taxeringsperiod. Med utgångspunkt bl. a. häri delar utredningen in TN-revisionerna i olika typer.

TN-revisioner som väljs ut före perioden kallar utredningen för *h a n d s -* *u t v a l d a T N - r e v i s i o n e r*. Arbetet med urvalet av objekt för sådana revisioner bör enligt utredningen helst anförtros erfarna revisorer. Vid förhandsurvalet bör beaktas även andra faktorer än inkomsttaxeringsfrågor.

När det gäller revisioner för vilka objekten väljs ut under taxeringsperioden skiljer utredningen på planerade och spontana TN-revisioner.

Med *pl a n e r a d e T N - r e v i s i o n e r* avser utredningen t. ex. revisioner som företas inom ramen för de riksomfattande kontrollaktionerna. I planeringen ingår att hämta in kontrollmaterial, ta fram branschstatistik m. m. Det slutliga objekturvalet ankommer på deklarationsgranskaren. Själva genomförandet av revisionerna kan styras med hjälp av i förväg utarbetade instruktioner, checklistor o. d.

Med *s p o n t a n a T N - r e v i s i o n e r* avses sådana revisioner som aktualiseras i samband med deklarationsgranskningen. Sådan revision bör enligt

utredningens mening inriktas på väsentliga frågor som inte lämpligen kan utredas genom förfrågan till den skattskyldige.

Utredningen särskiljer ytterligare två typer av TN-revisioner. Den ena avser kontroll av att skyldigheten att lämna kontrolluppgifter har fullgjorts och benämns kontrolluppgiftsrevisioner. Denna revisionstyp motiveras enligt utredningen av den ökade betydelse som kontrolluppgiften får i den framtida skatteadministrationen. Den andra typen, TN-revision hos stora företag, avser i huvudsak en tekniskt inriktad kontroll hos de ca 5 000 största företagen i landet.

Utredningen har som underlag för förslag till organisationsutformning och bemanning utgått från de här beskrivna typerna av TN-revision. Den av riksdagen accepterade ambitionsnivån 40 000 revisioner, eller 80 000 revisionsdagar, har utredningen därvid fördelat på följande sätt.

Typ	Antal rev.	Antal dagar
A Spontana TN-revisioner	15 000	25 000
B Kontrolluppgiftsrevisioner	6 000	6 000
C Planerade TN-revisioner	12 000	24 000
D Förhandsutvalda TN-revisioner	5 000	15 000
E TN-revisioner hos stora företag	2 000	10 000
	<hr/>	<hr/>
	40 000	80 000

Den beräknade tidsåtgången per revision är enligt utredningens överväganden dels grundad på erfarenheter från bedriven försöksverksamhet, dels ett uttryck för den ambitionsnivå, som ansetts rimlig för de olika revisions typerna.

Utredningen förordar vidare att TN-revisionerna i viss utsträckning utförs som integrerade revisioner med samtidig kontroll av, förutom inkomst- och förmögenhetsskatt, mervärdeskatt och/eller källskatt och arbetsgivaravgifter. Utredningen beräknar att av de totalt 80 000 dagar som avsatts för TN-revisioner, lämpligen ca 10 000 dagar, bör avse kontroll av arbetsgivaravgifter.

Resultatredovisning av TN-revision

Utredningen föreslår att granskningsmannen om inget hinder föreligger vid varje TN-revision tillsammans med den skattskyldige muntligen skall gå igenom vad som har framkommit vid revisionen. Härfter lämnas en skriftlig redovisning i förenklad promemorieform. En promemoria skall upprättas även om revisionen inte gett anledning till anmärkning.

Revisionspromemorian skall enligt utredningens förslag innehålla en dokumentation över gjorda iakttagelser med hänvisning till räkenskaperna (bokföringsdatum, verifikationsnummer o. d.). Granskningsmannen skall i

regel också redovisa sitt eget ställningstagande till anmärkningspunkterna. Enligt utredningens mening bör promemorian i allmänhet utmyнна i ett konkret förslag till taxering och i förekommande fall skattetillägg.

Utredningen anser att promemoria, som innehåller förslag till taxeringsändring, i flertalet fall bör kunna sändas till den skattskyldige som bilaga till underrättelse om taxeringsnämndens preliminära beslut. I beslutet skall därvid hänvisas till innehållet i promemorian. Är anmärkningarna av mera kontroversiell natur eller har granskaren inte haft möjlighet att gå igenom resultatet av revisionen med den skattskyldige, bör dock den skattskyldige beredas tillfälle att bemöta promemorian innan nämnden fattar preliminärt beslut. Inkommer erinringar som innehåller nya uppgifter eller nytt material, bör granskningsmannen kunna välja mellan att skicka en tilläggspromemoria, eller att – eventuellt efter telefonkontakt med den skattskyldige – lämna ärendet till taxeringsnämndens bedömning i befintligt skick. Av tidsskäl torde enligt utredningens uppfattning sistnämnda förfarande ofta få tillämpas. Utredningen föreslår att promemoria skall kunna sändas i lösbrev.

Redovisning av TN-revision inför taxeringsnämnden bör enligt utredningens mening lämnas genom föredragning av den tjänsteman som svarat för granskningen. Om en från deklaraionsgranskningen fristående revisor utfört revisionen bör denne kunna kallas som sakkunnig. Utredningen anser det lämpligt att den skattskyldige i sådana fall alltid upplyses om sin rätt enligt 61 § 4 mom. TL att personligen företräda inför taxeringsnämnden.

Övrig revision

Utredningen påpekar att TN-revisionerna kommer att medföra att den ordinarie verksamheten med taxerings- och skatterevisioer får en delvis ändrad inriktning. Utredningen anser sålunda att revisionsbehovet i fråga om mindre företag (årsomsättning under 500 tkr) till stor del bör kunna täckas genom TN-revision. Resurserna på revisionsenheterna bör därför i högre grad än f. n. kunna ägnas åt revision av större företag.

Samtidigt räknar utredningen med att TN-revisionerna kommer att ställa krav på andra enheters revisionsresurser. Utredningen framhåller vikten av att arbetet med TN-revisionerna bedrivs i nära samarbete med övrig revisionsverksamhet. Samarbetet bör organiseras så att särskilda grupper på revisionsenheten avdelas för att stödja den personal på lokal skattemyndighet resp. taxeringsenhet som skall utföra TN-revision. Bl. a. skall dessa grupper på revisionsenheten överta och fullfölja TN-revisioer som kräver mera vidlyftig utredning.

Revisorerna i gruppen bör också delta i förhandsurvalet av objekt för TN-revision samt medverka vid utarbetande av riktlinjer och instruktioner för det planerade revisionsurvalet.

I fråga om de revisionsresurser som frigörs till följd av TN-revisionerna föreslår utredningen att de sätts in på områden där nuvarande insatser

erfarenhetsmässigt är otillräckliga. Utredningen nämner här information, revision av ADB-system, särskilt resurskrävande revisioner (t. ex. utlandsaffärer), fördjupad avgifts- och källskattekontroll (t. ex. s. k. grå arbetskraft) och skatteflyktstransaktioner. Utredningen anser vidare att även den ordinarie revisionsverksamheten i största möjliga utsträckning bör inriktas på det löpande årets taxering för att få ett snabbare beslutsförfarande och ett bättre uppbördsresultat.

Samordning av revisionsverksamheten

För samordning av det löpande revisionsarbetet bör det enligt utredningens mening finnas enhetliga aviseringsrutiner och en samordnad registerföring. Inom RS-projektet undersöks förutsättningarna för en ADB-mässigt samordnad registerföring av bl. a. skatte- och avgiftsdata rörande företag. Utredningen anser att till en sådan samordnad registerföring även bör kunna knytas information om planerade, pågående och avslutade revisioner.

För att undvika dubbelarbete och för att inte i onödan behöva utsätta en skattskyldig för upprepade besök, måste man vidare, framhåller utredningen, ha klara och entydiga principer för hur prioritering skall ske när revision aktualiseras på flera myndigheter eller enheter samtidigt. Enligt utredningens uppfattning är det naturligt att ge revisionsenheten den samordnande funktionen i detta avseende.

Beslut om revision

Mot bakgrund av den oenhetlighet som föreligger i de lagar som reglerar kontrollen av olika skatter, tullar och avgifter har utredningen byggt sitt förslag om taxeringsrevision. De föreslagna reglerna har utformats så att de underlättar en samordnad kontroll av de skatter och avgifter som ligger inom länsstyrelsernas och de lokala skattemyndigheternas verksamhetsområden. Utredningen anser, att TL:s bestämmelser om taxeringsrevision och om tvångsmedel vid sådan revision har en sådan utformning, att det från rättssäkerhetssynpunkt inte finns något att erinra mot att de görs tillämpliga i den utvidgade revisionsverksamheten.

Enligt utredningsförslaget skall TN-revisioner utföras i samband med granskningen i första instans av personal från såväl länsstyrelse (taxerings- och revisionsenheterna) som lokal skattemyndighet. Med hänsyn till det stora antalet ärenden anser utredningen att skattechefen bör få ökade möjligheter att delegera rätten att besluta om revision och förordna revisor till befattningshavare i organisationen. I första hand skall dock den nuvarande möjligheten att delegera beslutanderätten till berörda enhetschefer utnyttjas. Skattechefen föreslås emellertid få rätt delegera beslutanderätten även till annan kvalificerad tjänsteman på länsstyrelsen. Med hänsyn till att TN-

revisioner skall utföras även av personal hos lokal skattemyndighet föreslås att också denna myndighet skall få besluta om TN-revision. Detta innebär, påpekar utredningen, enligt 9 § instruktionen (1966:577) för lokal skattemyndighet att chefen för myndigheten ensam skall besluta i revisionsärendet. Instruktionen (10 §) ger emellertid länsstyrelsen möjlighet att bestämma att annan tjänsteman hos lokal skattemyndighet än chefen får besluta om revision och förordna revisor. Enligt utredningens mening bör så kunna ske endast i speciella fall och efter särskilt förordnande av skattechefen.

Från samordningssynpunkt föreslår utredningen vidare att skattechefen efter samråd med vederbörande lokal skattemyndighet skall få förordna tjänsteman på lokal skattemyndighet att verkställa eller medverka vid revision. Utredningen föreslår också att en uttrycklig föreskrift införs om att beslut om taxeringsrevision inte får överklagas.

I fråga om avgränsningen av myndigheternas beslutanderätt i revisionsärenden föreslår utredningen att denna i huvudsak skall fördelas enligt samma grunder som gäller för deklarationsmaterialets fördelning. Lokal skattemyndighet skall sålunda få besluta om TN-revision vid den årliga taxeringen beträffande skattskyldiga, vilkas deklarerationer granskas av personal hos myndigheten. Beträffande övrig taxeringsrevision (inkl. sådan TN-revision som skall utföras av personal hos länsstyrelse) skall beslut fattas av skattechefen eller den som får besluta i hans ställe. Någon författningsmässig avgränsning mellan TN-revision och annan taxeringsrevision föreslås dock inte som tidigare nämnts.

Granskningsmannens behörighet

Varje förordnande om taxeringsrevision bör enligt utredningen ha generell räckvidd vad gäller granskningsmannens behörighet att ta del av handlingar etc. Det finns enligt utredningens mening inte anledning att genom förordnandet inskränka behörigheten till viss typ av granskning, viss tidsperiod e.d. Granskningsmannen bör nämligen vara oförhindrad att om så anses påkallat göra en djupare eller bredare kontroll än som planerats.

Skyldighet att upprätta räkenskaper m. m.

Utredningen konstaterar att det är relativt vanligt att räkenskaper är i så dåligt eller oordnat skick, att taxeringsrevision kan genomföras först efter en omfattande sortering och genomgång av handlingarna. De kostnader som uppkommer i samband med att sådana bristfälliga räkenskaper ordnas eller rekonstrueras, bör enligt utredningens mening inte rimligen drabba det allmänna utan falla på den skattskyldige som försummat sina skyldigheter.

Vidare förekommer det att tidsödande undersökningar måste göras för att

klarlägga omfattningen av vissa systematiska fel. Detta kan bero på räkenskapsmaterialets skick och omfattning eller redovisningssystemets uppläggning. Även i detta fall anser utredningen att den skattskyldige bör stå för kostnaden för att utreda felens omfattning.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att den som beslutat om taxeringsrevision skall kunna anmana skattskyldig dels att ordna räkenskaper och anteckningar på i författning föreskrivet sätt, dels att fullgöra vad som åligger honom enligt 56 § 2 mom. TL. I sistnämnda fall skall anmaning kunna ges också av den som verkställer revision. Anmaning skall kunna förenas med vitesföreläggande.

Här angivna bestämmelser tas enligt förslaget in i 56 § 2 mom. TL. Föreskrifter om behörighet att utfärda anmaning ges i 51 § TL.

Utredningen föreslår vidare ett tillägg till 31 § 2 mom. första stycket TL. Enligt lagrummet är envar skyldig att i den omfattning som anges i anmaning lämna de ytterligare upplysningar som behövs för kontroll av deklarationen eller annars för hans taxering. Utredningen anser att anmaningsrätten enligt ordalydelsen är alltför vid och tillåter anmaning om sådana utredningar som nyss har berörts. Utredningens förslag innebär att bokföringsskyldig får anmanas att lämna upplysningar som kan tas fram först efter omfattande undersökningar av räkenskaper och andra handlingar endast om det finns grundad anledning att ifrågasätta deklarationens riktighet i den del som de begärda upplysningarna avser. Detta skall dock inte gälla om det finns grundad anledning att ifrågasätta deklarationens riktighet i den del som upplysningarna avser.

Anmaningsrätt

Den som verkställer taxeringsrevision har rätt att anmana dels skattskyldig att lämna upplysningar för kontroll av självdeklaration, dels arbetsgivare m. fl. att inkomma med vissa kontrolluppgifter. Samma rätt tillkommer taxeringsnämnden och taxeringsintendenten som dessutom har rätt att anmana skattskyldig att lämna självdeklaration (51 § första stycket). Taxeringsnämndens och taxeringsintendentens anmaningsrätt gäller även bl. a. uppgifter från bank om insättningar och uttag samt från aktiebolag för värdesättning av aktierna (51 § tredje stycket).

Utredningen framhåller att anmaningsrätten har stor betydelse när det gäller att skaffa in underlag för planerade revisioner. För att chefen och annan arbetsledande personal på revisionsenheten skall få anmaningsrätt krävs f. n. att de får särskilt uppdrag att utföra göromål som ankommer på taxeringsintendenten. Denna ordning är enligt utredningen orationell särskilt i den framtida organisationen där taxeringsintendentens göromål torde förbehållas personal på den nya besvärsheten. Utredningen framhåller vidare att granskningsman som biträder taxeringsnämnden bör få anmaningsrätt. Utredningen föreslår följande ändringar i 51 §.

Lokal skattemyndighet och länsstyrelse får sådan anmaningsrätt, som f. n. tillkommer taxeringsintendenten enligt paragrafens första stycke. Länsstyrelsen får därigenom möjlighet att i arbetsordningen ge anmaningsrätt åt – förutom taxeringsintendenten – även föredragande i taxeringsnämnden och den som beslutar om eller verkställer taxeringsrevision. Vidare föreslås att samma anmaningsrätt skall tillkomma den som, utan att vara tjänsteman hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet, förordnats att verkställa taxeringsrevision. Utredningen påpekar att det i regel endast är kommunal taxeringsrevisor eller taxeringsnämndsordförande som kan komma i fråga för sådana förordnanden. Anmaningsrätten enligt paragrafens tredje stycke föreslås utvidgad till den som får besluta om taxeringsrevision. Anmaning skall slutligen kunna förenas med vitesföreläggande.

Revision enligt UBL m. m.

Som tidigare har nämnts är de regler om revision eller annan räkenskapsgranskning som förekommer i olika skatte- och avgiftsförfattningar inte enhetligt utformade. Bl. a. för att underlätta genomförandet av integrerade revisioner föreslår utredningen att viss samordning sker i detta avseende av bestämmelserna i TL, UBL, SjL, ML, förfarandelagen och AvgL.

Utredningens författningsförslag innebär i huvudsak följande. TL:s bestämmelser om taxeringsrevision blir tillämpliga på de områden som regleras av de förut nämnda författningarna. Bestämmelserna om rätt att besluta om revision görs också i stort sett enhetliga.

9.4 Remissyttrandena

Allmänt

Remissinstanserna synes vara allmänt eniga om att taxeringskontrollen i samband med deklaraionsgranskningen bör förstärkas i enlighet med utredningens förslag om TN-revisioner. Några remissmyndigheter anser dock att framför allt den TN-revision, som initieras vid själva granskningen av deklaraionerna och som av utredningen betecknas som spontan TN-revision, bör hållas isär från revisionsförfarandet i övrigt. Dessa remissinstanser är *USS, länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar och Göteborgs och Bohus län* samt *Föreningen Sveriges taxeringsrevisor*.

USS anser att revisionsinstitutet av såväl utredningstekniska som processuella skäl bör förbehållas skatteavdelningarnas revisionsenheter. Endast där finns enligt *USS*'s mening den kvalificerade arbetsledning och personal som krävs för denna typ av kontroll. *USS* säger sig å andra sidan vara medveten om att taxeringsnämnden måste ges ökade befogenheter till insyn i de skattskyldigas ekonomiska förhållanden. Detta bör lämpligen ordnas genom kompletterande föreskrifter i 31 § 2 mom. TL beträffande skyldigheten att

lämna ytterligare upplysningar eller förte handlingar för taxeringsnämnden till ledning för taxeringen.

En lösning som USS anser ligga nära till hands är att skapa ett nytt institut som lämpligen kan kallas taxeringsbesök. Granskningsmannen och helst även en ledamot av nämnden bör efter beslut av nämnden kunna få besöka den skattskyldige för att hos honom göra en mer allmän bedömning av deklarationsunderlaget samt stämma av kontrolluppgifter mot deklarationsunderlaget och ta del av kontrakt, kontoutdrag etc. Det kan också vara lämpligt att möjlighet finns att vid ett sådant besök begära muntliga upplysningar av den skattskyldige i frågor som han trots anmaning från taxeringsnämnden underlåtit att besvara eller besvarat på ett ofullständigt sätt. Sådant taxeringsbesök skulle enligt USS:s mening kunna få betydelse också för den service och information som bör lämnas i betydligt större utsträckning än f. n. De krav som samhället kan ställa på den enskilde är många gånger direkt beroende av den information som har lämnats. USS påpekar att den personliga kontakten i ett sådant sammanhang spelar stor roll.

Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller att de spontana TN-revisionerna i själva verket utgör en fördjupad deklarationsgranskning och lämpligen kan betecknas kontrollbesök. Dessa besök skall avse kontroll av vissa sakförhållanden som aktualiseras vid deklarationsgranskning och inte lämpligen kan utredas genom skriftväxling. Enligt länsstyrelsens mening torde betydande fördelar uppnås – inte minst från den skattskyldiges synpunkt – om denna enklare kontrollform även författningsmässigt hålls isär från det mera omfattande förfarande som taxeringsrevision innebär. Även *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser att ett särskilt institut bör inrättas för de punktkontroller som skall utföras av deklarationsgranskarna.

Även *länsstyrelsen i Kalmar län* föreslår att ett granskningsförfarande i form av kontrollbesök införs. Länsstyrelsen framhåller att resurserna räknat i antal dagar per TN-revision är så begränsade att kontrollen inte kan jämföras med revision i vedertagen mening. I de fall granskningsmannen vid en TN-revision finner felaktigheter av sådan omfattning att räkenskaperna bör underkännas torde det vara nödvändigt att kontrollen övergår till en mera tidskrävande revision som omfattar även granskning av tidigare år. Med den terminologi som utredningen använder blir följderna att vederbörande utsätts för två revisioner avseende samma år. Då de föreslagna TN-revisionerna innebär en förhållandevis begränsad kontroll bör det värdeladdade uttrycket revision inte användas.

Liknande synpunkter framförs av *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer*, som också påpekar att det särskilt för mindre företag, jordbrukare, ägare av större fastigheter, handelsresande m. fl. torde vara till fördel om en enklare och mindre omfattande kontrollåtgärd införs än den som ligger i begreppet revision. Dessa kontrollåtgärder bör enligt föreningens uppfattning innefatta endast vad som i utredningens förslag benämns spontan TN-revision och

kontrolluppgiftsrevision. Föreningen vill i sammanhanget också framhålla att den inte har något att erinra mot den typindelning av olika TN-revisioner som utredningen föreslagit. Den ambitionsnivå som därigenom fastlagts finner föreningen hög men anser att den på sikt torde bli möjlig att uppnå sedan tillräckligt med kompetent personal tillförts organisationen.

Beslut om revision

Vad utredningen föreslår angående rätten att meddela beslut angående TN-revision lämnas utan erinran eller tillstyrks av det helt övervägande antalet remissinstanser. Beträffande förslaget att beslut om TN-revision skall få meddelas av chef för lokal skattemyndighet framhåller bl. a. de *lokala skattemyndigheterna i Malmöhus län* att det framstår som naturligt att cheferna för dessa myndigheter får sådan behörighet. Beslut om revision får dock anses vara av sådan art att det inte bör kunna delegeras. Samma inställning redovisas också av de *lokala skattemyndigheterna i Munkedals och Visby fögderier* samt *Föreningen Sveriges fögderitjänstemän*.

En annan uppfattning i denna fråga har bl. a. *länsstyrelsen i Stockholms län*, som inledningsvis framhåller att taxeringsrevision utgör en av de viktigaste och för den enskilde mest ingripande formen av taxeringskontroll. I fråga om flertalet skattskyldiga med mera invecklade inkomstförhållanden är taxeringsrevision den enda effektiva kontrollmetoden. En taxeringsrevision kan emellertid för den som berörs härav vålla åtskillig olägenhet. Statsmakterna har därför ansett nödvändigt att kringgärda detta institut med utförliga lagbestämmelser för att därmed ge de skattskyldiga garantier för rättsskydd. Nuvarande bestämmelser innebär, erinrar länsstyrelsen, en avvägning mellan vad som kan betecknas som praktiskt, rationellt och effektivt ur kontrollsynpunkt och kravet på att medborgaren skall ha skydd för den personliga integriteten samt för ekonomiska och tekniska förhållanden som rör hans företag.

Enligt länsstyrelsens mening bör därför även fortsättningsvis skattechefen ha beslutanderätten rörande taxeringsrevision. Han bör dock ha möjlighet att delegera beslutanderätten till tjänsteman vid länsstyrelsen eller vid lokal skattemyndighet i länet. Liknande synpunkter anförs av *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus län* samt *Gävleborgs län*.

Några remissinstanser tar upp frågan om skattechefens möjlighet att delegera rätten att besluta om revision till annan tjänsteman vid skatteavdelningen.

Sveriges advokatsamfund biträder sålunda inte utredningens förslag att skattechefen skall få delegera rätten att besluta om TN-revisioner. Med hänsyn till det allvarliga ingrepp som en taxeringsrevision ofta innebär i en skattskyldigs verksamhet anser samfundet att skattechefen ensam skall fatta beslut härom. Samma uppfattning har också *FAR*.

Länsstyrelsen i Hallands län anser å sin sida att utredningens förslag rörande

rätten att besluta om taxeringsrevision och andra därmed sammanhängande uppgifter bör utvidgas till att omfatta även revisionsdirektör. Ett tungt vägande skäl härför är enligt länsstyrelsens mening att revisionsdirektören i den nya taxeringsorganisationen kommer att ha ansvaret för planering och uppföljning av den totala revisionsverksamheten i länet vilket innebär en inte oväsentlig utökning av hans nuvarande befogenheter. Länsstyrelsen anser att starka skäl också talar för att taxeringsdirektör ges motsvarande befogenheter såvitt avser TN-revisionerna.

Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer anför att skattechefen även i fortsättningen kommer att behöva delegera beslut om taxeringsrevision. Det kommer helt enkelt inte att vara möjligt för skattechefen att besluta i alla ärenden. Under sådana förhållanden anser föreningen det vara mera ändamålsenligt att redan i författning ge vissa enhetschefer vid länsstyrelsens skatteavdelning rätten att besluta om revision och förordna revisor.

Föreningen ser det inte som någon stor fråga vem som har den formella rätten att besluta om revision i visst ärende. Det viktigaste är enligt föreningens uppfattning att beslut om revision inte fattas förrän man förvärvat sig om att inte någon annan enhet eller myndighet planerar revision eller redan påbörjat sådan hos viss skattskyldig. De skattskyldiga har ett berättigat krav att inte bli utsatta för samtidig kontroll från flera olika håll. Föreningen anser sig vidare inte kunna biträda utredningens förslag att chef för lokal skattemyndighet skall kunna förordna revisor att verkställa revision utanför det egna fögderiet. En sådan möjlighet skulle avsevärt försvåra samordningen. Det skulle dessutom för den skattskyldige framstå som svårförståeligt att fögderichef i annat fögderi beslutade om revision hos honom.

Skyldighet att upprätta räkenskaper m. m.

Åtskilliga remissinstanser tar upp utredningens förslag att 56 § 2 mom. TL skall kompletteras med bestämmelse om skyldighet för den, som inte har sina räkenskaper eller anteckningar upplagda på föreskrivet sätt, att efter anmaning ordna materialet enligt gällande bestämmelser i den utsträckning det behövs för revisionens genomförande.

USS uttalar att förslaget vid ett första påseende kan verka väl motiverat. *USS* ifrågasätter emellertid om de föreskrifter som gäller i fråga om räkenskaper m. m. är så utformade att anmaningarna kan göras tillräckligt pregnanta. Frågan om ändringar av 56 § 2 mom. TL bör enligt *USS*'s mening tas upp i annat sammanhang. Liknande uppfattning redovisar *kammarrätten i Göteborg*, *Sveriges advokatsamfund* och *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*. Länsstyrelsen anser det inte vara möjligt att anmana någon att ordna sina räkenskaper i enlighet med vad som föreskrivs i TL eller i annan lag om skyldighet att föra räkenskaper. Även om syftet med de föreslagna bestämmelserna är bra anser sig länsstyrelsen inte kunna tillstyrka att de tas in i lagen i sin föreslagna lydelse. Inte heller *Svenska företagens riksförbund* och

länsstyrelserna i Kopparbergs och Västerbottens län anser sig kunna biträda förslaget. Från länsstyrelsernas sida framhålls bl. a. att tillräckliga korrek-tionsbestämmelser finns i skattebrottslagen.

Mot förevarande förslag riktas kritik också av *länsstyrelserna i Östergötlands och Kristianstads län, Näringslivets skattedelegation, Lantbrukarnas skattedele-gation* och *Svenska företagares riksförbund*. Därvid ifrågasätts bl. a. om utredningsarbetet vid en taxeringsrevision på det av utredningen föreslagna sättet bör kunna övervältras på den skattskyldige. Vidare invänds att det inte bör tillkomma taxeringsmyndighet att ge föreläggande angående tillämpning av civillagstiftning.

Utredningens förslag att bokföringsskyldig, som kan lämna begärda upplysningar först efter omfattande undersökningar av räkenskaper m. m., skall kunna anmanas enligt 31 § 2 mom. TL endast om grundad anledning finns att ifrågasätta deklarationens riktighet, kritisceras starkt av *flertalet länsstyrelser, kammarrätten i Göteborg, Sveriges industriförbund, SAF* och *USS*. Det genomgående i denna kritik är att anledning att inskränka anmaningsrätten inte finns eftersom nuvarande bestämmelser har visat sig kunna tillämpas på ett från alla synpunkter tillfredsställande sätt. Den föreslagna bestämmelsen anses vidare så vagt formulerad att den inte ger tillräckligt fasta hållpunkter för de avvägningar som bestämmelsen förutsät-ter. De skattskyldiga skulle, framhålls också, alltför lätt kunna dra sig undan uppgiftsskyldigheten.

Redovisning av revisionerna

Utredningens förslag att en promemoria skall upprättas över varje TN-revision och delges den skattskyldige har allmänt tillstyrkts av remissinstan-serna. Olika synpunkter redovisas däremot i fråga om utredningens förslag att promemorian i allmänhet bör utmynna i ett förslag angående taxeringen. Detsamma gäller bl. a. förslaget att promemorian skall sändas i lösbrev till den skattskyldige.

Länsstyrelsen i Södermanlands län framhåller att vid de TN-revisioner som försöksvis utförts i länet under de tre senaste åren har resultatet av revisionerna i vissa fall meddelats de skattskyldiga genom s. k. preliminär avvikelser. Detta har varit fallet när revisionen inte föranlett något förslag till ändring av taxeringarna eller då föreslagna ändringar kunnat redovisas i några få ord. Detta tillvägagångssätt har enligt såväl granskare som arbetsledning och expeditionspersonal fungerat väl. Länsstyrelsen förordar därför att möjlighet tillskapas för denna förenklade resultatredovisning även i fortsätt-ningen.

Länsstyrelsen i Hallands län anser det olämpligt att revisionspromemorian sänds till den skattskyldige i lösbrev. Länsstyrelsen påpekar att promemorian är hemligstämplad och mången gång innehåller känsliga uppgifter. Länssty-relsen föreslår därför att alla revisionspromemorior skall sändas till den

skattskyldige i rekommenderat brev. Liknande synpunkter har anförts av *länsstyrelserna i Gävleborgs och Norrbottens län* samt *kammarrätten i Göteborg*.

Även *kammarrätten i Sundsvall* ifrågasätter om det är lämpligt att sända revisionspromemorior i vanligt brev. Det bör övervägas om inte den nödvändiga dokumentationen i enklare ärenden kan slutligt upprättas i omedelbar anslutning till kontakten mellan granskningsmannen och den skattskyldige. Förutom de rationaliseringsvinster som härigenom bör kunna uppnås får man tillfälle att enkelt och smidigt delge den skattskyldige redovisningen av revisionen. Möjligheten att delge revisionspromemorian i samband med att ingivna räkenskapshandlingar återsänds till den skattskyldige bör också kunna utnyttjas.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att revisionspromemorian alltid bör delges den skattskyldige innan preliminärt beslut fattas av taxeringsnämnden. Samma uppfattning redovisas av *den lokala skattemyndigheten i Göteborgs fogderi* och *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer*.

Länsstyrelsen i Hallands län biträder utredningens förslag att promemorian i allmänhet bör utmyнна i ett konkret förslag till taxering. Länsstyrelsen ifrågasätter däremot om promemorian bör innefatta förslag om skattetillägg. Länsstyrelsen anser att denna fråga bör bedömas helt självständigt. Frågan om skattetillägg är enligt länsstyrelsens mening av sådan art att nämndledamöternas personkännedom kan ha stor betydelse. Vid sitt ställningstagande om skattetillägg bör nämnden vara obunden, vilket länsstyrelsen inte anser bli fallet om granskningsmannen tagit ställning i revisionspromemorian.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att frågan om man i revisionspromemoria skall ge upplysning om eventuellt skattetillägg är en lämplighetsfråga av närmast ordningskaraktär. Förfarandet torde lämpligen regleras i arbets-anvisning eller liknande. Den av utredningen föreslagna bestämmelsen i 56 § 3 mom. TL att uppgift om eventuellt skattetillägg skall lämnas i revisionspromemoria bör därför enligt länsstyrelsens mening utgå. Liknande synpunkter anför av *länsstyrelserna i Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Kopparbergs, Gävleborgs, Norrbottens* och *Gotlands län*.

Länsstyrelsen i Södermanlands län ser förslaget att eventuellt skattetillägg skall redovisas i revisionspromemorian som en serviceåtgärd gentemot de skattskyldiga och biträder förslaget.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anser det vara till fördel att promemorian utmyन्नar i ett konkret förslag till taxering även när det är fråga om skönstaxering. Lika lite som taxeringsintendenten f. n. är bunden av ett i revisionspromemoria lämnat beloppsmässigt förslag till skönsmässig taxering behöver, framhåller länsstyrelsen, taxeringsnämnden vara det. Liknande synpunkter anför *länsstyrelsen i Västerbottens län*.

En i stort sett motsatt uppfattning om vad revisionspromemorian bör innehålla redovisas av bl. a. *kammarrätten i Göteborg*. Enligt kammarrättens mening kan värdeomdömen inte uteslutas helt. Kammarrätten anser det

emellertid vara angeläget att granskningsmannen i princip framstår som en ren bokföringssakkunnig och inte som en motpart till den skattskyldige. Det är viktigt att de granskade uppfattar granskningsmannen som opartisk och objektiv. Principiella skäl kan enligt kammarrättens uppfattning således åberopas för att en revisionspromemoria inte skall mynna ut i ett taxeringsförslag.

Lantbrukarnas skattedelegation och *Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer* anför erinringar mot att en och samme person skall verkställa revision och föredra revisionspromemorian i nämnden. Det finns, anser dessa remissinstanser, risk för att nämnden kommer att beakta omständigheter som inte finns angivna i promemorian men muntligt framförs av granskningsmannen. Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer erinrar vidare om att departementschefen i proposition 1961:100 uttalade att en revisor inte bör föra talan i mål där han själv har verkställt revision. Det var visserligen, framhåller föreningen, här fråga om att föra mål i prövningsnämnden men frågeställningen kan utan vidare överföras till den framtida revisionsverksamheten i samband med arbetet i taxeringsnämnden. Föreningen anser att det från dessa synpunkter är att föredra att TN-revisioner utförs av från nämnderna fristående revisorer. Systemet med revisor och föredragande i en och samma person bör enligt föreningens mening i varje fall begränsas till enklare och mindre omfattande revisioner.

Näringslivets skattedelegation vill varna för att revisionspromemorior utformas med hjälp av skrivmallar och standardformuleringar. En okritisk användning av sådana hjälpmedel kan lätt leda till att de vid revisionen gjorda iakttagelserna blir felaktigt eller onyanserat återgivna.

Anmaningsförfarandet

Mot utredningens förslag angående vem som skall ha rätt att utfärda anmaning enligt TL:s olika bestämmelser har remissinstanserna med ett fåtal undantag inte något att erinra i sak.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län föreslår jämkning av utredningens förslag i fråga om rätten att utfärda anmaning för vissa juridiska personer enligt 39 § 3 mom. och 42 § 2 mom. TL. Enligt länsstyrelsens mening bör anmaning i här avsedda fall kunna utfärdas – förutom av skattechef – av den som får besluta eller verkställa taxeringsrevision eller annan utredning i taxeringsfråga. Anmaning enligt 41 § TL att lämna uppgifter till ledning vid aktievärdering bör vidare få utfärdas av den som utför aktievärdering, skattechef och vederbörande enhetschef vid skatteavdelningen. Samma synpunkter framförs av *länsstyrelsen i Gävleborgs län*.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att den som verkställer taxeringsrevision utan att vara tjänsteman hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet inte bör få anmana någon att lämna självdeklaration. Samma ståndpunkt intas av *Sveriges industriförbund* och *SAF*.

Revision enligt UBL m. m.

Utredningens förslag att TN-revisionerna i viss utsträckning bör innefatta även kontroll av skattskyldigas och arbetsgivares redovisning enligt ML, UBL m. fl. författningar har fått ett positivt mottagande hos remissinstanserna. Frågan i vilken utsträckning integrerade revisioner lämpligen bör företas och hur samordning bör åstadkommas är dock föremål för olika värderingar.

USS anser att de av utredningen föreslagna granskningsrutinerna har stora förtjänster men vill samtidigt framhålla att ambitionsnivån inte får sättas så hög att flertalet TN-revisioner avses bli av integrerad natur. Tillgängliga personalresurser räcker helt enkelt inte till för så omfattande och kunskapskrävande arbetsinsatser. Integrerade revisioner kräver, framhåller USS, goda kunskaper inom hela beskattningsområdet och bred erfarenhet av kontrollverksamhet. De bör därför utföras av revisionsenheternas personal. USS anser det dock nödvändigt att man i nuvarande läge för vissa fall adjungerar tjänstemän från andra myndigheter. Målet måste dock vara att göra enheterna så slagkraftiga att de kan betjäna hela området för skatter, tullar och avgifter med fördjupad kontroll.

Länsstyrelsen i Kristianstads län uttalar att fördelarna med integrerade revisioner har överbetonats. En person kan enligt länsstyrelsens mening knappast vara expert på regler om både inkomstskatt, mervärdesskatt, arbetsgivaravgift och källskatt. Risk finns därför att revisionen inte blir ordentligt genomförd på de olika områdena om granskningen skall omfatta alla dessa skatter och avgifter. Enligt länsstyrelsens uppfattning bör integrerade revisioner begränsas till fall då de föranleds av bristande överensstämmelse vid avstämning mellan mervärdeskattedeclarationer och inkomstdeklaration.

Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer framhåller att TN-revisionerna i första hand bör inriktas på att skaffa taxeringsnämnden ett bättre beslutsunderlag. Vad taxeringsnämnden behöver är svar på frågor som direkt uppkommer vid deklaraionsgranskningen, t. ex. deklaraionsunderlagets beskaffenhet. I den mån revisionen ger anledning till anmärkning måste arbetet fortsätta för att skaffa fram ett säkert underlag för taxeringsnämndens beslut. Målet måste alltid vara att åsätta så riktiga taxeringar som möjligt.

Sambandet med andra skatter eller avgifter är emellertid enligt föreningens mening så starka att de måste påverka den framtida organisationen. TN-revisionerna kan sålunda inte isoleras från den övriga revisionsverksamheten. Här är sambandet minst lika starkt som mellan deklaraionsgranskning och TN-revision. Föreningen pekar vidare på det starka sambandet i beslutsprocessen när en taxeringsfråga, som uppkommit vid revision av flera års räkenskaper, skall avgöras av taxeringsnämnden beträffande ett års taxering och av länskatteätten för tidigare år. I sådana lägen föreligger stor risk för olika bedömningar av samma fråga. Det räcker, framhåller

föreningen, således inte med att integrera kontrollen av olika skatter i en och samma taxeringsrevision utan även redovisningar och deklARATIONER för olika år måste kontrolleras på en gång.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att integrerade revisioner främst bör utföras av personal vid länsstyrelsens revisionsenheter men i begränsad omfattning också i samband med TN-revisioner. Vidare bör den egentliga revisionsverksamheten sammanhållas under revisionschefens i länet ledning av samordnings- och prioriteringsskäl. Därutöver krävs viss kontroll- och revisionsverksamhet vid mervärdeskatteenheten och hos lokal skattemyndighet. Resurserna för denna kontrollverksamhet, som avser snabba ingripanden i anslutning till bristande redovisning m. m., bedömer länsstyrelsen såsom f. n. nästan obefintliga. De måste ovillkorligen byggas ut.

Länsstyrelsen i Hallands län uttalar som sin mening att TN-revisionerna i största möjliga utsträckning bör utföras som integrerade revisioner. Man får dock enligt länsstyrelsens mening räkna med att personalresurserna vid taxeringsarbetet i första hand måste koncentreras på kontroll av inkomsttaxeringen.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län finner det självklart att revisioner angående inkomstskatt och mervärdeskatt samordnas. Samordningen måste också omfatta revisioner för kontroll av källskatt och arbetsgivaravgifter. Länsstyrelsen förordar vidare att den samordnande funktionen läggs på revisionsenheterna.

RfV framhåller för sin del att revision för inkomsttaxering och fastställande av arbetsgivaravgifter bör samordnas. Verket erinrar därvid om att revisionsresurserna hos länsstyrelser och lokala skattemyndigheter fr. o. m. år 1976 kraftigt förstärkts med tanke härpå.

De ändringar som utredningen föreslår i UBL, AvgL m. fl. författningar för att kontroll av källskatt, arbetsgivaravgifter, m. m. skall kunna samordnas på ett rationellt sätt med taxeringsrevision har bara berörts av ett fåtal remissinstanser.

Föreningen Sveriges taxeringsrevisorer tillstyrker att i de berörda skatte- och avgiftsförfattningarna tas in bestämmelser om att räkenskaperna får granskas i samband med taxeringsrevision och att föreskrifterna i 56 § TL därvid skall äga tillämpning. Möjligheterna att samordna kontrollen av olika skatter och avgifter genom integrerad revision kommer därmed enligt föreningens mening att öka väsentligt.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län vänder sig mot utredningens förslag att kontrollförfarandet enligt SJL, UBL och AvgL skall benämnas sjömansskatterevision, källskatterevision resp. avgiftsrevision. Länsstyrelsen finner dessa beteckningar mindre lämpliga eftersom de leder till att man vid integrerad revision måste använda särskilt begrepp för varje slag av skatt eller avgift som omfattas av revisionen. Detta kommer enligt länsstyrelsens uppfattning att verka förvirrande för de skattskyldiga. Länsstyrelsen anser att bestämmelserna i stället bör utformas så att beslut enligt TL om taxerings-

revision även ger möjlighet att verkställa kontroll av källskatt, arbetsgivaravgifter m. m. Även *länsstyrelsen i Stockholms län* förordar att bestämmelserna får en sådan utformning.

10 Service och information

10.1 Nuvarande ordning

Skattemyndigheternas verksamhet med service till allmänheten i skattefrågor är f. n. främst inriktad på att tillgodose de skattskyldigas krav på information i samband med att självdeklaration skall lämnas.

Bl. a. förtrycker länsstyrelserna deklarationsblanketter och sänder ut dem till de skattskyldiga tillsammans med de s. k. länsanvisningarna som innehåller bl. a. värden på olika naturaförmåner och vissa allmänna riktlinjer för taxeringen inom länet. RSV ger ut upplysningsbroschyrer som också sänds ut till landets hushåll.

Länsstyrelse och lokal skattemyndighet lämnar också på förfrågan upplysningar i särskilda deklarationsfrågor. Även taxeringsnämndens ordförande utnyttjas i viss omfattning för deklarationsupplysningar. Vissa länsstyrelser och lokala skattemyndigheter har även organiserad deklarationsupplysning på kvällstid under deklarationsperioderna. Dessutom förekommer visst samarbete med deklarationsbyråer och andra deklarationsmedhjälpare.

10.2 Principbeslutet

RS-utredningen föreslog att informationen till deklarationsbyråer och andra deklarationsmedhjälpare skulle utvidgas och förbättras bl. a. genom att länsstyrelserna anordnade konferenser för länets deklarationsbyråer m. fl. Vidare förordade utredningen att skattemyndigheternas information och rådgivning till de skattskyldiga skulle ökas, dels i samband med deklarationsperioden, dels när utredning eller ändring i deklarationen aktualiserades.

Föredraganden framhöll bl. a. att den kommande reformen genom en modern och smidig organisation och en ökad serviceberedskap hos myndigheterna borde kunna bana väg för ett öppnare samarbete i olika former mellan myndigheterna och de skattskyldiga. Han fann utredningens förslag ligga i linje med detta synsätt och framhöll att omfattningen av den aktuella informationsverksamheten fick bedömas i sedvanlig ordning vid prövningen av länsstyrelsernas och/eller RSV:s anslagsframställningar.

10.3 RS-projektet

Allmänt

Utredningen anser att den information som f. n. ges i form av deklarationsupplysningar m. m. bör utökas med information genom andra medier

som t. ex. TV och radio.

Utredningen framhåller vidare att verksamheten med särskild information till vissa målgrupper bör byggas ut. För budgetåret 1977/78 planeras sådan information för bl. a. fastighetsägare, ideella föreningar, handikappade och pensionärer.

Den framtida koncentrationen av granskare hos lokal skattemyndighet och länsstyrelse medför enligt utredningen att en ökad service i skattefrågor bör kunna ges till allmänheten, särskilt under perioden december-februari. Motvägning för deklarationsrådgivning m. m. bör kunna hållas av lokal skattemyndighet på ett flertal större orter inom fögderierna, varvid även viss kvällsservice kan ifrågakomma. Utredningen framhåller emellertid i det sammanhanget att tjänstemän hos lokal skattemyndighet eller länsstyrelse inte bör upprätta deklarerationer i tjänsten åt allmänheten med hänsyn till de konsekvenser som kan uppstå i bl. a. jävshänsende.

Utredningen anser att service- och informationskyldigheten för lokal skattemyndighet och länsstyrelse liksom f. n. bör ingå i myndigheternas instruktioner. Utredningen ifrågasätter dock om inte skyldigheten bör tas in i lag. Det bör enligt utredningen ankomma på skattechefen att samordna skattemyndigheternas information och service till allmänheten inom länet.

Utredningen föreslår också att förtryckningen av uppgifter på deklarationsblanketterna skall utvidgas. Allmän självdeklaration (blankett 1) tillförs vid den maskinella förtryckningen uppgift om fastighetsinnehav. Taxeringsvärde, schablonintäkt o. d. för en fastighet redovisas. Utredningen avser att utreda eventuell förtryckning av andra deklarationsblanketter i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Utredningen framhåller att det i olika sammanhang har förts fram önskemål om införande av portofria svarskuvert i samband med taxeringsarbetet. Enligt utredningen skulle det underlätta avsevärt för både skattskyldiga och taxeringsnämnder om portofria, adresserade svarskuvert bifogades vid begäran om upplysningar m. m. i samband med granskningsarbetet. Utredningen anser att en sådan service bör medföra att taxeringsnämnden får begärda upplysningar tidigare och i större utsträckning än vad som är fallet f. n. De minskade portointäkterna och kostnaderna för kuvert m. m. för statsverkets del beräknar utredningen till ca 800 000 kr.

Utredningen föreslår sålunda att portofria adresserade svarskuvert bifogas då taxeringsnämnd infor drar vissa upplysningar från skattskyldiga m. fl. uppgiftslämnare. Däremot bör enligt utredningen sådana kuvert inte bifogas när förtryckt deklarationsblankett sänds ut eller när självdeklaration fordras in.

Deklarationsbyråer m. m.

Utredningen framhåller vidare att samarbetet mellan skattemyndigheterna och deklarationsmedhjälpare av olika kategorier har synnerligen stor bety-

delse för skatteadministrationen och även för likformigheten vid taxeringen. Utredningen anser därför att ett ökat informationsutbyte mellan skattemyndigheter och deklarationsmedhjälpare liksom en ökad service till deklarationsmedhjälparna från skattemyndigheternas sida bör vara ett givet krav i den ändrade skatteadministrationen. Utredningen anser vidare att det bör ankomma på skattechefen att i informationssyfte anordna konferenser för länets deklarationsbyråer och andra deklarationsmedhjälpare.

Kvalitén på den deklarationshjälp som lämnas de skattskyldiga är enligt utredningens mening mycket skiftande. Detta gäller särskilt beträffande sådana tillfälliga byråer som uppstår i samband med deklarationstidpunkten i februari. Utredningen understryker att den seriösa delen av dessa tillfälliga byråer har en viktig funktion att fylla. Däremot bör enligt utredningen problemen med de mindre nogräknade byråerna lösas.

En lämplig lösning är enligt utredningen att skapa kommunala deklarationsbyråer. Dessa skulle kunna betjäna allmänheten med att upprätta enklare deklarerationer och lämna upplysningar i skattefrågor.

Utredningen anser att kommunerna bör svara för administrationen av deklarationsbyråerna. Utredningen kan vidare tänka sig att verksamheten – om kommunerna så beslutar – görs självfinansierande. En rimlig avgift för servicen skulle, påpekas det, dels kunna täcka kostnaderna och dels medföra att verksamheten i inte alltför hög grad inkräktade på de seriösa deklarationsbyråernas verksamhet. Personalfrågan vid de kommunala deklarationsbyråerna anser utredningen lämpligen bör lösas så, att anställda vid kommunala myndigheter betjänar allmänheten vid deklarationsbyråerna mot särskild ersättning av kommunen. Utredningen anser också att skattemyndigheternas tjänstemän – också mot ersättning från kommunerna – bör kunna biträda kommunerna med nämnda service. De skattskyldiga som betjäns av kommunala deklarationsbyråer bör enligt utredningen i varje enskilt fall informeras om att kommunen eller de som betjänar deklarationsbyråerna inte svarar för eventuella skattetillägg eller förseningsavgifter.

10.4 Remissyttrandena

Allmänt

Remissinstanserna instämmer i utredningens uppfattning att service och information till allmänheten bör utökas. Man ansluter sig också i huvudsak till de synpunkter och förslag som utredningen har lagt fram i ämnet. Från flera håll ifrågasätts dock om de tilldelade resurserna är tillräckliga för en brett upplagd service- och informationsverksamhet av det slag utredningen har förordat. Bl. a. *SACO/SR* och *ett flertal länsstyrelser och lokala skattemyndigheter* anser att särskilda resurser måste tillskapas för att servicekravet skall kunna tillgodoses.

JO anser att utredningen på ett förtjänstfullt sätt har diskuterat olika

möjligheter till ökad information och service åt allmänheten. JO vill med hänsyn till vikten av dessa frågor förorda att service- och informationsskyldigheten skrivs in i TL. JO tar också upp frågan i vilken omfattning direkt deklarationshjälp skall ingå i myndigheternas serviceskyldighet och pekar bl. a. på att åtskilliga jävsproblem uppstår i och med att den befintliga personkretsen är så begränsad.

RRV ser positivt på förslaget till ökad service åt allmänheten i deklarationsfrågor m. m. RRV anser att skattemyndigheterna så långt möjligt bör bistå allmänheten med deklarationsrådgivning och upplysningar i skattefrågor. Biträde med regelrätt upprättande av deklARATIONER åt allmänheten av tjänstemän hos lokal skattemyndighet och länsstyrelse är enligt RRV mindre lämpligt av skäl som anges av utredningen.

Kammarrätten i Stockholm erinrar om att domstolen i tidigare utrednings-sammanhang där förslag förelegat om att skattemyndigheterna så långt möjligt skall tillhandagå allmänheten med upplysningar i taxeringsfrågor varnat för en ordning enligt vilken det skulle ankomma på taxeringsmyndigheterna att lämna preciserade råd och anvisningar i enskilda mer komplicerade fall. En tjänsteman med en sådan uppgift kan understundom försättas i en slags jävssituation. Hans uppfattning kan vidare komma att frångås av de granskande taxeringsmyndigheterna med den naturliga irritation hos den skattskyldige som blir följden därav. Kammarrätten anser att det nu föreliggande förslaget kan vara förenligt med domstolens inställning. Förfrågningar skall visserligen besvaras av taxeringstjänstemän men kammarrätten förutsätter att dessa svar inte skall innefatta annat än mer allmänna upplysningar och en rådgivning som antingen begränsar sig till enklare frågor eller sker med uttryckligt angivande av att ett annat bedömande kan framkomma vid deklarationsgranskningen.

Lokala skattemyndigheten i Vimmerby fögderi påpekar att det i länet redan i nuläget förekommer viss form av telefonservice på kvällstid för allmänheten under deklarationstider. Systemet har uppfattats positivt av allmänheten. I den framtida planeringen bör myndigheterna åläggas att utöver telefonservice även ha någon form av öppethållande på kvällstid för tillhandahållande av råd och anvisningar samt olika slag av blanketter.

Lokala skattemyndigheten i Mölndals fögderi anser det självklart att lokal skattemyndighet i sin expedition bör lämna deklarationsupplysningar i den utsträckning som erfordras även genom viss kvällsservice. Däremot hyscr myndigheten betänkligheter mot att lokal skattemyndighet skulle anordna mottagning för deklarationsrådgivning m. m. på ett flertal större orter inom fögderiet. Ett sådant system skulle bl. a. kunna ge anledning till missförstånd beträffande lokal skattemyndighets roll i deklarationsproceduren.

Även *lokala skattemyndigheten i Uppsala fögderi* är tveksam till förslaget om särskild mottagning för deklarationsrådgivning i lokal skattemyndighets regi. Med hänsyn till riskerna för jäv och möjligheten att rådgivningen kan uppfattas som förhandsbesked i skattefrågor eller att tjänstemäns opartiskhet

kan ifrågasättas anser lokala skattemyndigheten att särskilda mottagningar inte bör ordnas.

Liknande synpunkter förs fram av bl. a. *lokala skattemyndigheterna i Stockholms, Visby och Västerås fögderier*, som också framhåller att gränsdragningsproblem mellan vad som är deklarationsrådgivning och upprättande av deklARATIONER ständigt kommer att föreligga.

Frågan om förtryckningen av uppgifter på deklarationsblanketterna tas upp av några remissinstanser.

Näringslivets skattedelegation välkomnar förslaget att uppgift om fastighetsinnehav, taxeringsvärde och intäktsberäkning för schablontaxerad fastighet skall förtryckas på deklarationsblanketten. Delegationen ifrågasätter samtidigt om inte ytterligare uppgifter kunde förtryckas. Delegationen påpekar att alla löneuppgifter skall registreras och förtryckas på taxeringsavierna och frågar varför man inte skulle kunna ta steget fullt ut och förtrycka dessa uppgifter direkt på deklarationsblanketten. En sådan åtgärd skulle självfallet välkomnas av löntagarna och pensionärerna och något bärande skäl mot att vidta den, om den är tekniskt möjlig, kan delegationen inte finna. Den skulle också enligt delegationen eventuellt kunna möjliggöra att arbetsgivarna befriades från skyldigheten att lämna kontrolluppgift till arbetstagnarna. Särskilt för arbetsgivare som avses få redovisa löneuppgifterna till myndigheterna på magnetband skulle detta vara en lättnad i uppgiftsördan.

Liknande synpunkter anförs av *FAR* och *Föreningen Sveriges kommunala taxeringsrevisorer*.

Förslaget att portofria adresserade svarskuvert skall bifogas när taxeringsnämnden inforrdar vissa upplysningar från skattskyldiga hälsas med tillfredsställelse av flera remissinstanser. Några instanser ifrågasätter om inte portofria kuvert även bör sändas ut till de skattskyldiga för att användas för insändande av deklARATIONER. Det gäller bl. a. *länsstyrelsen i Kopparbergs län*, *lokala skattemyndigheterna i Kronobergs och Kopparbergs län* samt *TOR*.

Deklarationsbyråer m. m.

Betydelsen av ett gott samarbete mellan skattemyndigheter och deklARATIONSMEDHJÄLPARE betonas av bl. a. *SRS*. En ökad service och ett ökat informationsutbyte från skattemyndigheternas sida gentemot dessa är enligt samfundet ett givet krav. De föreslagna årliga konferenserna mellan skattechefen och deltagare från deklARATIONSBYRÅER och övriga deklARATIONSMEDHJÄLPARE anses värdefulla som ett led i informationsutbytet.

Förslaget att kommunerna skall inrätta deklARATIONSBYRÅER tillstyrks eller lämnas utan erinran av så gott som alla remissinstanser.

De instanser som berör frågan är emellertid nästan genomgående kritiska till förslaget att tjänstemän inom skatteadministrationen skall kunna biträda vid deklARATIONSBYRÅERNA. Positiv till förslaget i denna del är *kammarrätten i Stockholm*. Domstolen anser att förutsättningar borde finnas att inrätta

kommunala deklarationsbyråer med kompetent personal i enlighet med vad som förordas av utredningen. Sådana byråers fria ställning i förhållande till den statliga skatteadministrationen bör enligt domstolen inte inge den som rådfrågar sig eller får hjälp med sin deklaration den felaktiga uppfattningen att taxeringsmyndigheterna medverkat och tagit ställning.

Länsstyrelsen i Värmlands län anser att förslaget att skattemyndigheternas personal skall kunna biträda kommunerna med denna service inger vissa betänkligheter från jävs- och rättssäkerhetssynpunkt. Det torde dock enligt länsstyrelsen vara möjligt att lösa dessa frågor. Länsstyrelsen pekar på att förslaget kan medföra svårigheter från arbetssynpunkt. Samtidigt med att deklarationerna skall upprättas får skattemyndigheterna många frågor från allmänheten. Det torde därför enligt länsstyrelsen bli svårt att ge personalen ledigt i en eller annan form för att biträda på kommunala deklarationsbyråer. Skäl att vägra personalen att på sin fritid åta sig sådana uppdrag finns dock enligt länsstyrelsens mening inte.

JO intar en närmast avvisande hållning. *JO* framhåller bl. a. att risk finns för att det i dagens läge utbredda systemet med länsstyrelsetjänstemän som extraknäckande taxeringsnämndsordförande kommer att fortsätta så länge det råder brist på annan välutbildad personal. *JO* kan inte mot denna bakgrund finna att man kan rekrytera kommunala deklarationsupprättare i någon nämnvärd utsträckning bland skattemyndigheternas personal. De komplicerade jävsförhållandena och allmänhetens svårighet att skilja mellan olika funktioner hos skattemyndigheternas tjänstemän talar enligt *JO* också mot att dessa hjälper till med upprättandet av deklarationer. Den personal som behövs härför måste enligt *JO* sökas på annat håll.

Länsstyrelsen i Kalmar län anser att man bör undvika jävssituationer och den misstro mot tjänstemännens myndighetsutövning som kan uppkomma om en tjänsteman kan uppträda både som deklarationsupprättare och granskare eller processförare. Enligt länsstyrelsens bedömning är utredningens förslag i denna del olämpligt. Personalfrågan för de kommunala deklarationsbyråerna bör kunna lösas genom att kommunanställda får delta i utbildningen av taxeringsfunktionärer, och genom att byråerna inhämtar råd och upplysningar från tjänstemän på länsstyrelse och lokal skattemyndighet.

Liknande synpunkter förs fram av *länsstyrelserna i Blekinge, Örebro och Västmanlands län*. Sistnämnda länsstyrelse anser att byråernas personal lämpligen kan rekryteras från nuvarande kår av fritidstaxerare.

Länsstyrelsen i Gotlands län avstyrker förslaget att skattemyndigheternas tjänstemän mot ersättning skall kunna biträda kommunerna. En sådan ordning strider enligt länsstyrelsen mot nuvarande bestämmelser i 48 § länsstyrelseinstruktionen och 26 § instruktionen för lokal skattemyndighet enligt vilka tjänstemän vid bl. a. skatteavdelning och lokal skattemyndighet inte mot ersättning får lämna skattskyldig inom länet resp. fögderiet biträde med upprättande av deklaration eller annat biträde i skatte- eller uppboords-

fråga. Länsstyrelsen anser att utredningen inte anfört tillräckligt bärande skäl för att med bibehållna krav på bl. a. rättssäkerhet avskaffa de nämnda instruktionsvis meddelade förbuden.

Av samma uppfattning är *länsstyrelsen i Norrbottens län* som dock möjligen kan tänka sig en undantagsbestämmelse till dess kommunanställd personal fått erforderlig utbildning.

Länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Kronobergs och Hallands län liksom *Föreningen Sveriges fögderitjänstemän och åtskilliga lokala skattemyndigheter* hör också till de som avstyrker förslaget om att personal från skattemyndigheterna skall tjänstgöra på kommunala deklarationsbyråer.

Några remissinstanser är tveksamma till om förslaget om kommunala deklarationsbyråer över huvud taget kan eller bör genomföras. Hit hör bl. a. *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* som finner att förslaget knappast är genomförbart. *Länsstyrelsen i Stockholms län* ifrågasätter det lämpliga i att kommunerna utsträcker sin service till detta område.

Även *Lantbrukarnas skattedelegation* intar en avvisande hållning till förslaget. Delegationen finner det olämpligt att tjänstemän vid skattemyndigheterna upprättar deklARATIONER åt allmänheten vare sig det sker i tjänsten eller i kommunal regi. Delegationen framhåller vidare att en viktig sida av deklarationshjälpen är att stå till tjänst med att besvara ifrågasatta avvikelser och med att föra besvär. Seriosa deklarationsbyråer lämnar självfallet denna hjälp. För att de kommunala byråerna skall fungera tillfredsställande måste även de lämna sådan hjälp. Delegationen finner utredningens konstaterande att de kommunala deklarationsbyråerna inte "skall svara för eventuella skattetillägg och förseningsavgifter" anmärkningsvärt. Självfallet skall en kommunal deklarationsbyrå ha precis samma ansvar som alla andra deklarationsmedhjälpare. Enligt delegationen går det knappast att undvika att en deklarationsbyrå av en eller annan orsak förorsakar fel som kan resultera i skattetillägg. Sker detta måste det åligga byrån att utge skadestånd till den skattskyldige så att denne inte drabbas ekonomiskt av det uppkomna felet.

Även *TOR* anser att utredningen något lättvindigt avfärdat diskussionen om den kommunala deklarationsbyråns ansvar för eventuella skattetillägg och förseningsavgifter. Frågan om medhjälpansvar kompliceras av att en kommunal deklarationsbyrå torde få en viss officiell prägel. Om dessutom skattemyndigheternas tjänstemän kommer att uppträda i rollen av medhjälpare vid upprättande av självdeklARATIONER på de kommunala byråerna, är det enligt *TOR* synnerligen angeläget att frågan om medhjälpansvar till fullo klargörs. *TOR* har ingen klar uppfattning i ansvarsfrågan men anser att den måste utredas närmare innan klartecken ges till inrättandet av kommunala deklarationsbyråer.

Några remissinstanser för fram förslag till alternativa lösningar. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* för fram tanken på att kommunala konsulenttjänster – med statsbidrag – inrättas på orter där det finns ett uttalat behov av

ekonomisk rådgivning m. m. till näringsidkare.

USS påpekar att ett sätt att erbjuda de skattskyldiga deklarationshjälp genom det allmännas försorg är att låta detta administrativt ske inom den statliga rättshjälpens ram. För att en sådan verksamhet inte skall bli alltför kostnadskrävande bör man enligt USS försöksvis till vissa allmänna advokatbyråer knyta personal med samma grundutbildning som ges blivande ordförande i taxeringsnämnd. Den slutliga lösningen bör anstå till dess erfarenheter från en sådan försöksverksamhet har analyserats närmare. Informationsbehovet – upplysningar och råd i enklare skattefrågor – bör enligt USS i första hand kunna täckas av fogderiernas personal. USS ifrågasätter dock om inte taxeringsnämnderna på sikt bör få någon form av kansli med fast anställd kontorspersonal, som både betjänar nämnderna inom ett visst område och informerar allmänheten.

11 Föredraganden

11.1 Inledning

Regeringen uppdrog i januari 1973 åt statskontoret och riksskatteverket (RSV) att gemensamt utreda vissa frågor rörande taxeringen i första instans. En arbetsgrupp inom de båda ämbetsverken – RS-utredningen – avgav i maj 1974 en rapport om rationalisering av skatteadministrationen. Rapporten lades till grund för proposition (1975:87) i ämnet.

Riksdagen drog genom beslut med anledning av propositionen upp riktlinjerna för en ny taxeringsorganisation i första instans (SkU 1975:31, rskr 1975:229). Beslutet innebär bl. a. att samtliga deklARATIONER skall granskas och föredras inför taxeringsnämnd av tjänstemän vid länsstyrelse eller lokal skattemyndighet. Tyngdpunkten i granskningsarbetet läggs på granskning av rörelsedeklarationer och andra mer komplicerade deklARATIONER. Taxeringsnämndens beslutsunderlag rörande dessa deklARATIONER skall förbättras genom en ökad revisionsverksamhet. Vidare förlängs taxeringsperioden fr. o. m. den 30 juni t. o. m. den 30 november. Lekmannainflytandet vid taxeringen förstärks genom att antalet förtroendevalda ledamöter ökas, mandatperioden förlängs och nämndens beslutsområde utvidgas att även omfatta bl. a. ärenden om skattetillägg. Även myndigheternas information och service till allmänheten i skattefrågor skall utvidgas.

På grundval av förslag i prop. 1975:87 beslutade 1975 års riksdag också om riktlinjer för granskningsorganisationen hos lokal skattemyndighet och länsstyrelse.

Under 1975 års riksmöte beslutade riksdagen dessutom om ett nytt system för ADB inom folkbokföring och beskattning (prop. 1975:57, SkU 1975:32, rskr 1975:230). Det nya systemet innebär bl. a. att skatteadministrationen effektiviseras genom ett väl utbyggt ADB-stöd som underlag för granskning och taxering.

RSV och statskontoret har sedan 1975 års principbeslut fortsatt förberedelsearbetet för den nya organisationen. Arbetet bedrivs inom ramen för det s. k. RS-projektet med personal från de nämnda båda myndigheterna och från länsstyrelser och lokala skattemyndigheter.

RS-projektet (i fortsättningen kallat utredningen) har successivt redovisat preciserade förslag till regeringen i de frågor som omfattades av 1975 års principbeslut. Jag har tidigare lämnat en redogörelse för dessa förslag och för statsmakernas beslut med anledning härav. Jag kommer också att i det följande redogöra för besluten i den mån de har betydelse för de förslag som jag lägger fram. Jag skall här endast erinra om att riksdagen beslutat om principerna för arbetsfördelningen mellan länsstyrelse och lokal skattemyndighet samt om organisationen av dessa myndigheter. Vidare har genomförandet av den nya organisationen förberetts genom anställning av personal. Det bör slutligen i detta sammanhang nämnas att riksdagen vid 1976/77 års riksmöte beslutat att den nya organisationen skall träda i kraft fr. o. m. 1979 års taxering.

De förslag som jag avser att lägga fram i det följande gäller i huvudsak författningsregleringen av den nya taxeringsorganisationen. Förslagen grundar sig i huvudsak på utredningens tre delrapporter angående taxeringsarbetet i första instans. Författningsförslagen gäller bl. a. organisationen av granskningsarbetet och taxeringen i första instans. Bl. a. föreslås regler för tjänstemannamedverkan vid taxeringen samt för arbets- och ansvarsfördelningen inom skatteadministrationen. Vidare föreslås ändringar i fråga om taxeringsnämndernas organisation och verksamhet samt i fråga om val av ledamöter m. m.

Som jag tidigare har påpekat tar jag i detta sammanhang däremot inte upp utredningens förslag i fråga om skattetillägg, förseningsavgift och dödsbos befrielse från skatt samt de därmed sammanhängande frågorna om bl. a. längdföring av taxeringsnämndens beslut. Jag tar inte heller nu upp utredningens förslag att taxeringsnämnden i hemortskommunen skall verkställa taxering av den skattskyldiges förvärvskällor i annan kommun. Till dessa frågor återkommer jag i ett senare sammanhang.

Jag behandlar i det följande de olika delfrågorna var för sig. Jag skall dock först beröra en principiell fråga rörande författningsregleringen.

Den reform av taxeringen i första instans som förestår är av genomgripande natur. Såväl skattemyndigheterna som taxeringsnämnderna organiseras om. Samtidigt väntar nya arbetsuppgifter och arbetsmetoder i den nya organisationen. Omfattande ändringar sker av reglerna på i stort sett hela taxeringslagens område.

Det finns helt naturligt många arbetsmoment och rutiner som inte har kunnat prövas i förväg. Först när reformen har varit i kraft en tid vet man effekterna av dem. Det kan då bli nödvändigt att göra justeringar i organisationen av taxeringsarbetet. Modifieringar i organisationen kan också bli nödvändiga med hänsyn till t. ex. ändringar i den materiella skattelag-

stiftningen.

Organisationen av granskningen och taxeringen måste därför vara flexibel så att den snabbt och smidigt kan anpassas till nya eller ändrade förutsättningar. Det måste också finnas utrymme för att ta hänsyn till de speciella förhållanden som råder inom olika fögderier och län. Den flexibilitet som sålunda bör känneteckna den nya organisationen måste också avspeglas i författningsregleringen av denna. Man bör alltså inte i lagtexten i detalj låsa organisationsformerna. Huvudprincipen bör i stället vara att lagtexten anger vissa ramar som myndigheterna har att arbeta inom. Det får sedan ankomma på den som har ansvaret för verksamheten, i första hand skattechefen, att ge närmare anvisningar för hur arbetet skall bedrivas.

Utredningen har i viss utsträckning beaktat dessa synpunkter vid utformningen av sitt författningsförslag rörande organisationen. Jag anser emellertid att det är lämpligt att på vissa punkter gå längre på denna väg än vad utredningen har gjort.

Vad jag nu har sagt hänger också samman med en annan sak. F. n. regleras de organisatoriska frågorna i stor utsträckning i taxeringslagen (1956:623), TL. Det gäller även rent administrativa frågor. Föreskrifter av detta slag hör enligt 1974 års regeringsform till regeringens primära normgivningsområde. De brukar i regel tas in i myndighetsinstruktion eller annan regeringsförfattning. Det är enligt min mening lämpligt att i förevarande lagstiftningsarbete söka flytta ut en del av dessa föreskrifter ur TL. I den mån det behövs för att ge stadga åt organisationen bör de utflyttade föreskrifterna tas in i taxeringskungörelsen (1957:513), TK. I övrigt bör det enligt vad jag nyss har sagt ankomma på myndigheterna att efter regeringens bemyndigande ge närmare föreskrifter om arbetsformerna. Med en sådan ordning blir det lättare att tillgodose behovet av flexibilitet i organisationen. Man vinner också den fördelen att TL:s regelkomplex blir mera överskådligt.

När det gäller regleringen i TL vill jag slutligen framhålla att jag i detta sammanhang begränsar mina förslag till inkomst- och förmögenhetstaxeringen. Jag avser att senare återkomma med förslag till de ändringar av reglerna om fastighetstaxering, som aktualiseras av vad jag här föreslår.

11.2 Taxeringsorganisationen

11.2.1 Allmänt

Den nuvarande taxeringsorganisationen i första instans bygger till stor del på lekmanamedverkan. Taxeringsbesluten fattas sålunda av en lekmannanämnd, taxeringsnämnden. Men även gransknings- och utredningsarbetet ombesörjs i regel av lekman. I det stora flertalet nämnder ankommer det på taxeringsnämndens ordförande att sköta detta arbete med biträde av ett kronoombud, också han lekman. En annan sak är att ordförandena och kronoombuden ofta är anställda inom taxeringsorganisationen och har uppdragen som bisyssla.

Den år 1975 beslutade omorganisationen av taxeringen i första instans innebär i princip att lekmanamedverkan skall behållas och förstärkas såvitt gäller själva beslutsfattandet. Taxeringsbesluten skall sålunda även i fortsättningen fattas av en av lekmän bestående taxeringsnämnd. Däremot skall gransknings- och utredningsarbetet generellt övertas av tjänstemän hos lokal skattemyndighet och länsstyrelse.

Innan jag går in på de författningsändringar som enligt utredningen bör vidtas för att genomföra den nya organisationen skall jag mot bakgrund av nuvarande ordning erinra om huvuddragen av redan fattade principbeslut på området.

I den nuvarande organisationen skiljer man på två huvudtyper av taxeringsnämnd, nämligen lokal och särskild nämnd.

Lokal nämnd taxerar alla skattskyldiga inom ett visst geografiskt område, lokalt taxeringsdistrikt, i den mån dessa inte har förts över till särskilda taxeringsdistrikt. Det är i huvudsak löntagare och andra fysiska personer med okomplicerade inkomstförhållanden som taxeras av lokal nämnd.

Särskild nämnd finns av två slag. I varje fögderi skall sålunda finnas minst ett särskilt taxeringsdistrikt, inom vilket särskild nämnd (s. k. rörelsenämnd) taxerar bl. a. fysiska personer med mera invecklade inkomstförhållanden. I varje län skall vidare finnas minst ett särskilt taxeringsdistrikt inom vilket särskild taxeringsnämnd (s. k. bolagsnämnd) taxerar bl. a. aktiebolag och föreningar.

Det finns f. n. drygt 5 000 nämnder, varav ca 900 är särskilda nämnder. Av totalt ca 6,2 milj. skattskyldiga med taxerad inkomst behandlas ca 1,1 milj. i särskild nämnd.

Arbetet med att bereda och föredra taxeringsärendena ankommer f. n. i princip på ordföranden i nämnden. Han biträds dock i detta arbete av taxeringsinspektör eller kronoombud. Taxeringsinspektör, som är tjänsteman vid länsstyrelsen, skall alltid förordnas för rörelsenämnd och får dessutom förordnas för bolagsnämnd. Kronoombud skall förordnas för lokal nämnd samt för bolagsnämnd som inte biträds av taxeringsinspektör. F. n. brukar drygt 500 tjänstemän medverka i taxeringsarbetet som taxeringsinspektörer.

Lokal skattemyndighet ombesörjer bl. a. sortering och viss komplettering av deklARATIONERNA och sköter också en del expeditionella göromål.

Skattefrågor handläggs hos länsstyrelsen på skatteavdelningen eller, i Stockholms län, taxeringsavdelningen. Avdelningen är normalt uppdelad på fem enheter, taxeringsenheten, revisionsenheten, mervärdeskatteenheten, uppbördsenheten och dataenheten. Avdelningen leds av ett länsråd. Denne är också skattechef enligt TL. Skattechefen bevakar det allmännas rätt i taxeringsfrågor och verkar för att taxeringarna blir likformiga och rättvisa inom länet. Länsstyrelsen har att vaka över att taxeringsarbetet i första instans inom länet ordnas och bedrivs ändamålsenligt.

Enligt 1975 års principbeslut skall granskningsdelen av det årliga taxerings-

arbetet generellt föras över till tjänstemän hos lokal skattemyndighet och länsstyrelse. Granskare skall dock inte förordnas för viss nämnd utan myndigheterna som sådana skall åläggas att biträda med granskning och föredragning av deklARATIONERNA. Granskningsarbetet hos myndigheterna skall bedrivas i grupper som betjänar flera olika nämnder.

I fråga om fördelningen av deklarationsmaterialet mellan länsstyrelse och lokal skattemyndighet gäller enligt principbeslutet att svårkontrollerade deklARATIONER – bl. a. deklARATIONER från fåmansbolag och deras delägare – skall granskas hos länsstyrelsen, medan övriga skall granskas hos lokal skattemyndighet.

När det gäller taxeringsnämnderna innebär principbeslutet att särskilda taxeringsnämnder skall behållas för de svårare deklARATIONERNA. Med hänsyn till bl. a. förlängningen av taxeringsperioden och mandatperioden för nämndledamöterna skall dock de lokala nämnderna i den nya organisationen handlägga en del av de deklARATIONER som f. n. behandlas i särskild nämnd. Det totala antalet nämnder bör enligt principbeslutet kunna minskas till mellan 2 000 och 3 000.

Vidare skall enligt principbeslutet skattechefen vara den som leder och styr taxeringsarbetet i länet.

Utredningens förslag i de nu berörda avseendena innebär i princip följande.

Fördelningen av *granskningsarbetet* mellan länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall ske så att aktiebolag, föreningar m. fl. skattskyldiga i de s. k. B- och C-längderna, delägare i fåmansbolag och deras familjer samt högst 75 000 övriga svårkontrollerade granskas hos länsstyrelsen. Övriga granskas hos lokal skattemyndighet. Det innebär enligt utredningens beräkningar att drygt en halv miljon deklARATIONER kommer att granskas regionalt.

Fördelningen av *taxeringsarbetet* mellan lokal och särskild nämnd skall ske så att skattskyldiga i de s. k. B- och C-längderna, delägare i fåmansbolag och deras familjer samt andra skattskyldiga, vilkas inkomstförhållanden är av "särskilt invecklad beskaffenhet", taxeras av särskild nämnd. Endast en typ av särskild nämnd skall finnas. Fördelningsprinciperna innebär enligt utredningen att lokal nämnd i den nya organisationen beslutar i fråga om huvuddelen av de rörelseidkare, handelsresande m. fl. som f. n. taxeras i rörelsenämnd. Det slutliga antalet taxeringsnämnder i den nya organisationen anser sig utredningen inte ha anledning att ange utan föreslår att länsstyrelserna får frihet att bestämma antalet nämnder med hänsyn till den minskning som riksdagen har uttalat sig för.

Det samlade *ansvaret för den årliga taxeringen* läggs på skattechefen. Länsstyrelsen befrias sålunda från det formella ansvaret att vaka över att taxeringsarbetet i första instans ordnas och bedrivs ändamålsenligt. Länsstyrelsernas skatteavdelningar organiseras om och de nya arbetsuppgifterna vid den årliga taxeringen läggs på en omorganiserad taxeringsenhet. Den nuvarande taxeringsenhetens besvärsärenden flyttas till en ny enhet som

kallas besvärshenhet.

De för projektet ansvariga myndigheterna, RSV och statskontoret, tar inte ställning till totalramen för den framtida *bemanningen* av den nya granskningsorganisationen utan föreslår att frågan avgörs i samband med länsstyrelsernas och de lokala skattemyndigheternas anslagsframställningar. Utredningen beräknar emellertid totalbehovet till 2 371 tjänster varav ca 1 560 utgör nettoökning.

Remissinstanserna har i huvudsak godtagit förslagen utom på en punkt. Många remissinstanser motsätter sig sålunda förslaget att endast skattskyldiga med "särskilt" invecklade inkomstförhållanden skall kunna hänföras till särskild nämnd. En sådan ordning skulle enligt många remissinstansers uppfattning utesluta möjligheten att inrätta särskild nämnd för sådana deklARATIONER som skall granskas av lokal skattemyndighet.

Riksdagen har vid 1976/77 års riksmöte beslutat (prop. 1976/77:100 bil. 18, CU 1976/77:13, rskr 1976/77:164) att de av utredningen förordade principerna rörande fördelningen av granskningsarbetet mellan länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall ligga till grund för fördelningen av personal mellan myndigheterna. Särskilda förhållanden i något län skall dock kunna medföra en annorlunda fördelning av deklarationsgranskningen. Riksdagen har samtidigt beslutat att länsstyrelsernas skatteavdelningar skall omorganiseras enligt utredningens förslag.

Vidare har jag i prop. 1976/77:138 redogjort för min principiella inställning till frågan om fördelningen av deklarationsmaterialet mellan lokal och särskild nämnd. Jag framhöll därvid att särskilda taxeringsnämnder bör behållas för de svårare deklARATIONERNA men att de lokala nämnderna bör kunna avgöra en del av de löntagar-, jordbruks- och rörelsedeklARATIONER som nu handläggs i särskild nämnd. Jag uttalade mig också för att endast en typ av särskild nämnd skall finnas och att sådana nämnder bör kunna inrättas även för deklARATIONER som granskas hos lokal skattemyndighet.

I prop. 1976/77:138 berörde jag också vissa frågor angående skattemyndigheternas medverkan vid taxeringsarbetet. Jag anförde därom bl. a. följande. De tjänstemän som skall biträda taxeringsnämnderna avses i stor utsträckning arbeta i granskningsgrupper. Varje sådan grupp skall kunna biträda flera taxeringsnämnder och fördela sin medverkan på det sätt som visar sig lämpligast. Något särskilt förordnande att utföra granskning eller vara föredragande bör inte krävas. Dessa arbetsuppgifter följer med tjänsten hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet. I vilken utsträckning och åt vilken eller vilka taxeringsnämnder tjänstemännen i det särskilda fallet skall lämna sitt biträde är en organisationsfråga som får lösas i administrativ ordning.

Mina ställningstaganden i prop. 1976/77:138 mynnade ut i förslag till ändringar i TL för att möjliggöra en bättre anpassning av taxeringsorganisationen vid 1978 års taxering till den kommande ordningen. Förslagen har godtagits av riksdagen (SkU 1976/77:49, SFS 1977:416). Ändringarna innebär

bl. a. att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer enligt 4 § sista stycket TL får föreskriva om indelning i taxeringsdistrikt och taxeringsnämnds verksamhetsområde med avvikelse från vad som eljest gäller enligt paragrafen. Vidare skall enligt 16 § 1 mom. TL länsstyrelse och lokal skattemyndighet medverka i taxeringsnämnds arbete i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Föreskrifter i anslutning till de nya bestämmelserna i 4 § sista stycket och 16 § 1 mom. har sedermera meddelats i 3 och 6 §§ TK (SFS 1977:737 och 1978:22).

De principer för den nya taxeringsorganisationen som jag har uttalat mig för i prop. 1976/77:138 avviker således på en punkt från utredningens förslag. Enligt min mening bör det således finnas möjligheter att inrätta särskilda nämnder på lokal nivå. Jag återkommer till frågan om hur jag har tänkt mig regleringen i detta avseende (avsnitt 11.2.2).

När det gäller det totala antalet taxeringsnämnder biträder jag utredningens mening att det bör ankomma på länsstyrelserna att med beaktande av principbeslutet bestämma hur många nämnder som behövs för att genomföra taxeringen på bästa sätt. Härvid måste hänsyn tas till en rad olika faktorer bl. a. kraven på lekmannainflytande, lokalkännedom och specialistkompetens. Några remissinstanser har framhållit att antalet nämnder i vart fall inte bör sättas lägre än 3 000. Med anledning härav vill jag framhålla att principbeslutet självfallet inte får fattas så att den av riksdagen angivna övre gränsen för antalet nämnder, 3 000, inte får överskridas. Principbeslut i denna del innebär således endast ett riktmärke för distriktsindelningen. En minskning jämfört med f. n. torde följa av bl. a. förlängningen av taxeringsperioden, den minskade arbetsbördan för ordföranden och de ökade möjligheterna för denne att ensam fatta beslut i vissa ärenden. Först sedan några års erfarenhet har vunnits av den nya organisationen kan lämpligt antal nämnder närmare anges.

11.2.2 Indelning i taxeringsdistrikt m. m.

Inledning

Bestämmelser om indelning i taxeringsdistrikt finns i 4 § TL. Däri föreskrivs bl. a. följande.

I varje län skall det finnas lokala taxeringsdistrikt och särskilda taxeringsdistrikt. Lokalt taxeringsdistrikt utgörs av kommun eller del av kommun. Två eller flera kommuner kan sammanföras till ett lokalt distrikt när särskilda skäl talar för det. För varje lokalt distrikt skall det finnas en lokal taxeringsnämnd som verkställer taxering inom distriktet i den mån det inte ankommer på annan taxeringsnämnd.

I varje fögderi skall det finnas minst ett särskilt taxeringsdistrikt, inom vilket särskild taxeringsnämnd (s. k. rörelsenämnd eller fögderinämnd) verkställer taxering av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, vilkas

inkomstförhållanden med hänsyn till förvärvskällans art eller eljest är mera invecklade.

I varje län skall det finnas ett eller flera särskilda taxeringsdistrikt, där särskild taxeringsnämnd (s. k. bolagsnämnd eller länsnämnd) verkställer taxering av andra skattskyldiga än fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser. Till sådant distrikt skall där så kan ske hänföras även delägare i fåmansföretag och honom närstående person.

För hela riket skall det finnas minst en gemensam taxeringsnämnd, som taxerar bl. a. skattskyldiga som saknar hemortskommun i riket.

Fr. o. m. 1978 års taxering gäller som jag tidigare har nämnt att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om indelning i taxeringsdistrikt och om taxeringsnämnds verksamhetsområde med avvikelse från vad som annars följer av 4 §.

Länsstyrelsen beslutar enligt 5 § om indelning i taxeringsdistrikt och om de särskilda nämndernas verksamhetsområden. Beslutet skall avse visst taxeringsår samt meddelas i fråga om lokala taxeringsdistrikt senast den 30 september två år före taxeringsåret och i fråga om särskilda taxeringsdistrikt senast den 30 november året före taxeringsåret.

Utredningen föreslår att det skall finnas endast en typ av särskild taxeringsnämnd. Sådant nämnd skall enligt utredningens förslag till ändring i 4 § besluta om dels andra skattskyldiga än fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, dels fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser vilkas inkomstförhållanden är av "särskilt" invecklad beskaffenhet.

Fåmansbolagsdelägare och dennes familjemedlemmar avses i princip bli taxerade av samma nämnd som taxerar företaget. Sådant skattskyldiga skall således föras till särskild nämnd även om deras inkomstförhållanden inte är av särskilt invecklad beskaffenhet. Motsvarande möjlighet skall vidare finnas i andra fall av intressegemenskap mellan skattskyldiga, t. ex. i fråga om företag och till dessa knutna personal- och pensionsstiftelser. Utredningen anger vissa principer för i vilken omfattning granskningen av här berörda kategorier av skattskyldiga skall samordnas till en och samma granskare. Tanken är därvid att dessa principer skall tillämpas också när det gäller frågan om samordning skall ske vid taxeringen genom att de skattskyldiga hänförs till samma nämnd. I fråga om fåmansföretag i form av aktiebolag och ekonomisk förening föreslås som huvudregel att delägarnas och företagets deklARATIONER samordnas där företaget har sitt säte. Av praktiska skäl förordas att samordningen normalt skall omfatta högst tio delägare med familjer. I fråga om handelsbolag föreslås att delägarnas deklARATIONER samordnas länsvis antingen inom ramen för branschgranskningen eller till samma särskilda nämnd.

Med hänsyn till att föreskrifter om samordnad taxering i enlighet med vad utredningen sålunda har förordat skulle bli relativt omständliga förordar utredningen att i 4 § tas in en bestämmelse om att regeringen får föreskriva att taxeringsnämnd i annat distrikt än vad som i övrigt följer av paragrafen skall

taxera vissa slag av skattskyldiga. Sådana föreskrifter skall få meddelas om det på grund av intressegemenskap mellan skattskyldiga eller av annan jämförlig orsak är av vikt för en tillförlitlig taxering att taxeringar av olika skattskyldiga verkställs av samma nämnd.

I fråga om den geografiska omfattningen av taxeringsdistrikten föreslår utredningen ett par förändringar. Bl. a. föreslås att föreskriften om att flera kommuner kan sammanslås till ett lokalt taxeringsdistrikt slopas. Vidare föreslås att särskilt taxeringsdistrikt skall få omfatta högst tolv kommuner. Förslaget i denna del motiveras med att det bör finnas minst en förtroendevald ledamot i nämnden från varje kommun.

Även vissa redaktionella ändringar föreslås i 4 §. Bl. a. föreslås att det i förtydligande syfte tas in en föreskrift i 4 § om att lokala taxeringsdistrikt inte får omfatta samma geografiska område. Vidare införs begreppet "det gemensamma taxeringsdistriktet" som lagteknisk term. Föreskriften om att länsstyrelsen i Stockholms län utser gemensam nämnd flyttas från 4 § till 5 §. Föreskriften om att taxering av gemensam nämnd anses ske på särskild ort och i särskilt taxeringsdistrikt ersätts av en föreskrift om att taxering för gemensamt kommunalt ändamål anses ske för beskattning i särskild kommun.

I fråga om 5 § föreslår utredningen att beslut om indelning i taxeringsdistrikt och om de särskilda nämndernas verksamhetsområden skall fattas för treårsperioder. Möjlighet skall dock finnas att under treårsperioden besluta om nytt taxeringsdistrikt om det är påkallat på grund av ändringar i befolkningsunderlaget eller därmed jämförlig grund.

Allmänna synpunkter på distriktsindelningen

Jag har nyss redogjort för mina ställningstaganden i prop. 1976/77:138 rörande vissa av utredningens förslag till ändringar i 4 §. Jag biträder sålunda förslaget att det skall finnas endast en typ av särskild nämnd. Däremot anser jag i likhet med en stor del av remissinstanserna att utredningens förslag till bestämning av de grupper av skattskyldiga som skall taxeras av särskilda nämnder innebär alltför begränsade möjligheter att inrätta sådana nämnder för de deklARATIONER som skall granskas av lokal skattemyndighet. Med hänsyn till den stora vikt som remissinstanserna har fäst vid denna fråga skall jag, innan jag närmare redovisar min inställning till utredningens författningsförslag, ta upp några principiella spörsmål som hänger samman med fördelningen av deklaramaterialet mellan lokal och särskild nämnd.

Utgångspunkten för mina överväganden är alltså att det skall finnas endast en typ av särskild nämnd och att sådan nämnd skall kunna tillföras även deklARATIONER som granskas på lokal nivå. Samtidigt bör enligt vad jag nyss har sagt de lokala nämnderna kunna behandla en del av de löntagar-, jordbruks- och rörelsedeklarationer som nu handläggs i särskild nämnd.

När det först gäller sådana skattskyldiga, som i dagsläget taxeras av de s. k.

bolagsnämnderna, råder enighet om att de även i fortsättningen skall taxeras av särskild nämnd. Det gäller alltså i första hand bolag och föreningar. Fåmansbolagsdelägare med familjer skall i princip också taxeras av särskild nämnd. Tanken är att sådana skattskyldiga liksom f. n. skall hänföras till samma nämnd som taxerar bolaget. Jag biträder dessa förslag. Jag ansluter mig också i övrigt i stort sett till de av utredningen förordade principerna för samordning av granskningen och taxeringen i fråga om skattskyldiga med intressegemenskap på det ekonomiska området. Jag ställer mig dock tveksam till utredningens uttalande att behovet av samordning är mindre i fråga om t. ex. delägare i handelsbolag än i fråga om delägare i aktiebolag. Enligt min mening är det angeläget att även handelsbolagsdelägares deklARATIONER så långt möjligt förs samman till en granskare och en taxeringsnämnd. Därigenom skapar man förutsättningar för en likformig taxering. Samtidigt undviker man att en skattefråga som är gemensam för flera delägare blir föremål för utredning på olika håll. Jag vill dock framhålla att det i sista hand bör ankomma på skattechefen att avgöra hur samordningen lämpligen bör ske med hänsyn till kraven på en effektiv och likformig taxering.

När det gäller den grupp på 75 000 övriga svårkontrollerade skattskyldiga, som enligt principbeslutet skall granskas av tjänstemän hos länsstyrelse, är också alla överens om att den skall hänföras till särskild nämnd. Jag instämmer i denna uppfattning. Genom att det skall finnas endast ett slags särskild nämnd blir det möjligt att till skillnad från vad som gäller i dag låta denna grupp av svårkontrollerade fysiska personer taxeras av samma nämnder som taxerar bolagen.

Det anförda innebär att i princip alla skattskyldiga, som skall granskas hos länsstyrelse, skall taxeras av särskild nämnd. Enligt utredningen kan dessa skattskyldiga beräknas uppgå till drygt en halv miljon.

När det sedan gäller sådana skattskyldiga, som skall granskas hos lokal skattemyndighet, skall det stora flertalet liksom f. n. taxeras av lokal nämnd. Hit hör i första hand löntagare. Vidare bör enligt vad jag tidigare har sagt en del av de rörelseidkare, jordbrukare och andra fysiska personer med mera invecklade inkomstförhållanden, som f. n. taxeras av rörelsenämnder (fögderinämnder) kunna föras över till lokal nämnd. Frågan om i vilken utsträckning detta bör ske är beroende av flera faktorer.

En betydelsefull faktor är hur granskningen av dessa kategorier av skattskyldiga läggs upp. Det finns som jag tidigare har antytt ett starkt organisatoriskt samband mellan granskning och taxering bl. a. genom att den som granskar deklARATIONEN i regel också skall föredra den inför nämnden.

Detta samband gör sig särskilt gällande vid s. k. branschgranskning, som i sin renodlade form innebär att en taxeringsfunktionär ensam ombesörjer granskningen inom t. ex. ett fögderi av alla skattskyldiga som hör till en viss bransch. Eftersom taxeringsfunktionärerna enligt nuvarande ordning är förordnade att biträda en viss taxeringsnämnd, för en sådan branschgransk-

ning automatiskt med sig att även taxeringen av de ifrågavarande skattskyldiga hålls samman inom ramen för en s. k. branschnämnd. Härigenom blir det möjligt att ta till vara och utveckla speciella kunskaper om branschen hos såväl granskare som nämndledamöter. Vidare främjas likformigheten vid taxeringen.

Utredningen förordar att man skall bedriva branschgranskning på lokal nivå även i den nya organisationen. Som jag tidigare har antytt ger projektets förslag däremot i princip inte utrymme för särskilda nämnder på lokal nivå. Enligt utredningens uppfattning bör taxeringen av de skattskyldiga som "branschgranskats" kunna ske i lokala nämnder. Med en sådan ordning kan man som utredningen ser det kombinera fördelarna med å ena sidan branschgranskning och å andra sidan lokalkännedom.

Jag delar i och för sig utredningens mening att man så långt som möjligt bör ta tillvara lokalkännedomen vid taxeringen. Men det är också viktigt att man organiserar taxeringen så att kravet på likformighet tillgodoses på bästa möjliga sätt.

Utredningens förslag om branschgranskning är ett steg i denna riktning. Enligt min mening bör man emellertid gå ett steg längre och behålla den ordning som innebär att branschgranskningen kombineras med taxering i en särskild branschnämnd. Endast därigenom skapar man garantier för att den likformighet i behandlingen som branschgranskningen syftar till också slår igenom vid taxeringen. Även andra skäl talar för denna ordning. Ett exempel får belysa detta.

I ett fögderi av normalstorlek (ca 40 000 skattskyldiga) skall det enligt gällande bemanningsplaner i regel finnas 7 deklarationsgranskare. Jag bortser här från de assistenter som i huvudsak endast skall granska löntagardeklarationer. Antalet lokala nämnder kan beräknas uppgå till ca 15–20. Det innebär att varje granskare kommer att få biträda åtminstone 2–3 lokala nämnder även om deklarationsmaterialet fördelas på granskarna uteslutande efter geografisk grund. Om man i stället avdelar en av dessa granskare för att granska samtliga skattskyldiga inom vissa branscher inom fögderiet och samtidigt låter taxeringen av dessa skattskyldiga ligga kvar hos de lokala nämnderna, kan granskarens föredragnings skyldighet komma att omfatta samtliga lokala nämnder i fögderiet. Dessutom får de övriga granskarna ett större antal nämnder på sin lott.

Enligt min mening bör man inte acceptera en ordning som innebär att en granskare får biträda ett tiotal olika nämnder. De kategorier av skattskyldiga vars deklarationer görs till föremål för branschgranskning bör därför i regel också hänföras till särskild nämnd.

Detta innebär i sin tur att man till branschgranskning bör hänföra endast sådana kategorier av skattskyldiga i fråga om vilka fördelarna med denna form av granskning tar över de fördelar som man kan vinna genom att taxeringen sköts av de lokala nämnderna. Enligt min mening bör taxering i de lokala nämnderna lämpa sig väl i fråga om en stor del av jordbruken och

många av de mindre rörelserna.

De organisationsgrundande faktorer som jag här har berört talar enligt min mening för att en rätt stor del av de skattskyldiga som skall granskas av lokal skattemyndighet och som f. n. taxeras av s. k. rörelsenämnder även i fortsättningen bör taxeras av särskilda nämnder.

En annan betydelsefull faktor när det gäller att bestämma fördelningen av deklarationsmaterialet mellan lokal och särskild nämnd är möjligheterna att rekrytera lämpliga taxeringsnämndsordförande. Som jag framhöll i prop. 1976/77:138 är det erfarenhetsmässigt svårt att få ordförande med tillräckliga kunskaper till nämnder som handlägger många olika slags komplicerade deklARATIONER. Även denna omständighet talar sålunda för att man bör ha möjlighet att låta särskilda nämnder ombesörja taxeringen av sådana skattskyldiga som skall granskas av lokal skattemyndighet.

Författningsregleringen

Mot bakgrund av det anförda bör man inte i lagtexten skärpa de nuvarande kraven för att skattskyldig skall få hänföras till särskild nämnd. Vid utformningen av lagtexten bör man vidare enligt vad jag tidigare har sagt lämna rätt stort utrymme för skattechefen att bestämma om den närmare fördelningen av deklarationsmaterialet mellan lokal och särskild nämnd. I TL bör endast huvudprinciperna anges. Den ytterligare reglering som behövs bör ske i TK.

Jag föreslår att det i 4 § TL anges att i särskilt taxeringsdistrikt skall taxeras fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, vilkas inkomstförhållanden är mera invecklade, samt andra skattskyldiga än fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser. Vidare föreslås en kompletterande föreskrift om att till särskilt taxeringsdistrikt får hänföras även annan skattskyldig om det är påkallat med hänsyn till taxeringsarbetet.

Förslaget innebär i stort sett att de nuvarande reglerna om verksamhetsområdena för rörelsenämnd resp. bolagsnämnd har fogats samman till en reglering av de nya särskilda nämndernas verksamhetsområden. Kompletteringsregeln avses i första hand ersätta den nuvarande föreskriften om att fåmansbolagsdelägare m. fl. skall hänföras till bolagsdistrikt. Regeln ger emellertid också uttryck för att man till särskilda taxeringsdistrikt kan hänföra t. ex. en rörelseidkare, som hör till en branschgranskad kategori, även om hans inkomstförhållanden inte är "mera invecklade". Jag vill också framhålla att regleringen även ger utrymme för att till en och samma särskilda nämnd hänföra såväl skattskyldiga som granskas hos lokal skattemyndighet som skattskyldiga som granskas hos länsstyrelse. Enligt min mening kan en sådan ordning ibland vara lämplig för att främja en likformig taxering av rörelseidkare med olika verksamhetsformer.

I fråga om utredningens övriga förslag till ändringar i 4 § ansluter jag mig till förslaget att slopa föreskriften om att flera kommuner kan sammanslås till

ett lokalt taxeringsdistrikt. Jag biträder också i huvudsak förslagen till redaktionella ändringar i paragrafen och föreslår även för egen del några förtydliganden i denna. Någon föreskrift om att lokala taxeringsdistriktet inte får omfatta samma geografiska område behövs dock enligt min mening inte. I sak har jag på en punkt en avvikande mening. Det gäller förslaget att särskilt taxeringsdistrikt skall få omfatta högst tolv kommuner. Förslaget berör direkt fyra län och har mött kritik från länsstyrelserna i tre av dessa län. Man framhåller bl. a. att om förslaget genomförs skulle det inte längre vara möjligt att låta samma nämnd som taxerar ett låmansbolag även taxera bolagets samtliga delägare inom länet. Det skulle vidare inte vara möjligt att inrätta branschnämnder eller andra specialnämnder som omfattar hela länet. Jag delar länsstyrelsernas uppfattning att nackdelarna med utredningens förslag tar över vad man vinner genom det i form av lokal förankring hos nämnden i samtliga berörda kommuner. Förslaget bör således enligt min mening inte genomföras. Jag avser att i ett senare avsnitt närmare redogöra för min inställning till frågan om valet av förtroendeledamöter till taxeringsnämnderna.

Även utredningens förslag till ändring i 5 § har anknytning till frågan om val av ledamöter. Förslaget att distriktsindelningen i princip skall gälla för treårsperioder motiveras sålunda av att valperioden för nämndledamöterna föreslås förlängd från ett till tre år. Som jag nyss har nämnt återkommer jag till valfrågorna. Men jag kan redan nu förutskicka att jag anser att den föreslagna förlängningen av valperioden bör genomföras i enlighet med 1975 års principbeslut. Med hänsyn härtill ansluter jag mig också till förslaget att distriktsindelningen i princip bör gälla för treårsperioder.

I likhet med några remissinstanser anser jag emellertid att det bör finnas större möjligheter att ändra indelningen under perioden än vad utredningen har föreslagit. Det är visserligen, som utredningen har påpekat, önskvärt att de väljande organen får en viss garanti för att den organisation de väljer ledamöter till också består under mandatperioden. Men samtidigt är det angeläget att man inte avhänder sig möjligheterna att ändra en organisation som visar sig vara mindre ändamålsenlig. Jag kan därför inte förorda utredningens lösning, som i huvudsak innebär att organisationen under den löpande perioden kan ändras endast såtillvida att nytt taxeringsdistrikt får inrättas om det är påkallat med hänsyn till ändringar i befolkningsunderlaget eller därmed jämförlig grund. Dessa förutsättningar synes i första hand ha utformats med tanke på de lokala taxeringsdistrikten. I fråga om dessa distrikt torde också behovet av ändringar i huvudsak begränsa sig till fall som täcks av det föreslagna undantaget. Ändringar i distriktsindelningen torde emellertid oftare komma att aktualiseras i fråga om de särskilda distrikten. En ändring i fråga om uppläggnings- eller inriktningen av granskningen kan sålunda ibland från samordningssynpunkt förutsätta att nya särskilda nämnder inrättas eller att redan befintliga nämnders verksamhetsområden justeras. Kan ändringen i fråga om granskningen inte lämpligen anstå till treårsperio-

dens utgång måste även ändringen i fråga om de särskilda nämnderna tillåtas ske även under perioden, om man skall kunna förverkliga målsättningen att den nya taxeringsorganisationen skall vara smidig.

Jag föreslår mot denna bakgrund att ändring i fråga om distrikt och nämnder får företas under perioden, om särskilda skäl talar för det. Därvid bör om möjligt tillses att en särskild nämnds verksamhetsområde inte ändras så att man väsentligen rubbar de förutsättningar som har gällt för valet. Jag återkommer till denna fråga.

Jag föreslår också en lagteknisk ändring i 5 § i fråga om rätten att besluta om distriktsindelning. Sådana beslut är att anse som normbeslut och skall ges i författnings form. Det innebär enligt regeringsformen att beslutanderätten inte kan delegeras till länsstyrelsen direkt i TL. Jag föreslår att i 5 § anges att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer beslutar om indelning i taxeringsdistrikt, om nämndernas verksamhetsområden och av antalet gemensamma nämnder.

11.2.3 Taxeringsnämndens ledamöter

Inledning

Regler om förordnande av ordförande resp. val av övriga ledamöter i taxeringsnämnd, valbarhets- och behörighetsvillkor samt avsägelsegrunder m. m. finns f. n. i 6, 13 och 14 §§ TL. Från redaktionell synpunkt är det enligt min mening lämpligt att i detta sammanhang föra samman regleringen i dessa avseenden till fem på varandra följande paragrafer, 6–10 §§. Jag avser att i det följande behandla de olika delfrågorna var för sig och därvid ange hur jag har tänkt mig regleringen.

Mandatperiod för ordföranden m. m.

F. n. gäller att ordförande i taxeringsnämnd förordnas av länsstyrelsen senast den 30 november året före taxeringsåret (6 § 1 mom.). Förordnandet meddelas således för ett år i sänder.

Utredningen anser att mandatperioden för taxeringsnämndens ordförande bör vara densamma som för övriga ledamöter och föreslår sålunda att mandatperioden för ordföranden förlängs från ett till tre år. Vidare föreslås att länsstyrelsen får möjlighet att utse ersättare för ordförande då denne på grund av semester eller sjukdom är förhindrad att hålla sammanträde.

De remissinstanser som har yttrat sig i frågan om mandatperioden för ordföranden avstyrker eller ställer sig tveksamma till att denna förlängs. Förslaget att länsstyrelsen vid förfall för ordföranden skall ha rätt att förordna ersättare för denne lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. Flera remissinstanser förordar dock att man löser frågan om ersättare på annat sätt. Några instanser förordar att ersättare för samtliga nämnder förordnas för hela

taxeringsperioden samtidigt som ordförande utses. En del av dessa instanser förespråkar att man inte förordnar en personlig ersättare för varje ordförande utan i stället utser några ersättare för ordförandena i ett större antal nämnder. Från ett par håll föreslås att taxeringsnämnden inom sig utser ledamot att föra ordet vid förfall för ordföranden.

De instanser som är kritiska mot förslaget att mandatperioden för ordföranden skall vara tre år pekar bl. a. på de svårigheter en sådan bestämmelse skulle få för rekryteringen. Man menar att många kommer att tveka inför att binda sig för ett så långvarigt uppdrag. Jag delar denna uppfattning. Under i vart fall en övergångsperiod, efter vilken behov av och möjligheter för rekrytering bättre kan bedömas, bör därför gälla att ordförande liksom f. n. utses för ett taxeringsår i sänder.

Behov av att kunna förordna ersättare för ordförande föreligger enligt min mening även med en ettårig mandatperiod för ordföranden. Enligt några remissinstanser står vissa administrativa fördelar att vinna om ersättare kan förordnas för hela taxeringsperioden, samtidigt som ordförande utses. Med hänsyn till bl. a. mitt förslag att ordförandens mandatperiod skall begränsas till ett år anser jag för egen del att utredningens förslag är att föredra från administrativ synpunkt. Jag föreslår således att länsstyrelsen får förordna ersättare för ordföranden när denne är förhindrad att tjänstgöra. Det bör påpekas, att förslaget självfallet inte avser fall där ordföranden är jävlig att handlägga visst ärende. I sådant fall tillämpas bestämmelserna i 62 § TL, enligt vilka nämnden inom sig utser ledamot att föra ordet vid ärendets handläggning. Jag föreslår också vissa ändringar av redaktionell art i bestämmelserna om förordnande av ordförande. Bl. a. utgår föreskrifterna om senaste tidpunkt för förordnande av ordförande. Regleringen i sådana avseenden bör i fortsättningen ske i TK.

Mina förslag i fråga om förordnande av ordförande framgår av 6 §. Föreskriften om förordnande av ersättare bör tas in i 9 §.

Kronoombud och taxeringsinspektör

I den nuvarande taxeringsorganisationen biträds taxeringsnämnderna av taxeringsinspektör eller kronoombud. För rörelsenämnd skall länsstyrelsen sända förordna en eller flera taxeringsinspektörer att biträda nämnden. Taxeringsinspektör får också förordnas för bolagsnämnd. I taxeringsnämnd för vilken inspektör inte har förordnats utser länsstyrelsen vidare ett – tre kronoombud. Fr. o. m. 1978 års taxering gäller att kronoombud och taxeringsinspektör inte behöver förordnas när tjänsteman hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet är föredragande i nämnden (6 § 1 och 2 mom.).

Enligt 1975 års principbeslut skall länsstyrelse och lokal skattemyndighet biträda alla nämnder. Det innebär att kronoombud inte längre skall utses. En konsekvens av principbeslutet är vidare att taxeringsinspektör inte längre

skall förordnas att biträda viss nämnd. Utredningen har i enlighet härmed föreslagit att de nuvarande föreskrifterna härom i 6 § 1 och 2 mom. skall slopas. Jag biträder utredningens förslag. Detta medför följändringar i de paragrafer som reglerar arbetsuppgifterna m. m. för sådana funktionärer. Det gäller bl. a. 9, 10 och 23 §§ samt 61 § 2 mom. och 63 §.

Val av ledamöter

I taxeringsnämnd skall vid sidan av ordföranden finnas valda ledamöter. De nuvarande bestämmelserna härom finns i 6 § 1, 3 och 4 mom. De innebär i huvudsak följande.

Mandatperioden är ett år. Valet förrättas i regel av kommunfullmäktige. I bolagsnämnd förrättas dock valet av landstingskommunens förvaltningsutskott om mer än en kommun ingår i distriktet.

Antalet valda ledamöter i lokal nämnd skall vara minst tre och högst åtta. I rörelsenämnd får dock högst tolv ledamöter väljas. I sådan nämnd skall minst en ledamot väljas för varje kommun. Antalet ledamöter bestäms i princip av dem på vilka valet ankommer. Om ledamöterna skall väljas av skilda organ skall dock länsstyrelsen bestämma antalet ledamöter och ange hur många av dem som skall väljas av varje organ. För varje ledamot skall utses en suppleant. Besvär över val av ledamöter och suppleanter förs hos länsstyrelsen. Talan mot länsstyrelsens beslut får ej föras.

Några särskilda bestämmelser om valmetoden har inte meddelats. Det innebär att utgången bestäms enligt majoritetsvalmetoden, dvs. genom enkel röstövertikt.

Principbeslutet innebär att antalet valda ledamöter skall vara minst fem mot nuvarande tre och att mandatperioden för dessa ledamöter förlängs från ett till tre år.

Utredningen föreslår i enlighet med principbeslutet att mandatperioden för de valda ledamöterna förlängs till tre år. Härigenom uppnås, påpekar utredningen, överensstämmelse med vad som i regel gäller för val av ledamöter till kommunala nämnder. Valet skall enligt utredningens förslag ske i anslutning till de allmänna valen av kommunfullmäktige och gälla fr. o. m. den 1 januari året efter det år då allmänna val av kommunfullmäktige ägt rum. Utredningen föreslår vidare att under löpande mandattid kompletteringsval skall hållas om länsstyrelsen beslutar att ny taxeringsnämnd skall inrättas.

När det gäller antalet förtroendevalda ledamöter anser utredningen att tidigare förslag om åtta ledamöter inte tillgodoser kraven på ökat lekmaninflytande och lokalkännedom i de särskilda nämnderna. För sådan nämnd föreslås därför att antalet ledamöter skall vara högst tolv.

Utredningen anser att val av ledamöter i fortsättningen bör ske på samma sätt för lokal och särskild nämnd och föreslår att varje kommun som ingår i taxeringsdistriktet skall utse minst en ledamot i nämnden. Landstingskom-

muns medverkan vid val av ledamöter slopas. Val av ledamöter till gemensam taxeringsnämnd skall liksom f. n. ombesörjas av fullmäktige i Stockholms kommun. Dessutom föreslås att regler införs om rätt att påkalla proportionellt val.

Remissinstanserna har inga erinringar mot att mandatperioden för de valda ledamöterna förlängs till tre år. Förslaget att antalet förtroendevalda ledamöter i särskild nämnd får vara högst tolv kritiserar av några remissinstanser som anser att detta är alltför många ledamöter. Även förslaget att särskilt taxeringsdistrikt får omfatta högst tolv kommuner och att minst en ledamot i särskild nämnd skall väljas för varje kommun som ingår i taxeringsdistriktet kritiserar av en del remissinstanser. Bl. a. görs gällande att inrättandet av branschnämnder och specialnämnder i regel förutsätter att taxeringsdistriktet omfattar hela länet. Flera av dessa remissinstanser anser att landstingets förvaltningsutskott bör välja taxeringsnämndsledamöterna i alla distrikt som omfattar mer än en kommun.

Jag finner ingen anledning att frångå principbeslutet att mandatperioden för de förtroendevalda ledamöterna och deras suppleanter skall vara tre år.

När det sedan gäller frågan om det antal ledamöter som bör få ingå i taxeringsnämnd vill jag till en början erinra om att gällande bestämmelser endast reglerar de yttre ramarna för antalet ledamöter i olika typer av nämnder. Det ankommer sedan på de väljande organen eller i vissa fall länsstyrelsen att inom dessa ramar bestämma hur många ledamöter som skall ingå i viss nämnd. Vidare bör i detta sammanhang framhållas att samtliga ledamöter som väljs för viss nämnd avses skola delta i nämndens alla sammanträden. Det bör också påpekas att nämnden är beslutför när ordföranden och två, eller i taxeringsdistrikt som omfattar mer än en kommun, tre ledamöter (suppleanter) är närvarande.

Enligt principbeslutet skall antalet valda ledamöter i taxeringsnämnd vara minst fem. Det råder vidare i stort sett enighet bland remissinstanserna om att högst åtta ledamöter bör få ingå i lokal nämnd. Även jag ansluter mig till denna ståndpunkt.

Frågan om det högsta antalet ledamöter i särskild nämnd är i viss mån beroende av hur man ställer sig till vissa andra förslag som utredningen har lagt fram. Förslaget om högst tolv ledamöter i särskild nämnd bör sålunda bl. a. ses mot bakgrund av att utredningen förordat att varje kommun som ingår i ett särskilt taxeringsdistrikt skall få utse minst en ledamot. Enligt utredningens förslag skall sådant distrikt följaktligen få omfatta högst tolv kommuner.

Jag har emellertid tidigare (avsnitt 11.2.2) tagit ställning för att särskilt distrikt i vissa fall skall få omfatta helt län. Detta ställningstagande innebär att jag inte heller kan biträda utredningens förslag att i särskild nämnd minst en ledamot skall väljas för varje kommun som ingår i taxeringsdistriktet. Det finns sålunda län med ända upp till 23 kommuner. Utredningens förslag

skulle alltså få till följd att 23 valda ledamöter skulle utses i särskild nämnd vars distrikt omfattar sådant län. En sådan ordning är inte godtagbar. Det är således från mina utgångspunkter inte möjligt att, som utredningen har förordat, låta ett så stort antal ledamöter ingå i särskild nämnd att en fullständig lokalkännedom alltid blir företrädd. Enligt min mening bör lokalkännedomen inte heller i första hand vara styrande när det gäller att bestämma antalet ledamöter i de särskilda nämnderna. Den har mindre betydelse i fråga om de kategorier av skattskyldiga som ingår i dessa nämnder. I stället bör antalet ledamöter bestämmas så att det blir möjligt att rekrytera personer som är väl lämpade att tränga in i de ofta komplicerade taxeringsfrågor som handläggs i särskild nämnd. Det är också viktigt att antalet ledamöter bestäms med hänsyn till vad som är mest ändamålsenligt från arbetssynpunkt. Med dessa utgångspunkter finner jag övervägande skäl tala för att det högsta antalet valda ledamöter bestäms till åtta även för särskild nämnd.

Vad jag nu har anfört innebär också att man bör behålla landstingets medverkan i val av ledamöter. Det gäller inte bara för det fall taxeringsdistriktet omfattar fler än åtta kommuner. Frågan om vem som skall utse ledamöterna i taxeringsnämnden hänger nämligen samman med vilket valsätt som skall tillämpas. Utredningen har här föreslagit att möjlighet skall öppnas att begära proportionellt val. Jag anser i likhet med utredningen att det bör finnas möjlighet att få till stånd ett sådant valsätt vid val av ledamöter i taxeringsnämnd. För att ett sådant valsätt skall få någon betydelse måste valet emellertid omfatta mer än en ledamot. Garantier bör med andra ord skapas för att det eller de organ som har att förrätta valet får utse minst två, helst flera representanter.

Jag föreslår därför att landstinget skall välja ledamöter i särskild nämnd om mer än en kommun ingår i taxeringsdistriktet. Härigenom kan ett proportionellt valsätt få god genomslagskraft i alla särskilda nämnder. Ett undantag bör emellertid göras från denna ordning. Jag tänker på län med kommun som ej ingår i landstingskommun. I den mån särskilt taxeringsdistrikt omfattar flera kommuner varav en kommun står utanför landstingskommun bör såväl fullmäktige i denna kommun som landstinget välja ledamöter till nämnden.

Jag skall i detta sammanhang också ta upp frågan om vem som skall bestämma det antal ledamöter som skall ingå i viss nämnd. I enlighet med vad jag nyss har förordat kommer i fortsättningen kommunfullmäktige att välja ledamöter i lokal nämnd och särskild nämnd som omfattar högst en kommun, medan landstinget i regel väljer ledamöter i särskild nämnd som omfattar mer än en kommun. Endast för det fall att särskilt taxeringsdistrikt omfattar kommun som ej ingår i landstingskommun kommer sålunda skilda organ att välja ledamöter till en och samma nämnd. För detta fall behövs en regel om att länsstyrelsen bestämmer antalet ledamöter och hur många av dem skall väljas av varje organ. Ledamöterna bör därvid fördelas på de olika

organen efter befolkningstalen. I övriga fall bör det liksom f. n. ankomma på det väljande organet att bestämma antalet ledamöter.

Sammanfattningsvis innebär mina förslag rörande val av ledamöter följande.

Ledamöter och suppleanter i taxeringsnämnd skall väljas för tre taxeringsår. Valet skall i princip gälla fr. o. m. den 1 januari året efter det år då allmänna val har ägt rum. Möjlighet skall dock finnas att förrätta kompletterande val om ny taxeringsnämnd inrättas under treårsperioden. Valet förrättas i fråga om lokal nämnd av fullmäktige i vederbörande kommun. Kommunfullmäktige väljer också ledamöter i särskild nämnd om taxeringsdistriktet omfattar högst en kommun. Landstinget förrättar valet till övriga särskilda nämnder. Om taxeringsdistrikt omfattar kommun som ej ingår i landstingskommun skall dock såväl kommunfullmäktige som landstinget välja ledamöter med den fördelning dem emellan som länsstyrelsen bestämmer efter befolkningstalen. Val av ledamöter i gemensam nämnd skall liksom f. n. förrättas av kommunfullmäktige i Stockholms kommun. Möjlighet skall finnas att begära proportionellt valsätt.

Antalet valda ledamöter i taxeringsnämnd skall vara minst fem och högst åtta. Det skall ankomma på det väljande organet att närmare bestämma antalet ledamöter. Omfattar särskilt taxeringsdistrikt kommun som ej ingår i landstingskommun skall dock länsstyrelsen bestämma antalet ledamöter. För varje vald ledamot skall utses en suppleant.

Bestämmelserna föreslås skola tas in i 6 och 7 §§.

Valbarhets- och behörighetsvillkor m. m.

F. n. gäller i huvudsak samma formella kvalifikationskrav för ordföranden och de förtroendevalda ledamöterna i taxeringsnämnden. Vissa särregler gäller dock för val av ledamöter. Reglerna om rätten att avsäga sig uppdragen är också lika för ordförandena och de valda ledamöterna. Föreskrifterna i dessa avscenden återfinns i 13 § och innebär i huvudsak följande.

Till ledamöter och suppleanter i taxeringsnämnd skall utses redliga och allmänt aktade personer, som kan antas besitta nödig insikt och erfarenhet. Till ledamöter och suppleanter i särskild taxeringsnämnd skall utses personer, som besitter särskild insikt och erfarenhet i de taxeringsfrågor, som ankommer på nämnden. Endast svensk medborgare kan utses. Sådant uppdrag får inte utövas av den, som är omyndig eller i konkursstillstånd.

För val av ledamöter och suppleanter gäller att kommun får välja endast den, som är mantalsskriven inom kommunen, och landstingskommuns förvaltningsutskott endast den, som är mantalsskriven inom taxeringsdistriktet. Vid val till lokal taxeringsnämnd skall tillses, att kännedom om olika grupper av skattskyldiga inom distriktet och om distriktets olika delar om möjligt kommer att finnas inom nämnden. I fråga om val till särskild nämnd bör tillses, att kännedom om möjligt kommer att finnas om olika delar av

distriktet.

Kommer ledamot eller suppleant efter det han har utsetts i den ställning, att han inte längre är behörig att utöva uppdraget, skall han omedelbart frånträda detsamma. Den som har fyllt sextio år får avsäga sig uppdrag att vara ledamot eller suppleant. I övrigt får inte någon avsäga sig sådant uppdrag om han inte uppger hinder, som godkänns av den som har utsett honom.

Enligt 14 § får av länsstyrelse meddelat förordnande såsom ordförande eller ledamot i taxeringsnämnd återkallas när synnerliga skäl föreligger. Avgår ledamot eller suppleant före tjänstgöringstidens slut skall efterträdare till honom för den återstående tiden utses i den ordning, som har gällt beträffande den avgångne. Uteblir vald ledamot i taxeringsnämnd från sammanträde och finns inte suppleant för tillfället att tillgå, får nämnden, om det erfordras, inkalla annan till ledamot valbar person.

Utredningen föreslår att samma krav i fortsättningen skall ställas på ledamöter i lokal och särskild nämnd nämligen att de kan antas besitta erforderlig insikt i de beskattningsfrågor som ankommer på nämnden.

Utredningen föreslår vidare att ett uttryckligt förbud införs för vald ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd att utöva sitt uppdrag om han för taxeringsår under mandatperioden har blivit mantalsskriven i annan kommun än den där han har valts. Enligt utredningen torde ledamot eller suppleant i taxeringsnämnd f. n. vara oförhindrad att fullgöra sitt uppdrag även om han för taxeringsåret har blivit mantalsskriven i annan kommun. På grund av den föreslagna bestämmelsen blir han i sådant fall skyldig att frånträda uppdraget.

Utredningen tar också upp frågan om tjänstemän på länsstyrelsernas skatteavdelningar och förvaltningsavdelningar även i fortsättningen bör få uppdrag som taxeringsordförande. Enligt utredningens mening behövs inget generellt förbud för tjänstemän inom skatteadministrationen att vara ordförande. Det är dock enligt utredningen uppenbart att exempelvis skattechef, taxeringsdirektör och revisionsdirektör med hänsyn till deras funktioner inte bör komma i fråga för uppdrag som ordförande.

Remissinstanserna godtar i huvudsak utredningens förslag. Förslagen till ändringar i fråga om behörighetskraven för ledamöterna har endast föranlett vissa detaljanmärkningar. Bl. a. påpekas från ett håll att tillämpningen av proportionellt valsätt svårligen låter sig förena med kravet eller önskemålet i 13 § om att ledamöter i taxeringsnämnd skall äga kännedom om olika grupper av skattskyldiga inom taxeringsdistriktet och om distriktets olika delar. Vidare föreslås från ett håll att kravet på svenskt medborgarskap slopas som valbarhetsvillkor. Ett par remissinstanser anser att bestämmelsen i 14 § om hur man får fylla luckan i fall då varken ledamot eller suppleant har kommit till sammanträde är otidsenlig och rimmar illa med nämndernas uppgifter och befogenheter i den nya organisationen.

Frågan om taxeringstjänsteman bör få förordnande som taxeringsordförande diskuteras av ett stort antal remissinstanser. Det helt övervägande

antalet av dessa instanser biträder utredningens uppfattning att det inte bör finnas något generellt förbud för tjänstemän inom skatteförvaltningen att vara ordförande i taxeringsnämnd. Bl. a. betonas vikten av att kvalificerade personer även fortsättningsvis kan rekryteras som ordförande i de särskilda taxeringsnämnderna. Om kravet sätts för lågt, kommer nämnden lätt att domineras av den tjänsteman som biträder nämnden med deklara-tionsgranskningen. För att få fram tillräckligt med erfarna och kunniga taxeringsnämndsordförande måste även tjänstemän inom skatteförvaltningen kunna förordnas.

Några remissinstanser är kritiska mot förslaget. Bl. a. JK hyser från principiell synpunkt starka betänkligheter mot att taxeringstjänstemän förordnas som taxeringsnämndsordförande. JK anser att man i största möjliga utsträckning bör söka förordna andra än taxeringstjänstemän som ordförande. Liknande synpunkter framförs från ett par andra remissinstanser.

Flera remissinstanser tar upp frågan om arvoderingen av taxeringsnämndsordförandena bl. a. mot bakgrund av ordförandens arbetsrättsliga ställning. Bl. a. TOR anser det diskutabelt huruvida rollen som ordförande skall innehas i form av ett förtroendeuppdrag och påpekar bl. a. att rätten till semesterersättning påverkas härav. Förbundet anser att denna fråga bör penetreras i det fortsatta utredningsarbetet. Förbundet anser det mycket angeläget att ordförandena redan vid övergången till den nya taxeringsorganisationen ges rätt att förhandla om arvoden och ersättning för kostnader i samband med taxeringsarbetet.

För egen del får jag anföra följande.

Reglerna om kvalifikationskraven m. m. för ledamöter i taxeringsnämnd har i huvudsak varit oförändrade sedan den nuvarande taxeringslagen infördes år 1956. En del av bestämmelserna överfördes utan någon egentlig saklig ändring till 1956 års lag från den tidigare gällande taxeringsförordningen från år 1928. Som utredningen och några remissinstanser har påpekat är reglerna i behov av en modernisering. Även vissa sakliga ändringar behöver vidtas. Enligt min mening är det lämpligt att nu söka bringa förevarande regler i samklang med vad som på andra rättsområden gäller för ledamöter eller nämndemän. Föreskrifterna i lagen (1971:52) om skatterätt, fastighetstaxeringsrätt och länsrätt (LSFL) bör därvid tjäna som förebild.

Enligt min mening bör man till en början kunna slopa vissa av de mera allmänt hållna kompetenskraven i 13 §. Detta ligger i linje med den utveckling som har skett på andra rättsområden och bidrar alltså till en ökad enhetlighet i lagstiftningen. I likhet med utredningen föreslår jag sålunda att föreskriften att till ledamöter skall utses redliga och allmänt aktade personer skall utgå.

Kravet på fackkunskaper hos ledamöterna skall enligt utredningens förslag alltjämt komma till uttryck i 13 § genom en föreskrift om att till ledamot skall utses person som kan antas besitta erforderlig insikt i de beskattningsfrågor

som ankommer på nämnden. Jag biträder utredningens mening att en sådan föreskrift bör finnas kvar i TL och föreslår att det anges att till ledamot och suppleant skall utses person som har insikt i de beskattningsfrågor som ankommer på nämnden.

Det är självfallet angeläget att det i nämnden, förutom fackkunskap, finns kännedom om olika delar av taxeringsdistriktet och om olika grupper av skattskyldiga inom distriktet. Det bör dock enligt min mening kunna förutsättas att valmyndigheterna beaktar vikten härav även utan uttryckliga föreskrifter härom. Jag vill i detta sammanhang erinra om att de nuvarande föreskrifterna härom i 13 § tidigare gällde även beträffande ledamöter i prövningsnämnd. När prövningsnämnderna år 1971 ombildades till skatterätter ansågs av skäl som här har åberopats några motsvarande föreskrifter inte erforderliga beträffande nämndemännen i de nya rätterna. Mot denna bakgrund föreslår jag att de ifrågavarande bestämmelserna i 13 § utgår. En följdändring föreslås också i reglerna om besvär över val av ledamöter.

När det sedan gäller de särskilda kvalifikationskraven skall jag först beröra det s. k. bostadsbandet vid val av ledamöter.

Jag har tidigare förordat att landstinget skall vara valorgan i vissa fall. De nuvarande föreskrifterna om bostadsband för kommunvald resp. landstingsvald ledamot kan därför i princip lämnas oförändrade. I enlighet med utredningens förslag bör dock i lagtexten markeras att föreskrifterna inte gäller i fråga om gemensam nämnd. Jag biträder vidare utredningens uppfattning att vald ledamot inte bör få ha kvar sitt uppdrag om bostadsbandet bryts under mandatperioden. Jag föreslår sålunda att mantalsskrivning i kommun som ingår i taxeringsdistriktet skall utgöra såväl valbarhetsvillkor som behörighetsvillkor.

Kravet på att ledamot och suppleant skall vara svenska medborgare skall enligt utredningens förslag finnas kvar. Jag ansluter mig till denna ståndpunkt. Jag kan alltså inte biträda förslaget från en remissinstans att kravet på svenskt medborgarskap skall tas bort. Jag vill i detta sammanhang erinra om att riksdagen vid 1977/78 års riksmöte intagit samma ställning när det gäller frågan om svenskt medborgarskap för nämndemän i domstolarna (JuU 1977/78:5).

Förbudet för omyndig och konkursgäldenär att utöva uppdrag som ledamot i taxeringsnämnd bibehålls också i utredningens förslag. För egen del anser jag att förbudet för konkursgäldenär att vara ledamot i fortsättningen bör gälla endast taxeringsnämndens ordförande. Min inställning grundar sig på att konkurstillstånd inte längre utgör valbarhetshinder vid val av nämndemän till domstol.

Någon övre åldersgräns för rätten att inneha uppdrag som ledamot i taxeringsnämnd finns f. n. inte. När det gäller nämndemän i domstolarna gäller däremot en gräns vid 70 år. Det är enligt min mening lämpligt att införa samma gräns i fråga om ledamot i taxeringsnämnd. Vidare bör det klart markeras att kraven på att ledamot skall vara myndig svensk medborgare

som inte har fyllt 70 år utgör såväl valbarhetsvillkor som behörighetsvillkor.

Efter mönster från LSFL föreslår jag vidare dels en föreskrift om att nämnden självmant prövar den valdes behörighet, dels bestämmelser om skyldighet att motta uppdrag.

Den nuvarande föreskriften i 14 § om hur man får fylla luckan i fall då varken ledamot eller suppleant har kommit till sammanträde är som ett par remissinstanser har påpekat otidsenlig. Den torde numera inte heller tillämpas i praktiken. Jag föreslår därför att bestämmelsen utgår.

De remissinstanser som har yttrat sig om lämpligheten att förordna taxeringstjänstemän som ordförande i taxeringsnämnd har i allmänhet pekat på den höga kompetens som ordförandena inom den nya organisationen måste besitta. I annat fall menar de kommer nämnden i allt för hög grad att domineras av den tjänsteman som biträder nämnden med deklarationsgranskningen. Av den anledningen bör tjänsteman inom skatteförvaltningen kunna förordnas som ordförande. Jag delar denna och utredningens uppfattning att något generellt förbud för dessa tjänstemän att vara ordförande inte skall finnas. För att få kvalificerade ordförande i de särskilda nämnderna torde det ofta bli nödvändigt att liksom f. n. förordna tjänstemän inom skatteadministrationen till ordförande i dessa nämnder. Jag betonar emellertid vikten av att rekryteringen av ordförande sker med största omsorg. Så långt möjligt bör man anlita ordförande utanför den krets av tjänstemän som arbetar med deklarationsgranskning eller annan taxeringskontroll eller för det allmännas talan i taxeringsmål.

Med anledning av vad några remissinstanser har anfört angående ordförandens arbetsrättsliga ställning och arvodesfrågorna vill jag framhålla att dessa spörsmål behöver övervägas ytterligare. Jag är alltså inte f. n. beredd att ta ställning i dessa avseenden.

Sammanfattningsvis innebär mina förslag följande.

Ledamot i taxeringsnämnd skall vara myndig svensk medborgare och får ej ha fyllt sjuttio år. Ordföranden får inte vara i konkursstillstånd. Den som väljs till ledamot i lokal eller särskild nämnd skall vara mantalsskriven i kommun som helt eller delvis ingår i distriktet. Taxeringsnämnden prövar självmant den valdes behörighet. Till ledamöter och suppleanter skall utses personer som har insikt i de beskattningsfrågor som ankommer på nämnden. Den som har fyllt sextio år eller uppger annat giltigt hinder är inte skyldig att motta uppdrag som ledamot eller suppleant. Dessa föreskrifter, som delvis har sin motsvarighet i nuvarande 13 § 1 och 3 mom. tas in i 8 §.

De nuvarande reglerna i 13 § 2 mom. om rätten att avsäga sig uppdrag som ledamot eller suppleant tas med vissa redaktionella ändringar in i 9 §. Där i anges också att uppdraget förfaller om ledamoten eller suppleanten upphör att vara valbar eller behörig. Föreskriften skall jämföras med nuvarande bestämmelser i 13 § 4 mom. enligt vilka ledamot eller suppleant omedelbart skall frånträda uppdrag om han kommer i den ställningen att han inte längre

är behörig att utöva det. Till 9 § överförs vidare med endast redaktionella ändringar den nuvarande föreskriften i 14 § 1 mom. om länsstyrelsens rätt att återkalla förordnande som ordförande. Till 9 § flyttas också bestämmelserna i 14 § 1 mom. om utscende av ny ledamot eller suppleant när ledighet uppkommer. Även dessa bestämmelser ändras i främst redaktionellt hänseende. Slutligen skall enligt vad jag tidigare har sagt i 9 § tas in bestämmelser om förordnande av ersättare för ordföranden.

Reglerna om besvär över val av ledamöter och suppleanter som f. n. återfinns i 6 § 4 mom., förs in i 10 §. Som jag tidigare har antytt utgår bestämmelserna om förfarandet när kännedom om olika grupper av skattskyldiga inte blivit företrädd vid valet. Jag förelår vidare att i 10 § tas in bestämmelser om att besvär inte får anföras mot beslut som länsstyrelsen fattar enligt 5-9 §§. Det gäller besluten om distriktsindelning, verksamhetsområden, antalet ledamöter och fördelningen av dem när olika organ förrättar valet, förordnande av ordförande och ersättare. Något praktiskt behov av en besvärsmätt i dessa fall föreligger enligt min mening inte.

11.2.4 Arbets- och ansvarsfördelning

Inledning

Arbetet med deklarationsgranskning och därmed sammanhängande uppgifter åvilar f. n. i första hand taxeringsnämndsordföranden. Han biträds emellertid i detta arbete av kronoombud eller taxeringsinspektör. Även lokal skattemyndighet och länsstyrelse medverkar i viss utsträckning i taxeringsarbetet i första instans. Arbetsuppgifterna är i huvudsak fördelade på följande sätt.

I taxeringsnämnd, som inte biträds av taxeringsinspektör, är det i princip ordföranden som svarar för granskningen och föredragningen. Han skall vidare bl. a. tillhandahålla deklarationsblanketter, lämna deklarationsupplysningar, ta emot deklARATIONER och expediera beslut m. m. (7 §). I sådan nämnd skall kronoombudet biträda ordföranden med dessa uppgifter (9 §).

I taxeringsnämnd som biträds av taxeringsinspektör ankommer det i första hand på denne att sköta gransknings- och föredragningsarbetet. Han ombesörjer också huvuddelen av det expeditionella arbetet (10 §). I sådan nämnd har ordföranden till huvudsaklig uppgift att leda nämndens arbete. Han skall dock granska deklARATIONER i den utsträckning som behövs för en noggrann och tillförlitlig taxering (8 §).

Lokal skattemyndighet skall bl. a. sortera deklarationsmaterialet och sköta längdföring som inte ombesörjs av länsstyrelsen. Skattemyndigheten medverkar också i övrigt i taxeringsnämndernas arbete bl. a. i fråga om expeditionella göromål. Bestämmelser härom fanns tidigare i 16 § 1 mom. Fr. o. m. 1978 års taxering gäller enligt paragrafen att länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall medverka i taxeringsnämnds arbete i enlighet med

föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Sådana föreskrifter har meddelats i TK.

Skattechefen har att bevaka det allmännas rätt i taxeringsfrågor och verka för att taxeringarna blir likformiga och rättvisa (17 §).

Länsstyrelsen skall bl. a. vaka över att taxeringsarbetet i första instans ordnas och bedrivs ändamålsenligt (59 §).

Utredningen föreslår följande ändringar med anledning av principbeslutet om att granskningsdelen av den årliga taxeringen generellt skall föras över till lokal skattemyndighet och länsstyrelse.

Regleringen av ordförandenas huvudsakliga uppgifter i den nya organisationen föreslås ske i 7 §. Förslaget sammanfaller i stort sett med vad som f. n. gäller enligt 8 § för ordförande i sådan nämnd som biträds av taxeringsinspektör.

Ordföranden skall sålunda enligt utredningens förslag till 7 § planera och leda nämndens arbete samt i den omfattning som det finnes påkallat föredra ärendena. Han skall vidare granska deklARATIONER i den utsträckning som behövs för en noggrann och tillförlitlig taxering samt vid behov begära eller själv företa ytterligare utredning i ärendet.

I jämförelse med nuvarande 8 § innebär utredningens förslag i huvudsak följande ändringar. Föreskriften om att ordföranden vid behov skall begära eller själv företa ytterligare utredning i ärendet saknar direkt motsvarighet i nuvarande 8 §. Vidare bortfaller enligt förslaget den nuvarande föreskriften om att ordföranden skall avge yttranden i besvärsmål. Utredningen erinrar om att sådana yttranden enligt 13 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) skall avges av förvaltningsmyndighet som tidigare har beslutat i saken. Med hänsyn till att taxeringsnämnden i det nya systemet skall vara verksam hela året behövs enligt utredningen inte längre någon specialreglering i TL utan nämnden bör kunna avge yttranden i besvärsmål. Vidare slopas enligt förslaget föreskriften om att ordföranden skall införskaffa felande deklARATIONER m. m. Denna uppgift övergår till skattemyndigheterna.

I förhållande till de nuvarande föreskrifterna i 7 § om de uppgifter som ankommer på ordförande i nämnd som inte biträds av taxeringsinspektör innebär utredningens förslag att ordföranden befrias från ytterligare arbetsuppgifter. Det gäller bl. a. uppgifterna att tillhandahålla deklARATIONSBANKETER, lämna deklARATIONSUPPLYSNINGAR, ta emot deklARATIONER, sända underrättelser till andra myndigheter och att sköta expeditionellt arbete. Även dessa uppgifter skall enligt förslaget övertas av skattemyndigheterna.

Bestämmelserna i 9 och 10 §§ om kronoombud resp. taxeringsinspektör föreslås slopade eftersom sådana funktionärer inte skall utses i den nya organisationen.

I 10 § skall i stället enligt utredningens förslag tas in föreskrifter om lokal skattemyndighets medverkan i taxeringsarbetet. Motsvarande reglering beträffande länsstyrelse föreslås ske i 11 §.

Den föreslagna 10 § innehåller en relativt utförlig uppräknning av de

arbetsuppgifter som skall ankomma på lokal skattemyndighet. Uppräkningen omfattar bl. a. flertalet av de uppgifter som enligt vad jag nyss har sagt föreslås överflyttade från ordföranden till skattemyndigheterna. Vidare anges de för myndigheten nya arbetsuppgifterna, nämligen att granska deklARATIONER, bereda ärenden till nämnden och tillhandahålla föredragande.

Genom en hänvisning i 11 § föreslås dessa uppgifter ankomma på länsstyrelsen i fråga om de deklARATIONER som skall granskas regionalt.

Enligt utredningens förslag till 10 § skall lokal skattemyndighet dessutom i likhet med vad som f. n. gäller ha till uppgift att motta och sortera deklARATIONER m. m. Lokal skattemyndighet föreslås också skola ombesörja all längdföring.

Även lagregleringen i fråga om fördelningen av granskningsarbetet mellan länsstyrelse och lokal skattemyndighet föreslås ske i 10 resp. 11 § TL.

Enligt utredningsförslaget skall lokal skattemyndighet medverka vid taxeringsnämnds arbete beträffande skattskyldiga med hemortskommun inom fögderiet i den mån inte länsstyrelsen medverkar. Lokal skattemyndighet föreslås även efter anvisningar av skattechefen få medverka i taxeringsarbetet beträffande skattskyldiga med hemortskommun i annat fögderi inom länet.

Länsstyrelsen skall medverka vid särskild taxeringsnämnds arbete, om inte särskilda skäl talar för att det är lämpligare att lokal skattemyndighet medverkar. Efter skattechefens anvisningar föreslås länsstyrelsen få medverka vid lokal taxeringsnämnds arbete.

Utredningen framhåller att skattechefen bör ha möjlighet att vid behov omfördela granskningsresurserna vid lokal skattemyndighet i länet. Utredningen framhåller vidare att länsstyrelses medverkan vid taxeringsnämnds arbete i första hand avser granskning av de deklARATIONER som behandlas i särskild taxeringsnämnd. Utredningen påpekar emellertid att de föreslagna bestämmelserna även ger utrymme för att låta lokal skattemyndighets tjänsteman granska sådana deklARATIONER. Vidare ges enligt den föreslagna 11 § möjlighet för länsstyrelse att i vissa fall även medverka vid arbetet i lokal eller gemensam taxeringsnämnd. Utredningen anser att det kan vara lämpligt att ett visst år göra regional granskning av en viss grupp skattskyldiga i lokal taxeringsnämnd utan att behöva överflytta dessa till särskild taxeringsnämnd.

Utredningen föreslår att det samlade ansvaret för den årliga taxeringen, med vissa undantag, läggs på skattechefen. Detta föreslås komma till uttryck i TL bl. a. genom ett tillägg till 17 §. Enligt tillägget skall skattechefen leda taxeringsarbetet i länet. Han skall också utfärda föreskrifter för lokal skattemyndighets medverkan i taxeringsarbetet. Utredningen föreslår vidare att föreskriften i 59 § om att länsstyrelsen vakar över taxeringsarbetet i första instans slopas. Enligt utredningen innebär detta att uppgiften övergår till skattechefen med stöd av den föreslagna 17 §. De uppgifter som enligt 59 a och 60 §§ f. n. ankommer på länsstyrelsen, dvs. skyldigheten att lämna

förslag till anvisningar och rätten att kalla taxeringsnämndsledamöter till överläggningar, föreslås också bli överförda till skattechefen. Länsstyrelsen skall enligt utredningen alljämt ha kvar uppgifterna att utse vissa funktionärer i taxeringsnämnd samt att göra distriktsindelning och besluta om de särskilda nämndernas verksamhetsområden.

Remissinstanserna godtar i allmänhet förslaget till reglering av ordförandens uppgifter. Några remissinstanser vill emellertid ha kvar föreskriften om att ordföranden skall lämna de skattskyldiga deklarationsupplysningar. Utredningens förslag rörande ansvarsfördelningen mellan skattechef och länsstyrelse tillstyrks eller lämnas utan erinran. Ett par länsstyrelser motsätter sig emellertid förslaget att till skattechefen föra över länsstyrelsens nuvarande uppgift enligt 59 § TL "att vaka över att taxeringsarbetet i första instans ordnas och bedrivs ändamålsenligt". Länsstyrelserna anser att det är angeläget att behålla den förankring som taxeringsarbetet i första instans f. n. har i länsstyrelsen med dess förtroendemannastyrelse. Vidare framhålls bl. a. att i begreppet taxeringsarbete inryms också sådana uppgifter som även efter reformen kommer att ligga på taxeringsnämndens ordförande, t. ex. planläggning och ledning av sammanträdena. Här har länsstyrelserna ett ansvar för att de funktionärer som den har tillsatt fullgör sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt.

Även utredningens förslag i fråga om ansvarsfördelningen mellan regional och lokal myndighet har i huvudsak fått ett positivt mottagande. Från flera håll betonas vikten av att klara ansvarslinjer dras upp men också av att samråd sker mellan de skilda myndigheterna. Några remissinstanser understryker utredningens uttalande att skattechefen i vissa fall bör ha möjlighet att disponera över hela granskningsorganisationen och anser att detta bör framgå av lagtexten.

Jag kan också för egen del i huvudsak ansluta mig till utredningens förslag. Som jag tidigare har anfört förordar jag dock mindre detaljreglering än vad utredningen har föreslagit. Jag behandlar i det följande var för sig frågorna om ordförandens uppgifter, skattemyndigheternas uppgifter samt ansvarsfördelningen.

Ordförandens uppgifter

De nu ifrågakvarande bestämmelserna i 7 och 8 §§ TL innehåller som nyss har nämnts en uppräknning av de huvudsakliga uppgifter som ordföranden har utöver vad som annars anges i TL. Det är främst ordförandens allmänna uppgifter i fråga om granskning, föredragning och expeditionellt arbete som anges i dessa paragrafer.

Föreskrifterna är i huvudsak av rent administrativ art. De avser förhållandet inom nämnden eller till andra myndigheter. Det finns därför i och för sig enligt vad jag tidigare har sagt möjlighet att flytta över dessa föreskrifter till TK. Med hänsyn till TL:s uppbyggnad i övrigt är det dock enligt min

mening lämpligt att åtminstone i huvudsak ange ordförandens uppgifter i fråga om granskning m. m. i lagen.

Införandet av generell tjänstemannagranskning bör som utredningen har framhållit innebära att reglerna om ordförandenas huvudsakliga arbetsuppgifter i fråga om granskning m. m. görs enhetliga och inte som f. n. beroende av vilken typ av nämnd ordföranden har förordnats för. Det är också naturligt att regleringen i detta avseende sker i huvudsaklig överensstämmelse med de bestämmelser som f. n. gäller för ordförande i sådan nämnd som biträds av tjänsteman.

I enlighet härmed bör ordförandena i den nya organisationen i första hand ha till uppgift att leda taxeringsnämndens arbete. De olika ledningsfunktionerna får ökad betydelse i den nya organisationen bl. a. genom den utvidgade kontrollverksamheten i första instans och de nya ärendegrupper som tillförs nämnden. Ett större antal svåra skatterättsliga frågor än hittills kommer därigenom att aktualiseras redan i första instans. Det blir en viktig uppgift för ordföranden att leda arbetet inom nämnden så att de förtroendevalda ledamöterna kan tränga in i frågorna och utöva ett verkligt inflytande på besluten. Den medborgerliga förankring av taxeringen, som av tradition finns på skattområdet bör således bibehållas och förstärkas. Härigenom främjas taxeringsnämndens självständighet vid beslutsfattandet och skapas förutsättningar för en god balans i taxeringsarbetet mellan granskningstjänstemännen och nämnden.

Även de nya organisatoriska formerna för taxeringsarbetet medför ökade krav på ordförandens ledande funktion. Med hänsyn bl. a. till att varje nämnd kommer att biträdas av flera föredragande måste arbetet i nämnden planläggas i nära samråd med skattemyndigheterna. Ordföranden måste vidare ägna stor uppmärksamhet åt att söka åstadkomma största möjliga likförmighet i besluten.

Gransknings- och utredningsarbetet skall i första hand ankomma på skattemyndigheterna. Dessa ansvarar alltså bl. a. för att granskningsarbetet bedrivs så att deklARATIONERNA kan föredras inför nämnden inom behörig tid. Som utredningen har framhållit bör emellertid ordföranden ha till uppgift att utöva viss kontroll av granskningsarbetet. Han bör sålunda alltjämt granska deklARATIONER i den utsträckning som behövs för en noggrann och tillförlitlig taxering. Liksom f. n. bör denna granskning inriktas på de svårare deklARATIONERNA och på sådana deklARATIONER där granskaren föreslår avvikelser.

Ansvaret för att utredningen i ärendena är tillfredsställande vilar helt naturligt i första hand på granskningstjänstemännen. Men även i detta avseende har ordföranden själv faller ett ansvar. Jag vill erinra om att enligt 8 § förvaltningslagen (1971:290) har myndighet i princip skyldighet att vägleda enskild som har givit in en ofullständig handling, om det behövs för att han skall kunna tillvarata sin rätt. Vidare får enligt 15 § samma lag ärende i princip inte avgöras utan att parten fått tillfälle att yttra sig över det som har tillförts ärendet genom annan än honom själv. För taxeringsnämndens del bör det i

första hand ankomma på ordföranden att tillse att ärendena i sådana hänseenden är färdigberedda innan de avgörs av nämnden. Gransknings-tjänstemännen bör därför vara skyldiga att efterkomma en begäran från ordföranden att fullständiga utredningen i sådana hänseenden. Självfallet bör tjänstemännen också i övrigt biträda med kompletterande utredningar som nämnden eller ordföranden finner erforderliga. Detta gäller inte minst med hänsyn till mitt förslag till ändring i 65 §, enligt vilket taxeringsnämnden skall tillse att utredning görs och att tillfälle bereds den skattskyldige att yttra sig när det behövs för nämndens beslut. Jag återkommer strax till detta förslag (avsnitt 11.3.2). Gäller det mera omfattande utredningar t. ex. i form av revision blir det i sista hand en resurs- och prioriteringsfråga som får lösas av arbetsledare inom myndigheten. Jag vill erinra om att ordföranden alltid har möjlighet att, i första hand inom ramen för 31 § 2 mom., själv företa utredning som han finner påkallad. Han kan t. ex. med stöd av denna paragraf anmana den deklARATIONSSKYLDIGE att ge in handling som behövs för kontroll av deklARATIONEN. Jag vill i detta sammanhang förutskicka att jag avser att lägga fram förslag som ger ordföranden bättre möjligheter än f. n. att företa utredning i taxeringsärendena. Jag återkommer till detta (avsnitt 11.8.2). Mot denna bakgrund anser jag i likhet med utredningen att det bör föreskrivas att taxeringsnämndens ordförande vid behov skall föranstalta om utredning i taxeringsärendena.

Föredragningen skall enligt utredningen i princip skötas av gransknings-tjänstemännen. Jag biträder förslaget att ordföranden skall ha rätt att föredra ärenden i den utsträckning han själv finner lämpligt. Däremot anser jag i likhet med några remissinstanser men i motsats till utredningen att det inte bör föreskrivas någon skyldighet för ordföranden att vara föredragande i den mån länsstyrelsen eller lokal skattemyndighet förordnar därom.

Sammanfattningsvis tillstyrker jag sålunda utredningens förslag till reglering av ordförandens huvudsakliga uppgifter i den nya organisationen med undantag för förslaget om föredragningsskyldighet. Ordföranden skall således utöver vad som annars anges i TL främst ha till uppgift att planera och leda nämndens arbete. Det skall därvid åligga ordföranden att granska deklARATIONER och andra handlingar i den utsträckning som erfordras för en noggrann och tillförlitlig taxering samt att vid behov föranstalta om utredning i taxeringsärendena. Ordföranden får själv föredra ärende i nämnden när han finner det lämpligt. Bestämmelserna bör tas in i 11 §.

Jag vill slutligen framhålla att med slopandet av den nuvarande föreskriften i 7 § om att ordföranden skall lämna deklARATIONSUPPLYSNINGAR, avses inte någon inskränkning i den nuvarande service- och informationsskyldigheten. DeklARATIONSUPPLYSNINGAR bör emellertid i första hand lämnas av skattemyndigheterna. Jag vill erinra om att enligt servicecirkuläret (1972:406) till statsmyndigheterna skall myndighet i lämplig utsträckning gå allmänheten till handa med upplysningar i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

Skattemyndigheternas uppgifter

Som jag har nämnt föreslår utredningen en relativt detaljerad reglering i 10 och 11 §§ TL av de uppgifter i fråga om granskning m. m. som enligt principbeslutet skall ankomma på lokal skattemyndighet resp. länsstyrelse. För egen del anser jag att regleringen av organisationen i administrativt hänseende bör begränsas. I TL behövs sålunda enligt min mening i och för sig inte någon ytterligare föreskrift om skattemyndigheternas medverkan vid taxeringsarbetet utöver den nuvarande föreskriften i 16 § om att länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall medverka enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Jag bortser här från de bestämmelser som reglerar befogenheterna i fråga om revision m. m. Det kan emellertid vara lämpligt att i ifrågavarande kapitel i TL, som handlar om taxeringsorganisationen, översiktligt ange de olika beskattningsorganens uppgifter och inbördes relationer. Som har framgått av den föregående redogörelsen för ordförandens uppgifter i den nya organisationen har jag också förordat att man i TL skall ange de uppgifter som huvudsakligen skall ankomma på honom. Förslaget i den delen innehåller bl. a. föreskrifter om att ordföranden alltjämt skall ha skyldighet att utföra viss granskning och utredning. Han skall vidare ha rätt att själv föredra ärendena.

Mot denna bakgrund anser jag att man i TL även bör ange skattemyndigheternas uppgifter i dessa avseenden. I lagen bör sålunda komma till uttryck att det skall ankomma på länsstyrelse och lokal skattemyndighet att granska deklARATIONER och i övrigt bereda ärendena för taxeringsnämnden. Vidare bör anges att myndigheterna skall tillhandahålla föredraganden och ombesörja expeditionella göromål. Bestämmelserna bör ha sin plats i 12 §.

De närmare föreskrifter som behövs angående de olika arbetsmoment som ingår i dessa arbetsuppgifter och fördelningen av uppgifterna mellan de båda myndigheterna bör beslutas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. I denna ordning bör således ges föreskrifter om vem som skall handha sortering av deklARATIONER, längdföring m. m. Detsamma gäller i fråga om vilka skattskyldiga och vilka nämnder de olika myndigheternas medverkan skall avse. I sista hand bör skattechefen vara den som reellt beslutar i dessa frågor. Jag återkommer i det närmast följande avsnittet till detta spörsmål.

Enligt mitt förslag skall sålunda i 12 § anges att länsstyrelse och lokal skattemyndighet skall granska deklARATIONER och i övrigt åt nämnden bereda ärenden samt ombesörja göromål av expeditionell art. Länsstyrelsen och den lokala skattemyndigheten skall tillhandahålla föredragande i ärende som myndigheten har berett.

Ansvarsfördelning – skattechefens ställning

Enligt 1975 års principbeslut skall skattechefen leda och styra taxeringen och granskningen inom länet. Detta innebär att han skall utöva den administrativa ledningen av granskningstjänstemännens arbete och ha rätt att ge direktiv för uppläggnings- och granskningsinsatserna och taxeringsarbetet i övrigt. Han skall vidare kunna i vissa situationer förfoga över hela granskningsorganisationen i länet, t. ex. för koncentrerade kontrollinsatser på vissa områden.

Principbeslutet slår alltså fast att den materiella och formella styrningen av såväl det regionala som det lokala taxeringsarbetet skall vila på skattechefen. Utredningens förslag innebär att det samlade ansvaret för det årliga taxeringsarbetet med vissa undantag läggs på skattechefen. Jag ansluter mig till huvudprinciperna i utredningens förslag. I enlighet med principbeslutet skall sålunda skattechefen dels inta en ledande ställning vid såväl det regionala som det lokala taxeringsarbetet dels ges ett ökat formellt ansvar för taxeringsarbetet i första instans.

I fråga om ledningen av taxeringsarbetet skall skattechefen således inte bara ha att självständigt besluta om hur detta arbete skall ordnas och bedrivas inom länsstyrelsen. Skattechefens uppgift att leda taxeringsarbetet skall också som utredningen har föreslagit innefatta en möjlighet att ge närmare anvisningar om hur lokal skattemyndighets medverkan i taxeringsarbetet skall tillgå. Han skall bl. a. ha möjlighet att ge direktiv för uppläggnings- och kontrollarbetet. Han måste vidare kunna inrikta myndighetens arbetsinsatser så som i det särskilda fallet krävs för att taxeringsnämnderna skall få bästa möjliga stöd. Han bör sålunda som utredningen har förordat exempelvis kunna föreskriva att en lokal skattemyndighet skall bistå annan lokal skattemyndighet eller att lokal skattemyndighet skall biträda särskild nämnd även om arbetet avser skattskyldiga med hemortskommun utom fögderiet.

Skattechefens ledningsfunktion i fråga om de lokala skattemyndigheternas granskningspersonal kan emellertid inte utövas på samma sätt som i förhållande till personalen på länsstyrelsen. Skattechefens planläggning av arbetet och fördelning av resurserna måste självfallet ske i samråd med de lokala skattemyndigheterna. Jag anser i likhet med flera remissinstanser att det samrådsförfarande inom ramen för ett särskilt samrådsorgan som utredningen har förordat kan vara en lämplig form för planläggningen och utformningen av taxeringsarbetet. Med hänsyn till att skattechefen skall ha ledningen och ansvaret för taxeringsarbetet i länet är det dock han som skall ha det avgörande inflytandet.

Jag är därmed framme vid frågan hur bestämmelserna om skattechefens befogenheter i förhållande till lokal skattemyndighet och dess granskningspersonal lämpligen bör regleras.

Jag skall här mot bakgrund av den föregående redogörelsen först beröra utredningens förslag att skattechefen skall ha att utfärda föreskrifter om lokal

skattemyndighets medverkan efter samråd med myndigheten.

Som jag tidigare har framhållit måste skattechefen för att kunna utöva sin ledande funktion kunna ge anvisningar för lokal skattemyndighets medverkan i taxeringsarbetet både till den del som gäller själva deklarationsgranskningen och den del som avser revisioner eller annan kontrollverksamhet. Sådana anvisningar kan i varje fall till viss del komma att få karaktären av föreskrifter i regeringsformens mening. Sådana föreskrifter skall utfärdas av regeringen eller den underordnade myndighet åt vilken regeringen uppdrar att meddela erforderliga bestämmelser. Sådant uppdrag bör ges åt länsstyrelsen. Bestämmelse härom bör tas in i TK. I enlighet med principbeslutet bör dock skattechefen i praktiken själv få svara för anvisningarnas innehåll och utformning. En sådan ordning erhålls genom att i länsstyrelseinstruktionen tas in bestämmelse om att chefen för skatteavdelningen ensam beslutar angående föreskrifter för lokal skattemyndighets medverkan i taxeringsnämndernas arbete. Jag föreslår att frågan löses efter dessa linjer.

Vid övervägandena i prop. 1975:87 framhölls att vissa fördelar beträffande ledningsfunktionen för taxeringsarbetet liksom andra hithörande administrativa frågor skulle erhållas genom att inordna lokala skattemyndigheten som en lokal enhet i den regionala förvaltningen. Skatteutskottet (SkU 1975:31) gav i sitt betänkande med anledning av propositionen med riksdagens instämmande uttryck för uppfattningen, att man på längre sikt borde inrikta sig på att inlemma fögderiorganisationen i den regionala förvaltningen. Frågan om en sådan sammanföring av lokala skattemyndigheten med länsstyrelsernas skatteavdelningar utreds f. n. av särskilda sakkunniga (Fögderiutredningen; Kn 1975:02).

I direktiven för fögderiutredningen framhålls att även om utredningsarbetet enligt vad som har förutsatts bedrivs skyndsamt, kan resultatet inte förverkligas innan den nya taxeringsorganisationen har genomförts. Man har sålunda att räkna med att skattechefens direktivrätt för uppläggningsgranskningsinsatserna och taxeringsarbetet i övrigt under ett antal år får utövas med den organisationsindelning som nu föreligger. I samband med ett inordnande av lokal skattemyndighet i länsstyrelsernas skatteavdelningar kan bl. a. frågan om skattechefens ställning komma att aktualiseras på nytt.

Vad jag nu har sagt innebär sålunda att i TL inte tas in någon föreskrift som direkt anger skattechefens befogenheter i förhållande till lokal skattemyndighet. Som jag tidigare har antytt bör dock i enlighet med principbeslutet skattechefens ledande ställning i detta avseende liksom i fråga om taxeringsarbetet i övrigt komma till uttryck i TL. Utredningen föreslår att det i 17 § anges att skattechefen leder taxeringsarbetet i länet. Enligt utredningens uppfattning bör bestämmelsen få till följd att nuvarande föreskrift i 59 § TL om länsstyrelsens åliggande att vaka över taxeringsarbetet i första instans slopas. För egen del vill jag anföra följande.

Det åvilar sedan gammalt länsstyrelsen att utöva tillsyn över beskattnings-

väsentet. Emellertid gäller också sedan lång tid att vissa uppgifter av fiskal natur såsom taxeringskontroll och processföring ligger på skattechefen (tidigare förste taxeringsintendenten), som därvid är undantagen länsstyrelsens inflytande. Detta följer bl. a. av föreskriften i 17 § om att skattechefen skall bevaka det allmännas rätt och verka för riktiga taxeringar, bl. a. genom att granska taxeringsnämndernas beslut och i förekommande fall anföra besvär. Härtill kommer att flertalet av de uppgifter i fråga om taxeringsarbetet som f. n. formellt ankommer på länsstyrelsen i praktiken är delegerade på avdelningschefen genom normalarbetsordningen för länsstyrelserna.

Utredningen förordar att länsstyrelsen alltjämt skall ha kvar ansvaret för de arbetsuppgifter som är av allmän administrativ natur. Jag delar denna uppfattning och anser i likhet med utredningen att man inte bör göra någon ändring beträffande länsstyrelsens ansvar för distriktsindelningen och förordnande av ordförande. Som jag tidigare har framhållit är dock beslut om distriktsindelning att betrakta som normsbeslut och skall därför ges i författnings form. På grund härav kan länsstyrelsen enligt regeringsformen inte tilläggas beslutanderätten direkt i TL utan där bör anges att beslut meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. I TK bör anges att länsstyrelsen beslutar i frågan. Jag förutsätter vidare att dessa uppgifter liksom f. n. kommer att delegeras till chefen för skatteavdelningen genom arbetsordningen.

I enlighet med det anförda föreslår jag att det i 14 § anges att skattechefen leder och ansvarar för deklaraionsgranskningen och annan kontroll för taxeringen. Vidare ansluter jag mig till utredningens uppfattning att skattechefen bör upprätta förslag till länsanvisningar och när så är önskvärt kalla nämndledamöter till överläggningar angående taxeringsarbetet. Dessa uppgifter bör därför i överensstämmelse med utredningens förslag överflyttas från länsstyrelsen till skattechefen. Bestämmelserna har dock enligt min mening sin plats i TK. Nuvarande bestämmelser i 59 a och 60 §§ TL kan därför utgå.

Med hänsyn till vad jag nu har anført anser jag i likhet med utredningen att 59 § bör slopas. Länsstyrelsens skyldigheter vid den årliga taxeringen framgår av de paragrafer som reglerar de olika arbetsuppgifterna.

När det slutligen gäller taxeringsarbetet i nämnderna bör enligt vad jag tidigare har sagt den ledande funktionen ankomma på ordföranden. Taxeringsnämnden bör i materiellt hänseende inta en självständig ställning gentemot skattemyndigheterna i övrigt. Någon direktiv rätt för länsstyrelse eller annan i sakfrågorna bör alltså inte finnas. Däremot bör skattechefen liksom f. n. stödja taxeringsnämnderna med råd och anvisningar i de materiella frågorna.

Övriga frågor

Enligt 16 § 2 mom. TL får kommun förordna tjänsteman hos kommunen som länsstyrelsen godkänner att biträda ordföranden med granskning av deklARATIONER. I 16 § 3 mom. föreskrivs att ordföranden får anlita skrivbiträde.

Utredningen föreslår att föreskrifterna slopas med hänsyn till att alla nämnder skall biträdas av tjänstemän hos lokal skattemyndighet eller länsstyrelse. Utredningen föreslår också att i 17 § införs en uttrycklig regel om taxeringsintendentens partsställning i taxeringsprocessen för att bl. a. markera att taxeringsintendenten inte är part i taxeringsnämnden.

För egen del anser jag i likhet med flera remissinstanser att regeln om kommuns medverkan i taxeringsarbetet bör behållas. Den utgör grundvalen för det arbete som utförs av de kommunala taxeringsrevisorer som finns anställda i vissa kommuner. Jag delar inte heller utredningens uppfattning att det behövs en föreskrift om taxeringsintendentens partsställning. Denna framgår enligt min mening av andra bestämmelser i TL. Däremot förordar jag i likhet med utredningen att föreskriften om ordförandens rätt att anlita skrivbiträde slopas.

Jag föreslår att bestämmelserna om kommuns medverkan i taxeringsarbetet med vissa redaktionella ändringar tas in i 13 §.

11.3 Taxeringsnämndernas verksamhet

11.3.1 Arbetsformer

Sammanträden, närvarorätt m. m.

I 61–63 §§ finns regler om taxeringsnämndens sammanträden. De avser bl. a. bestämmandet av tid och plats, kallelseskyldighet, närvarorätt, skyldighet att anmäla skiljaktig mening och protokollföring. Reglerna innebär i huvudsak följande.

Tid och plats för taxeringsnämndens sammanträden bestäms av ordföranden. Han skall också kalla ledamöterna och på lämpligt sätt och i god tid underrätta länsstyrelsen och de skattskyldiga inom taxeringsdistriktet om tid och plats för sammanträdena. Är ledamot förhindrad att komma skall han i sitt ställe kalla suppleanten och underrätta ordföranden härom (61 § 1 mom.). Normalt brukar nämnden sammanträda 4–8 gånger under perioden mars–juni.

Sammanträde med taxeringsnämnd skall hållas inom slutna dörrar. Skattskyldig har dock rätt att företräda inför nämnden för att lämna upplysningar till ledning för taxeringen. I sådant fall bör nämnden i regel genast lämna skattskyldig begärd upplysning i fråga om hans taxering (61 § 4 mom.). Taxeringsinspektör deltar i nämndens överläggningar men inte i dess beslut (61 § 2 mom.). Skattechefen eller av honom beordrad tjänsteman får

närvara vid sammanträde med taxeringsnämnden (61 § 5 mom.).

Skiljaktig mening hos ordförande eller taxeringsinspektör skall anges på deklareringshandling och antecknas i protokollet. Annan ledamot som deltagit i taxeringsnämndens beslut får anföra reservation mot beslutet. Av nämnden anlita sakkunnig har rätt att anteckna särskild mening till protokollet (63 §).

Protokoll skall föras vid sammanträdena i erforderlig omfattning. Protokollet skall justeras av ordföranden och två andra ledamöter (61 § 1 mom.). I praktiken förs inte särskilt protokoll från varje sammanträde utan ett enda protokoll upprättas för hela taxeringsperioden. I protokollet tas inte in uppgift om vilka taxeringar som har behandlats vid visst sammanträde. Det går inte heller att av protokollet utläsa vilka ledamöter som har deltagit i beslut rörande viss skattskyldigs taxering.

Enligt principbeslutet skall föredragande tjänsteman inte få delta i nämndens beslut men få anteckna avvikande mening. Suppleant skall få närvara vid nämndens sammanträden även utan att ordinarie ledamot har förfall.

Utredningen föreslår till en början vissa ändringar i 61 § 1 mom. i fråga om ordförandens skyldighet att underrätta om tid och plats för sammanträdena. Föreskriften om att han på lämpligt sätt skall underrätta de skattskyldiga inom taxeringsdistriktet föreslås slopad. I stället införs skyldighet för ordföranden att underrätta lokal skattemyndighet. Enligt utredningen tillgodoser man därigenom de skattskyldigas intresse av att på ett enkelt sätt få kännedom om sammanträdena. Vidare föreslås att ordföranden skall kalla suppleanterna till det första sammanträdet och underrätta dem om tid och plats för övriga sammanträden.

Närvarorätten vid nämndens sammanträden skall enligt utredningens förslag regleras i 61 § 2 mom. Föredragande tjänsteman i nämnden föreslås få närvarorätt även i fråga om ärende som han inte har föredragit. Hans rätt att närvara vid nämndens överläggningar föreslås dock gälla endast ärende där han är föredragande. Den som utan att vara föredragande har verkställt taxeringsrevision föreslås få närvarorätt och rätt att delta i överläggningarna vid handläggning av ärende som berörs av revisionen. Samma rätt skall enligt förslaget liksom f. n. tillkomma sakkunnig vid handläggning av taxeringsfråga beträffande vilken han har biträtt nämnden. Vidare föreslås rätt att närvara vid sammanträde för skattskyldigs ombud och biträde samt för suppleant som inte har trätt i ledamots ställe. Den nuvarande föreskriften i 61 § 5 mom. om närvarorätt för skattechefen eller av honom beordrad tjänsteman föreslås överflyttad till 61 § 2 mom. Skattskyldigs rätt att företräda inför nämnden skall enligt förslaget stå kvar i 61 § 4 mom.

Bestämmelserna i 63 § om rätt – i vissa fall skyldighet – att anföra reservation mot taxeringsnämndens beslut eller att låta anteckna avvikande mening till protokollet föreslås ändrade. Förslaget innebär att de som får delta i nämndens överläggningar även skall ha rätt att anmäla från beslutet

skiljaktig mening. Den nuvarande föreskriften om att skiljaktig mening skall antecknas i protokollet föreslås med hänsyn till föreskriftens ordningskaraktär överflyttad till TK.

I övrigt föreslås inte några ändringar av bestämmelserna om protokollföring i TL. Den nuvarande föreskriften om att protokoll skall föras i erforderlig omfattning står alltså kvar. Utredningen avvisar tanken på att införa skyldighet för nämnden att i protokollet eller på annat sätt dokumentera vilka ledamöter som har deltagit i visst beslut.

Remissinstanserna godtar i allmänhet utredningens förslag. En del instanser är dock kritiska på några punkter. Från flera håll uttalas sålunda tveksamhet till att suppleanterna får närvara vid nämndens samtliga sammanträden. En sådan ordning anses innebära att arbetet i nämnden blir tungrott. Förslaget om närvarorätt för föredragande, sakkunnig och taxeringsrevisor berörs av ett mindre antal remissinstanser. De som tar upp frågan är tveksamma eller avvisande till förslaget att sakkunnig och revisor skall ha rätt att närvara även vid nämndens överläggningar. Detta anses strida mot processuell praxis. Utredningens ståndpunkt att man inte bör införa skyldighet att dokumentera vilka ledamöter som har deltagit i ett beslut rörande viss skattskyldigs taxering kritiserar av bl. a. JO. Den nya regeringsformen och instruktionen för JO medför att taxeringsnämnderna numera står under JO:s tillsyn. Det blir därför enligt JO i framtiden nödvändigt att dokumentation finns om vilka ledamöter som har deltagit i beslut rörande viss skattskyldig.

För egen del får jag anföra följande.

Ordförandens skyldighet enligt 61 § 1 mom. att underrätta de skattskyldiga i distriktet om nämndens sammanträden hänger samman med de skattskyldigas rätt att företräda inför nämnden och lämna upplysningar. Någon särskild form för underrättelseskyldighetens fullgörande har inte föreskrivits. I praktiken brukar meddelande om sammanträdena anslås hos länsstyrelsen, på kommuns anslagstavla c. d. Av meddelandet framgår inte vilka taxeringar som avses behandlas vid visst sammanträde utan endast tid och plats för sammanträdena. Skattskyldig som vill närvara när hans deklaration behandlas av nämnden måste alltså vända sig till ordföranden eller den som granskar deklarationen för att få upplysning om till vilket sammanträde han bör komma. I den nya organisationen är det enligt min mening naturligt att den skattskyldige tar kontakt med föredragande tjänsteman hos länsstyrelse eller lokal skattemyndighet om han vill utnyttja sin rätt att företräda inför nämnden. Med hänsyn härtill förordar jag i likhet med utredningen att man slopar föreskriften i 61 § 1 mom. att ordföranden skall underrätta de skattskyldiga om sammanträdena och i stället inför skyldighet för ordföranden att underrätta lokal skattemyndighet. Den nuvarande skyldigheten att underrätta länsstyrelsen står kvar.

För en situation finns det emellertid enligt min mening anledning att bibehålla och även utvidga underrättelseskyldigheten gentemot de skattskyld-

diga. Jag tänker på fall där TN-revision har verkställts hos den skattskyldige. Enligt utredningen bör den skattskyldige upplysas om sin rätt att företräda inför nämnden om revisionen har utförts av en från granskningsarbetet fristående taxeringsrevisor och denne kallas till nämndens sammanträde. För egen del anser jag att man bör gå ett steg längre och underrätta den skattskyldige om tid och plats för sammanträdet i samtliga fall där taxeringsrevision har verkställts hos honom. Jag föreslår att en föreskrift härom tas in i 61 § 1 mom.

Principbeslutet om suppleants närvarorätt bör enligt utredningen innebära att suppleanterna kallas till det första sammanträdet och underrättas om övriga sammanträden. Jag ansluter mig till förslaget att suppleanterna skall kallas till det första sammanträdet. Som utredningen har framhållit är det önskvärt att suppleanterna är närvarande vid det första sammanträdet då arbetet planläggs och ordföranden bl. a. informerar om nyheter vid taxeringen. Däremot bör det enligt min mening inte införas någon skyldighet för ordföranden att särskilt underrätta suppleanterna om övriga sammanträden. Om suppleant önskar delta i sammanträdena utan att förfall för ordinarie ledamot föreligger har han möjlighet att vända sig till ordföranden eller skattemyndigheterna för att få information om sammanträdena. Förslaget om kallelse till suppleanterna framgår av 61 § 1 mom.

Liksom f. n. skall taxeringsnämndens sammanträden hållas inom stängda dörrar. Jag ansluter mig i huvudsak till utredningens förslag i fråga om den personkrets som skall ha rätt att närvara vid sammanträdena. Föredragande tjänsteman måste självfallet ha rätt att närvara vid sammanträdena och även delta i nämndens överläggningar. Detta bör gälla oavsett om tjänstemannen själv har föredragit ärendet eller ej. Jag förordar vidare att suppleant som ej har trätt i ordinarie ledamots ställe skall ha rätt att närvara vid överläggningarna.

Skattskyldigs rätt att företräda inför nämnden genom ombud eller med annat biträde följer enligt min mening av 6 § förvaltningslagen. Bestämmelserna i 61 § 4 mom. TL bör sålunda efter förvaltningslagens tillkomst anses innebära en komplettering av föreskrifterna i 16 § förvaltningslagen om rätt för part att muntligen lämna uppgifter i förvaltningsärende och inte en från 6 § samma lag avvikande reglering. Jag anser således att det inte behövs någon föreskrift i TL om skattskyldigs rätt att företräda inför nämnden genom ombud eller med biträde.

Beträffande närvarorätten för taxeringsrevisor och sakkunnig vill jag till en början erinra om att sakkunnig f. n. har rätt att delta i nämndens överläggningar och anteckna avvikande mening till protokollet. Det finns emellertid som några remissinstanser har påpekat skäl för att nu överge denna ordning. Bl. a. gäller inom den allmänna förvaltningen i övrigt normalt inte några motsvarande befogenheter för sakkunnig. Det kan också ibland framstå som olämpligt att från nämnden fristående expertis får vara kvar vid nämndens överläggningar när förhandling med den skattskyldige har ägt rum. Jag

föreslår därför att närvarorätten för taxeringsrevisor och sakkunnig begränsas till en rätt att företräda inför nämnden och lämna upplysningar i ärendet. Har föredraganden utfört taxeringsrevisionen bör detta inte utgöra hinder mot att han deltar i nämndens överläggningar i ärendet. Taxeringsrevisorns närvarorätt bör anges i lagtexten. Sakkunnigs rätt att företräda inför nämnden på angivet sätt får anses följa av 15 §, som föreskriver att nämnden får anlita sakkunnig. Liksom hittills bör skattechefen och av honom beordrad tjänsteman ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden. Sådan tjänsteman bör dock som utredningen har föreslagit inte ha rätt att närvara vid överläggningarna. Mina förslag i fråga om närvarorätten framgår av 61 § 2 och 4 mom.

Rätt att anmäla skiljaktig mening bör som utredningen har föreslagit tillkomma föredraganden. Med hänsyn till vad jag nyss har förordat beträffande närvarorätten för sakkunnig och taxeringsrevisor kan jag däremot inte ansluta mig till förslaget att även dessa tjänstemän skall ha rätt att anmäla skiljaktig mening. Lagtekniskt innebär det att nuvarande föreskrift om rätt för sakkunnig att anteckna särskild mening till protokollet utgår. När det gäller ledamöterna i taxeringsnämnden gäller f. n. att ordföranden är skyldig att på deklARATIONEN eller bilaga till denna ange skiljaktig mening och göra anteckning härom i protokollet. Övriga ledamöter har rätt att anföra reservation mot taxeringsnämndens beslut. Sådan reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas. Vill ledamöten närmare ange grunderna för reservationen skall denna avfattas skriftligen och avges senast vid justeringen av protokollet. Jag anser i likhet med utredningen att reglerna i dessa avseenden bör göras lika för ordföranden och de valda ledamöterna. Bestämmelserna bör tas in i 64 § som handlar om omröstning vid skiljaktiga meningar. Jag föreslår att i ett nytt andra stycke i paragrafen anges att skiljaktig mening hos ledamot och föredragande tjänsteman skall avfattas skriftligen och avges inom en vecka efter sammanträdet.

När det gäller protokollföringen och därmed sammanhängande frågor delar jag den uppfattning som bl. a. JO har framfört, nämligen att man bör införa skyldighet att dokumentera vilka ledamöter som har deltagit i ett beslut rörande viss skattskyldigs taxering. Det bör ankomma på regeringen att föreskriva hur denna dokumentation skall ordnas. I likhet med utredningen förordar jag vidare att reglerna om protokollföringen samlas i TK där redan flertalet av föreskrifterna på området finns. Det bör alltså ankomma på regeringen att meddela föreskrifter om protokollföringen. Jag föreslår att 61 § 1 mom. ändras i enlighet härmed. Vidare föreslår jag att de nuvarande föreskrifterna om protokollföring i 63 § TL slopas.

Beslutförhet och omröstning

Reglerna om taxeringsnämndens beslutförhet finns i 63 §.

Beslut om taxering och annat beslut som innebär avgörande i sak får enligt paragrafen fattas om ordföranden och minst två eller, i taxeringsnämnd vars distrikt omfattar mer än en kommun, minst tre andra ledamöter är närvarande. Endast ett kronoombud får delta i omröstningen. Den omständigheten att ledamot har att avträda vid behandling av viss taxering hindrar dock inte att beslut fattas rörande denna taxering. Annat beslut av nämnden får fattas av ordföranden ensam.

Omröstningsreglerna finns i 64 §. Däri föreskrivs att om ledamöterna har skiljaktiga meningar skall öppen omröstning hållas och flertalets mening gälla. Vid lika röstetal gäller den mening som är till den skattskyldiges förmån eller, om denna grund inte kan tillämpas, ordförandens mening.

Enligt principbeslutet skall ordföranden ensam ha rätt att besluta i fråga om otvistiga deklARATIONER och ärenden om småbelopp liksom frågor av rent teknisk och formell natur. Vidare skall omröstningsreglerna ändras så att ordföranden får utslagsröst vid lika röstetal.

Utredningen framhåller att principen vid utformningen av delegationsreglerna bör vara att ordföranden ensam skall avgöra endast sådana ärenden där lekmannainflytande och lokalkännedom kan antas vara utan egentlig betydelse. Så snart det föreligger tveksamhet – i rättsligt eller materiellt avseende – hur en fråga bör bedömas, skall frågan alltså avgöras av hela nämnden. Utredningen anser dock att det i likhet med vad som gäller för skatterätten skall finnas en kompletterande regel om att deklara-tionsavvikelser på högst 500 kr. alltid skall få beslutas av ordföranden ensam. Utredningen föreslår efter förebild av föreskrifterna om domföret i 6 § lagen om skatterätt, fastighetstaxeringsrätt och länsrätt (LSFL) att taxeringsnämnd skall vara beslutför med ordföranden ensam vid

- 1) beslut som icke innefattar prövning av ärenden i sak,
- 2) beslut om taxering utan avvikelser från självdeklARATION eller annan av den skattskyldige till ledning för egen taxering avlämnad uppgift,
- 3) beslut om taxering med avvikelse från självdeklARATION eller annan av den skattskyldige till ledning för egen taxering avlämnad uppgift, om avvikelserna uppgår till högst 500 kr.,
- 4) beslut om rättelse av tidigare beslut, som till följd av skrivfel, räknepel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet samt
- 5) avgörande av ärende i vilket saken är uppenbar.

Som allmän förutsättning för ordförandens rätt att besluta ensam skall vidare enligt förslaget gälla att det inte är påkallat av särskild anledning att ärendet prövas av fullsuttet nämnd.

Någon ändring av gällande krav på antal närvarande ledamöter för att nämnden skall vara beslutför föreslås inte. Däremot föreslås i enlighet med principbeslutet att omröstningsreglerna ändras så att ordföranden får utslags-

röst i samtliga fall där det föreligger lika röstetal för skiljaktiga meningar i nämnden.

Förslaget att ordföranden ensam skall få avgöra vissa ärenden tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser.

Den föreslagna ändringen av omröstningsreglerna lämnas utan erinran av remissinstanserna.

För egen del får jag anföra följande.

Principbeslutet om ordförandens rätt att besluta ensam i vissa ärenden bygger på tanken att de förtroendevalda ledamöternas erfarenheter och kunskaper nyttiggörs bäst i taxeringsarbetet om nämnderna koncentrerar sitt arbete på de viktiga bedömningsfrågorna i taxeringen. Jag ansluter mig till utredningens uppfattning att ordförandens rätt att besluta ensam inte bör vara beroende av nämndens delegation utan bör skrivas in i TL. Det är sålunda angeläget att den i principbeslutet avsedda beslutsordningen verkligen genomförs så att nämndernas arbete får den inriktning som förutsätts i beslutet. Utgångspunkten för regleringen bör därvid som utredningen har föreslagit vara bestämmelserna om enmansmål i LSFL.

Bland de remissinstanser som uttalar sig i fråga om omfattningen av ordförandens behörighet finns företrädare för såväl en längre gående behörighet för ordföranden att besluta ensam än vad utredningen har förordat som för en mer begränsad beslutanderätt. Det är främst i två avseenden som meningarna går isär. Det gäller besluten i fall där avvikelsen uppgår till mindre belopp eller där saken är uppenbar.

En del remissinstanser anser sålunda att beloppsgränsen 500 kr. bör höjas. Några uttalar sig för att man inte bör bestämma någon fast gräns. Bl. a. föreslås att gränsen anknyts till viss procent av basbeloppet eller ett ringa-beloppsbegrepp. Andra åter förordar att varje avvikelse i sakfrågan från deklarationen som är till den skattskyldiges nackdel skall föredras i nämnden.

Föregen del anser jag att ordföranden i enlighet med principbeslutet bör ha rätt att besluta i ärenden om småbelopp oavsett om avvikelsen innebär höjning eller sänkning av taxeringen. En fast beloppsgräns är enligt min mening att föredra framför sådana lösningar som har förts fram under remissbehandlingen. Annars får man inte tillräcklig klarhet i hur långt ordförandens behörighet sträcker sig. Beloppsgränsen bör, som utredningen har föreslagit, vara densamma som gäller för enmansmålen i skatterätt, dvs. 500 kr. Jag förordar således utredningens förslag att ordföranden ensam får besluta om taxering med avvikelse från deklarationshandlingarna, om avvikelsen uppgår till högst 500 kr. Det bör anges att beloppsgränsen avser taxerad inkomst. Omfattar avvikelsen flera poster gäller beloppsgränsen självfallet det sammanlagda beloppet av dessa. Förekommer i deklarationen fel i både höjande och sänkande riktning bör också den sammanlagda effekten i princip vara avgörande för tillämpningen av bestämmelsen. Är det i sådant fall fråga om större belopp bör dock taxeringen prövas av hela nämnden.

Några remissinstanser ifrågasätter lämpligheten av att ge ordföranden behörighet att besluta i ärenden i vilka saken är uppenbar. Det anses från en del håll lämpligt att i vart fall erinringar mot ordförandens beslut föredras i nämnden. En och annan remissinstans anser att ordförandens rätt att besluta ensam inte bör sträcka sig längre än till fall då fråga är om tekniska och formella ändringar. För egen del anser jag i likhet med utredningen att ordförandens beslutsbehörighet bör omfatta även ärenden där saken är uppenbar. Det bör dock understrykas att fråga är om restriktiv tillämpning. Så snart det föreligger tveksamhet – i rättsligt eller materiellt hänseende – hur frågan skall bedömas skall den underställas nämnden. Jag vill också framhålla att den omständigheten att den skattskyldige kommer in med erinringar mot beslut som har fattats av ordföranden ensam normalt bör anses utgöra sådan särskild anledning som påkallar att ärendet avgörs av fullsutten nämnd. Det bör påpekas att jag avser att föreslå att taxeringsnämnden skall ha skyldighet att under hela taxeringsperioden ompröva beslut när skattskyldig begär det eller skäl annars föreligger (avsnitt 11.3.2).

Det anförda innebär således att jag i allt väsentligt förordar utredningens förslag i fråga om rätt för ordföranden att besluta ensam i vissa ärenden. De nya bestämmelserna framgår av 63 § TL.

När det gäller omröstningsreglerna biträder jag i likhet med remissinstanserna utredningens förslag att ordföranden skall få utslagsröst vid lika röstetal. Bestämmelser behövs dock också om i vilken utsträckning skilda omröstningar skall äga rum när flera frågor prövas i ärendet samt om vad som skall gälla när flera än två meningar yppas vid omröstningen.

Jag föreslår efter förebild av motsvarande regler i LSFL att bestämmelserna i rättegångsbalken om omröstning i tvistemål görs tillämpliga på taxeringsnämnden, med det undantaget att ordföranden skall säga sin mening först. Förslaget föranleder ändring av 64 § TL.

Övriga frågor

Enligt 50 § TL har de kommun- och landstingsvalda ledamöterna rätt att granska självdeklarationer endast om de utses därtill av taxeringsnämnden. I paragrafen föreskrivs också att det inom taxeringsnämnd inte får lämnas vidare redogörelse för innehållet i självdeklaration än som behövs för taxeringen.

Utredningen föreslår att bestämmelserna i 50 § ändras så att samtliga valda ledamöter får rätt att granska självdeklarationer.

Förslaget lämnas utan erinran av det stora flertalet remissinstanser. Några instanser vill dock ha kvar en begränsning av ledamöternas rätt att ta del av deklARATIONERNA.

Jag vill till en början erinra om att frågan om att slopa begränsningen för de valda ledamöterna att ta del av självdeklarationer diskuterades redan i

förarbetena till TL. I prop. 1955:160 uttalade föredraganden bl. a. att en förutsättning för den vidsträckta rätten att få inblick i olika förhållanden, som tillkommer taxeringsmyndigheterna, är att kretsen av de personer som får del av materialet blir så liten som möjligt. Jag delar denna uppfattning. Jag är således inte beredd att på det sätt utredningen har föreslagit generellt ge ledamöterna tillgång till deklaramaterialet. Som jag nyss har sagt finns möjlighet för nämnden att utse någon ledamot som utöver ordföranden granskar deklamationerna. En annan sak är att bestämmelserna inte får hindra ledamöterna att ta del av deklaramaterial i den mån det behövs för att de skall få bästa möjliga beslutsunderlag. Som bl. a. JO har påpekat ger de nuvarande bestämmelserna inte tillräckligt utrymme i detta avseende. Jag föreslår därför att det i 50 § anges att annan ledamot än ordföranden får ta del av självdeklaration vid nämndens sammanträde i den omfattning som erfordras för taxeringen.

Enligt 66 § TL beslutar taxeringsnämnden årligen i fråga om inkomsttaxering och förmögenhetstaxering. Nämnden skall så snart ske kan och om möjligt före utgången av maj månad under taxeringsåret företa taxering till kommunal inkomstskatt av sådana skattskyldiga, som skall taxeras till statlig inkomstskatt av annan taxeringsnämnd eller vilkas besvär över taxeringen skall prövas av den mellankommunala skatterätten. Vid sådan taxering bör samråd i regel ske med övriga nämnder som taxerar den skattskyldige. Dessa skall också underrättas om taxeringen. Även för andra fall föreskrivs underrättelseskyldighet.

Utredningen föreslår att bestämmelserna i 66 § om förtursbehandling av vissa taxeringsärenden och om nämndens skyldighet att i vissa fall samråda med och underrätta andra berörda taxeringsnämnder ändras bl. a. med hänsyn till utredningens förslag att all taxering av en skattskyldig skall ske i en enda nämnd. Sålunda införs en allmän skyldighet för sådan nämnd att inhämta upplysningar för taxeringen medan de nuvarande föreskrifterna om samråd och underrättelseskyldighet mellan nämnderna i sådana fall slopas. I huvudsak betingas dock ändringarna av att vissa av de nuvarande föreskrifterna anses vara av ordningskaraktär. Dessa föreskrifter föreslås skola utgå. Det gäller bl. a. bestämmelsen om att taxeringar av skattskyldiga, vilkas besvär skall prövas av mellankommunala skatterätten skall behandlas med förtur.

Utredningen föreslår också att huvudregeln om skyldigheten för taxeringsnämnd att underrätta annan nämnd om förhållande som kan påverka taxeringen, som f. n. finns i TK, flyttas till 66 § TL. De nuvarande specialreglerna om underrättelseskyldighet enligt 66 § föreslås slopad.

Jag biträder utredningens uppfattning att de nuvarande bestämmelserna i 66 § om förtursbehandling, samråd och underrättelseskyldighet närmast hör hemma i TK. I motsats till utredningen anser jag emellertid att det inte finns skäl att ersätta de nuvarande specialföreskrifterna med mera allmänt hållna föreskrifter av samma huvudsakliga innebörd. Regleringen i dessa avseenden

bör ske uteslutande i TK. Mitt förslag innebär alltså att de nuvarande föreskrifterna i 66 § om förtursbehandling m. m. utgår.

11.3.2 Besluts- och underrättelseförfarandet

Inledning

F. n. gäller att taxeringsnämnden, om den inte följer skattskyldigs uppgifter i självdeklaration, är skyldig att underrätta den skattskyldige om i vilka hänseenden deklarationen har frångåtts. Skälen för nämndens avvikelser skall också redovisas. Innan nämnden meddelar sitt beslut skall den vidare regelmässigt ha lämnat den skattskyldige tillfälle att yttra sig. Så behöver dock inte ske när fråga är om felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller det eljest är uppenbart att yttrande från den skattskyldige inte är erforderligt för frågans bedömning. I praktiken tillämpas bestämmelserna så att den skattskyldige i vanligt brev tillställs meddelande om en s. k. ifrågasatt avvikelse. I många fall har meddelandet om den ifrågasatta avvikelserna föregåtts av skriftlig eller muntlig kontakt mellan den skattskyldige och deklarationsgranskaren. Sedan nämnden tagit slutlig ställning till taxeringen underrättas den skattskyldige härom genom ett slutligt beslut. Underrättelsen skall vara undertecknad av taxeringsnämndens ordförande och sändas i rekommenderat brev.

Redan i RS-utredningens rapport år 1974 föreslogs en omläggning av taxeringsnämndens beslutsformer. I rapporten framhölls att skattskyldig inte bör få mer än en underrättelse om samma beslut. Det nu tillämpade förfarandet med dubbla underrättelser – en om ifrågasatt avvikelse och en om slutligt beslut – syntes RS-utredningen onödigt komplicerat. Förfarandet med slutligt beslut i rekommenderad försändelse borde enligt vad som sades i rapporten kunna slopas om skattskyldig hade fått underrättelse om avvikelse och inte kommit in med erinran härom.

Med hänvisning härtill lades i rapporten fram ett förslag som innebar att taxeringsnämndens beslut om avvikelse från skattskyldigs deklaration skulle meddelas i form av preliminära och slutliga beslut. RS-utredningens förslag var föremål för remissbehandling och blev i stort sett positivt mottaget. Förslaget ansågs dock böra omarbetas på vissa punkter.

Utredningens nu föreliggande förslag till beslutsformer utgör en sådan omarbetning. Det innebär i korthet följande. När taxeringsnämnden finner sig böra avvika från skattskyldigs deklaration skall nämnden meddela ett formellt beslut härom. Beslutet skall vara preliminärt. Att beslutet är preliminärt innebär att skattskyldig har möjlighet att komma in med erinringar till nämnden och att denna kan ompröva beslutet. Finner nämnden anledning att ändra sitt beslut skall nämnden meddela ett nytt preliminärt beslut. I motsatt fall skall nämnden slå fast sitt tidigare beslut genom ett slutligt beslut. Slutligt beslut skall meddelas av nämnden också när skattskyldig begär att ett preliminärt beslut skall utfärdas som slutligt beslut.

Taxeringsnämnden får meddela högst två preliminära beslut. Om skattskyldig inte är nöjd med nämndens andra preliminära beslut har nämnden sålunda att meddela ett slutligt beslut och detta oavsett om nämnden vidhåller sitt tidigare preliminära beslut eller anser sig kunna bifalla den skattskyldiges yrkanden. Även ett slutligt beslut skall emellertid enligt förslaget kunna omprövas av nämnden. Så skall kunna ske när slutligt beslut är uppenbart oriktigt och den skattskyldige inte har anfört besvär över beslutet. Ett preliminärt beslut som inte har omprövats av nämnden anses som slutligt vid taxeringsperiodens utgång.

Taxeringsnämndens preliminära och slutliga beslut skall enligt förslaget sändas till skattskyldig i vanligt brev. Båda slagen av beslut skall vidare innehålla besvärshänvisning. Besvär över preliminärt beslut får dock inte anföras förrän efter taxeringsperiodens slut då beslutet blir att anse som slutligt. Ordinära besvär över nämndens beslut skall anföras före utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Rätt att anföra extraordinära besvär skall föreligga bl. a. när skattskyldig gör gällande att han inte har fått vare sig preliminärt eller slutligt beslut eller debetsedel på slutlig skatt under taxeringsåret.

Remissinstanserna har allmänt funnit det önskvärt att taxeringsnämnden relativt fritt kan ompröva sina beslut under hela den tid taxeringen pågår i första instans. Den huvudsakliga invändningen mot utredningens förslag synes vara att nämnden medges rätt att meddela endast två preliminära beslut. Denna begränsning anses minska möjligheterna till en önskvärd "dialog" mellan den skattskyldige och nämnden. Förhållandet uttrycks också så att begränsningen till två preliminära beslut på ett onödigt sätt för över beslutsfattandet till högre instans. Det har även inväntats, att slutliga beslut bör kunna omprövas i större utsträckning än som skulle bli möjligt enligt utredningens förslag.

Beslutsförfarandet

Enligt de antagna riktlinjerna för taxeringen i första instans skall taxeringsnämnderna erhålla ökade och förbättrade resurser. Granskning och föredragning av de skattskyldigas deklARATIONER skall sålunda utföras av härför utbildad och heltidsanställd personal. Rörelseidkare och andra skattskyldiga med komplicerade inkomstförhållanden skall hänföras till särskilda nämnder och granskas av specialiserade tjänstemän. Tiden för granskning och därmed för direkta kontakter med de skattskyldiga förlängs genom att taxeringsperioden utsträcks från den 30 juni till den 30 november. Granskningen kommer vidare att underlättas genom ett förstärkt ADB-stöd.

Det är självfallet av största vikt att de resurser som satsas på detta vis tas till vara på rätt sätt. Ett mål bör vara att skattedomstolarna så långt möjligt avlastas frågor som lika väl kan utredas och prövas i första instans. Strävanden mot en sådan ordning bör underbyggas med bestämmelser som är

så utformade att taxeringsnämnden inte i onödan låses fast i beslut som av i stort sett formella skäl måste prövas av skattedomstol. Såsom jag ser denna fråga är det väsentliga att nämnden i praktiken får möjlighet att ompröva sitt ställningstagande till den skattskyldiges deklaration så länge detta framstår som meningsfullt.

Förutsättningar för en tillämpning i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag nu har sagt kan uppenbarligen skapas på olika sätt. Utredningen har som bakgrund för sitt förslag pekat på önskemål om att den skattskyldige inte skall erhålla två underrättelser med likalydande innehåll, dvs. underrättelse om ifrågasatt avvikelse och taxeringsnämndens slutliga beslut om avvikelse från deklaration.

Det är då först att märka att ordningen med underrättelse om ifrågasatt avvikelse är den form i vilken skattskyldig f. n. lämnas tillfälle att yttra sig. Möjlighet att yttra sig måste den skattskyldige givetvis beredas även i ett system i vilket taxeringsnämnden förutsätts ompröva sina ställningstaganden i större utsträckning än f. n. En ändring av nämndens beslutsformer får med andra ord inte leda till att nämnden meddelar beslut – de må benämnas preliminära eller slutliga – utan att den skattskyldige när så är påkallat har fått tillfälle att förklara sig och ange sina synpunkter.

Enligt utredningens förslag slopas nuvarande bestämmelse i 65 § TL om kommunikering. Utredningen föreslår att nämndens skyldighet att kommunicera skall bestämmas av föreskriften om kommunikering i 15 § förvaltningslagen. Enligt utredningens förslag skall skattskyldig dock beredas tillfälle att yttra sig enligt vad nu är föreskrivet när fråga är om omprövning på taxeringsnämndens initiativ av ett andra preliminärt beslut och den ifrågasatta ändringen avser höjning av taxeringen m. m.

Förvaltningslagens bestämmelse i 15 § om kommunikering har emellertid närmast avseende på parts rätt att få ta del av utredningsmaterial som av annan tillförs ett ärende. Enligt TL (65 §) har skattskyldig tillerkänts rätt att yttra sig när taxeringsnämnden finner anledning att åsätta honom taxering med avvikelse från självdeklarationen. Kommunikering får underlåtas bara om det är fråga om felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller när eljest yttrande av den skattskyldige uppenbarligen inte är erforderligt för frågans bedömning.

Som jag har sagt avser förvaltningslagens bestämmelse parts rätt att få del av och yttra sig över nytillkommet utredningsmaterial. Denna rätt skall skattskyldig självfallet ha även i fortsättningen. Vad det närmast gäller att bedöma är i vilken utsträckning tillfälle skall beredas den skattskyldige att komma in med förklaring och synpunkter innan nämnden meddelar sitt beslut.

Jag vill härvid först framhålla att taxeringsnämnden självfallet skall tillse att de frågor som uppkommer vid deklarationsgranskningen blir utredda i den utsträckning som behövs och är möjlig att åstadkomma. I utredningen bör ingå att när så är påkallat ge den skattskyldige tillfälle att förklara sig och

ge sina synpunkter. Frågan om skattskyldigs rätt att få tillfälle yttra sig innan nämnden beslutar frågå hans deklaration i ett eller annat avseende bör dock enligt min mening ses mot den ordning som enligt mitt förslag skall gälla för taxeringsnämndens beslut. Taxeringsnämnden har enligt denna inte bara möjlighet utan också skyldighet att under hela taxeringsperioden ompröva beslut när skattskyldig begär det eller skäl för omprövning annars visar sig föreligga.

Att under här angivna förhållanden behålla nuvarande bestämmelse, att kommunikering med den skattskyldige får underlåtas bara om yttrande av denne uppenbarligen inte behövs, skulle enligt min mening få deklara-tionsgranskningen att framstå som onödigt tungrodd för både skattskyldiga och taxeringsmyndigheter. Den skattskyldige bör självfallet alltid få tillfälle att yttra sig när detta behövs för att frågan skall bli utredd och tillräckligt belyst. Jag anser att en sådan ordning kan nås på ett tillfredsställande sätt genom bestämmelse om att taxeringsnämnden skall tillse att utredning görs och tillfälle bereds den skattskyldige att yttra sig när detta behövs för nämndens ställningstagande. Jag föreslår att 65 § TL utformas i överensstämmelse härmed. Samtidigt vill jag framhålla vikten av att de skattskyldiga får rimlig tid på sig för att inkomma med yttranden.

Vad härefter angår frågan hur bestämmelserna om taxeringsnämndens rätt att ompröva taxeringsbeslut närmare bör utformas vill jag anföra följande.

Vad jag tidigare har sagt talar för att nämnden i princip skall kunna ompröva sina beslut till slutet av taxeringsperioden. Med hänsyn härtill anser jag att bestämmelser bör utformas enligt följande huvudlinjer.

När taxeringsnämnden har funnit att det kan föreligga skäl att i ett eller annat avseende avvika från deklaration och den skattskyldige när så är påkallat har lämnats tillfälle att yttra sig, skall nämnden åsätta den skattskyldige taxering. Detta skall ske genom beslut varigenom taxeringen i sin helhet avgörs och alltså inte bara beträffande den del eller den fråga som har ansetts ge anledning till avvikelser från deklarationen. I beslutet underrättas den skattskyldige om att hans taxering kan tas upp till förnyad prövning av nämnden om han anser sig vilja ge synpunkter eller har yrkanden som han inte tidigare har fört fram. Om den skattskyldige anhåller om ny prövning i nämnden beslutar denna antingen att vidhålla sitt tidigare beslut eller att åsätta taxering med viss ändring i förhållande till tidigare beslut.

Den skattskyldige måste givetvis också ha möjlighet att anföra besvär över taxeringsnämndens beslut. Utredningen har i sitt förslag begränsat skattskyldigs rätt att anföra besvär under taxeringsperioden över nämndens preliminära beslut på så sätt att skattskyldig dessförinnan skall begära slutligt beslut av nämnden. Tanken bakom utredningens förslag torde vara att på detta vis förmå de skattskyldiga att så långt som möjligt använda sig av nämndens rätt att ompröva sina beslut.

Som har framgått är jag inte övertygad om lämpligheten av att dela upp

taxeringsnämndens ställningstaganden i preliminära och slutliga beslut eller att införa en automatisering som innebär att beslut som betecknas som preliminära skall anses som slutliga först vid taxeringsperiodens slut. Det finns enligt min mening risk för att den lösning som utredningen har förordat skulle medföra en låsning i taxeringsförfarandet och i onödan flytta avgörandet till skattedomstol. Enligt den grundsyn som jag anser att man bör ha på taxeringsförfarandet och beslutsfattandet i första instans skulle det vidare inte vara tillfredsställande att beteckna nämndens avgörande under taxeringsperioden om skattskyldigs taxering som preliminärt. Detta förhållande ändras inte av att nämnden när skäl föreligger till det skall kunna meddela ett nytt beslut.

Det bör framhållas att en lösning efter de linjer som jag förordar i praktiken inte innebär något egentligt avsteg från vad som f. n. gäller. Taxeringsnämnden har nämligen redan nu möjlighet att ompröva ett slutligt beslut.

I överensstämmelse med det sagda föreslår jag att i 69 § 3 mom. TL tas in uttrycklig bestämmelse om att nämnden under taxeringsperioden skall ompröva beslut när skäl föreligger till det. Taxeringsnämndens rätt till omprövning bör därvid enligt min mening inte begränsas på annat sätt än som följer av att frågan om ett nytt beslut skall ha avgjorts före taxeringsperiodens utgång. I utredningens förslag har nämnden getts möjlighet att meddela högst två preliminära beslut. Denna begränsning har sin grund i att vissa remissinstanser har uttalat farhågor för att möjlighet till fler omprövningar skulle kunna fresta till att använda beslutsförfarandet som en form för kommunikering med de skattskyldiga. Dessa farhågor finner jag överdrivna. Jag förutsätter att nämnden lämnar den skattskyldige tillfälle att yttra sig i enlighet med vad som är föreskrivet och meddelar beslut först sedan ärendet har utretts på ett i varje särskilt fall tillfredsställande sätt.

I enlighet med vad utredningen har föreslagit bör vidare som allmän regel gälla att taxeringsnämnden inte skall ompröva beslut över vilket den skattskyldige har anfört besvär. Möjlighet att även i sådant fall företa en omprövning bör dock finnas när särskilda skäl föreligger. Den omständigheten att den skattskyldige har anfört besvär bör nämligen enligt min mening inte hindra att skatterätten när så är lämpligt informerar nämnden om förhållandena enligt besvären och därmed ger nämnden möjlighet att företa rättelse. Jag vill härvid erinra om vad JO anförde i 1973 års ämbetsberättelse beträffande tillämpningen av 69 § 3 mom. TL. JO framhöll att nämnden genom bestämmelsen hade fått sanktion att under vissa förutsättningar ompröva redan meddelade beslut under hela taxeringsperioden. De inlagor som under perioden kom in från skattskyldiga till skatterätten innehöll ofta sakuppgifter som kunde antas vara okända för nämnden. Skatterätten kunde – uttalade JO vidare – inte heller alltid veta om beslut ännu hade meddelats av nämnden. Han rekommenderade därför att skatterätten så länge taxeringsarbetet pågick i första instans sände kopia av skattskyldigs samtliga inlagor rörande den aktuella taxeringen till vederbörande taxeringsnämnd.

Som jag förut har sagt skall skattskyldig som inte är nöjd med taxeringsnämndens beslut och vill framföra ytterligare synpunkter kunna vända sig till nämnden med begäran om ny prövning. Om skattskyldig anser att en ytterligare bedömning av nämnden inte är meningsfull skall han emellertid ha möjlighet att i stället anföra besvär till skatterätten redan under taxeringsperioden. Att sådan möjlighet kan beredas de skattskyldiga har setts som en av fördelarna med taxeringsperiodens förlängning.

Det är självfallet önskvärt att de skattskyldiga tar till vara möjligheten att låta taxeringsnämnden ompröva sina beslut och göra de ändringar som framkomna omständigheter ger anledning till. Det är därför av största vikt att nämndens beslut förses med klara upplysningar om nämndens möjligheter och de fördelar det kan innebära att utnyttja dessa framför att gå besvärsvägen.

Åtskilliga remissinstanser har funnit det otillfredsställande eller oacceptabelt att utredningen inte har kunnat finna en lösning för sådan samordning att hänsyn alltid kan tas till taxeringsnämndens beslut vid framställningen av debetsdelarna på slutlig skatt. Dessa börjar nämligen produceras före taxeringsperiodens utgång. Enligt utredningens förslag får nämndens beslut som meddelas mot slutet av taxeringsperioden beaktas i den ordning som gäller i fråga om rättelser enligt 72 a § TL. För egen del vill jag anföra följande.

Det är uppenbarligen ofrånkomligt att förlängningen av taxeringsperioden inte kan utnyttjas fullt ut för taxeringsnämndens omprövningsrätt om man samtidigt ställer krav på att nämndens beslut alltid skall återspeglas i debetsdelarna på slutlig skatt. Någon tillfredsställande lösning erhålls enligt min mening varken genom att begränsa nämndens rätt till omprövning till viss tid före taxeringsperiodens utgång eller genom att senarelägga framställningen av debetsdelarna. Såsom JK har framhållit i sitt yttrande får det under dessa förhållanden förutsättas att den skattskyldige i förekommande fall, i samband med debetsdelns utsändande eller dessförrinnan, underrättas om förhållandet och vad som med anledning därav är att beakta. Enligt vad jag har inhämtat är det möjligt att informera den skattskyldige på detta sätt. Detsamma gäller när skatterätts beslut har meddelats i slutet av taxeringsperioden.

Underrättelseförfarandet

I anslutning till mitt förslag angående formerna för taxeringsnämndens beslutsförfarande vill jag också ta upp frågan på vilket sätt skattskyldig skall underrättas om nämndens beslut. Denna fråga sammanhänger i sin tur med hur man ställer sig till utredningens förslag om användning av kodsatta standardtexter för nämndens beslutsmotiveringar. Detsamma gäller utredningens förslag att underrättelserna inte skall behöva undertecknas.

Enligt nuvarande bestämmelser skall underrättelse om taxeringsnäm-

dens beslut om avvikelse från skattskyldigs deklaration eller om skönstaxering tillställas den skattskyldige i rekommenderat brev. Underrättelsen skall vidare vara undertecknad av ordföranden.

Enligt utredningens förslag skall nämndens underrättelse sändas till den skattskyldige i vanligt brev utan underskrift. Av underrättelsen skall dock klart framgå vilken taxeringsnämnd som har fattat beslutet och till vilken föredragande i nämnden som den skattskyldige har att vända sig om han önskar upplysningar eller vill framföra synpunkter.

Det helt övervägande antalet av de remissinstanser, som har uttalat sig angående förslaget att slopa nuvarande krav på underskrift och rekommenderad försändelse, anser att taxeringsnämndens underrättelser bör undertecknas eller rekommenderas. Många anser att underrättelserna bör både undertecknas och rekommenderas. Som skäl för undertecknande anförs bl. a. att de skattskyldiga har ett berättigat krav på att underrättelser av detta slag är försedda med manuell underskrift. En underskrift sägs vidare skapa garantier för att kontroll har skett av att underrättelsen stämmer överens med nämndens beslut, sådant detta har antecknats på deklarationen. Kravet på underskrift ställs också i samband med önskemål om att kontroll sker av att beslutsmotiveringen är utformad på ett tillfredsställande sätt. Önskemålen om att nämndens underrättelser skall sändas i rekommenderade brev baseras framför allt på farhågor för att de skattskyldiga skall skaffa sig förlängd besvärstid genom osant påstående om att någon underrättelse inte har mottagits.

Flera remissinstanser vänder sig särskilt mot förslaget att taxeringsnämnden skall kunna motivera sina beslut med hänvisning till standardtexter. De som har uttalat tveksamhet beträffande denna del av förslaget är bl. a. JO och kammarrätterna i Stockholm, Göteborg och Sundsvall. JO har för sin del bl. a. framhållit att hela processordningen skulle vinna på bättre beslutsmotiveringar i första instans. I en framtid när nämnderna kommer att ha längre tid till sitt förfogande är det enligt JO:s mening ett bestämt krav att beslutsmotiveringarna förbättras. Få beslut lämpar sig egentligen enligt JO:s mening för standardiserad motivering.

Vid bedömandet av här föreliggande frågor har jag ansett mig i första hand böra ta ställning till erinringarna mot förslaget om standardtexter för taxeringsnämndens beslutsmotiveringar. Användning av standardtext kan självfallet godtas bara i den mån den korrekt återger det fattade beslutet. I vilken utsträckning sådana texter i praktiken kan komma till användning torde inte ännu vara helt klarlagt. Till dess så har skett bör föredragandena i nämnden enligt min mening beredas möjlighet att före utsändandet ta del av de maskinellt framställda underrättelserna för granskning av beslutsmotiveringarna. Att man på detta sätt låter de utskrivna underrättelserna generellt passera föredragandena ser jag som en fördel även från den synpunkten att kontroll därmed samtidigt kan göras av att uppgifterna i övrigt på underrättelserna stämmer med nämndens beslut. En sådan kontroll torde inte bli

behövlig sedan systemet har intrimmats, men är enligt min mening önskvärd i ett inledningsskede.

Vad härefter angår frågan om underrättelsernas undertecknande har jag förståelse för de remissinstanser som anser att underrättelserna också i fortsättningen bör undertecknas manuellt. En underskrift står för mottagaren som en bekräftelse på att handlingen har utfärdats enligt myndighetens beslut och att dess innehåll har underkastats en sista granskning före utsändandet.

Man bör å andra sidan enligt min mening inte utan vidare avstå från de vinster som ett maskinellt system ger. Framställande av underrättelserna med hjälp av ADB blir inte verkligt rationellt om inte utskrift och kuvertering kan ske i en följd utan avbrott för sortering och ytterligare kontroll eller underskrift.

Att underskrift i ADB-system ersätts med upplysning om vilken tjänsteman som kan svara på eventuella förfrågningar torde mottagarna i allmänhet ha förståelse för och inte tillmäta någon större betydelse. En oeftergivlig förutsättning för att man skall kunna avstå från underskrift är dock givetvis att handlingen inte behöver få den ytterligare granskning som kan företas i samband med ett undertecknande. Som jag förut har sagt får man enligt min mening utgå från att underrättelserna i varje fall under ett inledningsskede bör passera föredragandena för en slutlig kontroll.

Så länge en sådan ordning skall tillämpas bör underrättelserna enligt min mening också förses med underskrift varmed taxeringsnämndens ordförande eller föredraganden intygar att innehållet rätt återger taxeringsnämndens beslut. Sedan förfarandet har tillämpats en tid får prövas närmare vilka förutsättningar som finns för att sända ut underrättelserna utan undertecknande. Vid denna utvärdering bör bl. a. bedömas om anledning finns att skilja mellan olika typer av underrättelser i fråga om krav på underskrift.

RSV bör sedan förfarandet har tillämpats något år redovisa för regeringen vilka erfarenheter som har vunnits och i vilken utsträckning det bedöms som möjligt att slopa underskrift. Frågan om och i vilken mån underskrift kan underlåtas får sedan tas upp i sedvanligt lagstiftningsförfarande.

Jag föreslår i enlighet med det sagda att bestämmelse tas in i TL om att underrättelse skall undertecknas av ordföranden eller tjänsteman som biträder taxeringsnämnden.

Vad härefter angår frågan om underrättelserna bör sändas i vanligt brev eller i rekommenderad försändelse har jag viss förståelse för den tveksamhet som vissa remissinstanser har uttalat mot användande av vanligt brev. Som jag tidigare sagt bottnar denna främst i farhågor för att skattskyldig skall skaffa sig förlängd besvärstid genom osant påstående om att underrättelse inte har mottagits. Jag är emellertid övertygad om att de skattskyldiga, som inte vill nöja sig med taxeringsnämndens beslut, normalt är angelägna om att anföra besvär snarast möjligt efter det att underrättelse har kommit dem till handa. Underrättelserna sänds ut under taxeringsperioden och senast i

anslutning till dennas utgång den 30 november under taxeringsåret. Vidare torde man kunna utgå från att medvetandet om att utsända underrättelser mer sällan kommer på avvägar måste avhålla skattskyldig från att mer eller mindre medvetet lämna osann uppgift om det faktiska förhållandet. Man bör inte heller bortse från att skattskyldig som kommer in med sina besvär för sent men senast den 30 juni året efter taxeringsåret får sina besvär prövade om taxeringsintendenten helt eller delvis biträder dem i sak. Vid vägande av de olika synpunkterna finner jag mig böra föreslå att underrättelserna om taxeringsnämndens beslut sänds i vanligt brev.

Beträffande sist behandlade frågor föreslår jag alltså sammanfattningsvis att de maskinellt framställda underrättelserna om nämndens beslut överlämnas till föredragandena. Dessa får därmed möjlighet att komplettera beslutsmotiveringarna när det finns skäl till det och att kontrollera att underrättelserna klart och rätt utvisar nämndens beslut. Underrättelserna skall undertecknas och sändas i vanligt brev. Bestämmelse härom föreslås intagen i 69 § 4 mom. TL.

11.4 Besvärstider och tider för avlämnande av deklARATION

Inledning

En grundläggande förutsättning för att taxeringsförfarandet skall kunna rationaliseras och effektiviseras är att taxeringsperioden utsträcks. Därmed blir det bl. a. möjligt att fördela granskningsarbetet över en längre period och att ägna särskild uppmärksamhet åt skattskyldiga med komplicerade inkomstförhållanden.

Taxeringsperioden skall enligt de av riksdagen antagna riktlinjerna utsträckas till den 30 november. I överensstämmelse härmed föreslår utredningen att taxeringsnämndens arbete beträffande visst års taxering skall vara avslutat före utgången av november månad under taxeringsåret (71 § TL). Utredningen framhåller emellertid att vissa omständigheter talar för att taxeringsperioden under de första åren bör avslutas något tidigare. Innan det nya systemet har "trimmats in" behövs nämligen något större tidsmarginal för framställning av debetsedlarna på slutlig skatt. Detsamma gäller förfarandet för kvittning av överskjutande preliminär skatt. Utredningen föreslår därför att taxeringsperioden de två första åren avslutas den 31 oktober.

Jag biträder utredningens förslag. Föreskrift som möjliggör att taxeringsperioden åren 1979 och 1980 avslutas den 31 oktober om inte regeringen förordnar annat bör tas in i övergångsbestämmelse till bl. a. 71 § TL.

Förlängningen av taxeringsperioden påkallar vissa jämkningar av besvärsmotiverna. Den ger vidare bl. a. vidgade möjligheter för beviljande av anstånd med lämnande av deklARATION. Utredningen har lagt fram förslag på båda områdena. Jag avser att i första hand behandla de föreslagna besvärreglerna.

Besvärstider

Vad först angår tiden för skattskyldigs besvär över taxeringsnämndens beslut är denna enligt nuvarande bestämmelser knuten till den skattskyldiges mottagande av underrättelse om nämndens beslut och debetsedeln på slutlig skatt. Har den skattskyldige senast den 15 juli under taxeringsåret erhållit underrättelse om nämndens beslut att åsätta honom taxering med avvikelse från deklarationen eller att skönstaxera honom skall han inkomma med sina besvär till skatterätten senast den 15 augusti samma år (76 § TL). För det fall att skattskyldig inte har erhållit föreskriven underrättelse senast den 15 juli har han extraordinär besvärsmätt enligt 99 § TL. Han får då besvära sig intill utgången av året efter taxeringsåret. Denna besvärstid blir ytterligare förlängd om den skattskyldige inte heller har fått debetsedel på slutlig skatt under taxeringsåret. Besvärstiden går i sådant fall ut först ett år efter det att den skattskyldige har erhållit debetsedel.

Enligt utredningens förslag skall skattskyldig få anföra ordinära besvär över taxeringsnämndens beslut till utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Bestämmelserna om ordinära besvär är enligt förslaget tillämpliga när skattskyldig under taxeringsåret har erhållit antingen underrättelse om nämndens beslut eller debetsedel på slutlig skatt. Har ingen av dessa handlingar kommit den skattskyldige till handa under taxeringsåret får han anföra besvär inom ett år efter det han har mottagit debetsedel.

Utredningens förslag att förlänga skattskyldigs besvärstid till utgången av februari månad taxeringsåret har endast i ett fåtal fall föranlett erinringar från remissinstansernas sida. Förslaget att skattskyldig skall ha extraordinär besvärsmätt om han inte har erhållit vare sig föreskriven underrättelse eller debetsedel har däremot flera remissinstanser vänt sig emot. Bl. a. har framhållits att debetsedeln i många fall inte är tillräcklig för att göra den skattskyldige uppmärksam på att taxeringsnämnden har gjort avvikelse från deklarationen. Nuvarande regler enligt vilka skattskyldig har extraordinär besvärsmätt när han inte har fått föreskriven underrättelse om taxeringsnämndens beslut anses därför böra stå kvar.

Föregen del vill jag säga följande. Om taxeringsperioden förlängs till den 30 november måste givetvis också skattskyldigs besvärstid justeras. Den ordinära besvärstiden går f. n. ut den 15 augusti under taxeringsåret. I de fall taxeringsnämnden har gjort avvikelse från självdeklaration eller åsatt taxering utan att deklaration har avgetts förutsätts att underrättelse om nämndens beslut har kommit den skattskyldige till handa senast den 15 juli. Detta innebär att skattskyldig i sämsta fall får högst en månad för att anföra besvär. Enligt utredningens förslag blir denna tid nästan tre månader. Jag kan även för egen del ansluta mig till en sådan lösning. Jag föreslår därför att sluttidpunkten för anförande av ordinära besvär i enlighet med utredningens förslag sätts till utgången av februari månad året efter taxeringsåret.

Som har påpekats i ett par remissyttranden kan man inte räkna med att skattskyldig – när taxeringsnämnden har beslutat att avvika från deklara-

tionen – alltid skall kunna uppmärksamma detta enbart med ledning av debetsedeln på slutlig skatt. Jag anser mig med tanke härpå inte kunna acceptera utredningens förslag att endast ordinär besvärsmått skall föreligga när skattskyldig under taxeringsåret har fått debetsedel men inte föreskriven underrättelse. Enligt min mening saknas anledning att frånga nuvarande regler. Jag föreslår därför att skattskyldig skall ha extraordinär besvärsmått när han inte har fått föreskriven underrättelse under taxeringsåret. Tiden för sådana besvär bör liksom f. n. vara året efter utgången av taxeringsåret. Jag föreslår med andra ord inte någon annan ändring av bestämmelserna om skattskyldigs extraordinära besvärsmått i 99 § TL än som betingas av att tiden för underrättelses mottagande utsträcks från den 15 juli under taxeringsåret till taxeringsårets utgång.

Vad härefter angår besvärstiderna för kommun och taxeringsintendent gäller f. n. (76 § TL) att besvär över taxeringsnämndens beslut skall ha kommit in före utgången av mars resp. april månad året efter taxeringsåret. I fråga om dessa tider har utredningen inte föreslagit någon ändring. Det helt övervägande antalet av de remissinstanser som har yttrat sig i denna fråga anser att taxeringsintendents besvärstid bör utsträckas till den 30 juni. Några remissinstanser har även pekat på att en förlängning bör ske av kommuns besvärstid.

Jag delar remissinstansernas uppfattning, att taxeringsintendents besvärstid måste göras längre än vad utredningen har föreslagit. För en allsidig bedömning av de skattskyldigas deklamationer och för att taxeringarna skall bli så likformiga och rättvisa som möjligt är det av största vikt att taxeringsintendenten får tillräcklig tid för anförande av besvär. Med tank på att taxeringsperioden förlängs till den 30 november och att skattskyldig skall få anförda besvär till utgången av februari månad året efter taxeringsåret är det från förut angivna synpunkter nödvändigt att också förlänga taxeringsintendents besvärstid något.

Jag föreslår därför att taxeringsintendent skall få anförda besvär till utgången av juni månad året efter taxeringsåret. Samtidigt bör den tid för vilken anstånd kan medges taxeringsintendent för att ange yrkande och grunder förlängas till utgången av september månad. Jag har härvid tagit hänsyn till att förlängningen omfattar en typisk semestermånad. Jag föreslår att kommuns besvärstid på motsvarande sätt förlängs till utgången av maj månad. Vidare bör den tid, inom vilken skattskyldig enligt 76 § fjärde stycket TL kan anförda besvär och få dem prövade av skatterätt om taxeringsintendenten helt eller delvis biträder besvären i sak, utsträckas till den 30 juni.

Förlängningen av taxeringsintendents besvärstid till den 30 juni bör enligt min mening vara tillräcklig även för allmänna ombudet i mellankommunala skatterätten.

Förslag till ändring av 76 och 99 §§ TL har utarbetats i enlighet med vad jag här har förordat.

Jag vill avslutningsvis nämna att utredningen har föreslagit att bestäm-

melserna i 70 § TL skall utgå och i stället föras in i TK. De utgör som utredningen framhållit rena ordningsföreskrifter. Jag biträder utredningens förslag.

Tid för avlämnande av deklaration

Utredningen har i överensstämmelse med de av riksdagen antagna riktlinjerna inte föreslagit någon ändring av de tidpunkter vid vilka deklaration senast skall lämnas. Allmän deklarationstidpunkt skall liksom hittills vara den 15 februari under taxeringsåret. Likaså behålls i förslaget bestämmelsen att skattskyldigs räkenskapsår skall ha avslutats efter den 31 oktober året före taxeringsåret för att deklaration skall få lämnas senast den 31 mars. I andra avseenden innebär utredningens förslag däremot ändring i förhållande till vad som nu gäller.

Kretsen av skattskyldiga som får lämna deklaration senast den 31 mars utvidgas enligt utredningsförslaget. Rätt till förlängd deklarationstid ges sålunda också för den som skall beskattas enligt för gift gällande bestämmelser tillsammans med annan som får lämna deklaration vid utgången av mars månad. På liknande sätt skall hemmavarande barn under 18 år och förälder till sådant barn ha rätt till förlängd deklarationstid när den andre har sådan rätt.

Mot denna del av förslaget har remissinstanserna inte haft någon erinran. Jag bortser härvid från de remissinstanser som har ansett att även delägare i fåmansbolag bör få lämna deklaration senast den 31 mars. Vid antagandet av riktlinjerna rådde enighet om att sådan rätt inte skulle tillkomma dessa delägare. För egen del vill jag endast föreslå en mindre jämkning av de föreslagna bestämmelserna angående barn och förälder. Fall när förälder kan behöva förlängd deklarationstid på grund av hemmavarande barns förhållanden måste helt naturligt vara sällsynta. När så är fallet bör frågan lämpligen kunna ordnas genom att anstånd medges. Jag ansluter mig i övrigt till utredningens lagtextförslag till 34 § 1 mom. TL men förordar några redaktionella ändringar.

Jag övergår härefter till utredningens förslag angående anstånd med avlämnande av deklaration. Jag vill härvid först erinra om följande.

Vid behandlingen av RS-utredningens rapport år 1974 uttalade föredraganden (prop. 1975:87 s. 115) att anstånd borde kunna medges till den 15 juni under taxeringsåret om synnerliga skäl förelåg. Normalt borde anstånd inte medges längre än till den 15 maj. Samma mening hade också skatteutskottet (SkU 1975:31 s. 10). Dessa uttalanden godkändes av riksdagen (rskr 1975:229).

Frågan till vilken tidpunkt anstånd längst bör kunna meddelas har utredningen nu tagit upp till ny bedömning. Utredningen finner det från olika synpunkter lämpligast att endast en tidpunkt anges för anstånd och att denna bestäms till den 31 maj. Ansökan om anstånd bör vidare enligt utredningens

förslag inges senast tio dagar före deklarationstidens utgång.

Utredningens förslag att anstånd skall kunna meddelas längst till utgången av maj månad synes i stort sett ha accepterats av remissinstanserna. Några remissinstanser anser dock att bestämmelserna bör utformas så att anstånd kan medges för längre tid om synnerliga skäl föreligger. För egen del vill jag anföra följande.

Utredningens uppfattning att anståndsmöjligheterna bör begränsas på detta sätt får ses mot bakgrund av att utredningen föreslår att revisions- och bokföringsbyråer skall kunna få anstånd för sina klienters räkning enligt godkänd leveransplan. Utredningen anser att risk finns för att dessa byråer, om två tidpunkter för anstånd angavs, i stor utsträckning skulle fordra den längsta anståndstiden.

Utredningens synpunkter bör emellertid enligt min mening kunna tillgodoses utan att utgången av maj månad anges som en absolut sista tidpunkt för anstånd. En lämplig avvägning synes vara att i lagen ange att anstånd inte får medges längre än till utgången av maj månad utan att synnerliga skäl föreligger. En sådan utformning överensstämmer på visst sätt även med nuvarande anstandsregler. Inte heller dessa anger någon bestämd slutdag. Jag förutsätter dock härvid att den 15 juni kommer att vara gränsdag i enlighet med riksdagens tidigare principbeslut. Jag utgår också från att anstånd enligt leveransplan regelmässigt skall meddelas längst till utgången av maj månad. De anvisningar som behövs för tillämpningen kan utfärdas av RSV.

Jag vill också ta upp några speciella frågor som har berörts av flera remissinstanser. Förutsättning för att deklaration skall få lämnas senast den 31 mars är såväl enligt nuvarande bestämmelser som enligt utredningens förslag att räkenskapsåret har avslutats efter den 31 oktober året före taxeringsåret. I yttrandena påpekas att brutet räkenskapsår enligt den nya bokföringslagen (1975:125) går ut den 30 april, den 30 juni eller den 31 augusti. Bestämmelsen om räkenskapsår i TL anses i överensstämmelse härmed böra avse tidpunkten den 31 augusti. Vidare har invänts att den föreslagna bestämmelsen om att ansökan bör inges minst tio dagar före deklarationstidens utgång utgör en rekommendation som inte har sin plats i TL.

Jag delar remissinstansernas uppfattning och föreslår att bestämmelserna i 34 § 1 och 2 mom. TL utformas i enlighet härmed. Jag vill framhålla att skattskyldig som väntar till de sista dagarna med att ge in sin anståndsansökan får finna sig i risken att den inte kan prövas förrän efter deklarationstidens utgång. Den av mig föreslagna bestämmelsen att räkenskapsår skall ha avslutats efter den 31 augusti för att deklaration skall få lämnas senast den 31 mars bör gälla också beträffande bolags och rederiers uppgiftsskyldighet enligt 38 § 2 mom. TL. Jag föreslår att stadgandet ändras i enlighet härmed.

Några remissinstanser har påpekat att det kan te sig stötande att deklarationsskyldig skall vidkännas förseningsavgift för försummelse som revisions- eller bokföringsbyrå har gjort sig skyldig till genom att inte lämna

deklarationen inom anståndstiden. Jag vill härvid först erinra om att denna fråga berördes av föredraganden i prop. 1975:87 (s. 115). Han ansåg med instämmande av skatteutskottet (SkU 1975:31, s. 10) att tillämpningen av bestämmelserna om förseningsavgift i här angivna fall borde övervägas ytterligare. Utredningen har i sin kommentar till de föreslagna bestämmelserna i 34 § 2 mom. TL uttalat att deklaraionsmedhjälparen uppträder som ombud för den deklaraionssskyldige. Denne bör därför vara skyldig att på egen risk kontrollera att deklaraionen lämnas senast vid anståndstidens utgång.

Jag anser för egen del att förhållandet i stort sett får bedömas på samma sätt som när bank eller annan penninginrättning försummar att i rätt tid fullgöra exempelvis uppdrag att betala in preliminär eller kvarstående skatt. I sådana fall påförs den skattskyldige restavgift. Den försumlige uppdragstagaren torde dock allmänt se sig skyldig att svara för avgiften. Härtill kommer att en revisions- eller bokföringsbyrå, som inte följer leveransplanerna, riskerar att få möjligheterna till anstånd i denna form beskurna. Jag anser mig med hänsyn till det sagda kunna acceptera den lösning som utredningen har anvisat. Jag vill dock föreslå att bestämmelsen om att ansökan skall ges in senast den 15 mars slopas. Förfarandet bör enligt min mening kunna fungera på ett tillfredsställande sätt utan en sådan begränsning.

Jag ansluter mig också till vad utredningen i övrigt har föreslagit i fråga om anstånd. Detta innebär bl. a. att ansökan om anstånd skall ges in till och prövas av lokal skattemyndighet. Ansökan om anstånd enligt leveransplan skall vidare lämnas till lokala skattemyndigheten i det fögderi inom vilket sökanden bedriver sin rörelse.

11.5 Beräkning av pensionsgrundande inkomst

11.5.1 Inledning

Pensionsgrundande inkomst (PGI) bestäms av lokal skattemyndighet. Därvid gäller lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, LBP. Till grund för beräkningen ligger den försäkrades uppgifter för taxering till statlig inkomstskatt, särskild inkomstuppgift enligt 3 § LBP eller, i fråga om sjöman, redares redovisning av sjömansskatt. PGI skall anges på debetsedel på slutlig skatt. När så inte kan ske skall den försäkrade delges särskild underrättelse om beräkningen. Över lokal skattemyndighets beslut om PGI får försäkrad anföra besvär hos RFV. Fr. o. m. den 1 januari 1979 skall dock besvär i stället anföras hos försäkringsrätt.

Enligt utredningens förslag skall deklaraionsgranskningen och beräkningen av PGI samordnas. Detta skall ske genom att den personal hos länsstyrelserna och lokala skattemyndigheter som skall utföra deklaraionsgranskning också beräknar PGI. Eftersom inkomsttaxeringen i princip ligger

till grund också för egenavgifterna (sjukförsäkringsavgift, socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen, tilläggs pensionsavgift, avgift till arbetsskadeförsäkringen och allmän arbetsgivaravgift) erhålls på detta sätt även en samordnad bedömning av PGI och avgiftsunderlagen för egenavgifter. Granskningen får vidare i stor utsträckning ADB-stöd. För s. k. förregistrerade deklARATIONER kommer således ett maskinellt uträknat förslag till PGI och underlag för egenavgifter att redovisas. I fråga om deklARATIONER som granskas före registrering i ADB-systemet skall maskinell uträkning av PGI och egenavgifter göras i samband med registreringen.

Utredningen föreslår inte någon ändring av nuvarande ordning enligt vilken det är lokal skattemyndighet som bestämmer PGI. Ansvaret för arbetet med att bestämma PGI bör sålunda enligt utredningens mening ligga kvar hos lokal skattemyndighet. Det biträde för granskningen som skall lämnas av länsstyrelsernas personal förutsätts av utredningen ske efter att förordnande har meddelats enligt 53 § länsstyrelseinstruktionen.

Samordningen av taxeringsarbetet och bestämmandet av PGI följer enligt utredningens förslag taxeringsförfarandet även på så sätt att lokal skattemyndighets beslut om PGI skall vara preliminära och slutliga. Reglerna för besluten är därvid desamma som i fråga om taxeringsbeslut. Ett preliminärt beslut blir sålunda att anse som slutligt vid taxeringsperiodens utgång om det inte dessförinnan har ersatts av ett slutligt beslut. I likhet med vad som enligt utredningens förslag skall gälla i fråga om taxeringsbeslut skall ordinära besvär över beslut om PGI, som har meddelats under taxeringsperioden, anföras före utgången av februari månad året efter taxeringsåret.

Beträffande beslut om PGI som meddelas efter taxeringsperiodens utgång föreslår utredningen att nuvarande ordning skall gälla.

11.5.2 Samordning av deklARATIONSGRANSKNING OCH PGI-BERÄKNING

Förslaget att samordna beräkningen av PGI med deklARATIONSGRANSKNINGEN har allmänt tillstyrkts av remissinstanserna. För egen del får jag anföra följande.

Frågan om en samordning av PGI-beräkningen och deklARATIONSGRANSKNINGEN är i stort sett en personal- och organisationsfråga. PGI-beräkningen liksom bestämmandet av underlagen för egenavgifterna inordnas i de arbetsgrupper hos lokal skattemyndighet som skall granska deklARATIONERNA. Så sker också i fråga om de arbetsgrupper som hos länsstyrelserna skall granska de från taxeringssynpunkt mer svårbedömda deklARATIONERNA. Det formella beslutsfattandet skall enligt utredningens förslag liksom hittills ligga hos lokal skattemyndighet.

Förutsättning för samordningen är givetvis att den personal som handhar deklARATIONSGRANSKNINGEN har erforderlig kompetens också inom PGI-området. Enligt utredningens mening bör inom varje lokal skattemyndighet finnas minst två personer med fördjupade kunskaper i PGI-problematiken.

Dessa skall kunna fungera som rådgivare till de andra granskarna och ta hand om särskilt svårbedömda fall. Målsättningen skall dock vara att samtliga granskare hos lokal skattemyndighet och länsstyrelserna successivt får den kompetens som behövs för PGI-beräkningen.

Remissinstanserna har med endast några undantag anslutit sig till utredningens förslag att lokal skattemyndighet även i fortsättningen skall vara beslutande i fråga om PGI. De som har annan mening föreslår att taxeringsnämnden skall svara för besluten om PGI på samma sätt som för taxeringsbesluten. Frågan om en sådan överflyttning måste emellertid enligt min mening ses i ett större sammanhang. Att märka är bl. a. att besvär angående PGI fr. o. m. den 1 januari 1979 skall anföras hos försäkringsrätt medan besvär över taxeringsnämnds beslut prövas av skatterätt. Jag anser därför liksom utredningen att samordningen bör genomföras med bibehållande av lokal skattemyndighet som beslutande myndighet. Jag finner mig också kunna godta de riktlinjer som utredningen har angett för granskningspersonalens arbete. I ett övergångsskede blir det naturligtvis nödvändigt att i viss utsträckning lita särskilt till den personal som redan nu har ingående kunskaper på PGI-området. Jag förutsätter emellertid att arbetet inom granskningsgrupperna efter en övergångstid skall kunna organiseras med utgångspunkt i att granskningspersonalen har erforderlig kompetens även i fråga om flertalet fall av beräkning av PGI och underlagen för egenavgifterna.

11.5.3 Bestutsförfarandet

Enligt utredningens förslag skall lokal skattemyndighets beslut om PGI vara preliminära och slutliga på samma sätt som utredningen har föreslagit i fråga om taxeringsnämnds beslut. Såvitt angår taxeringsnämnds beslut har jag för min del förordat en annan lösning. Enligt det förslag som jag har lagt fram skall taxeringsnämnd kunna ompröva sina beslut under hela taxeringsperioden. Omprövning skall ske efter framställning från den skattskyldige eller när taxeringsnämnden annars finner att det finns skäl att meddela ett nytt beslut. Vad gäller lokal skattemyndighets beslutsformer beträffande PGI vill jag anföra följande.

Till grund för PGI – liksom för egenavgifterna – ligger den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt. Vid taxeringsändring eller eftertaxering måste därför i allmänhet en omräkning göras av PGI. Enligt 2 § LBP skall dock PGI ändras endast om taxeringsändringen eller eftertaxeringen ger anledning till avvikelse från tidigare beräknad PGI med minst 500 kr. Omräkning görs i förekommande fall av lokal skattemyndighet.

Lokal skattemyndighet skall vidare ändra beräkningen av PGI som har blivit felaktig till följd av uppenbart förbiseende eller på grund av att förhållande, som påverkar beräkningen, inte var känt när PGI fastställdes. Ny beräkning skall likaså vidtas när detta påkallas av vissa beslut angående

underlag för arbetsgivares avgift till socialförsäkringen m. m. (7 § LPB). Förutsättning för att ändring skall vidtas är dock att felaktigheten inte är att anse som ringa.

Som synes har lokal skattemyndighet redan enligt gällande bestämmelser möjlighet och skyldighet att besluta om ändring av PGI när försäkrads taxering ändras eller felaktighet i tidigare PGI-beräkning uppdagas. Såvitt jag har kunnat finna behövs därför inte någon särskild bestämmelse i LBP om att lokal skattemyndighet under taxeringsperioden och i anslutning till taxeringsarbetet skall meddela beslut om erforderliga ändringar av PGI. Samordningen av deklarationsgranskningen med PGI-beräkningen bör dock enligt min mening få till följd att PGI skall räknas om utan hinder av någon beloppsgräns när taxeringsnämnd beslutar om ändring i försäkrads taxering. Bestämmelsen i 2 § LBP att taxeringsändring skall föranleda omräkning av PGI endast om ändringen medför en avvikelse med minst 500 kr. bör därför jämkas så att taxeringsnämnds beslut undantas. Mitt förslag till ändring av detta stadgande har utformats i enlighet härmed.

11.5.4 Underrättelseförfarandet m. m.

Jag övergår här efter till frågan i vilken mån samordningen av deklarationsgranskningen och PGI-beräkningen påkallar ändring av LBP:s bestämmelser angående underrättelser om lokal skattemyndighets beslut och i fråga om besvär.

Försäkrad skall enligt 8 § första stycket LBP underrättas om beslut varigenom lokal skattemyndighet har hänfört vissa belopp till annat slag av inkomst än den försäkrade har uppgett i sin deklaration. Underrättelse skall enligt detta stadgande lämnas också när lokal skattemyndighet har gjort avdrag för vissa kostnader i anställning enligt 4 § tredje stycket LBP. Underrättelserna skall översändas i rekommenderat brev (9 § första stycket).

I 8 § andra stycket LBP ges bestämmelse om underrättelse för det fall att PGI har påförts försäkrad som inte har lämnat deklaration. Även i sådant fall skall underrättelse om lokal skattemyndighets beslut översändas i rekommenderat brev (9 § första stycket).

Försäkrad skall vidare enligt 8 § fjärde stycket LBP tillställas underrättelse när verkställd beräkning av PGI har ändrats. Sådant underrättelse skall delges den försäkrade om det inte är känt att han ej kan anträffas (9 § andra stycket).

Som tidigare har nämnts skall PGI anges på debetsedel på slutlig skatt. När så inte kan ske skall den försäkrade enligt 8 § tredje stycket LBP i stället tillsändas en särskild underrättelse om PGI. Även sådan underrättelse skall delges den försäkrade.

Beträffande underrättelserna om taxeringsnämnds beslut har jag föreslagit att de skall sändas i vanligt brev. Samordningen av PGI-beräkningen med

taxeringsförfarandet i första instans bör enligt min mening innebära att också underrättandet om de olika besluten samordnas så långt möjligt. Härför förutsätts att samma underrättelseförfarande kan tillämpas på båda områdena. Innan jag tar ställning till denna fråga vill jag emellertid först redovisa mina synpunkter på besvärreglerna.

LBP:s bestämmelser om besvär är i huvudsaklig del utformade efter mönster av TL:s föreskrifter om besvär över taxeringsnämnds beslut. Vilken besvärstid försäkrad har är således när det gäller beslut som avses i 8 § första eller andra stycket LBP beroende av om den försäkrade har fått föreskriven underrättelse senast vid viss angiven tidpunkt. Denna är enligt 11 § andra stycket LBP i dess lydelse fr. o. m. den 1 januari 1979 den 30 september taxeringsåret. Har den försäkrade mottagit underrättelse före september månads utgång skall han anföra besvär senast den 31 oktober. Han har med andra ord då i sämsta fall en månads besvärstid. Har underrättelse kommit den försäkrade till handa efter den 30 september men under taxeringsåret får han besvära sig till utgången av året efter taxeringsåret. Om den försäkrade under taxeringsåret inte har fått vare sig debetsedel på slutlig skatt eller underrättelse skall han besvära sig inom ett år från det han har fått sådan debetsedel eller underrättelse.

Bestämmelserna om besvär över lokal skattemyndighets beslut angående PGI bör enligt min mening på nu berörda punkter även i fortsättningen vara utformade efter mönster av TL:s besvärregler. Enligt mitt förslag i fråga om dessa regler skall tiden för skattskyldigs ordinära besvär över taxeringsnämndens beslut utsträckas till utgången av februari månad året efter taxeringsåret. I övrigt innebär mitt förslag i princip ingen ändring av vad som nu gäller.

I enlighet med det sagda föreslår jag att tiden för försäkrad att anföra ordinära besvär över lokal skattemyndighets beslut angående PGI som avses i 8 § första eller andra stycket LBP förlängs från den 31 oktober taxeringsåret till utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Bestämmelserna blir därmed i förevarande avseenden följande.

Har försäkrad enligt 8 § första eller andra stycket LBP erhållit underrättelse från lokal skattemyndighet under taxeringsåret får han anföra besvär till utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Om den försäkrade inte har fått sådan föreskriven underrättelse under taxeringsåret får han besvära sig till utgången av året efter taxeringsåret. Har den försäkrade i sådant fall under taxeringsåret inte heller erhållit debetsedel på slutlig skatt – eller underrättelse enligt 8 § tredje stycket LBP som ersätter debetsedel – skall han besvära sig inom ett år från det att han har fått sådan debetsedel eller underrättelse.

De besvärbestämmelser som jag nu har berört avser lokal skattemyndighets beslut enligt 8 § första–tredje styckena LBP. I fråga om lokal skattemyndighets beslut enligt 8 § fjärde stycket LBP, dvs. beslut varigenom verkställd beräkning av PGI ändras, gäller enligt 11 § första stycket LBP i dess lydelse fr. o. m. den 1 januari 1979 att försäkrad skall anföra besvär inom två månader

från den dag han fick del av beslutet. Underrättelse om beslut varom här är fråga skall som förut har nämnts delges den försäkrade (9 § andra stycket LBP).

Bortsett från en jämkning som jag förordar i det följande finner jag inte skäl att föreslå någon ändring av den besvärsordning som gäller i fråga om lokal skattemyndighets beslut som avses i 8 § fjärde stycket LBP. Detsamma gäller bestämmelserna om att underrättelse om sådant beslut liksom underrättelse, som enligt 8 § tredje stycket LBP ersätter debetsedel, skall delges den försäkrade.

Underrättelser om lokal skattemyndighets beslut som avses i 8 § första eller andra stycket LBP, och som f. n. skall sändas i rekommenderat brev, bör däremot enligt min mening i fortsättningen kunna sändas i vanligt brev. Därmed kan enligt vad jag tidigare har sagt underrättelseförfarandet på taxerings- och PGI-områdena samordnas.

Samordningen av taxeringsförfarandet och den PGI-beräkning som skall verkställas under taxeringsperioden förutsätter dock enligt min mening att några mindre jämkningar görs i fråga om sådana beslut varigenom lokal skattemyndighet ändrar verkställd beräkning av PGI.

Den av mig föreslagna ordningen att underrättelse om beslut, som avses i 8 § första eller andra stycket LBP, skall sändas i vanligt brev bör således gälla också beträffande beslut varigenom verkställd PGI-beräkning ändras under taxeringsperioden. De beslut som det här är fråga om ligger inom samma tidsram som de beslut av taxeringsnämnd med vilka samordning skall ske. Jag ser det därför som följdriktigt att samma underrättelseförfarande tillämpas på de olika besluten. En motsvarande samordning bör åstadkommas också i fråga om besvärstiderna. Beslut varigenom lokal skattemyndighet under taxeringsperioden ändrar verkställd beräkning av PGI bör följaktligen kunna överklagas genom ordinära besvär till utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Likaså bör bestämmelserna om extraordinära besvär vara tillämpliga på dessa beslut. Jag föreslår att bestämmelser i enlighet med vad jag nu har sagt tas in i 9 och 11 §§ LBP.

De underrättelser som lokal skattemyndighet skall lämna om sina beslut angående PGI bör självfallet på samma sätt som taxeringsnämndens motsvarande underrättelser ge information om vilka möjligheter som finns att få ett beslut omprövat av lokal skattemyndighet och om rätten att anföra besvär.

Jag vill till sist beröra en fråga som RFV har tagit upp i sitt remissyttrande. Verket har bl. a. framhållit att förlängningen av taxeringsperioden medför viss förskjutning av utbetalningarna av retroaktivt utgående pensionsbelopp. F. n. levereras ADB-banden med uppgifter om PGI till verket under oktober månad. Verket hinner med denna ordning fastställa pensionspoäng och retroaktiva pensionsbelopp beträffande provisoriskt beräknade pensioner i sådan tid att utbetalning regelmässigt kan ske under december månad. Taxeringsperiodens förlängning leder till att banden inte kan levereras förrän

omkring den 20 december. Därmed följer att verkets beräkning av pensionspoäng och utbetalning av retroaktiva pensionsbelopp förskjuts till början av följande år. Med anledning av detta påpekande vill jag anföra följande.

Redan med nuvarande system följer att försäkrad i vissa fall måste acceptera att ett retroaktivt belopp betalas ut efter det år på vilket pensionen belöper. Sådana fall kommer självfallet att öka om RFV:s poängberäkning förskjuts från slutet av ett år till början av följande.

Det är naturligtvis önskvärt att retroaktivt utgående pensionsbelopp tillställs den försäkrade utan onödigt dröjsmål. Ser man frågan från beskattningssynpunkt kan det i vissa fall innebära nackdelar att behöva deklarerat beloppet för annat år än "pensionsåret" medan det i andra fall kan vara en fördel att beskattning sker för det år utbetalning har gjorts. RFV framhåller att de påtalade nackdelarna skulle kunna begränsas genom att taxeringsperioden avslutades den 31 oktober, dvs. förkortades med en månad.

För egen del anser jag mig inte kunna förorda en sådan förkortning. Beslutet om taxeringsperiodens förlängning till den 30 november bör stå fast. Denna längre taxeringsperiod behövs för att taxeringsarbetet i första instans skall kunna utföras på ett effektivt och rationellt sätt.

11.6 Ackumulerad inkomst

11.6.1 Inledning

Som har redovisats i proposition 1975:87, har flertalet remissinstanser ställt sig positiva till att ärendena om ackumulerad inkomst förs över till taxeringsnämnd. Åtskilliga remissinstanser ansåg dock att dessa ärenden borde vara kvar hos länskatteväsendet. Härvid framhölls att det rörde sig om ett begränsat antal ärenden av ibland komplicerad art. Föredraganden uttalade för sin del att ärendena om ackumulerad inkomst mer sällan är tekniskt komplicerade. De borde därför enligt hans mening flyttas över till taxeringsnämnderna. Föredragandens principförslag godkändes av riksdagen. Jag anser också för egen del att man nu bör öppna möjlighet för de skattskyldiga att få ansökan om särskild skatteberäkning prövad av taxeringsnämnd.

11.6.2 Tid för ansökan

Vid en överflyttning av ärendena om särskild skatteberäkning till taxeringsnämnden bör nämndens prövning enligt min mening begränsas av den tidsram som i övrigt skall gälla beträffande nämndens beslut i taxeringsfrågor. Enligt mitt förslag till ändrad lydelse av 69 § 3 mom. TL får fråga om nytt beslut inte prövas av taxeringsnämnden efter taxeringsperiodens utgång den 30 november under taxeringsåret. Detsamma anser jag bör gälla beslut om särskild skatteberäkning. För att taxeringsnämnden skall kunna meddela beslut om särskild skatteberäkning måste sålunda skattskyldigs ansökan

härom ges in i sådan tid att taxeringsnämnden kan meddela beslut senast den 30 november under taxeringsåret.

Nästa fråga blir då vilka bestämmelser som bör gälla när skattskyldig har underlåtit att ge in framställning under taxeringsperioden eller taxeringsnämnden inte kunnat ta ställning till ett inom taxeringsperioden gjort yrkande. Enligt nu gällande bestämmelser skall ansökan – bortsett från vissa fall – ha kommit in till skatterätt före utgången av året efter taxeringsåret.

Enligt utredningens förslag skall fråga om särskild skatteberäkning i princip jämföras med taxeringsfrågor i allmänhet. Utredningen har i överensstämmelse härmed föreslagit att i fråga om tid och sätt för skattskyldigs yrkande om särskild skatteberäkning skall gälla vad i TL i allmänhet är stadgat om yrkande beträffande skattskyldigs taxering. Detta medför bl. a. att skattskyldig, som inte har fått frågan om särskild skatteberäkning prövad av taxeringsnämnden under taxeringsperioden, kan göra framställning härom hos länskatteväsendet med stöd av besvärstadgandet i 74 § första stycket TL. Sådana besvär skall enligt vad jag tidigare har föreslagit få anföras till utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Om besvären kommer in senare men före utgången av juni månad, får dock besvären prövas av skatterätten under förutsättning att taxeringsintendenten helt eller delvis biträder besvären i sak.

Tiden för ansökan om särskild skatteberäkning förkortas sålunda enligt utredningens förslag i förhållande till vad som nu gäller med tio månader eller – i de fall då taxeringsintendenten biträder besvären – med åtta månader.

Denna tidsförkortning är en konsekvens av att särskild skatteberäkning enligt utredningens förslag ansluts till de för taxeringsfrågor i allmänhet gällande bestämmelserna. Jag anser även för egen del att en överflyttning av den särskilda skatteberäkningen till taxeringsnämnden bör innebära att frågor härom i princip prövas i den ordning som skall gälla för inkomsttaxeringen. Jag ställer mig dock tveksam till att förkorta tiden för skattskyldigs ansökan på det sätt som utredningens förslag innebär. Härom får jag anföra följande.

Som redovisades i proposition 1975:87 föranledde förslaget att överföra ärendena om ackumulerad inkomst till taxeringsnämnden delade meningar bland remissinstanserna. Flertalet godtog dock förslaget bl. a. med hänsyn till den snabbare behandling som ärendena bör få genom att de prövas redan av taxeringsnämnd. Invändningarna mot förslaget gällde främst det förhållandet att det ansågs röra sig om ett begränsat antal ärenden (ca 3 000) av ibland komplicerad art.

För egen del anser jag att man inte skall lägga alltför stor betoning på att reformen skall innebära ett överförande av ärendena om ackumulerad inkomst från skatterätt till taxeringsnämnd. Enligt min mening är det närmast fråga om att öppna möjlighet för de skattskyldiga att få frågan om skatteberäkning för ackumulerad inkomst prövad redan i samband med den årliga inkomsttaxeringen och debiteringen. En sådan tidigareläggning av

prövningen rörande ackumulerad inkomst underlättas av att de skattskyldiga kan vända sig till länsstyrelsen och lokal skattemyndighet för att få råd och anvisningar av de tjänstemän som skall vara föredragande hos taxeringsnämnderna och biträda nämnderna med bl. a. beredningen av ansökningarna om ackumulerad inkomst. Avsikten med reformen är däremot inte att ta ifrån de skattskyldiga, som så önskar, möjlighet att i stället få frågan om ackumulerad inkomst direkt prövad av länsrättsrådet. Ser man reformen på detta sätt bör man enligt min mening inte föra anslutningen till de för taxeringen i allmänhet gällande bestämmelserna så långt att tiden för ansökan hos skatterätt helt begränsas av de regler som skall gälla beträffande besvär över taxeringsnämndens beslut. De skattskyldiga bör även i fortsättningen ha möjlighet att ge in ansökan till skatterätten till utgången av året efter taxeringsåret. Jag ansluter mig med andra ord till de remissinstanser, som anser att det inte finns tillräckliga skäl att sätta utgången av februari månad året efter taxeringsåret som gräns för skattskyldigs möjlighet att ansöka om skatteberäkning hos skatterätt.

Skattskyldigs möjlighet att få ärende om ackumulerad inkomst prövat av skatterätt synes böra vidgas också i ett annat avseende. Utredningen har framhållit att skattskyldig, genom att besvärstiden förlängs från den 15 augusti under taxeringsåret till utgången av februari månad följande år, i normalfallet får debetsedeln på slutlig skatt mer än två månader före besvärstidens utgång. Med hänsyn härtill anser utredningen att de skattskyldigas intressen blir tillräckligt tillgodosedda och att man utan olägenhet kan förkorta ansökningstiden på sätt som har föreslagits. Man bör emellertid enligt min mening inte bortse från sådana fall då skattskyldig erhåller debetsedel först efter taxeringsårets utgång. Jag vill härvid erinra om att skattskyldig, som inte har fått i 69 § TL föreskriven underrättelse under taxeringsåret, skall få anföra besvär angående taxering hos skatterätten till utgången av året efter taxeringsåret. Har den skattskyldige under taxeringsåret inte fått vare sig föreskriven underrättelse eller debetsedel på slutlig skatt, skall han kunna anföra besvär inom ett år efter det han fått sådan debetsedel. Det framstår som rimligt att skattskyldig, som inte har erhållit debetsedel under taxeringsåret, på liknande sätt bereds möjlighet att inom viss tid efter debetsedelns mottagande ansöka om särskild skatteberäkning hos skatterätten. Ansökningstiden bör dock kunna göras väsentligt kortare. Jag föreslår att ansökan skall göras inom två månader från utgången av den månad under vilken skattskyldig erhållit debetsedel.

Enligt 8 § andra stycket LSB får skattskyldig, som enligt 99 § TL äger anföra besvär hos skatterätt i särskild ordning, även inom där angiven tid ansöka om särskild skatteberäkning. Bestämmelsen, vartill förslag lades fram i proposition 1957:29, tillkom närmast för att bereda skattskyldig tillfälle att komma in med ansökan om särskild skatteberäkning när taxeringsnämnd har taxerat den skattskyldige med avvikelser från självdeklaration för inkomst, som kan föranleda särskild skatteberäkning, men underlåtit att skicka föreskriven

underrättelse om avvikelser.

Enligt utredningens mening bör nämnda bestämmelse nu ändras så att skattskyldigs möjlighet att ansöka om särskild skatteberäkning, när förutsättning för sådan skatteberäkning föreligger först efter taxeringsnämndens beslut, skall vara avhängig av att den skattskyldige har besvärsmöjlighet enligt 99 § TL. En sådan utformning av bestämmelsen skulle emellertid leda till en enligt min mening inte önskvärd begränsning. Jag tänker härvid bl. a. på det fallet när förutsättning för särskild skatteberäkning föreligger enligt den skattskyldiges uppgifter i deklarationen men den skattskyldige anser sig kunna avstå från sådan beräkning med hänsyn till att det rör sig om mindre belopp. Förhållandet kan för den skattskyldige bli att bedöma på ett annat sätt om taxeringsnämnden taxerar honom med avvikelse från deklarationen. Om den skattskyldige inte får föreskriven underrättelse härom, bör han enligt min mening även i fortsättningen ha möjlighet att framställa yrkande om särskild skatteberäkning inom i 99 § TL angiven tid. Bestämmelsen i 8 § andra stycket bör därför stå kvar i sin nuvarande lydelse. Till frågan var den lagtekniskt skall placeras återkommer jag i det följande.

Som har framhållits i något remissyttrande kan taxeringsnämnden ibland få svårighet att hinna avgöra en ansökan som kommer in under senare delen av taxeringsperioden. Taxeringsnämnden bör därför enligt min mening ha viss möjlighet att överlämna avgörandet i ett ärende till skatterätten. Jag föreslår att taxeringsnämnden skall få meddela beslut om överlämnande när ansökan har gjorts först efter utgången av september månad under taxeringsåret och ett överlämnande till skatterätten framstår som påkallat med hänsyn till ärendets särskilda beskaffenhet. Bestämmelsen bör lämpligen tas in i anvisningarna till 4 § LSB. I likhet med vad som skall gälla i fråga om taxeringsnämndens beslut att vilandeförklara en ansökan bör besvär inte få anföras över taxeringsnämndens beslut om överlämnande.

Enligt det hittills sagda skall skattskyldig sålunda göra framställning om särskild skatteberäkning hos taxeringsnämnden. Yrkandet bör såvitt möjligt göras i deklarationen. Inget hindrar dock att skattskyldig gör särskild framställning. Denna måste dock vara inkommen i sådan tid att taxeringsnämnden hinner meddela beslut före taxeringsperiodens utgång. I annat fall bör framställningen göras hos skatterätten. Sådan ansökan får göras till utgången av året efter taxeringsåret. Har den skattskyldige inte gjort framställning om särskild skatteberäkning hos taxeringsnämnden och har han inte fått sin debetsedel på slutlig skatt under taxeringsåret, får han hos skatterätten anhålla om särskild skatteberäkning inom två månader från utgången av den månad då han erhöll debetsedel. En förlängning av tiden för skattskyldigs framställning hos skatterätten inträder också när skattskyldig enligt 99 § TL äger anföra besvär i särskild ordning rörande fråga om särskild skatteberäkning. Framställning skall då inges inom i 99 § TL angiven tid.

11.6.3 Skatteberäkning på grund av skattedomstols beslut m. m.

Jag övergår härefter till att behandla bestämmelserna om skattskyldigs möjligheter att yrka särskild skatteberäkning på grund av bl. a. beslut som har meddelats av skattedomstol.

Enligt nuvarande bestämmelser (8 § första stycket LSB) förlängs skattskyldigs ansökningstid när förutsättningar för särskild skatteberäkning föreligger först sedan skattskyldigs beskattningsbara inkomst, på vilken skatten skall beräknas, har ändrats genom beslut av skatterätt, kammarrätt eller regeringsrätten. Detsamma gäller om den skattskyldige genom sådant beslut har åsatts eftertaxering till statlig inkomstskatt så att grunderna för skatteberäkningen eller förutsättningarna för rätten att komma i åtnjutande därav har ändrats. En förlängning av ansökningstiden inträder också när beräknad ackumulerad inkomst har höjts genom beslut av skatterätt, kammarrätt eller regeringsrätten. Den skattskyldige får i dessa fall ge in ansökan om särskild skatteberäkning till skatterätten inom ett år från det skattedomstolens beslut meddelades.

Utredningen har föreslagit att de här återgivna bestämmelserna med vissa redaktionella ändringar flyttas till 4 § LSB. Enligt utredningens förslag bör därvid även föras in tilläggsbestämmelse om att skattskyldig inom den förlängda tiden får framställa yrkande om särskild skatteberäkning också när förutsättningar för sådan beräkning har uppkommit först genom rättelsebeslut av lokal skattemyndighet enligt 72 a § TL.

Jag tillstyrker att en tilläggsbestämmelse av det slag som utredningen har föreslagit införs. Bestämmelserna bör enligt min mening stå kvar i 8 § första stycket LSB. Därmed följer att den av mig förut behandlade bestämmelsen om skattskyldigs tid för yrkande om särskild skatteberäkning när besvär rätt föreligger enligt 99 § TL också bör stå kvar på sin nuvarande plats, dvs. i 8 § andra stycket LSB. Vissa redaktionella ändringar behöver dock göras med hänsyn till att framställning om särskild skatteberäkning skall ske i den ordning som gäller i fråga om yrkanden i taxeringsfrågor.

Jag biträder utredningens förslag att lokal skattemyndighet vid rättelse enligt 72 a § andra eller tredje stycket TL i förekommande fall skall kunna vidta den ändring i fråga om särskild skatteberäkning vartill förhållandena kan föranleda. Utredningen har föreslagit att bestämmelse härom tas in i ett tillägg till nämnda paragraf i TL. Den lydelse 4 § LSB skall ha enligt mitt förslag får emellertid anses leda till att ändring i förevarande fall kan vidtas utan särskilt stadgande i TL. Något tillägg till 72 a § TL synes därför inte behöva göras.

11.6.4 Taxeringsintendents besvär rätt

Utredningen har även lagt fram förslag till ändring av bestämmelserna i 8 § tredje stycket LSB. F. n. gäller enligt dessa bestämmelser följande.

Om särskild skatteberäkning har skett och det visas att skatteberäkningen med hänsyn till senare framkomna omständigheter har grundats på oriktiga förutsättningar, får taxeringsintendenten anföra besvär rörande skatteberäkningen i särskild ordning. Därvid har vad som föreskrivs i 103 § andra och tredje styckena TL motsvarande tillämpning. Ny skatteberäkning på grund av taxeringsintendentens besvär får vidare inte verkställas med mindre fråga därom har prövats inom fem år efter utgången av det kalenderår under vilket den ansökan, som har föranlett skatteberäkningen, inkom till skatterätten. För det fall att skattskyldig har avlidit gäller särskild tidsberäkning.

Bestämmelserna om rätt för taxeringsintendent att anföra besvär i särskild ordning när skatteberäkningen har grundats på oriktiga förutsättningar tillkom enligt förslag i prop. 1962:114. Därmed avsågs att ge föreskrifter beträffande särskild skatteberäkning efter i huvudsak samma principer som reglerna för eftertaxering.

Såvitt jag har kunnat finna kräver överförandet av ärendena angående särskild skatteberäkning i och för sig endast en mindre och närmast redaktionell jämkning av 8 § tredje stycket LSB. Utredningen har emellertid gått längre och föreslagit att bestämmelserna utvidgas att omfatta också skattskyldig. Enligt utredningens förslag skall bestämmelserna vidare flyttas till en ny paragraf i TL.

Jag anser för egen del att det inte finns anledning att i nu förevarande sammanhang överväga ändringar av bestämmelsernas materiella innehåll. Skattskyldigs rätt synes för övrigt väl tillvaratagen genom möjligheterna att anföra besvär med tillämpning av besvärbestämmelserna i 74, 99 och 100 §§ TL. Som jag förut har sagt bör bestämmelserna i 8 § första och andra styckena LSB även i fortsättningen ha sin plats i LSB. Detsamma bör enligt min mening gälla paragrafens tredje stycke, bl. a. med hänsyn till den lydelse av 4 § LSB, som jag har föreslagit.

Jag föreslår sålunda att också 8 § tredje stycket LSB – med en mindre jämkning – skall stå kvar på sin nuvarande plats i LSB. På liknande sätt föreslår jag att inte heller någon omredigering görs beträffande bestämmelsen i 5 § LSB om avkortning och restitution.

11.6.5 Vilandeförklaring av ansökan

Innan jag går över till utredningens förslag till ändring av nuvarande bestämmelser i 7 § LSB vill jag först ta ställning till vilken ordning som bör gälla när tidigare taxering, som inverkar på skatteberäkningen, inte har vunnit laga kraft.

F. n. gäller (6 § LSB) att skatterätten i sådant fall genom särskilt beslut skall förklara ansökningen vilande. Sedan taxeringen har vunnit laga kraft ankommer det på den skattskyldige att hos skatterätten göra framställning om att ansökningen tas upp till ny behandling. Framställningen skall göras inom ett år från det att slutligt beslut meddelades i taxeringsfrågan.

Utredningen har funnit att bestämmelsen om vilandeförklaring bör utgå. Den ändrade ordning som i olika avseenden skulle följa med att slopa nuvarande krav på laga kraft är emellertid inte påkallad av att ärendena om särskild skatteberäkning överförs till taxeringsnämnden. Jag är inte beredd att nu ta ställning till dessa följändringar. Frågan bör enligt min mening anstå till dess erfarenheter i övrigt har vunnits av det nya förfarandet. Jag anser därför att bestämmelsen bör stå kvar och att i 6 § LSB endast de ändringar görs som betingas av att taxeringsnämnd skall kunna pröva ansökan om särskild skatteberäkning. Därvid bör gälla att taxeringsnämnden, sedan beslut om vilandeförklaring har meddelats, skall överlämna framställningen till skatterätten. Den skattskyldige skall självfallet underättas om att ansökan om ny prövning skall göras hos skatterätten.

Genom att 6 § LSB enligt mitt förslag kommer att i princip stå kvar oförändrad behövs inte några bestämmelser av det slag som utredningen har tagit in i en ny paragraf i TL.

11.6.6 Ändring av skatteberäkning

Vad härefter angår bestämmelserna i 7 § LSB får jag anföra följande.

Nämnda bestämmelser reglerar de fall när särskild skatteberäkning har skett och den beskattningsbara inkomst, på vilken skatten har beräknats, ändras genom beslut av skatterätt, kammarrätt eller regeringsrätten liksom när den skattskyldige genom sådant beslut åsätts eftertaxering till statlig inkomstskatt så att grunderna för skatteberäkningen eller förutsättningarna för rätten att få sådan beräkning ändras. I dylika fall skall skatterätten vidta den ändring av skatteberäkningen vartill förhållandena kan föranleda.

I utredningens förslag har dessa bestämmelser förts över till ett nytt fjärde stycke i 105 § TL. Samtidigt har föreslagits att varje skattedomstol själv skall vidta den ändring som aktualiserats i de förut redovisade fallen. Skälet till att utredningen på detta sätt vill gå ifrån nuvarande ordning är att man enligt utredningens mening därigenom torde nå en snabbare handläggning i de fall när kammarrätt eller regeringsrätten har beslutat i taxeringsfrågan.

Jag har för egen del inte kunnat finna bärande skäl för en sådan ändring. Skäl synes tvärtom tala för att man såvitt möjligt bör undvika att belasta överinstanserna med skatteuträkningar. En reform av detta slag är inte heller påkallad av att ärendena om särskild skatteberäkning förs över på taxeringsnämnden. Jag anser därför att också 7 § LSB bör stå kvar oförändrad. Därmed utgår det tillägg som utredningen har föreslagit till 105 § TL.

11.6.7 Vissa redaktionella frågor

Jag vill till sist beröra några frågor som är av i huvudsak redaktionell natur.

Enligt vad jag inledningsvis har anfört bör ett överförande av särskild

skatteberäkning till taxeringsnämnd innebära att frågor härom i princip prövas i den ordning som skall gälla för inkomsttaxeringen. Jag föreslår att bestämmelse av denna innebörd tas in i 4 § första stycket LSB. Den hänvisning i 4 § till TL:s bestämmelser som på detta sätt görs bör dock för tydlighets skull kompletteras genom att paragrafen förses med anvisning om bl. a. till vem och inom vilken tid ansökan om särskild skatteberäkning skall göras. Med denna lagtekniska lösning följer vidare att i 9 § LSB endast behöver ges bestämmelse om att – enligt vad jag tidigare har föreslagit – skattskyldig, som inte har erhållit debetsedel på slutlig skatt under taxeringsåret, får göra ansökan om särskild skatteberäkning inom två månader från utgången av den månad under vilken han erhöll debetsedel. I överensstämmelse med paragrafens nuvarande lydelse bör även finnas föreskrift om att besvär inte får föras över taxeringsnämnds eller skatterätts beslut att förklara ansökan vilande enligt 6 § LSB.

Som framgått har jag i mitt förslag så långt möjligt sökt begränsa ändringarna i LSB till vad som är direkt påkallat med hänsyn till att taxeringsnämnd skall kunna meddela beslut angående särskild skatteberäkning. Än mindre har jag i förevarande sammanhang funnit anledning att gå in på de materiella bestämmelserna i 1–3 §§ LSB. Utredningen har föreslagit ett tillägg till 2 § andra stycket LSB med bestämmelse om att för särskild skatteberäkning även förutsätts att beräkningen medför lägre statlig inkomstskatt för den skattskyldige än som eljest skulle ha utgått. En fast praxis synes emellertid ha utvecklats vid tillämpningen av 2 § andra stycket LSB i dess nuvarande lydelse. Vilken betydelse ett tillägg av här angivet slag kan tillmätas förefaller inte helt klart. Jag har därför och i linje med mitt förslag i övrigt inte ansett mig böra föreslå ett dylikt tillägg i nu förevarande sammanhang.

11.7 Granskningsformer och ambitionsnivå

11.7.1 Allmänt om granskningsförfarandet

Rutinerna vid deklarationsgranskningen bygger f. n. på att kontrolluppgifter och annat kontrollmaterial överlämnas till granskarna. Dessa har alltså att stämma av kontrollmaterialet mot deklARATIONERNA. Granskningen omfattar vidare bl. a. bedömning av avdragsyrkanden, jämförelse med föregående års deklARATION och kontrollsummering av deklARATIONEN. ADB-stöd vid granskningen förekommer endast i begränsad omfattning. S. k. taxeringsavi framställs med hjälp av ADB. På den anges bl. a. skattskyldigs civilstånd, barn, debiterade skatter samt vissa ersättningar från statliga och kommunala myndigheter. Även taxeringsavins uppgifter stäms av mot deklARATIONEN av granskarna.

Principbeslutet innebär bl. a. att uppgifterna i deklARATIONER och kontrolluppgifter skall registreras i ett ADB-system. Uppgifterna stäms av maskinellt

och resultatet redovisas på taxeringsavin. På denna utskrivs maskinellt – förutom uppgifter för taxeringen – även uppgifter för beräkning av pensionsgrundande inkomst och för påföring av arbetsgivaravgifter. Maskinellt framställs också förslag till taxering liksom till debitering och uträknande av pensionsgrundande inkomst.

Utredningens förslag bygger på principbeslutet. Löntagardeklarationerna skall i princip registreras utan föregående beredning eller granskning. Genom taxeringsavi erhåller granskaren upplysning om bl. a. felaktigheter eller orimligheter som har upptäckts vid de maskinella kontrollerna. Granskaren kan således inrikta sin granskningsinsats på att kontrollera de delar av deklarationen, som inte omfattas av datorkontroll eller som enligt taxeringsavi är felaktiga eller bör särskilt granskas. Detta innebär att arbetet med att pricka av kontrolluppgifter bortfaller beträffande merparten av de skattskyldiga medan t. ex. värdering av naturaförmåner och bedömning av avdragssidan sker i likhet med dagens system. Genom registreringen av deklarationsuppgifterna kan granskningen i viss omfattning genomföras utan tillgång till föregående års deklaration.

Utredningen påpekar att ADB-tester av deklarationsdata inte kan utföras förrän kontrolluppgifterna har registrerats och stämts av. Denna avstämning beräknas vara klar tidigast omkring den 1 mars. Utredningen har därför tillskapat en rutin som innebär att deklarationsgranskningen kan påbörjas redan när deklarationerna börjar komma in till skattemyndigheten och således oberoende av ADB-stödet. Utredningens förslag innebär att vissa s. k. enkla löntagardeklarationer granskas före registreringen.

I det fullt utbyggda systemet bör enligt utredningen ca två miljoner deklarationer kunna hänföras till gruppen enkla deklarationer. Granskningen av enkla deklarationer kommer i princip endast att bestå av en kontroll av vissa avdrag och särskilda upplysningar. Påträffas vid granskningen utredningsfall eller bedöms deklarationen som "ej enkel" lämnas deklarationen för registrering. Därefter behandlas den på samma sätt som förregistrerade deklarationer. Efter den manuella genomgången överlämnas deklarationerna för registrering. Om de maskinella testerna vid registreringen ger anledning härtill framställs taxeringsavi, som med tillhörande deklaration överlämnas till granskaren för fortsatt handläggning enligt de rutiner som gäller beträffande förregistrerade deklarationer.

Det stora flertalet remissinstanser har inte några erinringar mot de föreslagna formerna för granskningsarbetet. Många instanser är dock tveksamma till systemet med enkla deklarationer. Bl. a. befarar man att systemet kan orsaka dubbelarbete.

För egen del får jag anföra följande.

Det omfattande ADB-stöd som skall införas vid taxeringen skapar utan tvekan goda förutsättningar för att underlätta och effektivisera granskningsarbetet. Det står samtidigt klart att det kommer att ta tid att finna de rutiner som på bästa sätt tillvaratar möjligheterna hos det nya ADB-systemet. Detta

kommer också löpande att utvecklas och förändras. Under en övergångsperiod kommer därför stora krav att ställas på planering och uppföljning av granskningsarbetet men också på förmåga hos granskarna att anpassa sig till nya arbetsformer. Erfarenheterna får så småningom visa hur granskningsformerna och rutinerna bör byggas upp. I inledningsskedet är det mot bakgrund av det sagda viktigt att man inte binder sig för granskningsformer som inte utan svårigheter kan anpassas till de erfarenheter man vinner efter hand.

Den grundläggande nyheten vid deklarationsgranskningen är att uppgifterna i deklARATIONER och kontrolluppgifter skall registreras i ADB-systemet och stämmas av maskinellt. Härigenom besparas granskarna en stor del av det nuvarande rutinarbetet med avprickning av kontrolluppgifter och kontrollräkning av deklARATIONER. Det manuella granskningsarbetet kan inriktas på bedömningsfrågor. Det är självfallet angeläget att detta granskningsarbete om möjligt påbörjas först sedan de maskinella kontrollerna har genomförts. Härigenom kan granskaren bäst tillgodogöra sig det stöd som ADB-medverkan innebär. Vidare kan granskaren i ett sammanhang ta ställning till alla eventuella avvikelser från deklARATIONEN. Som utredningen framhåller är det emellertid också viktigt att den förlängda taxeringsperioden kan utnyttjas i sin helhet. Registreringen och ADB-testerna tar enligt utredningen så pass lång tid att färdigberedda deklARATIONER inte kan levereras förrän en bit in på taxeringsperioden. Med hänsyn härtill bör man i vart fall till en början tillämpa den av utredningen föreslagna granskningsformen där vissa enklare deklARATIONER granskas innan registreringen sker. Om det senare visar sig möjligt bör man i enlighet med vad jag nyss har sagt låta den maskinella kontrollen ske före den manuella granskningen. Det bör ankomma på RSV att följa utvecklingen på området och föreslå de ändringar som är påkallade.

11.7.2 Ambitionsnivå

F. n. gäller i princip att alla fel i deklARATIONEN som påverkar beskattningsbar inkomst skall rättas.

RS-utredningen förordade i 1974 års rapport att myndigheterna skulle undvika bagatelländringar vid taxeringen och i stället inrikta resurserna på att upptäcka fall av väsentligt skatteundandragande. Utredningen föreslog att följande principer skulle gälla.

Klara fel rättas om det är till fördel för den skattskyldige och beloppet inte är rent bagatellartat. Klara fel och klart oberättigade yrkanden rättas till den skattskyldiges nackdel normalt först om felet eller yrkandet gäller visst minimibelopp. Utredning om eventuella fel företas också bara om det kan medföra ändrad taxering med visst minimibelopp. Rekommendationer om beloppsgränserna utvecklas gemensamt av RSV och skattecheferna.

I prop. 1975:87 uttalade föredraganden att frågan om ambitionsnivån vid

taxeringen var så väsentlig att den borde underställas riksdagen. Enligt hans mening var det riktigt att man undvek ändringar som var utan fiskalt intresse och som inte inkräktade på en rimligt tolkad rättvise- och likformighetsprincip vid taxeringen. Han ansåg att utredningens förslag i stora drag motsvarade dessa anspråk. Det gav vidare en möjlighet att koncentrera gransknings- och kontrollresurserna mot de väsentliga skatteundandragandena. En ambitionsnivå som låg i linje med utredningens förslag borde enligt hans mening läggas till grund för programmen för ADB-stödet vid taxeringen. Han fann det emellertid mindre lämpligt att man fixerade en beloppsmässig toleransgräns som alltid skulle iaktas av taxeringsmyndigheterna. En sådan bestämmelse kunde i praktiken komma att utnyttjas för t. ex. medvetna felräkningar upp till toleransgränsen. Taxeringsnämnderna borde enligt hans mening ha möjlighet att rätta även mindre felaktigheter, om det kunde anses påkallat.

Utredningen konstaterar enligt principbeslutet att frågan om ambitionsnivån vid taxeringen är så väsentlig att den bör underställas riksdagen och införas i TL. Utredningen anser det angeläget att understryka att en sådan lagbestämmelse bör utformas så att den ger skattemyndigheterna möjlighet att underlåta rättelse utan att den samtidigt uppfattas som en generell "friregel" för de skattskyldiga. Regeln bör vara ett hjälpmedel för myndigheterna att få större rörlighet i uppläggning och inriktning av granskningen vid olika års taxering.

Enligt utredningen bör RSV utfärda anvisningar eller rekommendationer beträffande vilka beloppsgränser m. m. som bör tillämpas. Granskningsrutinerna bör därvid utformas så att fel som beror på att skattskyldig systematiskt försöker skaffa sig skatteförmåner genom att uppta inkomst för lågt eller yrka obehöriga avdrag rättas till även om beloppet är relativt litet. Utredningen pekar på att ADB-systemet ger möjlighet att i många fall på ett enkelt sätt rätta även mindre fel om detta kan göras utan skriftväxling med den skattskyldige eller annan utredning.

Enligt utredningens uppfattning bör olika beloppsgränser sättas för fel till den skattskyldiges förmån och fel till hans nackdel. Utredningen föreslår att beloppsgränserna bestäms till 500 kr. för fel till den skattskyldiges förmån och 300 kr. för fel till hans nackdel. Denna inriktning av ambitionsnivån bör enligt utredningen ges en mera allmän utformning i lagtexten. Enligt utredningens författningsförslag skall i 65 § tas in en föreskrift om att taxeringsnämnden äger underlåta avvikelser om denna avser endast ringa belopp.

Remissinstanserna godtar allmänt principen att ambitionen vid deklarationsgranskningen skall inriktas på att upptäcka fall av väsentligt skatteundandragande och att undvika bagatelländringar. Flera remissinstanser är emellertid kritiska mot förslaget att RSV i anvisningar skall fastställa vissa beloppsgränser i fråga om ambitionsnivåer. Man befärar att sådana anvisningar i praktiken skulle komma att utnyttjas för t. ex. medvetna felräkningar upp till toleransgränsen. En del instanser är också negativa till utformningen

av lagregeln i 65 §. Bl. a. påpekas att uttrycket "ringa belopp" förekommer i andra sammanhang i TL, bl. a. i fråga om eftertaxering, och att det är olämpligt att ha samma begrepp om skilda tolkningar avses. Några remissinstanser anser att rättelse till den skattskyldiges förmån alltid bör ske.

För egen del får jag anföra följande.

En av de grundläggande målsättningarna med den nya taxeringsorganisationen är att förbättra kontrollen av de komplicerade deklarationerna. Enligt principbeslutet skall man vid granskningen undvika att ta upp tiden med bagatelländringar och i stället inrikta resurserna på att upptäcka väsentligt skatteundandragande. Denna inriktning av granskningsarbetet i den nya organisationen har allmänt accepterats vid remissbehandlingen av utredningens förslag. Även jag ansluter mig till tanken att man i högre grad än f. n. bör inrikta granskningsarbetet på de väsentliga frågorna vid taxeringen. Gransknings- och kontrollresurserna hos myndigheterna i den nya organisationen får inte läsas vid detaljfrågor så att man därigenom försvagar möjligheterna att komma till rätta med de väsentliga skatteundandragandena. Kravet på millimeterrättvisa i det enskilda fallet måste här vika för kravet på en i det stora hela mer rättvis och likformig taxering.

Utredningens förslag bör ses mot denna bakgrund. Jag kan i stort sett ansluta mig till de principer som enligt utredningen bör gälla för granskningsarbetet. I likhet med utredningen anser jag sålunda att man även bör kunna underlåta att göra ändringar till den skattskyldiges förmån. Vidare bör ambitionsnivån vid taxeringen tillämpas även vid granskningen av den pensionsgrundande inkomsten. Detta ligger i linje med vad jag nyss har sagt om att kravet på absolut rättvisa i det enskilda fallet måste vika för en mer rättvis taxering i stort. Jag vill emellertid framhålla att en annan grundläggande princip vid granskningen bör vara att man avstår från rättelse endast i sådana fall där detta verkligen bidrar till att granskningsresurser i någon mera väsentlig mån kan frigöras för kontroll av frågor som är av större betydelse för taxeringsresultatet. Enligt min mening bör man därför vid utformningen av granskningsrutinerna göra skillnad mellan å ena sidan fall som kräver särskild utredning och å andra sidan fall där det föreligger ett klart fel som genast kan rättas, t. ex. felräkning eller misskrivning.

Som utredningen har påpekat ger det nya ADB-systemet möjlighet att på ett enkelt sätt rätta mindre fel om detta kan ske utan skriftväxling med den skattskyldige eller annan utredning. Det innebär att några mera betydande granskningsresurser inte kan frigöras genom att man underlåter att rätta klara fel. Det är som några remissinstanser har framhållit också svårt att förhindra att en toleransgräns i fråga om sådana fel utnyttjas på ett illojalt sätt, t. ex. genom medvetna felräkningar. Det gäller inte minst mot bakgrund av att kontrollsummeringen avses ske maskinellt och att en toleransgräns måste byggas in redan i ADB-systemet. Samtidigt är det angeläget att inte alla fel som påverkar beskattningsbar inkomst behöver åtgärdas. En viss tolerans bör därför finnas även i fråga om klara fel.

I fråga om fall som behöver utredas innan rättelse kan ske, t. ex. fråga om yrkat avdrag skall godkännas, blir situationen en helt annan. Här kan ofta en betydande arbetsbesparing göras om man kan låta saken bero. Genom att sådana frågor kommer fram vid den manuella granskningen är det också lättare att förhindra illojala förfaranden. Granskningsrutinerna kan utformas så att fel som kan antas bero på att skattskyldig systematiskt försöker skaffa sig skatteförmåner rättas även om det gäller mindre belopp.

När det gäller att överföra ambitionsnivån i beloppsgränser bör man i enlighet med det anförda kunna vara betydligt generösare i fråga om utredningsfallen än i fråga om de klara felen. Jag anser det rimligt att man t. v. tillämpar en gräns vid 500 kr. för utredningsfallen. Klara fel bör rättas om felet överstiger 100 kr. Till kategorien klara fel bör – förutom felräkningar och misskrivningar – hänföras t. ex. yrkande om avdrag med belopp som överstiger vad som författningssenligt får medges och andra liknande fel. Till utredningsfallen hör å andra sidan i princip alla fall som kräver någon form av utredning från granskarnas sida innan beslut kan fattas. Det kan dock finnas anledning att vid utformningen av granskningsrutinerna göra skillnad mellan olika fall inom denna grupp, bl. a. med hänsyn till graden av sannolikhet för att ett fel föreligger och till omfattningen av den utredning som behövs för att klarlägga frågan. Över huvud taget bör granskningsrutinerna utformas så att det finns möjlighet att rätta även mindre fel om särskilda skäl talar för det. Lagtekniskt bör frågan lösas så att i 65 § tas in en föreskrift som ger taxeringsnämnd möjlighet att underlåta avvikelse om denna skulle avse endast mindre belopp. Det får sedan ankomma på RSV att inom ramen för sin vägledande verksamhet ge närmare anvisningar om granskningsrutiner och ambitionsnivå. Som flera remissinstanser har påpekat är det dock viktigt att anvisningarna inte ges en sådan utformning att de utsatta beloppen uppfattas som generella frigränser.

Jag vill framhålla att den här förordade ordningen i fråga om granskningsarbetet självfallet måste utvärderas sedan någon tids erfarenhet har vunnits. Det bör ankomma på RSV att noga följa utvecklingen på området och vid behov föreslå ändringar.

11.8 TN-revision m. m.

11.8.1 Inledning

Nu gällande bestämmelser om taxeringsrevision har sin grund i det förslag som lades fram av 1950 års skattelagssakkunniga (SOU 1954:24) och utmynnade i lagstiftning enligt prop. 1955:160. Möjligheterna att verkställa revision var dessförinnan tämligen begränsade. Granskning fick ske endast hos den skattskyldige själv och hos den som var pliktig att lämna kontrolluppgift utan anmaning. Granskningen fick vidare avse bara själva bokföringen eller därmed jämförliga anteckningar.

Dessa begränsningar togs bort i enlighet med de sakkunnigas förslag. Möjlighet öppnades bl. a. för att vid taxeringsrevision gå igenom inte bara räkenskaperna utan också korrespondens, protokoll och andra handlingar rörande den skattskyldiges verksamhet. Rent privata handlingar, som inte hänförs till verksamheten, omfattas inte av granskningsrätten.

De vidgade möjligheterna till taxeringsrevision förutsattes bli tillvaratagna genom ett planmässigt upplagt revisionsförfarande. Revision ansågs böra ske inte endast när besvär anförts över taxeringen eller särskild anledning annars föreligger. Vidare betonades att varje taxeringsrevision borde utföras av därtill lämpad person men att å andra sidan en fullständig revision inte skulle behöva utföras i varje särskilt fall. Granskningen borde kunna inskränkas till en partiell revision och alltså avse blott viss del av materialet.

Som ett viktigt medel för taxeringskontrollen vid sidan av taxeringsrevisionen står den senare år 1961 (prop. 1961:100) införda skyldigheten för skattskyldig att efter anmaning förete handlingar som finnes erforderliga för kontroll av deklarationen. Skyldigheten, som anges i 31 § 2 mom. andra stycket TL, omfattar inte handelsböcker o. d. utan gäller endast handlingar av sådant slag såsom kontrakt, kontoutdrag, räkning och kvitto. Anmaning att förete sådana handlingar kan inte förenas med vitesföreläggande. Denna begränsning i anmaningsrätten ansågs böra gälla för att ytterligare förebygga att befogenheten används till en med taxeringsrevision jämförlig granskning.

Enligt de av 1975 års riksdag antagna riktlinjerna för skatteadministrationen i första instans bör ett huvudsakligt mål för den nya taxeringsorganisationen vara att förbättra granskningen av rörelsedeklarationer och andra svårkontrollerade deklarationer och minska möjligheterna till illojala skatteundrandraganden. Deklarationskontroll genom revision eller granskning enligt 31 § 2 mom. TL har hittills inte kunnat vidtas i tillräcklig omfattning. Genom att deklarationsgranskningen i fortsättningen skall utföras av tjänstemän hos länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna och tiden för taxeringsarbetet förlängs kraftigt kan taxeringskontrollen förbättras. De ökade resurser som på detta sätt erhålls skall i stor utsträckning inriktas på vad som av RS-utredningen från början benämndes partiella revisioner. Denna benämning valdes med tanke på att revisionerna i allmänhet inte syftar till en fullständig genomgång av räkenskaperna utan till att vidga och fördjupa kontrollen av rörelse- och jordbruksdeklarationer från en skrivbordsgranskning till en kontroll även av deklarationsunderlaget i så många fall som möjligt. Utredningen har emellertid under sitt fortsatta arbete funnit sig i stället böra använda benämningen TN-revision. Denna svarar enligt utredningens mening bättre mot vad som utmärker dessa revisioner, nämligen att de såvitt möjligt skall utföras på sådant sätt att resultatet av dem kan ligga till grund för beslut i taxeringsnämnden. Jag kommer även för egen del att i det följande använda benämningen TN-revision.

Vad som främst bör ses som utmärkande för TN-revisionerna så som de

redovisas av utredningen är enligt min mening att de skall verkställas av den personal hos länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna som har att biträda taxeringsnämnden med deklarationsgranskning och vara föredragande i nämnderna. TN-revisionerna skall med andra ord ingå som ett led i deklarationsgranskningen för att därigenom öka tillförlitligheten i taxeringsnämndens beslut särskilt i fråga om taxeringen av skattskyldiga med svårkontrollerade deklarerationer. Själva initieringen av TN-revisionerna avses dock kunna ske på olika sätt.

Utredningen skiljer sålunda mellan förhandsutvalda TN-revisioner, planerade TN-revisioner, spontana TN-revisioner, kontrolluppgiftsrevisioner och TN-revisioner hos stora företag. Objekten för de förhandsutvalda TN-revisionerna väljs som framgår av namnet ut på ett förberedande stadium i samband med planeringen av revisionsarbetet för kommande taxeringsperiod. Detta urval bör enligt utredningens mening göras av erfarna revisorer. De planerade TN-revisionerna ingår bl. a. i riksomfattande och regionala kontrollaktioner som initieras av RSV resp. länsstyrelserna. Objekten för de spontana TN-revisionerna väljs ut vid själva deklarationsgranskningen. Urvalet för dessa revisioner blir sålunda avhängigt av deklarationsgranskarens bedömning av den skattskyldiges förhållanden. Kontrolluppgiftsrevisionerna inriktas särskilt på att kontrollera att arbetsgivare fullgör sin uppgiftsskyldighet på rätt sätt medan TN-revisionerna hos stora företag gäller de ca 5 000 största företagen och har en med hänsyn därtill speciell uppläggning och utformning.

11.8.2 TN-revisioner – taxeringsbesök

Enligt de uttalanden som gjordes i prop. 1975:87 och godkändes av riksdagen bör deklarationsgranskningen fördjupas och breddas efter de huvudlinjer som utredningen har dragit upp för sitt förslag om TN-revision. Hur denna del av taxeringsarbetet närmare bör utformas förutsattes bli behandlat i det fortsatta utredningsarbetet.

Det förslag som utredningen numera har lagt fram innebär som sagt att deklarationsgranskningen skall kombineras med revisioner som initieras på olika sätt. Man kan i denna uppdelning av revisionerna se en gräns mellan å ena sidan revisioner som företas efter ett planmässigt urval av revisionsobjekten och å den andra revisioner som föranleds av att deklareration vid granskningen bedöms bära kontrolleras i ett eller annat avseende genom avstämning mot räkenskaper, anteckningar eller andra handlingar som har legat till grund för den skattskyldiges redovisning. Till den första gruppen hör framför allt sådana revisioner som baseras på iakttagelser vid genomgång av deklarerationer för tidigare taxeringsår eller på insamlat kontrollmaterial över utbetalningar eller utgivna förmåner av olika slag. Dessa revisioner, som av utredningen benämns förhandsutvalda resp. planerade revisioner, utmärks

vidare av att de i stort sett företas efter riktlinjer som anges av RSV och länsstyrelsernas revisionsenheter. Urvalet av de revisioner som initieras vid själva deklarationsgranskningen, de s. k. spontana revisionerna, blir däremot som jag tidigare framhållit närmast beroende av bedömningen hos de tjänstemän som biträder taxeringsnämnderna med deklarationsgranskningen.

Mot den indelning av TN-revisionerna som utredningen föreslår har med något undantag inte gjorts några invändningar från remissinstansernas sida. Enighet råder om att en förstärkning av taxeringskontrollen måste ske genom en bredare och fördjupad inblick i deklarationsunderlaget i samband med själva deklarationsgranskningen. Vad ett mindre antal remissinstanser vänder sig mot är att detta enligt utredningens förslag skall åstadkommas genom att den personal som biträder taxeringsnämnden med deklarationsgranskningen skall få verkställa TN-revision inom ramen för TL:s bestämmelser om taxeringsrevision.

Grunddragen i dessa remissinstansers inställning synes vara farhågor för att revision med den innebörd detta granskningsförfarande har enligt nuvarande bestämmelser skulle komma att utföras av personal som inte har erforderlig utbildning och erfarenhet därtill. Vidare befaras att taxeringsprocessens tyngdpunkt vad avser mer komplicerade frågor skulle komma att förskjutas till taxeringsnämnderna utan att nämndernas förutsättningar för att avgöra sådana ärenden förbättrades. Detta kan i sin tur, framhålls det, leda till ett ökat antal svårbedömda besvärsmål som ofta kommer att kräva kompletterande utredningar genom ny och mer omfattande taxeringsrevision. I stället förordas att kontrollen i samband med deklarationsgranskningen hålls isär från taxeringsrevision och ges en mera begränsad omfattning, som i stort sett skulle svara mot vad utredningen benämner spontana TN-revisioner. Revisionsinstitutet skulle därvid förbehållas skatteavdelningarnas revisionsenheter. Denna enklare form av taxeringskontroll skulle förslagsvis benämnas taxeringsbesök eller kontrollbesök och eventuellt regleras genom tillägg till exempelvis 31 § 2 mom. TL. Enligt ett förslag skulle sådana besök göras av deklarationsgranskaren tillsammans med en ledamot av nämnden.

För egen del får jag anföra följande.

Jag anser i likhet med utredningen att de ökade granskningsresurserna bör utnyttjas för en vidgad kontroll i form av revisioner i anslutning till att deklARATIONERNA granskas vid den årliga taxeringen. Som uttalades i prop. 1975:87 bör revisionerna kunna utföras av tjänstemän hos länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna som skall biträda taxeringsnämnderna vid den årliga taxeringen. Genom att deklarationsgranskningen på detta sätt kombineras med revisioner blir det möjligt att särskilt i fråga om företagardeklARATIONERNA ge taxeringsnämnderna ett sådant underlag att taxeringsbesluten kan meddelas med större tillförlitlighet än hittills. Den lösning som utredningen föreslår finner jag också innebära ett praktiskt och smidigt sätt

att utvidga antalet revisioner. Antalet revisioner har, som också framhölls i prop. 1975:87, hittills varit alldeles för litet och en ökning av antalet revisioner i den omfattning, som utredningens förslag kan beräknas leda till, skulle inte kunna åstadkommas utan medverkan av de tjänstemän hos länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna som biträder taxeringsnämnderna med deklara-tionsgranskningen.

Vissa remissmyndigheter har uttalat farhågor för att den personal som granskar deklara-tionerna inte alltid kommer att ha den utbildning och erfarenhet som krävs för att utföra de revisioner som det här är fråga om. Jag ser emellertid personalens kompetens för att förena deklara-tionsgranskning med revision i viss mån som en fråga på sikt. Införandet av ett revisionsförfarande i samband med deklara-tionsgranskningen bygger på förutsättningen att länsstyrelsernas och de lokala skattemyndigheternas personal fortlöpande får den utbildning som behövs för att företa revision.

Revisionsverksamheten måste självfallet särskilt i ett inledningsskede avvägas både till antal, bredd och djup med hänsyn till personalsituationen och utvecklas i takt med den kunnighet och erfarenhet som tjänstemännen får. Det torde härvid vara till fördel att TN-revisionerna blir av varierande omfattning. Förhållandet bör så långt möjligt utnyttjas för att fördela revisionsuppdragen mellan tjänstemännen på sätt som bäst svarar mot vars och ens kompetens. En sådan fördelning underlättas av att tjänstemännen kommer att arbeta i grupper.

Det bör också hållas i minnet att TN-revisionerna är ett komplement till deklara-tionsgranskningen och inriktas på kontroll av de skattskyldigas redovisning för det senaste inkomståret. Kontroll som behöver fördjupas och kanske måste avse ett eller flera tidigare år skall även i fortsättningen utföras av tjänstemän vid länsstyrelsernas revisionsenheter. De TN-revisioner som utförs enligt på förhand uppdragna linjer underlättas vidare av att de kan utföras med ledning av instruktioner, checklistor o. d.

Jag biträder utredningens förslag att TN-revisionerna skall utföras enligt olika urvalsmetoder. Därmed kommer granskningen att få den bredd som behövs för att få tillfredsställande insyn i rörelse- och andra svårkontrollerade deklara-tioner. Jag tillstyrker sålunda att TN-revisionerna utförs enligt de av utredningen föreslagna linjerna och fördelas mellan revisioner med utgångspunkt i på förhand utvalda revisionsobjekt och revisioner för vilka objekten efter olika grunder väljs ut vid deklara-tionsgranskningen. Till den förstnämnda gruppen kan särskilt räknas revisioner där objekten tas ut på grund av iakttagelser vid tidigare års deklara-tionsgranskning.

I den andra gruppen kan räknas in de spontana revisionerna, dvs. de revisioner som betingas av iakttagelser vid själva deklara-tionsgranskningen. Dessa revisioner intar emellertid enligt utredningens förslag en särställning och skiljs från de övriga, som särskilt utmärks av att de inriktas med ledning av i förhand inhämtad information. Denna kan utgöras av från företag, banker och statliga eller kommunala myndigheter inhämtade uppgifter om

gjorda utbetalningar, utgivna förmåner m. m. Det bör dock uppmärksammas att gränserna mellan de olika slagen av TN-revision är flytande. Hur de olika mer planmässiga urvalsmetoderna närmare bör tillämpas och varieras mellan olika år torde i viss mån bli beroende av vunna erfarenheter. Det får ankomma på RSV och länsstyrelsernas revisionsenheter att följa dessa frågor och ge anvisningar om hur revisionerna på bästa och effektivaste sätt skall kombineras med deklara-tionsgranskningen.

Jag har i det föregående framför allt uppehållit mig vid huvudlinjerna i utredningens förslag i fråga om de TN-revisioner som skall utföras i en planmässig ordning. Jag vill nu ta upp utredningens förslag i fråga om de s. k. spontana revisionerna.

Nuvarande brister i deklara-tionsgranskningen kan bl. a. hänföras till att taxeringsperioden varit kort och inte alltid har medgett en tillräckligt ingående bedömning av deklara-tionerna. När förhållandet nu radikalt ändras bör ett första mål vara att förbättra deklara-tionskontrollen inom ramen för de möjligheter som nuvarande bestämmelser i TL ger. Kontrollen av de deklara-tioner som erfarenhetsmässigt förtjänar en noggrannare bedömning bör sålunda kunna fördjupas genom ett vidgat utnyttjande av de skattskyldigas åliggande att efter anmaning enligt 31 § 2 mom. TL tillhandahålla upplysningar och handlingar.

Å andra sidan gäller att deklara-tionsgranskningen i alltför stor utsträckning kommit att begränsas till en "skrivbordskontroll". Varken tiden eller tillgången på personal har medgett att granskningen i erforderlig omfattning har kombinerats med avstämning av den skattskyldiges uppgifter mot underlaget för deklara-tionen vid sammanträffande med honom. En bidragande orsak till detta förhållande har också varit att de bestämmelser i 31 § 2 mom. TL som ger taxeringsnämnden möjlighet att inhämta upplysningar från den skattskyldige eller att ta del av vissa handlingar som kan vara av betydelse för nämndens ställningstaganden är utformade närmast med tanke på en skriftlig kommunikation mellan nämnden och den skattskyldige. Detta har skapat osäkerhet om i vilken mån taxeringsnämnden kan ta kontakt med den skattskyldige och i stället föreslå honom att exempelvis vid besök av en nämndledamot redogöra för de frågor som behöver klarläggas eller förete de handlingar med vilka han vill styrka sina uppgifter.

Det säger sig självt att det för ett effektivt och samtidigt i förhållande till den skattskyldige smidigt taxeringsarbete förutsätts att deklara-tionsgranskningen kombineras med en personlig kontakt mellan den skattskyldige och taxeringsnämnden eller den tjänsteman som biträder nämnden med granskningen. En sådan kontakt synes emellertid inte alltid böra ske genom ett formbundet revisionsförfarande. Som framhölls i prop. 1975:87 bör den utvidgade kontrollverksamheten utnyttjas även för mer informell kontakt mellan skattemyndigheterna och rörelseidkarna och vice versa. När oklarheter föreligger i deklara-tionen och dessa inte kan klaras upp vid ett telefonsamtal eller genom svar på en skriftlig förfrågan framstår det enligt

min mening som naturligt att parterna i första hand avtalar om ett sammanträffande. När skäl talar för det bör sammanträffandet ske genom att deklara-tionsgranskaren eller nämndens ordförande besöker den skattskyldige.

Ett sammanträffande på detta sätt efter överenskommelse mellan skattskyldig och deklara-tionsgranskare eller nämndordförande bör enligt min mening äga rum när deklara-tionsgranskningen ger vid handen att det finns frågor i deklara-tionen som bäst reds ut i samband med ett besök hos den skattskyldige. Deklara-tionsgranskare eller nämndordförande bör alltså inte ta initiativ till överenskommelse om ett besök för att exempelvis göra en avstämning mot inhämtat kontrollmaterial. Sådan kontroll skall liksom annan granskning, som baseras på annat än iakttagelser av förhållanden i den aktuella deklara-tionen, utföras som revision. Den kontroll eller avstämning som utförs vid ett överenskommet besök skall grundas direkt på en eller annan punkt i deklara-tionen och ligger vid sidan av en granskning som skall företas enligt TL:s bestämmelser om taxeringsrevision.

Vid ett avtalat besök får den skattskyldige först och främst tillfälle att lämna upplysningar och förete handlingar som han i och för sig är skyldig att tillhandahålla efter anmaning enligt 31 § 2 mom. TL. Den skattskyldige bör dock vara oförhindrad att också förete andra räkenskapshandlingar och anteckningar med vilka han vill visa hur han på ifrågasatta punkter har beräknat sina intäkter och kostnader. De frågor som aktualiseras vid granskningen av deklara-tionen och på detta sätt kan klaras upp kan exempelvis gälla nedskrivningen av kundfordringar, värderingen av pågå-ende arbeten, avskrivningsunderlaget för maskiner, inventarier, byggnader och markanläggningar, avsättningar för semesterlöner och pensioner, bank-tillgodohavanden, naturaförmåner av olika slag, underlaget för resekostnader och traktamenten, kostnader för representation och gåvor, försäljning av hyresrätter som har ingått som tillgång i den skattskyldiges rörelse eller viss transaktion mellan bolag och delägare i detta. Besöket kan vidare avse en genomgång och upplysning beträffande ett kontrakt eller annan handling som har legat till grund för den skattskyldiges beräkning av realisationsvinst eller en besiktning för bekräftelse av att lagertillgångar har tagits upp på rätt sätt. Syn eller besiktning kan vidare behöva göras för att bedöma ett yrkande om avdrag för reparationskostnad beträffande en hyresfastighet eller anskaffningskostnad för en rörelsetillgång.

Att skattskyldig och deklara-tionsgranskare eller nämndordförande tillsam-mans söker skapa klarhet i uppkomna frågor vid ett överenskommet sammanträffande anser jag böra värderas också från andra mer allmänna synpunkter. Vid ett besök får den skattskyldige väsentligt bättre möjligheter att visa hur hans deklara-tion i ifrågasatta avseenden kan förklaras. Man får inte bortse från att det för många skattskyldiga är betydligt lättare att förklara sig muntligt än att lämna en skriftlig redogörelse. Den personliga kontakten vid ett besök är värdefull också från den synpunkten att deklara-tionsgrans-

karen eller ordföranden får möjlighet att mer allmänt bilda sig en uppfattning om den skattskyldige och dennes verksamhet. Han får en bild av betingelserna för verksamhetens bedrivande och kan konstatera arten av den skattskyldiges underlag för deklarationen i form av räkenskaper, anteckningar och verifikationer. Den skattskyldige kan vidare ge sina personliga synpunkter på t. ex. verksamhetens lönsamhet och resultatpåverkande faktorer. Besöket kan av deklarationsgranskaren också på samma sätt som vid revision utnyttjas för att ge praktiska råd om räkenskapernas uppläggning eller vad den skattskyldige i andra avseenden har att iaktta för att han i fortsättningen skall kunna fullgöra sin deklarationskyldighet på rätt sätt.

Utredningsförslaget innefattar som jag har sagt en revisionsform som kallats spontan revision. Dessa revisioner utmärks – på samma sätt som de besök hos den skattskyldige som jag nyss har talat om – av att kontrollen initieras av iakttagelser vid själva deklarationsgranskningen. Utredningsförslaget innebär att en stor del av de frågor som uppstår på grund av ofullständigheter eller oklarheter i deklarationerna kommer att prövas genom revision trots att de både enligt den skattskyldiges och deklarationsgranskarens uppfattning är av sådan beskaffenhet att de borde kunna klaras ut i samförstånd utan revisionsbeslut.

Som har framgått av vad jag tidigare har sagt anser jag att behovet av en breddning och fördjupning av den kontroll som föranleds av själva deklarationsgranskningen inte i första hand bör tillgodoses genom att tillämpningen av TL:s revisionsinstitut vidgas. Revision är ett granskningsförfarande som den skattskyldige upplever som ingripande.

En ordning som innebär att kontroll företas i revisionens form trots att förutsättningar finns för att oklarhet i deklarationen skall kunna redas ut vid ett informellt sammanträffande mellan parterna kan därför leda till en onödig skärpning i förhållandet mellan beskattningsmyndigheterna och de skattskyldiga.

Beslut om revision medför vidare skyldighet för den skattskyldige att tillhandahålla begärda upplysningar och handlingar och att lämna tillträde till lokalerna i hans verksamhet. Om han inte fullgör sina skyldigheter kan vite föreläggas honom. Rättssäkerhetssynpunkter kräver bl. a. på grund av dessa omständigheter att revisionsförfarandet ges en viss formbundenhet. Till denna sida av revisionerna återkommer jag i det följande. Situationen blir däremot en helt annan om parterna är överens om att söka skapa klarhet genom att träffas och tillsammans gå igenom de frågor som har aktualiserats av deklarationen. Avstämningen mot räkenskaper eller andra handlingar begränsas då till vad den skattskyldige vill visa för att styrka sina uppgifter.

De anförda synpunkterna talar enligt min mening för att beslut om revision inte bör meddelas när omständigheterna tyder på att beskattningsmyndigheten – deklarationsgranskaren eller nämndens ordförande – och den skattskyldige kan närma sig varandra på ett mjukare sätt för att få oklarheter i

deklarationen utreda. Deklarationsgranskningen bör kunna förbättras betydligt genom att beskattningsmyndigheterna och de skattskyldiga på ett annat sätt än hittills tar personlig kontakt med varandra och träffar överenskommelse om att gemensamt gå igenom oklarheter som har visat sig föreligga i ett eller annat avseende.

Som jag nämnt har utformningen av bestämmelserna i 31 § 2 mom. TL lett till osäkerhet om i vilken mån taxeringsnämnden kan träffa överenskommelse med den skattskyldige att en genomgång av tveksamma punkter i deklarationen skall göras vid besök av en nämndledamot. Såvitt gäller syn eller besiktning har denna fråga behandlats av JO i 1971 års ämbetsberättelse (s. 419). JO erinrar inledningsvis om att taxeringsnämnden enligt 31 § TL har tillerkänts relativt vidsträckt befogenhet att infordra upplysningar och handlingar från den deklarationsskyldige. Det råder emellertid, framhåller JO, ingen tvekan om att vissa taxeringsfrågor är av sådant slag, att de svårligen kan avgöras med ledning av endast skriftliga handlingar. I dylika fall, t. ex. när frågan gäller huruvida vissa arbeten skall bedömas som ombyggnad eller reparation, kan enligt JO:s mening ett besök på platsen väsentligt öka möjligheterna till ett riktigt beslut. Den omständigheten att TL saknar bestämmelser om rätt för taxeringsnämnd att verkställa syn eller besiktning anser JO inte utgöra något hinder mot sådana förrättningar. JO finner det tvärtom vara av stort värde om de faktiska förhållandena i en taxeringsfråga blir klarlagda på ett så tidigt stadium som möjligt. Om taxeringsnämnden anser att endast ett besök på platsen kan ge ett tillfredsställande underlag för nämndens beslut är det alltså, uttalar JO, önskvärt att en besiktning verkställs av taxeringsnämnden eller någon av dess ledamöter. En sådan besiktning förutsätter dock medgivande av den skattskyldige och måste utföras med omdöme och under hänsynstagande till den skattskyldiges önskemål. JO framhåller också att det är av vikt att granskningen vid besiktningen inriktas på de frågor som taxeringsnämnden har bedömt som tveksamma. Om nämnden finner att en mer fullständig undersökning av den skattskyldiges förhållanden är påkallad har nämnden möjlighet att göra framställning om taxeringsrevision.

Det synsätt som JO här har är väl förenligt med min uppfattning att också kontroll mot räkenskaper eller andra handlingar bör företas utan beslut om revision när föreliggande fråga eller frågor i deklarationen bedöms kunna klarläggas genom ett relativt enkelt avstämningsförfarande och den skattskyldige frivilligt ställer detta underlag till förfogande vid ett sammanträffande. Jag anser att man nu bör ta steget fullt ut och föra in uttrycklig bestämmelse i TL om att nämndens ordförande eller deklarationsgranskaren – när uppgift i deklarationen inte kan godtas utan ytterligare kontroll och denna bedöms kunna erhållas genom en lätt vidtagen avstämning mot den skattskyldiges räkenskaper, anteckningar eller andra handlingar – får överenskomma med den skattskyldige, att han skall företage de handlingar med vilka han vill styrka uppgiften. I bestämmelsen bör vidare anges att

ordföranden och deklarationsgranskaren får ta del av handlingarna vid besök hos den skattskyldige om parterna är överens om det och att besiktning får ske av fastighet, inventarier eller andra tillgångar. Jag föreslår att bestämmelser med denna innebörd förs in i ett nytt tredje stycke till 31 § 2 mom. TL.

De rättssäkerhetsgarantier med vilka revisionsinstitutet är kringgärdat består bl. a. i att rätten att meddela beslut om taxeringsrevision och förordna revisor är förbehållen vissa högt kvalificerade befattningshavare.

Jag har övervägt om man på motsvarande sätt bör föreskriva att överenskommelse om ett besök hos den skattskyldige förutsätter uppdrag från taxeringsnämnden. Överenskommelse om ett besök torde emellertid ofta komma att växa fram vid samtal mellan deklarationsgranskaren och den skattskyldige. En skyldighet för granskaren att därefter inhämta nämndens samtycke skulle göra förfarandet osmidigt och skapa osäkerhet hos både granskaren och den skattskyldige. Vad jag nu har sagt utesluter självfallet inte att frågan om ett besök tas upp i nämnden när granskaren av ett eller annat skäl vill höra nämndens uppfattning. Nämnden skall naturligtvis också själv kunna besluta att den skattskyldige skall tillfrågas om han är villig att medverka till ett sammanträffande hos sig. Jag vill härvid erinra om den uppfattning om taxeringsnämndernas inflytande som skatteutskottet redovisade i sitt betänkande med anledning av prop. 1976/77:138 om genomförandet av den nya taxeringsorganisationen (SkU 1976/77:49). Utskottet såg det som självklart att taxeringsnämnderna fick ett direkt inflytande på den utökade kontrollverksamhet som kom att bedrivas i samband med taxeringsnämndsarbetet och som omfattade inte bara skriftliga förfrågningar m. m. utan också revisioner och kontrollbesök hos de skattskyldiga. Deklarationsgranskningen sker vidare i granskningsgrupper under överinseende av en gruppchef. Frågan om överenskommelse om ett besök bör träffas och vem av deklarationsgranskarna som är bäst lämpad i det särskilda fallet kommer sålunda att bli noggrant prövad. Jag har därför inte kunnat finna att krav bör uppställas på att besök får ske endast på nämndens uppdrag. Det bör däremot höra till ordningen att ett företaget besök alltid redovisas för nämnden och antecknas i dess protokoll.

I fråga om TN-revision föreslår jag vidare i det följande att den skall dokumenteras i en promemoria över vilken den skattskyldige skall få tillfälle att yttra sig. Den skattskyldige skall vidare underrättas om när promemorian föredras i nämnden. Det ligger enligt min mening i sakens natur att en sådan ordning inte skall behöva tillämpas beträffande den bedömning som görs vid ett i samförstånd överenskommet besök hos den skattskyldige. Kontrollen vid ett sådant besök sker i personlig kontakt med den skattskyldige och denne blir direkt informerad om granskarens uppfattning i den eller de frågor i deklARATIONEN som besöket gäller och kommer att redovisas för taxeringsnämnden. Jag anser därför det vara fullt tillräckligt med den skriftliga underrättelse som nämnden har att tillställa den skattskyldige om nämnden

överväger att avvika från deklarationen på grund av vad som framkommit vid besöket. Skulle nämnden i motsats till granskaren finna skäl att inte frångå deklarationen bör den skattskyldige också underrättas härom genom nämndens försorg.

Den ordning med taxeringsbesök som jag här har föreslagit, kommer inte att göra spontana revisioner obehövliga. Att nu bedöma närmare hur användningen av taxeringsbesök kommer att utvecklas i förhållande till de spontana revisionerna är dock inte möjligt.

I fråga om tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna vill jag anföra följande.

För deklarationsgranskarens del gäller det i första hand att avgöra om den eller de frågor som han vill ha besvarade är av sådan art att de bör kunna klaras ut genom en relativt enkel avstämning mot vissa räkenskaper eller andra handlingar eller genom besiktning av fastighet, inventarier eller andra tillgångar. I huruvida så kan anses vara fallet får bedömas även med hänsyn till deklarationens allmänna beskaffenhet och taxeringsnämndens kännedom om den skattskyldige.

Ger bedömningen vid handen att en mer allmän kontroll behöver företas bör ett besök för kontroll mot räkenskaper eller andra handlingar inte göras utan att beslut om revision har meddelats.

Deklarationsgranskaren kan vid ett besök komma att uppmärksamma förhållande som inte sammanhänger med den eller de frågor som besöket avser men som kan förefalla tveksamt. Har deklarationsgranskaren direkt uppfattning om hur taxeringsfrågan enligt hans mening bör bedömas skall han upplysa den skattskyldige härom. Kan klarhet nås vid besöket genom en enkel kontroll, bör deklarationsgranskaren med den skattskyldiges medgivande också kunna vidta denna.

Den föreslagna möjligheten att överenskomma om ett sammanträffande med den skattskyldige är avsedd att användas beträffande viss eller vissa i deklarationen uppmärksammade frågor, som kan förväntas bli klarlagda genom ett relativt enkelt avstämningsförfarande. Visar det sig att så inte är fallet eller att andra frågor, som eventuellt kommer upp i samband med besöket, bör utredas närmare, föreligger enligt min mening inte längre förutsättning för fortsatt kontroll i denna form.

Vid överläggning mellan deklarationsgranskaren och den skattskyldige kan komma att tas upp vad som närmast kan tänkas bli följderna om ett sammanträffande inte skulle komma till stånd. Har deklarationsgranskaren en bestämd uppfattning härom bör han naturligtvis ge den skattskyldige begärd upplysning. En sådan upplysning kan exempelvis innebära att deklarationsgranskaren förklarar att avdrag för vissa uppgivna kostnader enligt hans mening inte kan medges eller bör reduceras eller att den skattskyldige i första hand kommer att få tillfälle att skriftligen redovisa hur det förhåller sig på de ifrågasatta punkterna. Förhållandet kan i ett annat fall vara sådant att deklarationsgranskaren anser sig böra föreslå att beslut om

revision meddelas för att få frågorna klarlagda. Om den skattskyldige säger sig helst se att formerna för revision följs bör deklaraionsgranskaren givetvis också vänta med kontrollen till dess beslut om revision har meddelats.

Jag är medveten om att det av mig föreslagna förfarandet inte kommer att stå som skarpt avgränsat från revisionsinstitutet. De förutsättningar som skall vara uppfyllda för att överenskommelse skall kunna träffas med skattskyldig om ett besök är emellertid så pass entydiga att tillämpningen normalt inte torde medföra några svårigheter.

11.8.3 Beslut om revision m. m.

Revisionsverksamheten kommer enligt utredningens förslag att fördelas på å ena sidan TN-revisioner som utförs av personal hos länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna i samband med deklaraionsgranskningen och å den andra djupgående revisioner som planeras och utförs av länsstyrelsernas revisionsenheter. Revisionsenhetens personal beräknas också vid behov biträda de andra enheternas personal i dess revisionsarbete. Enligt de av riksdagen antagna riktlinjerna förutsätts att det är chefen för den regionala skatteförvaltningen, dvs. skattechefen och under honom cheferna för taxerings- och revisionsenheterna, som leder gransknings- och kontrollverksamheten i länet. I denna uppgift ingår att tillse att granskningen av svårkontrollerade deklaraioner hålls samman och företas av kvalificerad personal. Skattechefen förutsätts vidare ha stor frihet att fördela deklaraionsmaterialet. Detta blir i sin tur avgörande för hur revisionerna fördelas mellan personalen hos länsstyrelsen och de lokala skattemyndigheterna i länet. Skattechefens åliggande att svara för ledning och samordning av revisionsverksamheten enligt vad här har sagts kommer till uttryck i den av mig föreslagna utformningen av en ny paragraf, 14 § TL, enligt vilken skattechefen skall leda och ansvara för deklaraionsgranskningen och annan taxeringskontroll.

En taxeringskontroll som skall bedrivas efter dessa linjer ställer utan tvivel mycket stora krav på de olika enheternas förmåga att åstadkomma samordning och ett i samråd utformat revisionsförfarande. En grundläggande förutsättning ser jag härvid vara att bestämmelserna om behörighet att meddela beslut om revision och förordna tjänsteman att verkställa revision utformas restriktivt. Ett annat skäl härtill är att taxeringsrevision är en kontrollåtgärd av ingripande natur som bör användas bara efter beslut av kvalificerad befattningshavare.

Beslut om taxeringsrevision får enligt nuvarande bestämmelser (57 § TL) meddelas av skattechefen. Denne kan emellertid med stöd av bestämmelserna i 3 § TL uppdra åt chef för taxeringsenhet eller revisionsenhet att fullgöra denna uppgift. Sådana uppdrag lämnas regelmässigt till chef för revisionsenhet.

Enligt utredningens förslag skall beslut om revision kunna meddelas av

skattechefen och tjänsteman hos länsstyrelsen eller lokal skattemyndighet som han förordar därtill. Beslut om revision skall få meddelas också av lokal skattemyndighet såvitt angår revisioner som skall utföras i samband med taxeringsnämndens arbete vid vilket myndigheten biträder. Detta innebär, framhåller utredningen, enligt 9 § instruktionen (1966:577) för lokal skattemyndighet att beslut om revision skall meddelas av chefen för denna myndighet. Den möjlighet som länsstyrelsen enligt 10 § instruktionen har att bestämma att beslut om revision får meddelas av annan tjänsteman hos lokal skattemyndighet anser utredningen böra utnyttjas endast i speciella fall och efter särskilt förordnande från skattechefen.

Som jag förut har sagt bör beslut om revision och förordnande av revisor förbehållas en begränsad krets av tjänstemän. Enligt min mening bör beslutanderätten liksom tidigare tillkomma skattechefen med rätt för denne att delegera denna befogenhet till chef för taxeringsenheten och revisionsenheten. Med tanke på den ökade omfattning som revisionsverksamheten kommer att få bedömer jag det dock som nödvändigt att skattechefen får lämna uppdrag att meddela beslut även till annan kvalificerad tjänsteman vid skatteavdelningen. Mitt förslag till ändring av 3 och 57 §§ TL är utformat i enlighet med det nu sagda.

Reformen med TN-revisioner bygger på att personal hos länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna skall medverka i taxeringsnämndens arbete och i samband med deklarationsgranskningen verkställa de taxeringskontroller som initieras på olika sätt. Skattechefen bör därför också kunna uppdra åt chef för lokal skattemyndighet eller annan högt kvalificerad tjänsteman hos myndigheten att besluta om taxeringsrevision i anslutning till taxeringsarbetet. De uppdrag att besluta om taxeringsrevision som f. n. ges till chef för revisionsenhet och taxeringsenhet anses medföra också behörighet att besluta om säkringsåtgärd enligt bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen. Uppdrag att meddela beslut om taxeringsrevision, som ges till annan tjänsteman än de nyss nämnda, bör dock enligt min mening inte i och för sig medföra sådan behörighet. Härför bör krävas att skattechefen utfärdar särskilt förordnande för tjänstemannen att vara granskningsledare enligt bevissäkringslagen. Jag föreslår att en bestämmelse med här angiven innebörd tas in i 3 § TL.

De av mig föreslagna ändringarna i 57 § är endast följdändringar eller ändringar av redaktionell natur. Jag bortser härvid från det föreslagna tillägget till 57 § femte stycket att talan inte skall få föras mot beslut om taxeringsrevision. Jag delar utredningens uppfattning att sådant beslut inte bör vara överklagbart. Jag vill erinra om att talan inte får föras mot beslut om skatterevision enligt ML (51 § andra stycket ML).

Utredningen har föreslagit att lokal skattemyndighets behörighet att meddela beslut om revision även skall innefatta möjlighet att företa revision inom länet i annan lokal skattemyndighets fögderi. Jag delar uppfattningen hos de remissinstanser som anser att beslutanderätten skall gälla endast

revisioner inom det egna fögderiet. Denna i och för sig naturliga begränsning behöver dock enligt min mening inte särskilt anges i författningstext.

Jag vill i detta sammanhang framhålla vikten av att beslut om revision – det må vara TN-revision eller annan revision eller kontroll – inte meddelas utan att det först har kontrollerats att granskning inte pågår eller planeras på annat håll. Är så fallet måste en samordning eftersträvas. Härför krävs en samlad registrering av kontrollverksamheten. Jag utgår från att denna registrering skall handhas av länsstyrelsens revisionsenheter där också samordning bör ske. En samordning kommer att underlättas betydligt om registrering och datauttag i fortsättningen kan ske med hjälp av ADB. En sådan lösning planeras också f. n. i RS-projektet.

Jag vill här till sist också ta upp utredningens förslag till ändring av bl. a. 56 § 2 mom. TL. Enligt detta lagrum har den som verkställer taxeringsrevision rätt att genast ta del av handlingar som skall granskas. Den hos vilken revision sker är vidare skyldig att tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som fordras för revisionen. Skyldighet föreligger också att lämna tillträde till de lokaler som används i verksamheten och att ge erforderligt biträde för granskning av handlingar och varulager m. m. Om dessa åligganden inte fullgörs kan den, som har meddelat beslut om revisionen, enligt 58 § TL förelägga den försumlige lämpligt vite.

Utredningen föreslår bl. a. att den som inte har sina räkenskaper eller anteckningar ordnade enligt vad som i 20 § TL eller eljest är särskilt föreskrivet genom ett tillägg till 56 § 2 mom. skall kunna anmanas att ordna materialet på föreskrivet sätt i den utsträckning det behövs för revisionens genomförande. Anmaningen skall kunna förenas med vitesföreläggande.

Enligt utredningens förslag skall vidare föras in föreskrift om att anmaning med vitesföreläggande skall få utfärdas när någon underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt bestämmelserna i förevarande moment av 56 §.

Mot förslaget att föreläggande skall kunna ges för ordnande av räkenskaper m. m. vänder sig åtskilliga remissinstanser och ifrågasätter om man på detta sätt bör söka övervältra utredningsarbetet vid taxeringsrevision på den skattskyldige. Bl. a. framhålls också att tillräckliga korrektionsbestämmelser för dessa fall finns i skattebrottslagen. Jag bedömer det inte heller för egen del som lämpligt med en dylik föreskrift och föreslår därför på förevarande punkt inte någon ändring av gällande bestämmelser. Jag biträder inte heller utredningens förslag om särskild föreskrift om anmaningsrätt när någon underlåter att fullgöra sina skyldigheter enligt bestämmelserna i 56 § 2 mom. Det är enligt min mening fullt tillräckligt att skattskyldig, som inte efter uppmaning lämnar de handlingar, upplysningar eller biträde som granskaren vid revisionen begär, kan föreläggas vite enligt 58 § TL av den som beslutat om revisionen.

Utredningens förslag i fråga om de nu behandlade bestämmelserna bör ses i samband med utredningens förslag till ändring av 31 § 2 mom. första stycket TL. Enligt detta stadgande är envar skyldig att i den omfattning som anges i

anmaning meddela de ytterligare upplysningar som är erforderliga för kontroll av den egna deklarationen eller eljest för egen taxering.

Det förslag som utredningen på denna punkt lägger fram innebär att anmaning, som medför att bokföringsskyldig kan lämna begärda upplysningar först efter omfattande undersökning av räkenskaper och andra handlingar, får utfärdas bara om det finns grundad anledning att ifrågasätta deklarationens riktighet i den del som avses med de begärda upplysningarna.

Tanken bakom den föreslagna bestämmelsen synes ha varit att söka dra viss förtydligande gräns mot föreskrifterna i 56 § 2 mom. TL och klargöra att skattskyldig inte skall tvingas göra utredningar i oskäligen omfattning. Som framhållits i remissyttrandena kan emellertid en sådan bestämmelse få mindre lämpliga konsekvenser för det allmänna från processuell synpunkt. Den skattskyldige kan genom påstående om att svårigheter, som avses i bestämmelsen, föreligger inskränka sin uppgiftsskyldighet i förhållande till vad som nu gäller och försvåra taxeringsmyndigheternas möjligheter att på avsett sätt tillämpa bestämmelserna om anmaning och vitesföreläggande. Jag är därför inte heller beredd att biträda utredningens förslag i denna del.

11.8.4 Redovisning av revision

TN-revisionerna kommer enligt mitt förslag formellt att utgöra taxeringsrevision i TL:s mening. Revisionerna bör naturligtvis redovisas på ett från olika synpunkter tillfredsställande sätt. Utredningen föreslår att redovisningen skall ske i förenklad promemorieform. Det väsentliga är enligt min mening att varje revision skriftligt redovisas på det sätt och i den omfattning som krävs för att taxeringsmyndigheterna och den skattskyldige skall få en klar uppfattning om vad revisionen avsett och vilka bedömningar som den enligt granskarens mening gett anledning till. Att en TN-revision alltid skall dokumenteras och tillställas den skattskyldige framhölls redan i prop. 1975:87.

En fråga som har föranlett delade meningar hos remissinstanserna är om revisionspromemorian i förekommande fall bör utmyнна i ett förslag till taxeringsändring eller inte. I nuvarande praxis synes båda metoderna tillämpas. Utredningen förordar för sin del att promemorian i allmänhet skall utmyнна i ett konkret förslag till taxering. Som några remissinstanser har uttalat kan vissa skäl synas tala för att redogörelsen begränsas till en redovisning av de faktiska förhållandena. Det ligger emellertid å andra sidan enligt min mening i sakens natur att det i praktiken ofta föreligger svårigheter att dra gräns mellan iakttagelser och omdömen. Steget från omdöme till synpunkter på konsekvenserna av de gjorda iakttagelserna måste också många gånger vara tämligen flytande. Härtill kommer att TN-revisionerna skall utföras av tjänstemän som samtidigt fungerar som föredragande i taxeringsnämnderna.

Enligt min mening är det naturligt och praktiskt att revisorn, när det är möjligt och lämpligt, lägger fram ett konkret förslag till taxeringsåtgärd. Några bestämda föreskrifter om resultatredovisningen i här förevarande avseende bör dock inte införas. När förslag läggs fram i revisionspromemoria måste dock klart anges att förslaget helt representerar ett ställningstagande från granskningsmannens sida och inte är något uttryck för taxeringsnämndens uppfattning.

Jag kommer med det sist sagda in på frågan vad som bör gälla beträffande promemorians delgivning med den skattskyldige och föredragning i taxeringsnämnden. Utredningen har för sin del föreslagit att promemorian skall sändas till den skattskyldige i vanligt brev. Dessförinnan skall dock granskningsmannen såvitt möjligt ha gjort en muntlig genomgång av innehållet tillsammans med den skattskyldige.

Flertalet av de remissinstanser som har uttalat sig angående dessa frågor ser det som mycket positivt att en muntlig genomgång skall göras med den skattskyldige. Många anser sig däremot inte kunna acceptera förslaget om försändelse i vanligt brev. För egen del får jag anföra följande.

TN-revision bör i likhet med taxeringsrevision i egentlig mening ses som fristående från det organ (taxeringsnämnd resp. skatterätt) som så småningom skall ta ställning till revisionsresultatet. Detta innebär att även TN-revision skall vara slutförd i alla dess faser innan föredragning sker för nämnden. Häri ingår bl. a. att tillse att den skattskyldige har lämnats tillfälle att yttra sig över den redogörelse och det eventuella förslag som revisionspromemorian innefattar. Med hänsyn till TN-revisionens karaktär synes det ligga i linje med bestämmelserna i 15 § förvaltningslagen (1971:290) att den som beslutat om revisionen tillser att den skattskyldige på lämpligt sätt bereds tillfälle att avge yttrande. Längre än till försändelse genom rekommenderat brev torde man i allmänhet inte behöva sträcka sig.

Revisionspromemoriorna kommer i allmänhet att föredras för taxeringsnämnden av den tjänsteman som har utfört TN-revisionen. TN-revision skall dock kunna företas av för ändamålet särskilt förordnade granskare. Även promemoria angående sådan revision skall enligt utredningens förslag föredras i taxeringsnämnd av tjänsteman som biträder nämnden med deklaraionsgranskning. Utredningen erinrar härvid om möjligheten att med stöd av bestämmelsen i 15 § TL vid behov inkalla revisorn till nämndens sammanträde.

Sedan taxeringsnämnden har fått revisionspromemorian föredragen för sig har nämnden att överväga i vilka avseenden promemorian kan tänkas föranleda beslut som avviker från den skattskyldiges egen redovisning. I enlighet med vad jag föreslår i avsnittet om besluts- och underrättelseförfarandet skall den skattskyldige beredas tillfälle att yttra sig angående de överväganden som taxeringsnämnden har funnit sig böra göra med anledning av revisionen. Underrättelse härom skall få sändas i vanligt brev.

Det kan i och för sig synas som om den skattskyldiges intressen skulle vara

tillräckligt tillgodosedda med den här redovisade ordningen. Man får emellertid enligt min mening inte bortse från att även en TN-revision kan ge inblickar och möjlighet till värderingar som inte alltid kommer till uttryck i revisionspromemorian men i någon mån avspeglas i föredragningen av promemorian. Detta anser jag tala för att skattskyldig bereds tillfälle att närvara vid föredragningen av promemorian. Skattskyldig har enligt 61 § 4 mom. TL rätt att inställa sig inför nämnden för att ge upplysningar till ledning för hans taxering. I vilken mån skattskyldig kan utnyttja denna möjlighet är dock beroende av på vilket sätt han kan få kännedom om tidpunkt och plats för nämndens sammanträde. Som jag tidigare har framhållit anser jag att taxeringsnämnden före sammanträdet för föredragning av promemorian bör underrätta den skattskyldige om tid och plats för detta.

11.8.5 Anmaningsförfarandet

TL innehåller åtskilliga bestämmelser enligt vilka deklara-tions-skyldig eller annan kan anmanas att fullgöra vissa åligganden såsom att lämna självdeklaration, uppgifter för kontroll av egen deklaration och kontrolluppgifter till ledning för inkomsttaxeringen. Anmaning får utfärdas av taxeringsnämnd, taxeringsintendent och vissa andra särskilt angivna tjänstemän. Enligt vad som uttalades i prop. 1975:87 bör tjänsteman, som biträder med granskning av deklara-tioner, få rätt att anmana i den utsträckning som f. n. gäller för taxeringsnämnd.

Jag vill i första hand ta upp bestämmelserna i 31 § 2 mom. För innehållet i dessa har jag redogjort tidigare. Jag skall därför endast erinra om att skattskyldig kan anmanas att komplettera sin deklaration med ytterligare upplysningar och att förete vissa slag av handlingar. Anmaning härom får enligt 51 § TL utfärdas av taxeringsnämnd och taxeringsintendent. Rätt att anmana har också tjänsteman som verkställer taxeringsrevision. Anmaning som utfärdas av taxeringsnämnd eller taxeringsintendent och avser begäran om ytterligare upplysningar får enligt 53 § TL förenas med vitesföreläggande. Så får däremot inte ske när den skattskyldige anmanas att förete handlingar av det slag som avses i bestämmelserna.

Utredningen har från sina utgångspunkter föreslagit att anmaning i här avsedda fall skall få utfärdas av länsstyrelse, lokal skattemyndighet och den som, utan att vara tjänsteman hos någon av dessa myndigheter, verkställer taxeringsrevision. Jag ansluter mig i sak till utredningens förslag. Enligt min mening står det dock i bättre överensstämmelse med TL:s allmänna redaktionella utformning att i 51 § så långt möjligt uttryckligen ange de befattningshavare som skall få utfärda anmaning. I enlighet härmed föreslår jag att i paragrafen anges att sådan rätt tillkommer chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller lokal skattemyndighet, taxeringsnämnd, taxeringsintendent, tjänsteman som biträder taxeringsnämnd med granskning av deklara-tioner samt den som verkställer taxeringsrevision.

De av mig här föreslagna bestämmelserna bör gälla även i fråga om anmaning som avses i 22 § 2 mom., 24 § 2 mom., 33 och 36 §§, 39 § 1 mom. och 45 § TL. I likhet med nuvarande ordning bör dock den som verkställer taxeringsrevision inte få anmana någon att avlämna självdeklaration.

F. n. får anmaning i fall som avses i 39 § 3 mom., 41 § och 42 § 2 mom. TL enligt 51 § tredje stycket TL utfärdas av taxeringsintendent. Utredningen föreslår att anmaning skall kunna utfärdas också av den som får meddela beslut om taxeringsrevision. Jag ansluter mig härtill liksom till utredningens förslag att anmaning i förevarande fall alltid skall kunna utfärdas av chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller lokal skattemyndighet. Bestämmelse härom bör dock enligt min mening tas in i 51 § TL och ej, såsom utredningen föreslår, i 3 §. Jag förordar därför att 51 § tredje stycket TL kompletteras med sådan föreskrift.

Enligt utredningens förslag skall den som utfärdar anmaning även få förelägga vite. Vite skall dock i överensstämmelse med vad som f. n. gäller inte få föreläggas när någon anmanas enligt 31 § 2 mom. andra stycket TL att förete viss handling. Utredningens förslag innebär att vite skall få föreläggas bl. a. också av tjänsteman som biträder taxeringsnämnd med deklarationsgranskning.

I anmaning får enligt nuvarande bestämmelser (53 § TL) vite föreläggas av taxeringsnämnd och taxeringsintendent. Jag anser i likhet med någon remissinstans att rätten att förelägga vite bör förbehållas en relativt begränsad krets av tjänstemän. Förutom taxeringsnämnd och taxeringsintendent bör sådan rätt enligt min mening tillkomma chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller lokal skattemyndighet. Jag föreslår att 53 § TL ändras i enlighet härmed.

Förordnande om uttagande av vite meddelas enligt 124 § TL efter anmälan av taxeringsintendent. Utredningen föreslår att sådan anmälan skall få göras också av chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller lokal skattemyndighet. Bestämmelse härom tas enligt utredningens förslag in i 3 § TL. Enligt min mening bör föreskriften i 124 § TL ändras till att gälla skattechefen och chef för lokal skattemyndighet. När så är påkallat kan skattechefen med stöd av bestämmelserna i 3 § TL delegera anmälningsrätten till chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller besvärshuset.

Utredningen har slutligen föreslagit att chef för taxeringsenhet, revisionsenhet eller lokal skattemyndighet genom tillägg till 3 § TL skall ges samma befogenhet som taxeringsintendent enligt 43 § 5 mom.

Jag biträder förslaget men föreslår att bestämmelserna i stället tas in i resp. paragraf.

11.8.6 Revision enligt uppbördslagen m. m.

Enligt utredningens förslag skall TN-revisionerna när så är lämpligt utföras som integrerade revisioner. Detta innebär att revisioner för inkomst- och

förmögenhetstaxeringen kombineras med en kontroll av redovisningen av mervärdeskatt, skatteavdrag, arbetsgivaravgifter m. m. Förslaget att en samordning sker på detta sätt ansluter till de av riksdagen antagna riktlinjerna för taxeringsarbetet. Därvid framhölls vikten av att samordning åstadkoms i fråga om all revisionsverksamhet i länet.

Det är inte möjligt att nu närmare ange i vilken utsträckning TN-revisionerna kan verkställas som integrerade. Ytterst blir detta beroende av hur granskningsresurserna fördelas på de olika lagen av TN-revisioner. Enligt min bedömning kan det vara lämpligt att de TN-revisioner som utförs i direkt anslutning till deklarationsgranskningen och initieras av denna inte tyngs med en kontroll av andra skatter och avgifter. De integrerade revisionerna bör i varje fall tills vidare ingå i de egentliga taxeringsrevisionerna och TN-revisioner för vilka närmare anvisningar meddelas av RSV och länsstyrelsernas revisionsenheter.

Förutsättning för att integrerade revisioner skall kunna utföras på ett smidigt och rationellt sätt är bl. a. att kontrollförfarandet enligt de olika skatte- och avgiftsförfattningarna i allt väsentligt följer samma regler. F. n. finns skiljaktigheter. Utredningen har i syfte att nå erforderlig överensstämmelse lagt fram förslag till vissa ändringar. Riktlinje har därvid varit att utforma bestämmelserna i berörda skatte- och avgiftsförfattningar så att kontrollförfarandet kommer att regleras enligt föreskrifter som överensstämmer med vad som gäller i fråga om taxeringsrevision enligt TL. Någon invändning i sak mot utredningens förslag har inte gjorts från remissinstansernas sida. Jag anser också för egen del att en samordning bör åstadkommas. Jag kommer i det följande att närmare redovisa mina synpunkter beträffande var och en av de i detta sammanhang aktuella författningarna.

Enligt *uppbördslagen (1953:272)*, UBL, (78 § 1 mom.) är arbetsgivare, som enligt lag skall föra handelsböcker, skyldig att efter anmaning av länsstyrelse eller lokal skattemyndighet tillhandahålla sin bokföring och därtill hörande handlingar för kontroll av att föreskrivna skatteavdrag har gjorts. Han är också skyldig att bereda myndigheten tillträde till lokal som används i den verksamhet kontrollen gäller. Samma skyldigheter har annan arbetsgivare, som har att verkställa skatteavdrag, under förutsättning att den utbetalade lönen utgör omkostnad i förvärvskälla. Beträffande kontrollen gäller i övrigt att den såvitt möjligt skall ske på sådant sätt och sådan tid att den inte förorsakar hinder i arbetsgivarens verksamhet. Om arbetsgivaren begär det skall kontrollen såvitt möjligt verkställas hos honom. Har handelsböcker eller andra handlingar överlämnats för kontroll skall de så snart möjligt återställas. Arbetsgivaren skall slutligen snarast underrättas om resultatet av kontrollen.

Dessa bestämmelser bör med fördel kunna slopas och ersättas med föreskrift om att revision får verkställas hos arbetsgivare för kontroll av att UBL:s föreskrifter om skatteavdrag har följts samt om att bestämmelserna i 56 och 58 §§ TL om taxeringsrevision därvid gäller i tillämpliga delar.

I en samordning av författningarnas bestämmelser ingår också att i erforderlig utsträckning sammanjämka de föreskrifter enligt vilka skyldighet föreligger att efter anmaning lämna upplysningar eller förete vissa handlingar. I detta hänseende bör TL:s bestämmelser i 31 § 2 mom. stå som mönster.

Såvitt gäller UBL erinrar utredningen om att 78 § 2 mom. redan innehåller bestämmelser om upplysningsplikt som i huvudsak motsvarar föreskrifterna i 31 § 2 mom. första stycket TL. Tilläggas kan att anmaning enligt UBL också kan förenas med vitesföreläggande. Beträffande den enligt 31 § 2 mom. andra stycket TL föreliggande skyldigheten att efter anmaning förete vissa handlingar framhåller utredningen att en kontroll enligt UBL förutsätter granskning av lönebokföring och liknande i form av revision. Något behov av att införa en liknande editionsplikt i UBL föreligger därför inte enligt utredningens mening. Jag delar utredningens uppfattning och föreslår sålunda endast den ändring av 78 § UBL som i enlighet med vad jag förut har sagt förutsätts för att UBL:s bestämmelser om revision skall svara mot TL:s. Mitt förslag överensstämmer i sak med utredningens, som även innebär att beslut om revision enligt UBL skall få meddelas av – förutom länsstyrelse och lokal skattemyndighet – RSV.

Utredningen har lagt fram förslag också till vissa andra ändringar i UBL som lämpligen kan tas upp i förevarande sammanhang.

Enligt 78 § 1 mom. andra stycket UBL skall annan än bokföringsskyldig arbetsgivare föra anteckningar om arbetstagares namn, lönebelopp m. m. under förutsättning att den utbetalade lönen för arbetsgivaren utgör omkostnad i förvärvskälla. Utredningen föreslår att den angivna förutsättningen för anteckningsskyldighet slopas. Härigenom blir det, framhåller utredningen, möjligt att företa granskning även hos föreningar, stiftelser m. fl. för vilka lönen inte utgör omkostnad i förvärvskälla. Dessa sammanslutningar är ofta stora arbetsgivare och inte minst förekommer utbetalning av uppdragsersättningar. Utredningen framhåller vidare att en ändring enligt utredningens förslag i praktiken inte kommer att medföra någon ökad anteckningsskyldighet för t. ex. den som har hemhjälp anställd.

Jag finner i likhet med utredningen att möjlighet nu bör öppnas för att utföra granskning enligt UBL även hos dessa sammanslutningar. När särskilda skäl ger anledning till det blir det genom en ändring i enlighet med utredningens förslag också möjligt att verkställa kontroll t. ex. hos den som bara tillfälligt anlitar arbetskraft. Jag föreslår därför att 78 § 1 mom. andra stycket UBL ändras på sätt utredningen föreslår. Jag ansluter mig också till utredningens förslag att i 85 och 86 §§ UBL uttryckliga bestämmelser införs om att talan inte får föras mot beslut om revision.

Bestämmelserna om kontroll i 7 § lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m., AVGL, är utformade efter mönster av kontrollföreskrifterna i UBL. Skyldighet att efter anmaning förete räkenskaper och andra handlingar för kontroll av avgiftsunderlag föreligger i

enlighet därmed för arbetsgivare som är bokföringsskyldig. Anmaning får utfärdas av RFV, länsstyrelse, lokal skattemyndighet och sjömansskattekontoret. Vidare finns föreskrift om skyldighet för arbetsgivare och arbetstagare att efter anmaning meddela upplysningar som erfordras för beräkning av avgiftsunderlaget. Anmaning får förenas med vitesföreläggande.

Utredningen föreslår i första hand att samma skyldighet att efter anmaning förete vissa handlingar som föreligger enligt 31 § 2 mom. andra stycket TL skall införas för arbetsgivare och arbetstagare genom tillägg till 7 § andra stycket. I överensstämmelse med vad som gäller enligt TL skall anmaning dock inte kunna förenas med vitesföreläggande. Även RSV föreslås få utfärda anmaning.

I övrigt föreslår utredningen, på samma sätt som i fråga om UBL, att bestämmelserna om kontroll skall ersättas med föreskrifter om revision enligt vad som gäller enligt TL.

Utredningens förslag ansluter till vad jag tidigare tillstyrkt i fråga om UBL. Jag föreslår därför att 7 § AVGL ändras i överensstämmelse härmed. Jag vill framhålla att det genom de föreslagna ändringarna blir möjligt att företa revision enligt AVGL även hos arbetsgivare som inte är bokföringsskyldig.

I 28 § *lagen (1968:430) om mervärdesskatt, ML*, finns uttryckliga bestämmelser om att revision får ske hos deklareringskyldig. Därvid gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs om taxeringsrevision i 56 och 58 §§ TL. Beslut om revision enligt ML meddelas av länsstyrelse och RSV. Mot sådana beslut får talan inte föras (51 § ML). Bestämmelser finns också om att deklareringskyldig efter anmaning av länsstyrelse eller RSV skall lämna upplysningar eller förete vissa handlingar som behövs för fastställelse av mervärdesskatt (26 §). Vite kan därvid inte i något fall föreläggas.

Enligt utredningens förslag görs på förevarande punkter i sak endast den ändring i ML som betingas av att anmaning att lämna erforderliga upplysningar bör kunna förenas med vitesföreläggande och att anmaning skall få utfärdas även av lokal skattemyndighet.

Jag biträder utredningens förslag i vad det avser möjlighet att förelägga vite. Bestämmelse härom bör tas in i 26 § första stycket ML. Jag är däremot inte beredd att ändra bestämmelserna i övrigt. Rätt att anmana deklareringskyldig att lämna upplysningar m. m. eller att besluta om revision för kontroll av mervärdesskatt bör enligt min mening även i fortsättningen förbehållas länsstyrelse och RSV. I de fall som det kan visa sig lämpligt att tjänsteman hos lokal skattemyndighet företar både taxeringsrevision och revision enligt ML bör denne vända sig till skattechefen och anhålla om förordnande enligt ML.

Lagen (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning (förfarandelagen) innehåller i 9 § bestämmelser om granskning som i stort sett svarar mot TL:s föreskrifter om revision. Liknande överensstämmelse föreligger i fråga om föreskriften i 7 § om skyldighet att efter föreläggande lämna

uppgifter som erfordras för kontroll av deklaration och för fastställande av skatt.

Utredningen har med hänsyn till här angivna förhållande och med tanke på att det mer sällan torde bli aktuellt att samordna granskning enligt förevarande lag med kontroll enligt TL, ML m. fl. lagar inte ansett det påkallat med några ändringar eller tillägg.

Jag anser mig inte heller för egen del nu böra föreslå några ändringar i förfarandelagen. Jag vill erinra om att punktskatteutredningen (Fi 1970:57) har i uppdrag att göra en allsidig teknisk översyn av denna lag.

Bestämmelserna i *lagen (1958:295) om sjömansskatt, SjL*, är i fråga om anmanings- och kontrollförfarande utformade efter mönster av UBL:s föreskrifter i dessa avscenden. Enligt 19 § tredje stycket är sålunda bokföringsskyldig redare efter anmaning av sjömansskattekontoret bl. a. skyldig att tillhandahålla sin bokföring och därtill hörande handlingar för kontroll av skatteavdrag. Motsvarande gäller i fråga om redare som ej är bokföringsskyldig. Även bestämmelserna om kontrollens utförande är desamma som i UBL.

Utredningens förslag till ändringar i SjL överensstämmer med vad utredningen har föreslagit angående UBL:s föreskrifter om kontroll- och anmaningsförfarande. Som jag förut har redovisat ansluter jag mig i sak till utredningens förslag. I överensstämmelse härmed biträder jag också vad utredningen föreslår i nu förevarande avscenden. Jag föreslår sålunda att revision för kontroll av att skatteavdrag för sjömansskatt har fullgjorts skall få utlösas hos redare och att bestämmelserna i 56 och 58 §§ TL därvid skall tillämpas.

Beslut om revision skall få meddelas av RSV, länsstyrelse och lokal skattemyndighet. Redare skall vidare vara skyldig att efter anmaning av dessa myndigheter lämna uppgift om utbetalade löner m. m. I sådan anmaning skall vite kunna föreläggas. Jag förordar att 19 § SjL förses med tillägg som motsvarar föreskrifterna i 31 § 2 mom. andra stycket TL. Mitt förslag förutsätter även viss ändring av 30 och 33 §§ SjL.

Utredningen har slutligen övervägt att på liknande sätt som har föreslagits i fråga om UBL och andra här redovisade författningar ansluta också *lagen (1908:128) om beviljningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, BevL*. Betänkande med förslag om att BevL:s bestämmelser skall ersättas med ett helt nytt system för beskattning av utländska artister m. fl. har emellertid nyligen lagts fram. Jag delar därför utredningens uppfattning att det inte finns anledning att nu föreslå några ändringar i BevL.

Det förslag till sammanjämkning av författningsbestämmelserna som jag här har lagt fram bör öka möjligheterna till samordning av taxeringsrevision och annat kontrollförfarande när så är önskvärt. Det återstår emellertid att behandla ännu några frågor. Dessa gäller författningarnas föreskrifter om bl. a. vitesbelopp och utdömande av vite.

Enligt TL (123 §) skall vite bestämmas till belopp som med hänsyn till den

skattskyldiges eller uppgiftsskyldiges ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att iaktta föreläggandet. Vite skall dock bestämmas till lägst 500 kr. Vite utdöms av skatterätt (124 § TL). Enligt nuvarande bestämmelser skall fråga om utdömande av vite prövas efter anmälan av taxeringsintendent. Jag har tidigare föreslagit att anmälan i stället skall göras av skattechef eller den av enhetscheferna vid skatteavdelningen till vilken han uppdrar att fullgöra denna uppgift. Om ändamålet med vite har förfallit när fråga om utdömande uppkommer får vitet inte utdömas. Ändamålet med vitet skall vidare inte anses ha förfallit om vitesföreläggandet har iakttagits först sedan anmälan om utdömande har kommit in. Vid prövning av anmälan om vites utdömande får slutligen prövas huruvida och med vilket belopp vitet bort föreläggas. Genom hänvisning i 69 § ML är TL:s bestämmelser tillämpliga på mervärdeskatt.

UBL:s vitesbestämmelser i 83 § skiljer sig i vissa avseenden från TL:s föreskrifter. Vite får sålunda inte bestämmas under 100 kr. eller över 5 000 kr. Fråga om utdömande av vite prövas efter anmälan av länsstyrelse eller lokal skattemyndighet. Bestämmelserna i UBL innehåller inte några uttryckliga föreskrifter om att vitesbelopp skall bestämmas med hänsyn till den försumliges ekonomiska förhållanden m. m. I övrigt föreligger full överensstämmelse med TL:s vitesföreskrifter.

Även enligt AFG (35 §) gäller att vite får bestämmas till lägst 100 kr. och högst 5 000 kr. Om utdömande av vite skall hemställan göras av RFV hos vederbörande åklagare. Talan får inte väckas utan sådan hemställan.

Bestämmelse om att vite skall bestämmas till lägst 100 kr. och högst 5 000 kr. ges också i 30 § SjöL. Om uttagande av vite förordnar skatterätten i Göteborgs och Bohus län efter anmälan av sjömansskattekontoret. I övrigt görs i paragrafen hänvisning till UBL:s vitesbestämmelser i 83 §.

Det är enligt min mening önskvärt att anmanings- och kontrollförfarandet enligt de olika författningarna såvitt möjligt följer samma bestämmelser även i fråga om vitesbelopp och utdömande. Även i dessa avseenden bör TL:s föreskrifter stå som mönster.

Vad först angår frågan om vitesbelopp gäller enligt TL och ML att vite skall bestämmas till belopp som med hänsyn till den skattskyldiges eller uppgiftsskyldiges ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att iaktta föreläggandet. Vite skall dock bestämmas till lägst 500 kr. Enligt de övriga här berörda författningarna skall vite bestämmas till lägst 100 kr. och högst 5 000 kr. Vare sig detta är direkt uttryckt eller inte i vederbörande författning gäller därvid självfallet att vitesbeloppet skall avvägas med beaktande av sådana förhållanden och omständigheter som anges för tillämpningen enligt TL och ML.

Även TL innehöll tidigare beloppsgränser med 100 resp. 5 000 kr. Införandet av nuvarande minimibelopp om 500 kr. och slopandet av den övre beloppsgränsen skedde i enlighet med förslag i prop. 1974:117. Därvid framhöll departementschefen bl. a. att dåvarande vitesbelopp varit oföränd-

rade sedan år 1956 och att en uppräknig redan med hänsyn till penningvärdets förändring motiverade en kraftig höjning av det övre vitesbeloppet. Enbart en sådan uppräknig var emellertid enligt departementschefens bedömning inte tillräcklig. Det gällde att komma till rätta med fall där andra påtryckningsmedel inte hade någon verkan och där det kunde antas att den uppgiftsskyldige deklarerade eller lämnade uppgifter bara om den ekonomiska sanktion han riskerade för sin underlåtenhet översteg vad som kunde vinnas i undandragen skatt. Någon maximigräns borde därför inte gälla utan vitet borde få sättas till belopp som med hänsyn till den skattskyldiges eller uppgiftsskyldiges ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt kunde antas förmå honom att fullgöra den åtgärd vitet avsåg. Som lämpligt minimibelopp föreslog departementschefen 500 kr. Han framhöll vidare att det fick ankomma på RSV att utfärda anvisningar för att få till stånd enhetliga normer för åsättande av vite. Likaså erinrade han om att skatterätten vid utdömmande av vite fick pröva frågan om och med vilket belopp vitet bort föreläggas.

Departementschefen konstaterade avslutningsvis att beloppsgränserna för vitet i flertalet andra författningar var desamma som då gällde enligt TL. Även dessa vitesbestämmelser borde enligt hans mening ses över. En sådan översyn ansågs dock inte kunna företas i då föreliggande sammanhang.

Skatteutskottet (SkU 1974:36) tillstyrkte propositionen i här förevarande del. Med anledning av vissa motioner om bibehållande av en övre gräns ansåg sig utskottet böra betona att förslaget riktade sig mot skattskyldiga vilkas ekonomiska situation kunde antas vara sådan att endast mycket höga vitesbelopp kunde antas förmå dem att fullgöra sin skyldighet. Enligt utskottets uppfattning var det från rättssäkerhetssynpunkt mer angeläget att de handläggande myndigheterna – såsom avsikten också var – fick enhetliga och vägledande normer för sin verksamhet än att sätta en gräns för vitesbeloppen på exempelvis 10 000 eller 25 000 kr.

De skäl som anfördes för införandet av nuvarande bestämmelser i TL talar enligt min mening med samma styrka för att man nu inför samma föreskrifter i UBL, AVGL och SjöL. Nuvarande minimibelopp om 100 kr. är i dagsläget alldeles för lågt. En övre beloppsgräns bör också få anses ha spelat ut sin roll. Anvisningar för tillämpningen utfärdas av RSV och för en balanserad, rättvis och likformig tillämpning garanterar också att fråga om utdömmande av vite enligt vad jag föreslår skall prövas av skatterätt. Jag föreslår sålunda att även fråga om vite, som f. n. enligt AVGL utdöms av tingsrätt efter åtal av vederbörande åklagare, skall prövas av skatterätt efter anmälan av berörd myndighet.

Fråga om utdömmande av vite skall som sagt enligt mitt förslag prövas av skatterätt. Även om vitet har förelagts med stöd av bestämmelser i flera författningar bör självfallet endast en skatterätt vara behörig att pröva denna fråga. Prövningen bör enligt min mening ankomma på den skatterätt som är behörig enligt TL. Jag föreslår att bestämmelse härom förs in i resp.

författning.

Mitt förslag förutsätter ändring av 83 § UBL, 35 § AVGL, 30 § SjL och 69 § ML.

Jag vill till sist framhålla att mitt förslag i detta avsnitt får ses som ett provisorium. Bl. a. det nya förfarandet med integrerade revisioner aktualiserar frågan om införande av en generell lagstiftning som reglerar kontrollverksamheten på de olika skatte- och avgiftsområdena. Det är min avsikt att begära regeringens bemyndigande att låta utreda denna fråga. I sammanhanget bör också tas upp frågan hur reglerna bör avvägas för att tillgodose kraven på såväl rättssäkerhet för den enskilde som rimlig effektivitet i förfarandet.

11.9 Service och information

11.9.1 Allmänt

Skattemyndigheterna bedriver en omfattande service- och informationsverksamhet främst i deklarationstider. Bl. a. förtrycks vissa uppgifter på de deklarationsblanketter som sänds ut till de skattskyldiga. Vidare sänder man ut upplysningsbroschyrer och deklarationsanvisningar. Myndigheterna ger också i stor utsträckning deklarationsupplysningar vid telefonförfrågningar och personliga besök. Dessutom förekommer visst samarbete med deklarationsbyråer och andra deklarationsmedhjälpare.

I prop. 1975:87 framhöll föredraganden bl. a. att den kommande reformen genom en modern och smidig organisation och en ökad serviceberedskap hos myndigheterna borde kunna bana väg för ett öppnare samarbete i olika former mellan myndigheterna och de skattskyldiga. Omfattningen av informationsverksamheten fick bedömas i sedvanlig ordning vid prövningen av myndigheternas anslagsframställningar.

Utredningen framhåller att den framtida koncentrationen av granskare hos lokal skattemyndighet och länsstyrelse innebär att skattemyndigheterna bör kunna öka sin service i skattefrågor till allmänheten, särskilt under perioden december–februari. Mottagning för deklarationsrådgivning bör enligt utredningens mening kunna hållas av lokal skattemyndighet på ett flertal större orter inom fögderierna.

Utredningen föreslår vidare att förtryckningen av uppgifter på deklarationsblanketterna skall utvidgas med uppgift om fastighetsinnehav. Taxeringsvärde, schablonintäkt o. d. för en fastighet redovisas.

Utredningen föreslår också att portofria adresserade svarskuvert bifogas när taxeringsnämnd inforrdar upplysningar från skattskyldiga. De minskade portointäkterna och kostnaderna för kuvert m. m. beräknas för statsverkets del till ca 800 000 kr.

Remissinstanserna instämmer i utredningens uppfattning att service och information till allmänheten bör utökas. Man ansluter sig också i huvudsak

till de synpunkter och förslag som utredningen har lagt fram i ämnet. Från flera håll ifrågasätts dock om de tilldelade resurserna är tillräckliga för en brett upplagd service- och informationsverksamhet av det slag utredningen har förordat. Några myndigheter hyser betänkligheter mot att lokal skattemyndighet skulle anordna mottagning för deklarationsrådgivning. Ett sådant system anses kunna ge anledning till missförstånd beträffande lokal skattemyndighets roll i deklarationsproceduren. En del remissinstanser ifrågasätter om inte ytterligare uppgifter kunde förtryckas på deklarationsblanketterna. Bl. a. förordas från några håll att löneuppgifter skall förtryckas på blanketterna. Från andra håll förs fram önskemål om att portofria kuvert skall tillhandahållas även för insändandet av deklARATIONERNA.

Jag delar utredningens och remissinstansernas uppfattning att en ökad service och information bör vara ett viktigt inslag i den nya taxeringsorganisationen. Jag ansluter mig också i huvudsak till de förslag som utredningen har lagt fram i denna del. Som utredningen har påpekat borde det sålunda finnas utrymme för en ökad serviceverksamhet hos skattemyndigheterna under den tid då taxeringsarbetet ligger nere. Jag ser positivt på förslaget att myndigheterna under denna tid ordnar med deklarationsrådgivning i mer organiserade former än f. n. Rådgivningen bör dock, som utredningen och flera remissinstanser har påpekat, inte gå ut på att tjänstemännen upprättar självdeklarationer åt de skattskyldiga utan inskränka sig till upplysningar i konkreta frågor av enklare art. En sådan ordning bör kunna bidra till ett öppnare samarbete mellan myndigheterna och de skattskyldiga.

Jag biträder också utredningens förslag att uppgifter om fastighetsinnehav skall förtryckas på deklarationsblanketterna. Det bör ankomma på utredningen att i det fortsatta utredningsarbetet överväga om förtryckning av ytterligare uppgifter kan ske.

Som utredningen har framhållit skulle det underlätta avsevärt för både skattskyldiga och skattemyndigheterna om portofria adresserade svarskuvert bifogades vid begäran om upplysningar m. m. i samband med granskningsarbetet. Jag förordar därför att utredningens förslag i denna del genomförs. Jag delar vidare utredningens uppfattning att det inte finns tillräckliga skäl för att även sända ut sådana kuvert tillsammans med de förtryckta deklarationsblanketterna. Det stora flertalet skattskyldiga torde nämligen ha nära tillgång till de uppsamlingsställen som finns för deklARATIONERNA.

11.9.2 Deklarationsbyråer m. m.

Utredningen anser att ett ökat informationsutbyte mellan skattemyndigheter och deklarationsmedhjälpare liksom en ökad service till deklarationsmedhjälparna från skattemyndigheternas sida bör vara ett givet krav i den nya skatteadministrationen. Utredningen föreslår bl. a. att skattechefen i informationssyfte skall anordna konferenser för länets deklarationsbyråer och andra deklarationsmedhjälpare. Utredningen anser också att problemen

med de mindre nogräknade deklarationsbyråerna bör lösas och föreslår att det skapas kommunala deklarationsbyråer. Utredningen anser att kommunerna bör svara för administrationen av dessa och förordar att verksamheten görs självfinansierande. Personalfrågan bör enligt utredningen lösas så, att anställda vid kommunala myndigheter betjänar allmänheten vid deklarationsbyråerna mot särskild ersättning av kommunen. Utredningen anser också att skattemyndigheternas tjänstemän – också mot ersättning från kommunerna – bör kunna biträda kommunerna med nämnda service.

Remissinstanserna tillstyrker i allmänhet förslaget att kommunerna skall inrätta deklarationsbyråer men är kritiska till förslaget att tjänstemän inom skatteadministrationen skall kunna biträda vid dessa.

Jag anser i likhet med det stora flertalet remissinstanser att det är värdefullt om kommunerna inrättar deklarationsbyråer. Sådana byråer förekommer f. ö. redan på sina håll. Det bör emellertid ankomma på kommunerna själva att ta ställning i denna fråga. Jag ansluter mig också till utredningsförslaget att skattechefen skall ta initiativ till möten för att informera revisorer och andra deklarationsmedhjälpare om nyheter på beskattningsområdet. Ökad information och vidgade möjligheter till meningsutbyte mellan skattemyndigheter och deklarationsmedhjälpare är väl ägnade att öka smidigheten i deklarations- och taxeringsförfarandet.

11.10 Kontrolluppgifter

Inledning

Enligt riksdagens principbeslut år 1975 skall taxeringsarbetet i första instans effektiviseras med hjälp av ADB-teknik. Som framhölls i prop. 1975:87 är ett ADB-stöd vid taxeringen en av förutsättningarna för rationaliseringen av skatteadministrationen. Detta ADB-stöd erhålls genom att uppgifterna i deklARATIONERNA och kontrolluppgifterna registreras maskinellt. Härigenom blir det möjligt att också maskinellt göra en avstämning mellan deklarerad inkomst och de registrerade kontrolluppgifterna. Registreringen möjliggör även bl. a. en maskinell beräkning av pensionsgrundande inkomst.

Den avstämning och kontroll som erhålls genom den maskinella registreringen kan förväntas betydligt underlätta deklarationsgranskningen och därmed bl. a. bidra till att granskningspersonalen kan ägna erforderlig tid åt svårbedömda deklARATIONER och kombinera granskningen med revisioner. Ett betydelsefullt inslag i granskningen bör också de informella sammanträffanden bli som deklarationsgranskaren och den skattskyldige enligt vad jag förut har föreslagit skall kunna komma överens om för att reda ut oklarheter i deklARATIONEN.

Utredningen har numera också lagt fram förslag till de reformer som krävs på uppboordsområdet (Delrapport 1977:4:1 och 4:2). Min inställning till

utredningens förslag på detta område skall jag dock inte redovisa nu utan återkomma till senare detta år. Utredningen berör emellertid i rapporten några frågor som måste lösas i nu förevarande sammanhang, om det föreslagna förfarandet med maskinell avstämning och kontroll skall kunna tillämpas vid 1979 års taxeringsarbete. Jag vill härvid erinra om att ADB-stödet från början var planerat att komma till användning vid innevarande års taxering men att beslut i enlighet med proposition 1976/77:138 fattades om ett års senareläggning. Man bör enligt min mening inte nu ytterligare skjuta på införandet av ADB-stödet utan mycket tungt vägande skäl.

De frågor det här gäller rör de kontrolluppgifter om anställdas löner m. m. som arbetsgivare har att lämna enligt 37 § 1 mom. TL. I rapporten framhålls sålunda att varken dagens kontrolluppgift eller det administrativa systemet kring uppgiftslämnandet har en sådan utformning att man därmed utan vidare får grund för utvecklingen av ett ADB-stöd. Bl. a. påpekas att blanketten för nuvarande kontrolluppgift inte är avsedd eller utformad för dataregistrering.

De förslag till ändringar beträffande kontrolluppgiften som utredningen lägger fram syftar till att den skall kunna användas inte bara som ett underlag för maskinell kontroll i taxeringsarbetet. Den skall också utgöra underlag för kreditering av innehållen preliminär A-skatt. Som krediteringsunderlag bör kontrolluppgiften dock enligt utredningens mening inte användas förrän i februari 1981. I överensstämmelse härmed berör jag i fortsättningen förslaget bara i den del det är av betydelse för 1979 års taxeringsarbete. Detta innebär att jag inte nu tar upp frågan om kontrolluppgiftens användning för arbetsgivaravgifter, regional- och sysselsättningspolitisk planering m. m. En samordning i detta hänseende är givetvis av stort värde. Beslut i frågan kräver emellertid ytterligare underlag och jag avser därför att ta upp den i ett senare sammanhang.

Enligt utredningens förslag förutsätts att kontrolluppgifter i inkomstslaget tjänst registreras. Samtidigt framhålls att någon ADB-behandling inte är aktuell eller planeras i fråga om övriga inkomstslag, jordbruksfastighet, kapital etc.

F. n. gäller (37 § tionde stycket TL) att kontrolluppgift skall avfattas på blankett enligt fastställt formulär eller annan för ändamålet lämpad blankett. En arbetsgivare är med andra ord inte bunden att använda den av RSV fastställda blanketten utan kan välja den form av blankett som han för sin del finner lämpligast. Det är emellertid att märka att en mycket stor del av kontrolluppgifterna – vid 1975 års taxering totalt ca 11 milj. – med RSV:s medgivande lämnas på magnetband. Vid 1975 års taxering uppgick av statliga och kommunala myndigheter på magnetband redovisade kontrolluppgifter till 5,9 milj. Blanketter användes i 5,1 milj. fall.

Utredningen föreslår nu med hänsyn till de förut redovisade förhållandena att arbetsgivarna skall redovisa föreskrivna kontrolluppgifter på blankett enligt fastställt formulär. Bundenhet till fastställt formulär skall dock inte

föreligga för alla slag av kontrolluppgifter utan endast i fråga om uppgifter som avser ersättningar som hör till inkomstlaget tjänst. Enligt de överväganden som RSV gjort i fråga om formuläret för nästa års uppgiftslämnande kan dock kravet på följsamhet till formuläret begränsas ytterligare och behöver bara gälla uppgifter enligt 37 § 1 mom. punkterna 1 och 2. Vid min följande bedömning utgår jag från att uppgiftsskyldigheten behöver bindas till ett fastställt formulär bara på de av RSV angivna punkterna.

I utredningens förslag ges möjlighet för RSV att på ansökan av uppgiftsskyldig medge undantag från skyldigheten att följa formuläret och att lämna särskild kontrolluppgift för varje person. Härigenom blir det möjligt även för annan arbetsgivare än statliga och kommunala myndigheter att redovisa uppgifterna på databand. RSV kommer att så långt möjligt öppna möjlighet för uppgiftslämnare, som så önskar, att redovisa på databand eller annat maskinellt medium. Jag bedömer det som troligt att de uppgifter som på detta sätt redovisas maskinellt kan komma att motsvara ca 7 milj. kontrolluppgiftsblanketter.

Uppgiftslämnare med två eller flera anställda skall erhålla förtryckta uppgiftsblanketter på vilka anges identitetsuppgifter för både uppgiftslämnaren och den anställde. För att denna förtryckning skall återspegla de aktuella förhållandena föreslår utredningen att uppgiftslämnaren senast den 15 november året före taxeringsåret till lokal skattemyndighet skall översända en förteckning (kontrolluppgiftsförteckning) över arbetstagarna. Enligt förslaget skall uppgiftslämnaren dessförinnan ha tillställts en stomme till förteckningen med uppgift om de arbetstagare hos honom för vilka kontrolluppgifter skall lämnas. Uppgiftslämnaren har sedan att återsända förteckningen med upplysning om de arbetstagare som bör tillföras på förteckningen eller kan utgå. När kontrolluppgifterna lämnas skall vid dessa fogas ett s. k. kontrolluppgiftsmissiv. På detta missiv skall uppgiftslämnaren ange – förutom sina egna identitetsuppgifter – antalet kontrolluppgifter som lämnas och det sammanlagda beloppet av innehållen preliminär A-skatt. Dessa uppgifter behövs för avstämning.

Utredningen föreslår slutligen att lokal skattemyndighet skall kunna medge en kortare tids anstånd med lämnande av kontrolluppgift. Ett anstånd kan enligt utredningens mening främst vara motiverat när driftsstörningar försvårar möjligheterna att lämna uppgifterna i föreskriven tid, dvs. senast den 31 januari taxeringsåret.

Utredningens förslag att kontrolluppgifterna skall avfattas på blankett enligt fastställt formulär har allmänt accepterats av remissinstanserna. Från några håll har dock gjorts vissa invändningar. *SAF, Svenska bankföreningen, Sveriges industriförbund* och *Sveriges köpmannaförbund* vänder sig sålunda mot att ändrade kontrolluppgiftsrutiner införs utan att företagen har informerats härom före ingången av inkomståret 1978. *SAF* och *Sveriges industriförbund* finner sig dock i och för sig kunna tillstyrka att uppgiftslämnandet skall ske enligt fastställt formulär. Härvid framhålls att uppgifterna

redan i dag i de allra flesta fall lämnas på fastställd blankett och att en sådan ordning inte för övriga fall kan antas medföra större svårigheter. De fyra nämnda remissinstanserna vill också ifrågasätta det ändamålsenliga i att traktamenten och andra kostnadsersättningar redovisas på kontrolluppgiften. *Lantbrukarnas riksförbund* framhåller för sin del att förutsättning för att kontrolluppgift skall redovisas enligt fastställt formulär bör vara att formuläret kan tillämpas i alla vanligen förekommande datasystem. Om detta inte är möjligt bör arbetsgivarna som hittills få använda blankett för redovisningen som de själva har framställt. Den fastställda blanketten bör vidare få användas för andra inkomstslag än tjänst eftersom det ibland kan föreligga svårigheter att bl. a. avgöra om en inkomst är att hänföra till tjänst eller rörelse. *Lantbrukarnas riksförbund* vill också understryka vikten av att blanketten får en klar och entydig utformning och inte belastas med sådant som inte fordras för taxeringen. Innan blanketten kommer till användning bör den vidare göras till föremål för ett omfattande praktiskt test.

För egen del anser jag det uppenbart att det underlag på vilket det föreslagna registrerings- och kontrollförfarandet skall bygga måste vara fast och enhetligt. Som utredningen har framhållit förutsätts att kontrolluppgifterna beträffande tjänst lämnas på blankett enligt fastställt formulär eller – om ADB-band eller liknande används – redovisas i överensstämmelse med formuläret. Det är därför också enligt min mening nödvändigt att ställa krav på att kontrolluppgifter enligt 37 § 1 mom. punkterna 1 och 2 lämnas i formbunden ordning.

Jag är medveten om att det skulle ha varit till fördel om kravet på en formbunden uppgiftsredovisning hade kunnat läggas fram redan före ingången av nuvarande år. De ändringar som förutsätts i nuvarande rutiner för att registrering skall bli möjlig är dock enligt min bedömning inte av sådan art eller omfattning att införandet av ADB-stöd med tanke på uppgiftslämnarna skall behöva skjutas upp ytterligare. Det är nämligen att märka att det föreslagna systemet i stort sett endast innebär krav på en ändrad uppställning av uppgifter som skall lämnas redan enligt nuvarande kontrolluppgiftsformulär. Jag anser mig härvid kunna bortse från att uppgiftslämnaren skall ange sitt person- eller organisationsnummer. Detta kan inte gärna medföra några problem, i all synnerhet som uppgiftslämnare med två eller flera arbetstagare kommer att få förtryckta kontrolluppgiftsblanketter med dessa uppgifter angivna. Som kommer att framgå av det följande är jag vidare beredd att föreslå övergångsbestämmelser som medger att nuvarande uppgiftsrutiner följs i vissa avscenden. Jag vill vidare med anledning av vad en remissinstans har uttalat framhålla att det mer sällan bör uppstå svårigheter att anpassa dataredovisning till det formulär som fastställs. Det bör också uppmärksammas att RSV enligt vad jag förut har sagt är berett att låta uppgiftslämnare som så önskar lämna redovisning på databand eller annat maskinellt medium.

Jag anser mig med hänsyn till det sagda kunna biträda en ordning som

innebär att kontrolluppgifter enligt 37 § 1 mom. punkterna 1 eller 2 TL fr. o. m. år 1979 skall lämnas enligt fastställt formulär. Som utredningen har föreslagit bör dock RSV på ansökan få medge undantag från kravet på fastställt formulär och att särskild kontrolluppgift skall lämnas för varje anställd. Besvär över RSV:s beslut bör inte få föras. Bestämmelserna om formulär och möjlighet till undantag bör tas in i 37 § 2 mom. tionde stycket TL och ett nytt elfte stycke till samma moment.

Efter detta allmänna ställningstagande vill jag i följande avsnitt redovisa vilka ändringar som enligt min mening i övrigt behöver vidtas i 37 § TL för att ett registrerings- och kontrollförfarande skall kunna införas i överensstämmelse med vad utredningen har föreslagit.

Förslag till vissa ändringar av 37 § TL

F. n. saknas bestämmelser om vilka identifieringsuppgifter som arbetsgivare bör lämna för egen del i kontrolluppgiften. Enligt utredningens förslag skall arbetsgivaren ange, förutom namn och bostadsadress, personnummer eller organisationsnummer. Som jag förut har sagt biträder jag förslaget angående person- och organisationsnummer.

I nuvarande kontrolluppgift skall för arbetstagare anges namn, personnummer, hemvist och bostadsadress. När arbetsgivare har möjlighet till det bör han enligt gällande bestämmelser också lämna upplysning om numret på arbetstagarens debetsedel på preliminär skatt. Utredningen föreslår att arbetsgivaren i stället för hemvist och debetsedelnummer, när så kan ske, skall ange län, kommun och församling, där arbetstagaren författningsenligt skulle vara mantalsskriven för året före taxeringsåret.

Jag ser det som en fördel att man slopar det för många säkerligen oklara begreppet hemvist. Jag kan däremot inte biträda förslaget att arbetsgivare skall ange var arbetstagaren författningsenligt skulle vara mantalsskriven visst år. Krav på en sådan bedömning bör rimligen inte uppställas. Uppgift om län, kommun och församling bör avse den faktiska mantalsskrivningen. Det finns vidare enligt min mening inte anledning att fordra uppgift om arbetstagares mantalsskrivning, om arbetsgivaren kan ange dennes personnummer. Kan sådant nummer inte anges bör arbetsgivaren däremot lämna för honom tillgängliga uppgifter om arbetstagarens mantalsskrivning för året före taxeringsåret. I stället för bostadsadress bör vidare anges postadress. Denna ändring i förhållande till utredningens förslag bör gälla också i fråga om arbetsgivarens egen adressuppgift. Jag föreslår att bestämmelserna i 37 § 2 mom. åttonde stycket ändras i enlighet med vad jag har sagt här.

Så som blanketten till kontrolluppgiften nu är utformad skall arbetsgivare i särskild punkt (p. 2) ange kontant lön som inkl. värde av kost och bostad understiger 500 kr. I samma punkt skall även tas upp annan kostnadsersättning än resekostnadsersättning, ersättning för representationskostnader eller traktamentsersättning. De ersättningar det här i allmänhet är fråga om är

beklädnads- och verktygsersättning och felräkningspengar. Särskilda bestämmelser gäller för redovisningen av rese- och traktamentsersättning. Enligt RSV:s överväganden angående utformningen av nästa års uppgiftsformulär bör kontant lön som understiger 500 kr. anges särskilt för sig. Särskilt för sig bör även anges å ena sidan representationsersättning och å andra sidan övriga kostnadsersättningar. Denna uppspaltning underlättar väsentligt beräkningen av egenavgift och ger ett bättre underlag än hittills för kontrollen vid deklarationsgranskningen.

Den uppdelning som behövs på detta sätt innebär enligt min bedömning inte i och för sig någon utvidgning av uppgiftslämnandet. Arbetsgivare har redan enligt nuvarande formulär att hålla isär lön under 500 kr. och ersättningar för representation. Att särskilja beklädnads- och verktygsersättning och felräkningspengar från lön bör vidare inte vålla några märkbara problem. Jag föreslår därför att uttrycklig bestämmelse införs om att särskilt för sig skall upptas representationsersättning och särskilt för sig annan kostnadsersättning än rese- och traktamentsersättning. En uppdelning av detta slag behövs dock endast i fråga om kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. första, andra eller sjunde punkten. Bestämmelserna bör tas in i sjätte stycket till 37 § 2 mom. TL. I detta stycke bör samtidigt vidtas ändring av redaktionell art.

Man får emellertid enligt min mening inte bortse från att det för vissa arbetsgivare kan innebära svårigheter att göra en uppdelning på förut angivet sätt utan att ha fått information om skyldigheten före inkomstarets ingång. Jag föreslår därför att bestämmelserna, som avses gälla fr. o. m. år 1979, kompletteras med övergångsbestämmelse av innebörd, att uppgiftslämnare, som har svårigheter att göra föreskriven uppdelning, år 1979 får redovisa enligt nuvarande uppgiftsrutin.

Enligt gällande bestämmelser skall annan arbetsgivare än statlig eller kommunal myndighet foga ett sammandrag över kontrolluppgifterna om deras antal understiger 25. Denna ordning ersätts enligt utredningens förslag med skyldighet för arbetsgivarna att lämna kontrolluppgiftsförteckning och kontrolluppgiftsmissiv. För dessa förteckningar och missiv har jag redogjort tidigare.

Vad först angår kontrolluppgiftsförteckningarna bör uppmärksammas att dessa avses ligga som underlag för förtryckning av de kontrolluppgifts- och missivblanketter som arbetsgivare skall lämna under januari månad taxeringsåret. Kontrolluppgiftsförteckningarna är dock enligt min mening inte så betydelsefulla i systemet att det bör föreligga en skyldighet för arbetsgivarna att sända in sådana. Om förteckning inte lämnas medför nämligen detta endast att de förtryckta blanketterna till kontrolluppgifter och missiv inte helt ansluter till de ändringar som skett i personalbeståndet under inkomståret. En ordning som innebär att lokal skattemyndighet upprättar stomme till kontrolluppgiftsförteckning bör enligt min mening närmast ses som en serviceåtgärd gentemot arbetsgivarna från lokal skattemyndighets

sida. Bestämmelser härom bör tas in i TK. Jag föreslår att frågan om kontrolluppgiftsförteckning löses på detta sätt.

Jag biträder däremot utredningens förslag att vid kontrolluppgifterna skall fogas ett missiv med upplysning om antalet lämnade kontrolluppgifter och belopp av den preliminära A-skatt för vilken skatteavdrag har gjorts. Jag föreslår att bestämmelse härom tas in i ett nytt 7 mom. till 37 § TL.

Som allmän regel gäller f. n. att kontrolluppgift skall lämnas i den ordning som är föreskriven för lämnande av självdeklaration. Uppgifter som avses i 37 § 1 mom. punkterna 5–7 skall dock lämnas till länsstyrelsen i det län där uppgiftslämnaren är bosatt. Utredningen har även lagt fram förslag till viss ändring av dessa bestämmelser. Förslaget innebär i huvudsak att uppgifter enligt 37 § 1 mom. punkterna 1–3 och 3 b–3 f skall lämnas till den lokala skattemyndighet hos vilken den uppgiftsskyldige är registrerad för redovisning av innehållen preliminär A-skatt och uppgifter enligt punkterna 5–7 till länsstyrelsen i det län där uppgiftslämnaren är bosatt. Uppgifter enligt övriga punkter i 1 mom. skall fortfarande lämnas i samma ordning som självdeklaration.

Jag anser emellertid att det avgörande för var kontrolluppgift skall lämnas bör vara uppgiftslämnarens registrering eller bosättning. En ordning efter denna linje framstår som lämpligast med tanke på såväl uppgiftslämnarna som betydelsen av att de kontrolluppgifter som skall registreras maskinellt ges in direkt till den lokala skattemyndighet som har att verkställa registreringen. Arbetsgivare som har tilldelats redovisningsnummer för inbetalning av innehållen skatt bör sålunda lämna kontrolluppgift till lokal skattemyndighet i det län, där länsstyrelsen utfärdat redovisningsnumret. Annan arbetsgivare bör lämna kontrolluppgifterna till lokal skattemyndighet i det fögderi där han är bosatt. Jag föreslår att bestämmelserna i 37 § 4 mom. TL utformas i enlighet med vad jag nu har sagt. Med hänsyn till att kontrolluppgifterna till viss del skall registreras kan vidare nuvarande bestämmelse att de vid avlämnandet skall vara ordnade på visst sätt begränsas till kontrolluppgifter enligt 1 mom. punkterna 3, 3 a och 4–6.

I 37 § 5 mom. första stycket TL föreskrivs f. n. att arbetsgivare skall tillställa arbetstagare ett exemplar av kontrolluppgiften. Utredningen har framhållit att krav inte bör ställas på att just ett kontrolluppgiftsexemplar lämnas. Det väsentliga är att arbetstagaren får skriftligt meddelande med de upplysningar som kontrolluppgiften innehåller. Jag föreslår att bestämmelsen ändras i enlighet härmed.

I anslutning till sistnämnda förslag vill jag ta upp en fråga som närmast rör bestämmelse i lagen (1959:522) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. (AVGL). Jag avser härvid föreskriften i 5 § andra stycket AVGL att arbetsgivare vid arbetsgivaruppgift skall foga ett exemplar av de kontrolluppgifter som han har att lämna enligt 37 § 1 mom. första, andra eller sjunde punkten TL.

Utredningen framhåller att det nya registreringsförfarandet medför att

kontrolluppgiften inte vidare behöver fogas vid arbetsgivaruppgift enligt 37 § 1 mom. TL. Det är enligt utredningens mening tillräckligt att vid arbetsgivaruppgiften fogas endast en upplysning i de fall kontrolluppgift har lämnats enligt 37 § 1 mom. sjunde punkten. Jag har emellertid under hand informrats om att inte heller sådan upplysning krävs och att bestämmelserna om kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. TL därför kan utgå ur 5 § AVGL. Därmed följer att också 37 § 5 mom. andra stycket TL kan utgå. Detta stadgande innehåller nämligen endast en crinran om AVGL:s bestämmelser om kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. TL. Jag föreslår att bestämmelserna ändras i enlighet härmed. RFV kan f. n. enligt föreskrift i 5 § AVGL medge befrielse från skyldighet att lämna uppgift som anges i paragrafen. De av mig föreslagna ändringarna medför att också detta stadgande kan utgå.

Utredningen föreslår slutligen som jag tidigare har nämnt att arbetsgivare i vissa fall skall kunna få en kortare tids anstånd med lämnande av kontrolluppgift. Att utredningen vill öppna en sådan möjlighet sammanhänger närmast med att arbetsgivare, som inte lämnar kontrolluppgift i föreskriven tid, enligt utredningens förslag skall erlägga en på visst sätt beräknad förseningsavgift. Föreskrift om förseningsavgift är i sin tur enligt utredningens uppfattning främst motiverad med tanke på att dröjsmål med kontrolluppgifternas lämnande äventyrar deras användning för kreditering av innehållen preliminär A-skatt.

Som jag förut har framhållit skall kontrolluppgifterna inte användas för kreditering nästa år. Det är sålunda inte aktuellt att nu ta ställning till utredningens förslag om förseningsavgift. Jag bedömer det därmed inte heller vara påkallat att här föreslå några bestämmelser om anstånd. Min uppfattning i dessa frågor kommer jag att redovisa när jag senare i år tar ställning till utredningens rapport i dess helhet.

11.11 Ikraftträdande

De nya bestämmelserna i TL m. fl. författningar föreslås träda i kraft den 1 januari 1979. Med hänsyn till att ändrad organisation nyligen har genomförts vid länsstyrelserna bör dock bestämmelserna i 3, 51 och 53 §§ TL träda i kraft redan den 1 juli 1978.

Äldre bestämmelser bör fortfarande tillämpas på vissa förhållanden som ligger i tiden före ikraftträdandet. Detta innebär bl. a. att äldre bestämmelser i 76 och 99 §§ TL bör tillämpas i fråga om besvär som anförs över taxeringsnämnds beslut enligt taxeringen år 1978 eller tidigare. Likaså bör äldre bestämmelser i LSB och 11 § LBP fortfarande gälla i vissa avseenden. De äldre bestämmelserna i LSB bör sålunda tillämpas i fråga om inkomst som har tagits upp till beskattning vid taxeringen år 1978 eller tidigare och de äldre bestämmelserna i LBP om underrättelse och tid för anförande av besvär beslut som avser sådan taxering. Den föreslagna bestämmelsen i 57 § femte stycket TL att talan inte får föras mot beslut om taxeringsrevision bör vidare

inte gälla sådant beslut som har meddelats före ikraftträdandet. Förordnande om uttagande av vite enligt 124 § TL bör kunna meddelas även om föreskriven anmälan har gjorts enligt äldre bestämmelse före ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 6, 7 och 8 §§ samt 9 § första–fjärde styckena TL om antal ledamöter, valbarhetsvillkor m. m. bör tillämpas första gången i fråga om ledamöter som utses för treårsperioden 1980–1982.

De kontrolluppgifter som arbetsgivare har att lämna enligt 37 § 1 mom. punkt 1 eller 2 TL skall enligt mitt förslag redovisas på blankett enligt fastställt formulär. Uppgifterna skall dock efter tillstånd i stället kunna lämnas på magnetband eller liknande. Arbetsgivare skall vidare vara skyldig att särskilt ta upp å ena sidan kontant lön som understiger 500 kr. och å den andra sådana kostnadsersättningar som beklädnads- och verktygsersättning och felräkningspengar. Det kan emellertid i vissa fall innebära svårighet för uppgiftsskyldig att göra en sådan uppdelning redan år 1979. Möjlighet bör därför finnas att vid nästa års uppgiftslämnande redovisa dessa lönebelopp och kostnadsersättningar på samma sätt som hittills.

Taxeringsperioden förlängs i enlighet med riksdagens tidigare principbeslut till den 30 november under taxeringsåret. Skäl som jag har redovisat förut talar dock för att taxeringsperioden under de två närmast följande taxeringsåren avslutas vid utgången av oktober månad. Bestämmelserna om november månad i 69 § 3 mom. och 71 § TL samt 9 § tredje stycket LBP bör därför avse oktober månad till dess regeringen förordnar annat.

Taxeringsnämnderna skall enligt den nya organisationen biträdas av tjänstemän hos länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna. De bestämmelser i TL som reglerar kronoombudens och taxeringsinspektörernas medverkan i taxeringsnämnderna kan därför utgå. Man måste emellertid räkna med att taxeringsnämnderna ännu ett antal år i någon utsträckning måste förstärkas med personer som är villiga att åta sig uppdrag som kronoombud. Till dess att alla nämnder har fått biträde av tjänstemän kan det också finnas behov av att kunna anlita särskilt skrivbiträde. Under de närmaste åren kommer det vidare liksom hittills att i de särskilda nämnderna behövas biträde av särskilt förordnade taxeringskonsulenter. Med hänsyn härtill bör det t. v. finnas möjlighet för länsstyrelsen att förordna kronoombud och taxeringskonsulenter att biträda taxeringsnämnd och för ordförande att anlita skrivbiträde. I sådana fall bör nuvarande bestämmelser gälla angående dessa uppdragstagare.

Övergångsbestämmelser föreslås i enlighet med vad jag har redovisat här.

12 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom budgetdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
2. lag om ändring i lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst,
3. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
4. lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt,
5. lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,
6. lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.,
7. lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt.

De under 5 och 6 angivna förslagen har upprättats i samråd med chefen för socialdepartementet.

13 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att antaga förslagen till

1. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
2. lag om ändring i lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst,
3. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
4. lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt,
5. lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,
6. lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.,
7. lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt,

dels att godkänna vad jag i övrigt har förordat beträffande den nya taxeringsorganisationen.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

14 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	3
1. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)	3
2. lag om ändring i lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst	36
3. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)	40
4. lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt	44
5. lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.....	46
6. lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.	49
7. lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt	52
Utdrag ur regeringsprotokoll den 6 april 1978.....	53
1 Inledning.....	53
2 Allmän orientering	56
2.1 Statsmakternas beslut	56
2.2 RS-projektet	59
3 Taxeringsorganisationen	61
3.1 Indelning i taxeringsdistrikt m. m.	61
3.1.1 Nuvarande ordning	61
3.1.2 Principbeslutet	62
3.1.3 RS-projektet	63
3.1.4 Remissyttrandena.....	65
3.1.5 Statsmakternas beslut vid 1976/77 års riksmöte.	69
3.2 Taxeringsnämndens ledamöter m. m.....	69
3.2.1 Nuvarande ordning	69
3.2.2 Principbeslutet	71
3.2.3 RS-projektet	71
3.2.4 Remissyttrandena.....	74
3.3 Arbets- och ansvarsfördelning.....	81
3.3.1 Nuvarande ordning	81
3.3.2 Principbeslutet	82
3.3.3 RS-projektet	84
3.3.4 Remissyttrandena.....	91
3.3.5 Statsmakternas beslut vid 1976/77 års riksmöte.	96
4 Taxeringsnämndernas verksamhet m. m.	98
4.1 Arbetsformer	98
4.1.1 Nuvarande ordning	98
4.1.2 Principbeslutet	99
4.1.3 RS-projektet	100
4.1.4 Remissyttrandena.....	103

4.2	Besluts- och underrättelseförfarandet	108
4.2.1	Nuvarande ordning	108
4.2.2	RS-projektet	109
4.2.3	Remissyttrandena	111
5	Besvärstider och tider för avlämnande av deklARATION	118
5.1	Nuvarande ordning	118
5.2	Principbeslutet	119
5.3	RS-projektet	120
5.4	Remissyttrandena	121
6	Beräkning av pensionsgrundande inkomst	125
6.1	Nuvarande ordning	125
6.2	RS-projektet	128
6.3	Remissyttrandena	131
7	Ackumulerad inkomst	134
7.1	Nuvarande ordning	134
7.2	RS-projektet	136
7.3	Remissyttrandena	138
8	Granskningsformer och ambitionsnivå	140
8.1	Nuvarande ordning	140
8.2	Principbeslutet	141
8.3	RS-projektet	142
8.4	Remissyttrandena	145
9	TN-revision m. m.	149
9.1	Nuvarande ordning	149
9.2	Principbeslutet	150
9.3	RS-projektet	152
9.4	Remissyttrandena	158
10	Service och information	167
10.1	Nuvarande ordning	167
10.2	Principbeslutet	167
10.3	RS-projektet	167
10.4	Remissyttrandena	169
11	Föredraganden	174
11.1	Inledning	174
11.2	Taxeringsorganisationen	176
11.2.1	Allmänt	176
11.2.2	Indelning i taxeringsdistrikt m. m.	180
11.2.3	Taxeringsnämndens ledamöter	187
11.2.4	Arbets- och ansvarsfördelning	197
11.3	Taxeringsnämndernas verksamhet	207
11.3.1	Arbetsformer	207
11.3.2	Besluts- och underrättelseförfarandet	216
11.4	Besvärstider och tider för avlämnande av deklARATION	224

11.5	Beräkning av pensionsgrundande inkomst	229
11.5.1	Inledning	229
11.5.2	Samordning av deklarationsgranskning och PGI-beräkning	230
11.5.3	Beslutsförfarandet	231
11.5.4	Underrättelseförfarandet m. m.	232
11.6	Akkumulerad inkomst	235
11.6.1	Inledning	235
11.6.2	Tid för ansökan	235
11.6.3	Särskild skatteberäkning på grund av skattedomstols beslut m. m.	239
11.6.4	Taxeringsintendents besvär rätt	239
11.6.5	Vilandeförklaring av ansökan	240
11.6.6	Ändring av skatteberäkning	241
11.6.7	Vissa redaktionella frågor	241
11.7	Granskningsformer och ambitionsnivå	242
11.7.1	Allmänt om granskningsförfarandet	242
11.7.2	Ambitionsnivå	244
11.8	TN-revision m. m.	247
11.8.1	Inledning	247
11.8.2	TN-revisioner – taxeringsbesök	249
11.8.3	Beslut om revision m. m.	258
11.8.4	Redovisning av revision	261
11.8.5	Anmaningsförfarandet	263
11.8.6	Revision enligt uppbördslagen m. m.	264
11.9	Service och information	271
11.9.1	Allmänt	271
11.9.2	Deklarationsbyråer m. m.	272
11.10	Kontrolluppgifter	273
11.11	Ikraftträdande	280
12	Upprättade lagförslag	282
13	Hemställan	282
14	Beslut	282

